

~~271/0736~~

Nyt. szám: ~~18/0217~~

18/0217

~~120/0206~~

106

Kl. sz.: 180/0168

49

TITKOS

Rövidre lett leírva
alapján 1994. 04.13. napján

Nyt. sz.: 220

Nyt. szám: ~~18/0217~~

HADTÁP BIZTOSÍTÁS

3

1991-03-18

XIII. ÉVFOLYAM
1980. 3. SZÁM

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT
AZ MNHF-SÉG BELSŐ KIADVÁNYA

31/48

51/60
~~51/100~~ 120/28

TITKOS

„A hadtápbiztosítás magában foglalja mindazokat a rendszabályokat, amelyek a hadtáp megszervezésére, valamint a csapatok anyagi, technikai, egészségügyi és egyéb irányú biztosítására és kiszolgáltatására irányulnak.”

*[MN Harcászati Szabályzat (ho.-e.)
47. pont.]*

HADTÁPBIZTOSÍTÁS

1980

3

MN HADTÁPFŐNÖKSÉG BELSŐ KIADVÁNYA

Készült: 650 példányban
Egy példány: 71 lap

Szerkeszti: a Szerkesztő Bizottság
A Szerkesztő Bizottság elnöke: Dr. Lapos Mihály vezérőrnagy
Szerkesztőség: Budapest XIII., Dózsa György út 49/a. MN HTP Törzs
Felelős szerkesztő: Tóth József alezredes
Felelős kiadó: Elekes János ezredes

A HADTÁPBIZTOSÍTÁS ELMÉLETE

A gazdaság és a korszerű háború

*Dr. Lapos Mihály vezérőrnagy,
a hadtudományok kandidátusa*

Az emberi társadalom fejlődése folyamán az osztálytársadalmak kialakulásával a háborúk az egész emberiség kísérő jelenségeivé váltak.

A háborúk, mégpedig minden eddigieknél pusztítóbbak és rombolóbbak napjainkban is kísértének, sőt egyes földrészekben állandó jelleggel folynak, megújulnak. Jelen időszakban a helyzet azonban lényegesen megváltozott, mert létezik a szocialista világrendszer, melynek alapvető érdeke a háború elkerülése, megakadályozása, népek boldogulásának biztosítása. A szocialista világrendszert e törekvéseiben a világ minden részén a haladó erők egyre nagyobb mértékben támogatják.

A kapitalizmus azonban korunk létező, jelentős erőt képviselő realitása, melynek alapvető természete nem változott meg, arról a szándékáról, hogy a szocialista világrendszert megsemmisítse nem mondott le. Ezért egy pillanatra sem tekinthetünk el hadseregünk erősítésétől, magas szintű felkészültségének biztosításáról.

Ha a háborúk történetét áttekintjük, akkor azt a következtetést is levonhatjuk, hogy a lezajlott háborúk óriási anyagi és emberi ráfordítást igényeltek, mely egyre hatalmasabb méreteket ölt. Pl. a II. VH-ban az elsőhöz viszonyítva a mozgósítottak létszáma 70 millió főről 110 millió főre növekedett, a fegyveres erők egy főjére eső gépi teljesítmény (LE) 0,3–0,4-ről 10-re emelkedett, a nemzeti jövedelem 23–35%-ával szemben annak 45–65%-át emésztette fel a háború. Amíg a II. VH-ban naponta átlagosan egy katonára 10 kg anyag került felhasználásra, addig ma már ez 80–100 kg-nál tart. A II. VH egy hadosztály erőivel egyperces tűzcsapás végrehajtásához 1,5–2 t, napjainkban már 40–60 t lőszer szükséges. A háború anyagi szükségletének megnövekedését jelzi az a tény is, hogy míg korábban a harcoló hadseregek anyagi szükségleteit a hadsereg létszámához viszonyítva elenyésző erők biztosították, addig napjainkban általánosságban kimondható, hogy a hadsereg állományának több, mint egyharmada arra hivatott, hogy a csapatok harcához és életéhez szükséges feltételeket biztosítsa.

Még élesebben kiütöközik ez a megállapítás, ha a hátország szerepének megváltozását vizsgáljuk. A korai kapitalizmus időszakában a hátország alapvetően a harcoló ember ellátását szolgálta, napjainkban azonban a háború sikeres megvívásához a teljes hátországnak aktívan és intenzíven közre kell működnie. Ezt a közreműködést tömören és lényegretörően fejezte ki az SZKP felhívása a NHH idején, mely így hangzott: „Mindent a frontnak!”

E jelszó valóraváltásán dolgozott a szovjet népek testvéri közössége, melynek eredményeként a hadüipari termelés a háború nehéz éveiben rohamosan növekedett, a hátszország új, korszerű fegyvereket adott a fasiszta erők megsemmisítésére. Jól érzékeltetik ezt a következő adatok: a háború alatt a Szovjet Fegyveres Erők hadtápjia az ipartól átvett és rendeltetési helyére eljuttatott több mint 108 ezer harci repülőgépet, 95 ezer harcokocsit és önjáró löveget, kb. 445 ezer 76 mm feletti táborig löveget és aknavetőt, 427 millió táborig löveg és aknavető lövedéket, 163 ezer mélységi bombát.

A front és a hátszország egysége, erőt, energiát nem kímélő közös harca és munkája végső soron a fasiszta erők teljes szétzúzásához, az emberi haladás legádázabb ellenségének megsemmisítéséhez vezetett.

Ez a rövid áttekintés jól érzékelteti a gazdaság háborúban betöltött szerepének fokozatos növekedését, meghatározó jellegének erősödését. Napjainkban a gazdaság egyrészt a háború gazdasági alapját, másfelől a technikai alapját képezi. A korszerű fegyverek előteremtését biztosítja s egyben a gazdaság fejlődésével párhuzamosan kiműveli azt az „emberanyagot” is, mely ezt a jelentős, de önmagában „holt erőt” mozgásba hozza.

A gazdaság és a hadászat egymással szoros összefüggésben és kölcsönhatásban van. Mint ahogy ismert, a háború nem más, mint a politika folytatása más eszközökkel – nevezetesen –, az erőszak eszközeivel. A gazdaság hatást gyakorol a háború jellegére, politikai céljaira, alapvető forrását képezi a háború politikai céljai elérésének és azáltal, hogy szolgáltatja a háború megvívásának eszközeit, hatást gyakorol a háború megvívásának módjaira. A hadászat a fegyveres erők háborúra való felkészítésének, a hadműveletek szervezésének és végrehajtásának és vezetésének elméletére és gyakorlatára terjed ki. A hadászat a katonai doktrína követelményeiből indul ki, az ország katonai, gazdasági, valamint erkölcsi és politikai lehetőségeire támaszkodik. A hadászat közvetlenül a politikából ered és annak van alárendelve. A kölcsönös ráhatás elve alapján a hadászat is közvetlenül hat a gazdaságra, mégpedig azon keresztül, hogy meghatározza a

- a háborúhoz szükséges fegyverrendszereket;
- szervezi a háborút és meghatározza az anyagi szükségleteket;
- meghatározza a hadikészletek létrehozásának elvét, rendjét és mértékét, valamint a gazdaság védelmével, életképességével kapcsolatos rendszabályokat.

A korszerű körülmények között számos új vonása tükrözi a gazdaság háborúban betöltött szerepét. A gazdasági lehetőségek és a katonai erő közötti kapcsolat sokoldalúvá és mélyebbé válik a korábnál. És itt nemcsak mennyiségi változásról van szó. A termelőerők fejlődése és az ipari technika gyorsütemű tökéletesedése hatalmas mértékben kiszélesíti a hadviselés gazdasági lehetőségeit. A katonai gépezet érdekében történik a termelőerők jelentős részének a felhasználása, a termelési ágak között az eszközök és tartalékok átcsoportosítása, a tudomány és a technika vívmányainak alkalmazása. A mai háborúk – írta Lenin – sokoldalúan próbára teszik minden nép anyagi és szellemi erőit.

„Az győz a háborúban, akinek több a tartaléka, több az erőforrása, ahol a néptömegekben több a kitartás.”¹

¹ Lenin művei 30. köt. 60. old. Szikra, 1953.

Engels szerint a háborúk menete és kimenetele függ a gazdasági fejlődéstől és nemcsak a „hadvezérek szabad akarata” határozza meg.

„... a hadseregek egész szervezete és harcmódja és ezzel együtt a győzelem és a vereség anyagi, azaz gazdasági feltételektől függőnek bizonyul: az ember és a fegyveranyagtól, tehát a népesség minőségétől és mennyiségétől és a technikától függőnek bizonyul.”²

A korszerű háború menetében és kimenetelében döntő szerepet játszik a szemben álló felek gazdaságának állapota. A háború, minden valószínűség szerint, nem fejeződik be a kezdetben mért kölcsönös rakéta-atomcsapásokkal. Ezért nagyon lényeges, hogy a gazdaság a háború folyamán is biztosítsa a harcoló csapatok fegyverekkel és más ellátmánnyal való utánpótlását.

Ilyen körülmények között nemcsak a meglévő, a hadviselő koalíciók jelenleg rendelkezésre álló ipari kapacitása lesz döntő jelentőségű, hanem az ipar életképessége és mozgékonyága is: az, hogy mennyire sebezhető maga az ipar és a közlekedés, továbbá, hogy a hadviselő felek mennyire képesek helyreállítani ipari termelésüket az atomcsapások után.

Igen nagy anyagi ráfordításokat igényel a haditechnika új típusainak, mindenekelött a rakétáknak és az atomfegyvereknek az előállítás. Pl. a II. VH időszakában (ezer dollárban) egy repülőgép 600–700 volt, napjainkban 9000 vagy több, a harckocsi 30–50, illetve 300–500. Ezek gyártása különösen magas követelményeket támaszt az iparral, valamint a tudományos technikai gondolkodás további fejlesztésével szemben. A fegyveres erőknek minden szükséges hadviselési eszközzel való ellátását a jelenlegi viszonyok között csakis a legnagyobb, gazdaságilag a legfejlettebb hatalmak képesek megoldani.

A szocialista világrendszer országai elsősorban a VSZ tagállamainak párt- és állami vezetői helyesen értelmezik napjaink problémáit, a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet velejáróit, határozott intézkedést tesznek az ország védelmi képességeinek erősítésére, annak bázisát képező gazdaság fejlesztésére. Ezt juttatta kifejezésre Kádár János elvtárs pártunk első titkára az MSZMP XII. kongresszusán tartott beszámolójában, amikor is azt mondta „Hadseregünk a mai korszerű követelmények színvonalán áll és a Varsói Szerződésbe tömörült fegyverbarátaival jó együttműködésben örökdió békés építőmunkánkon, védi hazánk suverenitását és függetlenségét.”³

Napjainkban egyik kérdésként a hadigazdaságtan érdeklődésének középpontjában a gazdaság honvédelemre való felkészítése áll. Szemtanúi és részesei vagyunk egy olyan munkának, folyamatnak, amelynek során éppen az elméleti kérdések tisztázásának hatására egyre konkrétabbá és sokoldalúbbá válik az ország védelmi képességét szolgáló gazdasági, hadigazdasági potenciál erősítése és a háborúra való felkészülés konkrét rendszabályainak kimunkálása.

Az ország védelemre való felkészítése jellegénél és terjedelménél fogva megköveteli a népgazdaság magas fejlettségi szintjét és anyagi bázisának állandó modernizálását, fejlesztését. Ez azt az összefüggést tükrözi, amely az ország gazdasági potenciálja és annak fejlesztési tendenciája, valamint az ország védelmi képességének foka és korszerűsítési lehetősége között van.

Az államvezetésre és az államigazgatásra bízunk békében az ország honvédelmi felkészítésének minden oldalú irányítása, az erre vonatkozó párt- és állami

² Marx—Engels művei 20. köt. 167. old. Kossuth Kiadó, Bp. 1963.

³ Az MSZMP XII. kongresszusa 90. old. Kossuth Könyvkiadó, 1980.

határozatok alapján. Ha az államvezetés és az államigazgatás nem készül fel kellően a háborús feladatokra és a vezetés feltételei nem biztosítottak, akkor a győzelem kivívása még akkor is lehetetlenné válik, ha egyébként a szükséges katonai, anyagi, erkölcsi-politikai és tudományos-technikai potenciál rendelkezésre áll.

„A hazánkban végbement nagy társadalmi változás eredményeként a haza védelme, a függetlenség megőrzése ma már nemcsak a fegyveres erők, hanem az egész nép ügye. Mind általánosabb az a vélemény, hogy a honvédelem szorosan összefügg, eggyé válik a szocialista társadalom építésével. Pártunk és kormányunk honvédelmi politikájának alapja az, hogy a haza védelme erősítésének legfőbb biztosítóka a becsületesen végzett, eredményes termelőmunka.”⁴

A fegyverzet és a harceszközök fejlődése jelentősen fokozza az ország védelmi képessége növelésének a népgazdaság mennyiségi és minőségi fejlettségi szintjétől való függőségét. Ez a következőkből adódik:

- növekszik az újfajta fegyverzet és haditechnikai eszközök szerkesztéséhez és gyártásához szükséges idő és holtmunka ráfordítás, ami a tevékenységre jutó költségek rendkívül gyors emelkedésében fejeződik ki;
- növekszik a csapatok legújabb fegyverzettel és harci technikával való fel-tettsége, amit a fegyveres erők állományába kerülő fegyverek és felszerelési tárgyak meggyorsult erkölcsi kopása kísér;
- növekednek az újabb fegyverfajták és harceszközök rendszerítésével együttjáró különböző járulékos ráfordítások.

Ezek alapján emelkednek a védelem anyagi-technikai alapjai megteremtésének költségei és ezzel azoknak a terveknek az anyagi kihatásai, amelyek az ország védelemre való felkészítése folytán hárulnak a népgazdaságra.

Napjainkban fokozódik az ország védelmi képességének a népgazdaság gazdasági-technikai lehetőségeitől és színvonalától való függősége és az, hogy a védelmi célú ráfordítások gyors növekedése mind nagyobb mértékben és meghatározott módon hatnak az ország gazdálkodására.

Mivel a *gazdaság háborúban betöltött szerepe* erősödött, így feltétlen tudatosabb, átfogóbb és határozottabb tevékenységet kell kifejteni mind a katonai, mind az állami és pártvezetésnek.

E tekintetben komplex rendszabályok megvalósítását kell biztosítani, mely átfogja végső soron az egész társadalmat, kihat az ország gazdasági fejlesztésére vonatkozó rövid, közép és hosszabbtávú terveinek kidolgozására, melynek során számításba kell venni mind a külső, mind a belső körülményeket meghatározó feltételeket.

A gazdaság háborúra történő előkészítése bonyolult folyamat, amelyet abból a célból kell megvalósítani, hogy olyan gazdasági feltételek kerüljenek kialakításra, amelyek maximálisan biztosítják a korszerű háború megvívásának anyagi szükségleteit.

Az ország gazdasági felkészítésére batást gyakorolnak:

- a karonapolitikai helyzet, a várható ellenség és saját csapatok erőviszonya;
- a jövő háborújának várható jellege;
- a tudomány fejlettségi szintje;

⁴ Népszabadság, 1971, június 24.

- a lakosság lélekszáma;
- a fegyveres erők állománya;
- a felek hadászati helyzete;
- a meglévő stratégiai tartalékok;
- a szövetségi rendszer által nyújtott lehetőségek.

Az ország gazdasági felkészítése a korszerű háború eredményes megvívásához magába foglalja:

- a szükséges gazdasági potenciál létrehozását;
- a tudomány és technika fejlesztését;
- az ipari, gazdasági üzemek racionális elhelyezését;
- a szükségletnek megfelelő tartalékok létrehozását;
- a gazdaság mozgósításának előkészítését;
- állami tartalékok létrehozását a stratégiai nyersanyagokból;
- a lakosság felkészítését;
- a népgazdaság vezetésének megszervezését;
- a hadszíntér előkészítését.

Ennek érdekében a népgazdaság valamennyi ágazatának arányos fejlesztését kell megoldani, ezáltal biztosítva a megnövekedett igények kielégítését, a haditechnikai fölény létrehozását és a népgazdaság haditermelésre történő gyors átállításának feltételeit.

A felsorolt rendszabályok megvalósítása egyenként és összességében is hatalmas erőfeszítést, tudományosan megalapozott előrelátó tevékenységet igényel. Különösen fontos napjainkban, amikor a nemzetközi imperializmus agresszív tevékenysége hallatlan mérvű fegyverkezési versenyhez vezet, amikor a haditechnikai eszközök fejlődése és azok ára szinte követhetetlen. Ezt igazolják a NATO fejlesztésével kapcsolatos rendelkezésünkre álló adatok. Napjainkra az USA és a NATO katonapolitikai vezetése a nyugat-európai hadszíntereken a szövetséges fegyveres erők hatalmas csoportosítását hozta létre. Jelenleg a NATO fegyveres erők állományába mintegy 2,5 millió fő, 58 hadosztály, 268 hadműveleti-harcászati rakéta, mintegy 12 500 db tüzérségi löveg és aknavető (amelyből több mint 1000 db atomlövődék kilövésére alkalmas), 12 350 db harckocsi, 2700 db harci repülőgép (amelyből közel 800 db atombomba hordozására is alkalmas) és kb. 1800 hadihajó tartozik.

A NATO tagállamok 1979–80. évi katonai költségvetéseiben tükröződnek a katonai erőviszonyok megváltoztatására tett erőfeszítések. A katonai kiadások együttesen 206,2 milliárd dollárt tesznek ki, mely az előző évi kiadásoknál 10,8%-kal magasabbak. A NATO-n belül az USA katonai kiadásai 6,8%-kal, az európai NATO tagállamoké 18,8%-kal emelkedett.

A baza, a szocializmus vívmányainak védelme azonban nem lehet kereskedelmi ügylet. Erőnk, lehetőségeink függvényében létre kell hozni azokat a feltételeket, amelyek békében és háborúban egyaránt biztosítják országunk függetlenségének védelmét, a szövetségi kötelezettségeinkből ránk háruló feladatok sikeres teljesítését.

Az ország gazdaságának háborúra történő felkészítésére vonatkozó rendszabályok közül csak néhány, általam aktuálisnak vélt rendszabály magyarázatára térek ki, így a:

- gazdaság mozgósításának előkészítésére;

- a népgazdaság vezetésének megszervezésére;
- a hadszíntér előkészítésére.

A *népgazdaság mozgósításának előkészítését* abból a célból kell megvalósítani, hogy biztosítsuk az ország (koalíció) népgazdaságának, élettevékenységének gyors átalakítását a fegyveres erők és a lakosság valamennyi szükségletének kielégítése érdekében.

Magába foglal egy sor rendszabályt:

- az ipar és mezőgazdaság, a közlekedés mozgósítását;
- a tudományos kutatóintézetek munkájának átalakítását;
- új hadiipari üzemek szétbontakozását, építését;
- a munkaerő újraelosztását, a káderek képzését, átképzését;
- a pénzügyi és külkereskedelmi rendszer átalakítását;
- a vezetés újjászervezését.

A gazdaság helyzetétől alapvetően függenek:

- a fegyveres erők állománya;
- a hadsereg szervezeti struktúrája és technikai felszereltsége;
- a haditevékenységek folytatásának módjai és formái;
- a katonai elmélet, a haditevékenység megvívására vonatkozó elvek és nézetek.

A hadszíntér előkészítése komplex, az állam és a fegyveres erők által megvalósítandó rendszabályokat foglalja magában.

Ennek során alapvetően a jövő háborújának jellegéből kell kiindulni és abból, hogy egy világháború mindenképpen koalíciós jelleget fog öltetni.

Ilyen tényezőket kell számításba venni:

1. A hadszínteret úgy kell előkészíteni, hogy az biztosítsa a haditevékenység eredményes folytatását mind hagyományos, mind tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között.

2. Az ellenség váratlan támadásának meghiúsítása érdekében a fegyveres erők egy jelentős részét állandóan harcra kész állapotban kell tartani.

3. Győzelem csak a haderőnemek összehangolt tevékenységével biztosítható, ezért a hadszínteret valamennyi haderőnem egyetemleges érdekeinek megfelelően kell előkészíteni alapvető védelmére.

4. A hadszínteret viszonylag egy hosszabb háború megvívásából származó következményeknek megfelelően kell berendezni.

5. Az előkészítés során azt is számításba kell venni, hogy a fegyveres erők egy része a háború folyamán bontakozik szét.

A hadszínteret békében annak teljes mélységében kell előkészíteni és berendezni.

A hadszíntérelőkészítés célja:

1. A fegyveres erők magas fokú harcalképességének biztosítása a meghatározott feladatok végrehajtásához, alapvető figyelemmel a stratégiai rendeltetésű rakétacsoportokra.

2. A fegyveres erők, kiemelten a stratégiai rendeltetésű rakétacsoportok harcalképességének védelme és megőrzése.

3. Kedvező feltételek létrehozása az ellenség támadásának visszaveréséhez, a mozgósítás befejezéséhez, a hadműveleti szétbontakozáshoz, valamint a támadásba való átmenethez.

4. A szilárd és megbízható védelem feltételeinek megteremtése azokban az irányokban, ahol nem támadunk.

5. A vezetés, híradás, hadtápbiztosítás életképességének és szilárdságának biztosítása.

A hadszíntérelőkészítés, mint ahogy utaltam rá komplex rendszabályok megvalósítását követeli, melyeket egyrészt az állami szervek, másrészt a fegyveres erők váltják valóra.

Az állam által megvalósítandó rendszabályok:

1. A közlekedési hálózat fejlesztése.
2. Az állami vezetési rendszer előkészítése.
3. Energia, meteorológiai, geodéziai biztosítás.
4. A hadtápbiztosítás feltételeinek megteremtése.
5. A polgári védelem megszervezése.

A fegyveres erők megvalósításának általános, valamennyi haderőnem speciális, egyes haderőnemek, fegyvernemek alkalmazását szolgáló rendszabályok:

Általános:

1. Közlekedési hálózat kifejlesztése az álláskörletekhez, víziakadályokon való átkeléshez.
2. A vezetési pontok kiépítése.
3. A hadszíntér csapathíradásának megszervezése.
4. A hadszíntér geodéziai hálózatának kifejlesztése.
5. Csapatok mozgókészleteinek létrehozása a hadtápbiztosítás rendszerének kialakítása.
6. Hadműveleti álcázás.

A népgazdaság vezetésének megszervezése, a népgazdaság háborúra történő felkészítése, majd a háború kitörése utáni működése szempontjából nélkülözhetetlen és meghatározó jelleggel bíró feladat. Ebből a szempontból elsőrendű jelentőségű annak a mechanizmusnak, működési rendnek a kialakítása, amely biztosítja békeidőszakban a népgazdaság felkészítésével kapcsolatos követelmények egyeztetését, az e célra rendelkezésre álló anyagi javak a feladatokkal összhangban történő felhasználását, a felkészítés különböző elemeinek arányos fejlesztését; a politikai feszültség időszakában azon rendszabályok időbeni bevezetését, amelyek lehetővé teszik a népgazdaság eszkalációs felkészítését; a háború kitörése esetén az egész népgazdaság haditermelésre történő gyors átállítását, a hadiipari termelés állandó növelését.

A tervszerű működési rend kialakítása mellett gondoskodni kell a vezetés feltételeinek, vezetési pontok, híradás, ellátás rendszerének kiépítéséről és az összefüggő területek közös és rendszeres gyakoroltatásáról.

Ez nagyon megtérülő „befektetés”, mert ha a vezetés nincs rendben, akkor nem biztosítható a rendelkezésre álló javak hatékony és tervszerű felhasználása, a háborús szükségletek időbeni kielégítése.

Korunk alapvető tartalmát a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet, a szocializmus végleges és világméretű győzelmének a kivívása képezi.

Befejezés és összefoglalásként megállapítható, hogy korunkban a gazdaság és a háború sokoldalú és bonyolult kapcsolatban állnak.

A gazdaság bázisát képezi a háborúnak és meghatározó jellege van a győzelem kivívása szempontjából.

A gazdaság szerepének fokozódása a tömegpusztító fegyverek széles körű elterjedése kapcsán a gazdaság háborúra történő felkészítése sokoldalú, tudományosan megalapozott munkát igényel, melyben a honvédelem vezetésének alkotó aktív közreműködése szükséges.

Különösen fontos jelentőséggel bír a háború várható jellegének helyes megítélése, ennek kapcsán azon rendszabályok helyes meghatározása, amelyek biztosítják:

- a politikai feszültség időszakában a gazdaság átállításával, a termelés fokozásával kapcsolatos intézkedések megtételét;
- a gazdaság mozgósítását;
- a gazdaság teljes átállítását a háború és a nép szükségleteinek teljes kielégítését;
- a gazdaság védelmét;
- a háborús vezetésre való áttérést.

Természetes, hogy ezen rendszabályok csak akkor válhatnak valósággá, ha ezek előkészítése az állami öt éves, éves tervek megvalósítása folyamán realizálódik.

Napjainkban abból kiindulva, hogy a különböző katonai csoportosítások egy jelentős része olyan helyzetben van, hogy lényegében minden külön mozgósítás nélkül azonnal képes a haditevékenység megkezdésére, szükségessé válik már békeidőszakban jelentős mennyiségű anyag és technikai eszköz felhalmozása a háborús szükségletek biztosítására.

A szocialista világrendszer, a Varsói Szerződés létezése kedvezően befolyásolja a gazdaság háborúra történő felkészítését, mert a baráti együttműködés és kölcsönös segítség megvalósulása lehetővé teszi erőink és eszközeink hatékonyabb felhasználását, a háborús szükségletek teljesebb kielégítését, az országaink védelmi alapját képező gazdasági és hadipotenciál állandó fejlesztését. Ragyogóan bizonyítja ezt a Varsói Szerződés fennállásának 25 éve, melynek folyamán hadseregeink megerősödtek, korszerű fegyverekkel kerültek felszerelésre és képesek szocialista vívmányaink szilárd védelmére, szükség esetén bármilyen agresszor megsemmisítésére.

A felhasznált irodalom és dokumentum jegyzéke:

1. Lenin Válogatott Művei II. és III. (Kossuth Könyvkiadó 1977.)
2. Marx-Engels Művei 13. kötet (Budapest 1965.)
3. A marxizmus-leninizmus a háborúról és a hadseregről. (Zrínyi Katonai Kiadó 1972.)
4. Tisztek Könyvtára: Háború, hadsereg, hadtudomány. (Zrínyi Katonai Kiadó 1965.)
5. A. A. Grecskó: A szovjet állam fegyveres erői. (Zrínyi Kat. Kiadó 1976.)
6. Hajma Lajos: Nyugati szakírók a háborúról. (Zrínyi Kat. Kiadó 1968.)
7. Dr. Starcz Ferenc: Az imperialista hadigazdaság főbb ellentmondásai. (Zrínyi Katonai Kiadó 1964.)

8. Waclaw Stankiewicz: Hadigazdaságtan. (1970)
9. Dr. Thürmer Gyula alez.: A fegyveres küzdelem és a gazdaság. (Zrínyi Katonai Kiadó 1977.)
10. Bognár Károly: Országvédelem. Korszerű honvédelem. (Zrínyi Katonai Kiadó 1974.)
11. Patkó Imre: „Szuper Hatalom” és kisországok. (Kossuth Könyvkiadó 1975.)
12. Hadigazdasági és katonai gazdálkodási cikkgyűjtemény. (MN HTI 1974.)
13. Voennaja Müszl 1977. könyv alakban kiadva.
14. M. Gladkov: A hadigazdaság elméletéről. (Voennaja Müszl 1974/3. és 5. szám.)
15. A. Kornyienkó: Néhány burzsoá hadigazdasági koncepció kritikájához (Voennaja Müszl 1974/9. szám.)
16. C. A. Bortyenev: Gazdasági potenciál: struktúra, a növekedés tényezői mozgékonyság. (Voennaja Müszl 1976/4. szám.)
17. A. A. Gurov: A korszerű imperializmus hadigazdasági integrációjának kérdéséhez. (Voennaja Müszl 1977/7. szám.)
18. A. C. Szuhogurov: A párt gazdasági stratégiája és az ország védelme gazdasági alapjainak további fejlesztése. (Voennaja Müszl 1978/3. szám.)
19. M. C. Gladkov: Az ország védelme gazdasági biztosításának lenini elvei. (Voennaja Müszl 1978/4. szám.)
20. A. Plehov: A gazdasági potenciál és az ország katonai ereje. (Till i Sznabzsényije 1977/7. szám.)
21. Előadásos propaganda anyag a Néphadseregben: A termelés internacionalizálásának folyamata. A szocialista országok gazdasági, politikai és katonai integrációjának kérdései. (MN Pol. F. Prop. osztály 1978.)

Néhány gondolat a koalíciós alárendeltségű szárazföldi csapatok, seregtestek hadtápbiztosításának elveiről és módszereiről

Pártos János ezredes

I.

A jövő háborúját, ha azt az imperialista köröknek sikerül kirobbantaniuk, minden bizonnyal két ellentétes rendszer közötti, hatalmas koalíciós csoportosítások vívják kompromisszumok nélkül, a döntő célok elérése érdekében minden erőt mozgósítva. A háború menetét és kimenetelét nagymértékben befolyásolja a szövetséges csapatok vezetésének és nem kismértékben hadtápbiztosításának hatékonysága és minősége.

Háború esetén a Varsói Szerződés Egyesített Fegyveres Erői – mint szocialista katonai koalíció – az imperialista agresszió visszaverését és az agresszor széttűzésát az európai hadszíntereken többnemzetiségű, koalíciós csoportosítások kötelékében oldják meg. Ily módon szocialista védelmi közösségünkön – mint nagy koalíción belül – a közös koalíciós hadműveletek nem sajátosságként, hanem alapvető, általános tevékenységi módként jelentkeznek.

A koalíciós csoportosítások koalíciós frontot képezhetnek, vagy koalíciós hadsereget is. A koalíciós összetételű hadsereg működhet koalíciós, vagy nemzeti front alárendeltségében.

Amint ezt a korábbi években lefolytatott gyakorlatok, valamint az 1980-as Front együttműködési gyakorlat is igazolja, a Magyar Néphadsereg elvonuló szárazföldi csapatai háborús tevékenységüket megoldhatják koalíciós front kötelékében, melynek során képezhetnek koalíciós állományú hadsereget is. A koalíciós állományú hadrend a Varsói Szerződés Egyesített Fegyveres Erőinek olyan szárazföldi összefegyvernemi seregteste, melynek állományában a szövetséghez tartozó különböző nemzetiségű magasabbegységek, egységek működnek. Vezetését a hadseregpárancsnok – az egységes hadművelési-harcászati elvek alapján, a technikai, szervezeti sajátosságok figyelembevételével – mint egyszemélyi parancsnok valósítja meg, a pártpolitikai és személyügyi munka, a fegyelmi és jogi tevékenység, hadtápbiztosítás és személyi kiegészítés nemzeti rendszerének fenntartása mellett.

Cikkemben – a fenti alapelvek figyelembevételével – a koalíciós front, koalíciós hadsereg hadtápbiztosításával kapcsolatos néhány fontosabb összefüggésre kívánom a figyelmet irányítani, felhasználva az elméleti kutatások eredmé-

nyeit, illetve az utóbbi években lefolytatott számos koalíciós jellegű gyakorlat tapasztalatait. Az általános jellegű hadtápkérdésekkel döntően a teljesség, valamint a felvetések és következtetések megalapozása céljából foglalkozom.

A koalíciós csapatok hadtápbiztosításának általános követelményeit az EFE főparancsnok 011/1973., illetve a HM 01/1974. sz. parancsaival életbe lépett „Alapokmány” foglalja össze. Általános követelményként szabja, hogy a „szövetséges csapatok hadtápbiztosítását a közös hadműveletek folyamán a Varsói Szerződés tagállamai fegyveres erői hadtápszerveinek szoros együttműködésben kell megszervezni és egységes alapelvek alapján” és azt az elvet, mely szerint „a közös hadműveletek előkészítése és végrehajtása folyamán a nemzeti csapatcsoportosítások hadtápbiztosítását saját erővel és eszközökkel végzik a nemzeti erőforrások terhére”.

Az idézett alapokmány a hadtápbiztosítás alapelveiként rögzíti, hogy a közös hadműveletek előkészítése és végrehajtása folyamán a nemzeti csapatcsoportosítások hadtápbiztosítását saját erővel és eszközökkel végzik a nemzeti erőforrások terhére. Feltételez olyan változatot is, amikor a szövetséges seregtettek hadtápbiztosítása közvetlenül a sajátországuk területéről nehézségekbe ütközik, akkor hadtápbiztosításukat azon front hadtápjára látja el, amelynek állományába ideiglenesen tartoznak. Ilyen esetben a szövetséges csapatok mellett, a front hadtáppállományába nemzeti hadtápszerveket, anyagi és szállítóeszközöket kell kijelölni. Emellett az alapokmány azt a változatot is lehetségesnek tartja, hogy a koalíción belüli nemzeti magasabbegységeket (egységeket) teljes egészében azon front (hadsereg) hadtápjára biztosítja, melynek állományába ideiglenesen tartoznak, kivéve a ruházati és egyes speciális eszközöket, anyagokat.

Mindebből az következik, hogy a koalíciós összetételből kiindulva, a csapatok hadtápbiztosítását mindig a konkrét helyzetnek megfelelő módszerrel, a hatékonyságot legjobban biztosító eszközökkel és formában kell szervezni és végrehajtani. Ez pedig csak úgy érhető el, ha az érintett szövetséges szervek, parancsnokságok kellő információval rendelkeznek az alárendeltségükbe kerülő csapatok anyagi, technikai és egészségügyi szükségleteiről, az anyagi eszközökkel való feltöltöttségük helyzetéről, hadi és fogyasztási normáikról, hadtápszerveik teljesítőképességéről, az anyagi, egészségügyi, technikai rendszerükről, a hadtápvezetés rendjéről, valamint az általuk nem biztosítható anyagfajtákról.

II.

Néphadseregünkben eddig lefolytatott – hadtápbiztosítással összefüggő – kutatások, a szövetséges keretek között végrehajtott gyakorlatok tapasztalatai, a Varsói Szerződés különböző hadtáppértekezletei, következtetései azt bizonyítják, hogy az EFE által kiadott alapokmány alapján a koalíciós hadseregek – alapvetően nemzeti ellátáson alapuló – hadtápbiztosítási tevékenységét összehangolva, minden esetben ki lehet alakítani és alkalmazni a konkrét helyzetnek legjobban megfelelő ellátási rendet.

A korábbiakban végrehajtott „SZOJUZ”, a „PAJZS” és a „BARÁTSÁG” típusú – többek között az ez év júniusában végrehajtott front parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat – gyakorlatok nagy jelentősége abban is megnyilvánult, hogy az elveket, módszereket, eljárásokat egyeztetve elősegítették a nézetek azonosságának kialakulását. Néphadseregünk hadtápbiztosítását illetően az elmúlt évek során a szövetségesekkel az alapvető kérdésekben nézetazonosság alakult ki.

Egyik alapvető tételeit ennek az képezte, hogy a koalíciós összetételű front állományába működő hadsereg hadtápbiztosítása a frontparancsnok elhatározása alapján – nemzeti hovatartozástól függetlenül – a front egységes hadtápbiztosítási terve szerint kerül végrehajtásra. Feltételezi ez ugyanakkor azt is, hogy a front tervének összeállításánál maximálisan érvényesülni kell a nemzeti lehetőségeknek, sajátosságoknak, érdekeknek is. Így biztosítható, hogy a front és nemzeti hadtáperők és -eszközök a hadszíntér irányainak megfelelően, a legnagyobb hatékonysággal kerüljenek alkalmazásra.

Az a gyakorlat is kialakult, hogy legcélszerűbb, ha a hadszíntér előkészítését a nemzeti állami és katonai szervek végzik, figyelembe véve az ott ténykedő, esetleg felvonuló koalíciós front vagy hadsereg igényeit, valamint a rendelkezésre álló anyagi, technikai, személyi és egyéb lehetőségeket is.

Az anyagellátás területén célszerű formaként az alakult ki, hogy a legnagyobb hatékonyságot az biztosítja, ha a front állományába tartozó más nemzetiségű hadsereg ellátására a nemzeti központi hadtápszervek – a hadművelet teljes mélységét biztosító anyagi eszközkészletekkel – bázisokat különítenek ki. Ha koalíciós hadseregről van szó, az a gyakorlat látszik célszerűnek, ha a hadsereg állományába kerülő más nemzetiségű magasabbegységek és csapatok részére saját – nemzeti – ellátásukhoz szükséges néhány napi anyagkészlet kerül kikülönítésre. Természetesen e módszereket mindig a konkrét helyzettől függően, a legnagyobb hatékonyságot biztosítva szükséges alkalmazni.

Az egészségügyi biztosítás szervezése során a sérültek ellátásának és hátraszállításának „területi” elvét célszerű érvényesíteni. Ez a szocialista országok hadseregei magas fokú humanitására jellemző és azt jelenti, hogy a sérülteket, sebesülteket – nemzeti hovatartozástól függetlenül – segélynyújtásban, gyógykezelésben kell részesíteni bármilyen nemzetiségű segélyhelyen, kórházban. Mindemellett azonban azt az elvet is célszerű számba venni, hogy – lehetőség szerint – a sérült huzamosabb gyógykezelése saját nemzeti hovatartozása szerinti kórházban történjen.

A jelzett kérdések kimunkálásában különösen gyümölcsöző eredményeket nyújt a Déli Hadseregcsoport hadtáptörzsével történő együttműködés, melyen belül a gyakorlatok előkészítése, lefolytatása során, de az elméleti és tudományos kutatómunkában is mindig a legaktuálisabb kutatási témák kerültek és kerülnek előtérbe. Egyes gyakorlatokon vizsgálat tárgyát képezte például, melyek azok a kapcsolati formák és módszerek, amelyek biztosítják a nemzeti hadseregek és a koalíciós front érdekeinek egybehangolását. E munka során kimunkálásra kerültek – többek között – az anyagi eszközök átadása-átvétele pontos megszervezésének, az egészségügyi ellátás közös problémáinak, az utak igénybevételének és a szállítások végrehajtásának egybehangolásával összefüggő területek.

III.

Néhaderegünk helyzetéből kiindulva, koalíciós tevékenység esetén a hadtápbiztosítás főbb rendszabályai az alábbi elvi és gyakorlati megfontolások alapján kerülnek végrehajtásra:

a) A hadtáp megszervezésének feladatai közül nagy jelentőséget főleg két területnek tulajdoníthatunk. Az egyik a hadtáp felkészítésének feladata, a másik

nagyfontosságú terület a front hadtápsávok kijelölésével, az ezzel összefüggő tevékenységgel összefüggő kérdések elemzése.

A hadtáp békeidőben történő felkészítésének kiemelt feladata: (1) szervezeti, anyagi és technikai eszközei létrehozása és felkészítése; (2) a hadszíntér hadtáp vonatkozású előkészítésével kapcsolatos rendszabályok végzése.

Ennek megfelelően a hadtápszervek felkészítése során a csapatok felkészítésével párhuzamosan és azzal szoros összhangban célszerű olyan minimális hadtáp-állományt már békében létrehozni, amely képes meglévő erőivel és eszközeivel biztosítani a csapatok harctevékenységének megkezdését a háború megkezdése esetén, figyelembe véve a váratlanság tényezőinek lehetséges következményeit is.

A hadműveleti hadtáp felkészítésének lehetőségei azonban jelentősen függenek a békében meglévő szervezetek feltöltöttségétől és mozgósítási készenléti fokától, ezért nagy jelentősége van a hadműveleti hadtáp békében meglévő állomány arányának, illetve a békében meg nem levők mozgósítási készenlétének.

Mind a békében meglévő állomány aránya, mind a mozgósítás során megalkotásra kerülő hadtáp magasabbegységek, egységek és intézetek mozgósítási készenléti foka jelentős mértékben függ az adott hadszíntértől, hadászati-hadművelési iránytól, illetve az ott végrehajtásra kerülő hadműveletek jellegétől, a szemben álló ellenség erejétől és készenléti fokától, továbbá a hadművelési hadtápot létrehozó ország fegyveres erőinek lehetőségeitől.

Az utóbbi években az Egyesített Fegyveres Erők főparancsnoka és törzse által vezetett, a Magyar Népköztársaság és a szövetséges államok területén folytatott fontosabb hadijátékok, parancsnoki és törzszvezetési, együttműködési gyakorlatok, valamint a szövetséges hadseregeknél folytatott konzultációk tapasztalatai is mutatják a különbözőségeket. A fegyveres erőknél – reális helyzetekből adódóan – az Egyesített Fegyveres Erők állományába kijelölt különböző nemzeti fegyveres erők hadtápjának készenléti foka a főbb hadtápszervezetek vonatkozásában az alábbiak szerint alakulhat:

– az állandó készenlétű hadosztályoknál, a szállító- és egészségügyi alegységeknél 20–20⁰/₀-os feltöltöttségétől 90–100⁰/₀-ra feltöltött hadtápokig; a hadsereg-hadtápok 3–5⁰/₀-os feltöltöttségétől 50–70⁰/₀-os feltöltöttségig; a front, illetve tábori hadtápszervezetekkel a minimálistól 30–50⁰/₀-os feltöltöttségig lehetséges találkozni az „M” állományhoz viszonyítva (az anyagi készletek lebiztosítottasága mellett);

– hasonló különbségek lehetnek a koalíción belül a harcászati-mozgósítási időkben. Nyilvánvalóan más a követelmény a nyugati hadászati irányban szétbontakozó fronthattáp megalakítására, mint például a délnyugati irányban szétbontakozó frontnál.

Mindemellett alapelvnek kell tekinteni, hogy a szövetséges nemzeti hadtápok békeidőben történő felkészítésének – bármilyen legyen is a feltöltöttség, illetve az „M” készenléti idő – biztosítania kell a csapatok, a hadtáp-magasabbegységek és -egységek meghatározott időben történő mozgósítását, elsősorban azokat, amelyek az Egyesített Fegyveres Erők állományába vannak kijelölve, illetve a hadművelési (hadászati) első lépcsőben kerülnek alkalmazásra. Erre utalnak a Varsói Szerződés tagállamai fegyveres erői 1979-ben tartott hadtápvezetői értekezletének „következtetései”, mely állást foglal abban, hogy a hadtáp további harc- és mozgósítási készségének növelése az általa biztosított csapatok szintjén történő fenntartása céljából békeidőben megfelelő hadtáperőket és -eszközöket

kell állandó harcckészültségben tartani, melyek alkalmasak arra, hogy a hadtápbiztosítás komplex feladatait azonnal megkezdjék. A legszükségesebb hadtáperők fenntartása mellett keresni kell az egyéb hadtápcsapatok és -intézetek mozgósítási ideje csökkentésének, felkészítésüknek lehetőségeit.

A hadtáp felkészítése során igen nagy jelentősége van az anyagi eszközök nemzeti (és szövetséges) seregtettek (csapatok) hadászati-hadművelési csoportosítása megfelelő létrehozásának, széttagolásának, lépcsőzésének azok megbízható rejtésének, az ellenség csapásai elleni védelmének. Döntő szerepe van továbbá a közlekedési hálózat és közlekedési eszközök előkészítésének, annak érdekében, hogy valamennyi szövetséges állam biztosítsa a maga területén a szállítási igények kielégítésének lehetőségét, messzemenően figyelembe véve a saját szükségletek mellett a szövetséges csapatok szükségletcát és igényeit is. Különösen fontos azokban az esetekben, amikor a többnemzetiségű front más szövetséges állam területén bontakozik szét, illetve azon át kerül előrevonásra. A gyógyító és javító hálózat előkészítése és biztosítása során – figyelembe véve az előzetesen megkötött szerződéseket – alapvetően a saját és a szövetséges csapatok szükségletéből célszerű kiindulni. Az egészségügyi biztosítást tekintve kívánatos az egészségügyi hálózat olyan módon történő kiépítése a mögöttes területeken, hogy a sebesülteket nemzeti hovatartozás szerinti szétszórás nélkül lehessen ellátni, illetve befogadni.

Az előbbieknél nem kevésbé jelentős feladat a hadtáp-magasabbegységek, -egységek, -alegységek összekovácsolása háborús feladatokra való felkészítésük érdekében; a szükséges tervek békeidőben történő előkészítése és összehangolása, valamint egyéb, a hadtáp felkészítését biztosító rendszabályok kidolgozása. Nem kevésbé fontos a hadtáp káderállománya magas fokú felkészítése sem. E munka során nagy eredménynek könyvelhető el a Szovjetunió különböző akadémiáinak elvégzése a Varsói Szerződés tagállamai hadtáptábornokai és -tisztjei részéről, mely egyaránt megkönnyíti az egységes felfogás és szemlélet kialakítását, valamint a nyelvi nehézségek leküzdését. Ezt például jelentősen elősegítheti, ha a szovjet tisztiek, vagy a Varsói Szerződés más nemzetiségű tisztjei magyar katonai tanintézetekben tanulnak, ezzel elsajátítják a magyar nyelvet.

A hadtápbiztosítás egységes elvi alapjainak (és nyelvi vonatkozásainak) tanintézeti oktatásán túlmenően fontos szerepe van azoknak a kiképzési követelményeknek, módszereknek és eljárásoknak, amelyeket a baráti hadseregek hadtápszolgálatai az utóbbi évek során kialakítottak, illetve egymásnak – a konzultációk, gyakorlatok és publikációk útján – mind intenzívebb módon átadnak.

A támadó hadművelet előkészítése és a fronthadtáp szövetséges ország területén való települése időszakában indokolt a rend, a katonai fegyelem fenntartásával kapcsolatos felelősség meghatározása, a hadtápbiztosítás fcszes megszervezése érdekében fronthadtáp-sávot kijelölni. Mindemellert azonban célszerű figyelembe venni azt a sajátosságot is, hogy egy szövetséges állam területén kijelölt fronthadtáp-sávban a helyszíni erők, eszközök, közlekedési hálózat, létesítmények, ipari kapacitások igénybevételevel kapcsolatos kérdésekben a front hatásköre és jogai általában az érintett tagországok legfelső állami és katonai szervei által megkötött szerződések, egyéb szabályozók alapján kerülnek meghatározásra. Ennek megfelelően közös hadműveletekben a hadtápbiztosítás egységes elvek alapján való megszervezése érdekében célszerű a fronthadtáp-sávban alkalmazásra kerülő nemzeti hadtápszervek (anyagi, kórház-, javító bázisok) tele-

pítését, áttelepítését, és a közlekedési hálózat felhasználásának rendjét kölcsönös érdekek figyelembevételével és a végrehajtás feltételeinek biztosítása érdekében:

– az adott ország területén a front és az adott ország honvédelmi minisztériumának egyeztetett tervei alapján – a front egységes hadtápbiztosítási rendszerével összhangban – front és nemzeti hadtápdirektívában;

– az ellenségtől felszabadított területeken pedig front-hadtápdirektívában meghatározni.

I. Jakubovszkij marsall már 1970-ben a délnyugati irányban lefolytatott hadijáték értékelésén kifejtette, hogy „A szövetséges országok területének a szétbontakozott frontok és hadseregek szükséglete kielégítésére való kölcsönös felhasználásának kérdései további kutatásokat és döntéseket igényelnek. A front általában hadtápsávot kap. Ezen a sávon belül a front felhasználja az egész vasúti és gépkocsi útvonalhálózatot, területet, létesítményeket stb. Mindez szükségessé teszi, hogy a frontok és vezérkarok, a szövetséges országok helyi és állami szervei között feszes együttműködés alakuljon ki.” Ezen állásfoglalás az elmúlt évek során lényegében nem változott, egy-egy gyakorlat elemzése során egy-egy részletében pontosításra került, tézisei általában és összefüggéseiben azonban ma is helytállóak.

Gyakorlatainkon az a módszer alakult ki, hogy a frontheadtáp sávjában a nemzeti hadtáp vezető szervek által kikülönített hadtáperők és -eszközök előre vonását, telepítését és áttelepítését, települési (elhelyezési) körleteket és időpontokat, valamint a körletek felhasználásának rendjét az adott nemzeti központ hadtáp vezető szervei egyeztetik a frontheadtáp törzssével (illetve viszont). Alapvető célul az anyagi eszközök saját nemzeti csapatokhoz történő közelítését célszerű tekinteni – a front ellátóhadár mozgatási elvei szerint azokkal összhangban – azt figyelembe véve, hogy a nemzeti összefegyvernemi hadsereg hadtápjától a hadtáp előretolt bázisai ne szakadjanak el a szállítóeszközök egynapi fordulójának távolságánál nagyobb mélységre.

A front támadó hadművelet folyamán, az ellenségtől felszabadított területen a hadtáp megszervezésének kérdéseit a front egységes hadtápbiztosítási terve tartalmazza. Így például a már idézett ez évi frontgyakorlaton a támadó hadművelet megszervezését a front hadtápbiztosítási terv, illetve ennek alapján a front-hadtápdirektíva szabályozta, amellelt azonban célszerű volt a front által megszabottakat részletesen a fronttal együttműködő nemzeti hadtáp vezető szerv részéről a feladatokat konkretizálni, nagyobb részletességgel értelmezni. Mindezek mellett a többnemzetiségű front sajátos összetétele, a hadtáperők és -eszközök alkalmazásának jellege, a nemzeti hadtápbiztosítást végző hadtápegységek korlátozott száma sajátossá teheti a front és a nemzeti hadtáp-magasabbegységek őrzését, védelmét, a közlekedési hálózat helyreállítását, üzemeltetését, a helyszíni erők és eszközök, objektumok igénybevételét, igazgatási feladatok ellátását, a pénzellátást, a hadifoglyok gyűjtését és ellátását, valamint a zsákmányanyag felhasználását. Ezeket a feladatokat vagy oly módon célszerű megoldani, hogy a hadtápsávon belül, mint a hadtáp alapvető szervezője a frontparancsnok hadtáphelyettes szabályozza; vagy pedig úgy, hogy a front hadtápsávon belül, a nemzeti összefegyvernemi hadsereg hadászati-hadműveleti szintű ellátását végző hadtápszervek tevékenységének biztosítása, esetleg a front részére anyagi eszközök átadása, javító, gyógyító, kiürítő kapacitás kijelölése. Mindezek mellett, érezhető, hogy a helyszíni kapacitások felhasználásának alapvető szabályozási kérdései további kimunkálásra szorulnak.

A lefolytatott gyakorlatok tapasztalatai olyan következtetés levonását teszik lehetővé, hogy a felszabadított területeken a közlekedési hálóza igénybevétele, helyreállítása, üzemeltetése a többnemzetiségű front közlekedési biztosítási tervének alapján történhet úgy, hogy a front és a nemzeti elvonuló közlekedési csapatok tevékenységét közvetlenül a frontparancsnok hadtáphelyettes szervezi, szervezi és irányítja, illetve oly módon, amikor a nemzeti közlekedési csapatok tevékenységét a nemzeti hadtáp vezető szervek szervezik, irányítják. Ez utóbbi esetben szükség esetén a frontparancsnok hadtáphelyettes, a nemzeti közlekedési csapatok részére – nagy volumenű helyreállítási feladatokra – front közlekedési csapatokat jelölhet ki.

E néhány gondolat alapján következtetésként vonható le, hogy koalíciós tevékenység esetén a hadtáp megszervezése során a hadtáp felkészítését az adott szövetséges állam fegyveres erőinek sajátosságai és a koalíciós követelmények, elvek összehangolt figyelembevételével célszerű végezni; a hadtápsávot oly módon értelmezni, amelyben az adott szövetséges állam területén a központ hadtáp és a koalíciós front összehangolt terve szerint kell a munkát végezni, míg az ellenségtől ideiglenesen elfoglalt területen a hadtáp megszervezését a front vezetése irányítja.

b) A többnemzetiségű front hadtápbiztosítása érdekében szükséges, hogy a front állományát biztosító nemzeti központ hadtápok már békeidőben megtervezzék a front anyagi biztosítását, ennek alapján felhalmozzák anyagi készleteiket mind a saját elvonuló csapataik ellátása, mind az esetleges szövetséges igények kielégítése érdekében és azokat, a csapatok helyzetével összhangban decentralizáltan helyezték el. E készletek felhalmozása történhet a nemzeti központ hadtáp kezelésében, illetve népgazdasági bázisokon. Ez a követelményekkel összhangban elvileg jelentheti a front vagy hadsereg mélységű feladat anyagi szükségleteinek kielégítéséhez szükséges anyagmennyiséget, emellett a következő hadműveletekre történő folyamatos átmenet anyagi lehetőségeinek megteremtését, figyelembe véve a hadműveletek végrehajtása során keletkezett veszteségek folyamatos feltöltésének szabályozását is.

E követelmények természetesen elviek, gyakorlati kielégítésük a koalíción belül változhat a konkrét hadászati-hadműveleti feladatok függvényében. Minden esetre olyan következtetés levonására inspirálnak, hogy az anyagi eszköztartalékok létrehozását alapvetően két irányban kell fejleszteni, egyrészt a készletek mennyiségi növelését, másrészt mobilitásuk javítását kell előtérbe helyezni, törekedve a kevés eszközt, anyagi ráfordítást igénylő módszerek alkalmazására. Mindezek mellett törekedni kell a szövetséges igények maximális kielégítésére, ennek érdekében kerülhetnek létrehozásra – mindenkor előre megkötött megegyezés szerint – az Egyesített Fegyveres Erők Főparancsnoksága anyagi eszköztartalékai, melynek létrehozásáról az Egyesített Fegyveres Erők Főparancsnoksága hozza meg döntéseit.

A gyakorlatok tapasztalatait, elméleti kutatások eredményeit, valamint a hadtápbiztosítás lehetséges változatait figyelembe véve, a koalíciós front csapatainak anyagi biztosítása történhet: a) valamennyi anyagi eszközzel, saját nemzeti anyagi tartalékok terhére nemzeti ellátó, szállító, kiszolgáló szervek által történő biztosítással, közvetlenül a nemzeti seregetest (magasabbegységek) részére, illetve b) azonos típusú (szabványosított) eszközökkel – a koalíciós állományú front tartalékainak terhére a front szállítóeszközeivel a nemzeti seregetest mozgó

bázisig – utólagos elszámolással. Ez utóbbi alól kivételt képeznek a sajátos, a nemzeti seregtestekre (csapatokra) leszűkített ellátási anyagok, amelyek a nemzeti tartalékok terhére, a nemzeti előjáró hadtápfőnökség terve szerint, annak szállítóeszközeivel biztosíthatók.

Néphadseregünk helyzetét tekintve alapvetően a nemzeti ellátási forrásokon alapuló nemzeti ellátás lehet a döntő, emellett lehetséges olyan változat is, amikor a frontszervek veszik át egy-egy sajátosan alkalmazott csapat, vagy szerv ellátását.

Abban az esetben például, ha az összefegyvernemi hadsereg koalíciós-front kötelékében tevékenykedik valamennyi anyagi eszközzel történő ellátása tisztán nemzeti erőforrásokból, a tábori hadtáp bázisai, vagy közvetlenül a központ hadtáp előretolt anyagi szervei útján kerülhet végrehajtásra. A gyakorlatok tapasztalatai szerint a Magyar Néphadsereg viszonyai között megoldást nyújt az a módszer, melyet a „SZOJUJ-74, 77”, a „BARÁTSÁG-78”, a „PAJZS-79”, valamint az ez évi frontgyakorlaton (többek között) alkalmaztak. Eszerint a koalíciós front alárendeltségében működő összefegyvernemi hadsereg ellátása – nemzeti forrásokból – szervezeti keretben működő tábori hadtápbázisairól, annak eszközeivel történik. A frontheadtáp az ellátással kapcsolatos részkérdéseket a tábori hadtáp segítségével szervezte. Az ez évi frontgyakorlaton például a frontheadtáp-direktívában a készletképzés rendje, a fogyasztási normák, valamint az ellátás bázisai kerültek meghatározásra, emellett a tábori hadtáp – a frontheadtáp működésére vonatkozó elhatározás alapján – tájékoztatót adott a hadsereg részére, ahol szabályozta, hogy a meghatározott készletek milyen konkrét forrásokból, milyen ütemezéssel kerülnek biztosításra. Ezzel érzékelhetően segítette a hadsereg hadtáptörzs anyagtervezési, irányítási tevékenységét.

Egyes magasabbegységek ellátását a koalíciós seregtesten (front, hadsereg) belül célszerű a saját nemzeti ellátási rendszerből végezni. Ennek útjai, módjai különbözőek lehetnek. Minden esetben alapelvnek kell tekinteni, hogy az egyes átadott magasabbegységek (egységek) átadásakor teljes mozgókészlettel rendelkezzenek. Pótlásokra célszerű seregtest hadtáphoz 1-2 napi készletet szállítóeszközökkel kikülöníteni, ezt a nemzeti erőforrásokból szükség szerinti kiszállítással utánpótolni. Ha az adott magasabbegység a nemzeti erőforrásoktól távol ténykedik, vagy például tartalékban van, vasúti szállítási lehetőség esetén célszerű az utánpótlást vasúti kirakóállomásokra biztosítani.

Erre ugyancsak szolgáltatott példát a jelzett frontgyakorlat, amikor a front intézkedésére a koalíciós hadsereg állományába tartozó más nemzetiségű magasabbegységek után szállítóerők és kétnapi harctevékenységhez szükséges anyagi készletek kerültek a hadsereg mozgóbázisra és a fogyás mértékének függvényében naponta, illetve másnaponként feltöltésre.

Igen fontos ellátási forrást képeznek a helyszíni eszközök, melyeknek felhasználása a tagországok területén kizárólag az államigazgatási szervek, az adott ország honvédelmi minisztériuma útján, egyeztetett tervek szerint történhet, míg az ellenségtől birtokba vett területeken – amint erről korábban szó volt – az Egyesített Fegyveres Erők Főparancsnoksága, illetve a front intézkedése szerint látszik a legcélszerűbbnek megszerezni.

A felsorolt lehetőségek és példák természetesen csak kiragadottak, a konkrét hadászati-hadművelési helyzet ettől eltérő eseteket is produkálhat, amikor egy-egy módszer kombinációja vagy éppen a felsoroltaktól eltérő módszer kerülhet elő-

térbe. Az ellátás konkrét megszervezésénél azonban minden esetben két alapelv figyelembevétele látszik célszerűnek:

- törekedni kell az ellátás maximális biztonságára;
- a nemzeti felelősség elvét is figyelembe véve, lehetőség szerint a nemzeti ellátási forrásokra kell támaszkodni.

c) A koalíciós csapatok egészségügyi biztosításának sajátossága, hogy a sebesülteket, betegeket nemzeti hovatartozástól függetlenül el kell látni a legközelebbi segélyhelyen, kórházban. Ez a szocialista hadseregek mély humánumát, a koalícióba tömörült csapatok testvéri összefogásának kifejező formája. Mindezen belül a koalíciós front nemzeti – illetve koalíciós – összefegyvernemi hadserege egészségügyi ellátást biztosító erők és eszközök csoportosítása általában a front kórház bázisainak alkalmazási elvei szerint hajtható végre oly módon, hogy a nemzeti seregtestek mögött kerülnek előrevonásra a központ hadtáp által kikülönített – tábori, illetve közvetlenül a központ hadtáp alárendeltségébe tartozó – kórház-bázisok, melyeknek ágylétszámát összességében a nemzeti csapatok mennyiségétől függően célszerű létrehozni.

Magasabbegységek kölcsönös átalárendelése esetén az átalárendelésre kijelölt magasabbegységeket célszerű saját nemzetiségű egészségügyi osztaggal megerősíteni, amely az adott nemzeti hadsereg sajátos gyógyszer-, élelmezési és ruházati anyagaival rendelkezik. Szükség esetén ezen egészségügyi osztagokat célszerű megerősíteni szakorvosokkal, illetve az együttes alkalmazás miatt tolmáccsal, vagy tolmáccsoporttal. Mindez természetesen úgy valósulhat meg, ha a koalíción belül az egészségügyi biztosítás alapkérdései egységes elvek, lehetőség szerint egységes szervezeti felépítésben kerülnek végrehajtásra. Az egészségügyi ellátást jelentősen segítik elő azok a kétnyelvű okmányok, amelyek a sebesültet a gyógyítás folyamán végigkísérik. Mindezek mellett célszerű azonban arra törekedni, hogy a más nemzetiségű segélyhelyeken egészségügyi ellátásban részesülteket kórházi kezelésre lehetőség szerint saját nemzetiségű tábori vagy hátországi kórházba kerüljenek kiürítésre.

Saját koalíciós feladatokat jelent a szövetségesek (frontparancsnokság) részére esetleg átadásra kerülő nemzeti egészségügyi intézetek, szervek felkészítése, illetve működtetésének biztosítása. Olyan feltételeket kell létrehozni, hogy az egyes nemzeti kórházak, vagy kórházcsoportok (-bázisok) mind vezetés, mind működés, mind pedig a szükséges mértékű anyagellátás szempontjából irányíthatók, vezethetők legyenek, ehhez rendelkezzenek megfelelő vezető, szükség esetén ellátószervekkel, biztosítva legyen a szövetséges (front) vezető szervezete, illetve az átadó központhadtáp közötti kontaktus. Bonyolítja e helyzetet, ha az áradandó egészségügyi intézetek polgári bázison kerülnek létrehozásra. Itt biztosítani kell a polgári átadószervek, az átadó-központhadtáp, valamint az árvevő koalíciós partner közötti folyamatos kapcsolatot, ennek szervezeti, működési feltételeit.

A koalíciós tevékenységek egészségügyi biztosításában alapvetően tehát három fontos alapelv figyelembevétele látszik döntő fontosságúnak:

- az egészségügyi biztosítás egységes elvi és lehetőség szerint egységes szervezeti alapokon valósuljon meg;
- biztosítsa a koalíciós partnerek közötti segélynyújtás valamennyi szükséges feltételét;

- az egészségügyi erők és eszközök egységes terv szerint történő leghatékonyabb alkalmazása érdekében rendezettek és megfelelően szabályozottak legyenek a partnerek közötti kapcsolatok.

d) Végezetül néhány gondolat a koalíciós csapatok, seregtestek hadtápvezetését illetően. Néphadseregünk viszonyai között, ha csapataink koalíciós front keretében hajthatják végre feladataikat, döntő jelentőségű a nemzeti központhadtáp és a fronthattáp vezető szervek közötti szesz együttműködés annak érdekében, hogy biztosítva legyenek a nemzeti érdekek és sajátosságok, ugyanakkor az elvonuló szárazföldi csapatok vonatkozásában a hadtápbiztosítás alapját a front egységes hadtápbiztosítási terve képezze. A HM 01/1974. sz. „Alapokmány” 70. pontja e kérdésben állást foglal:

„A koalíciós állományú front (hadsereg, flotta) csapatai hadtápbiztosításának folyamatos vezetését a hadműveletekben az adott front (hadsereg, flotta) parancsnoksága és hadtápvezetési szervei végzik azon fegyveres erők központ-hadtápszerveivel együttműködésben, amelynek csapatai a koalíciós seregtest állományába tartoznak.

A koalíciós front (hadsereg, flotta) parancsnokának joga van – a részére biztosított funkciók keretein belül – direktívákat (parancsokat) és intézkedéseket kiadni a hadtápbiztosítás azon kérdéseit illetően, amelyek kötelező erejűek a front (hadsereg, flotta) állományába tartozó összes seregtest (magasahbegység) számára.”

A koalíción belüli hadtápvezetés szilárdságának egyik alapvető bázisa a felsőszintű hadtáp vezető szervek munkája, mely közvetlenül vagy közvetve nemcsak a központhattápnál, de a koalíciós seregtest- és csapathadtápnál is döntően érezteti hatását. Koalíciós kapcsolataikat a felsőszintű hadtápszervek az EFE keretében, vagy kétoldalú kapcsolatok útján valósítják meg az adott országok vezérkarai koordinálása mellett. Erre most békeidőben kiváló alkalmat nyújtanak a kétoldalú megbeszélések, konzultációk, illetve EFE – általános hadtáp és szakági – értekezletek. Bár túlnő jelen cikk keretein az is megemlítendő, hogy a koalíciós együttműködés feltételeit a VSZ tagállamok hadseregei felsőszintű hadtáp vezető szervei szervezeti hasonlósága, az egynemű alárendeltségek, a partnerség hiztosította kapcsolatok jelentősen javíthatják. Ezen alapvető tétel nagy hangsúlyt kapott – többek között – a Varsói Szerződés tagállamai fegyveres erői hadtáp vezető állományának valamennyi eddigi értekezletének¹ alappreferátumaiban.

A koalíciós méretekben végrehajtott gyakorlatok nagy lehetőségeket biztosítanak a koalíciós hadtápvezetés egyes – főbb – kérdéseinek feldolgozására. E gyakorlatok tapasztalatai szerint lehet olyan megoldás, amikor – a békeidőben kidolgozott – szövetségesekkel egyeztetett – tervek alapján a koalíciós front alárendeltségébe kerülő nemzeti seregtest részére a nemzeti felsőszintű hadtáp vezető szerv ad ki hadtápdirektívát, melyben – a nemzeti ellátási felelősség alapján – szabályozza a hadtápbiztosítás forrásait, az ellátás rendjét. Ilyen megoldás lehetséges például az első hadművelet megszervezése során. Mindezek mellett azt is tanúsítják a gyakorlatok, hogy ez a seregtest számára nem elegendő, a vezetettség

¹ – A VSZ-tagállamok fegyveres erői I. hadtáp hadtudományi értekezlete, Prága, 1971.
– A VSZ-tagállamok fegyveres erői I. hadtáp vezetői értekezlete, Moszkva, 1976.
– A VSZ-tagállamok fegyveres erői II. hadtáp vezetői értekezlete, Bydgoszoz (LNLK), 1979.

érdekében legtöbb esetben szükséges front hadtápdirektívában (annak kivonatában) szabályozni a hadtápbiztosítás rendjét, alapvetően azon feladatok végrehajtásának mikéntjét, amelyek a hadtáp megszervezésével, a front egységes hadtápbiztosítási rendszerének biztosításával kapcsolatos feladatokkal összefüggők. Ez utóbbi módszer biztosítja a seregestest részére az egycsatornás, félreérthetetlen hadtápvezetést.

Az említett látszólagos ellentmondás feloldását az érintett vezető szervek közötti szoros együttműködés, a kiadásra kerülő feladatok előzetes egyeztetése biztosítja. Ezért megfelelő koordináló szerveket, csoportokat kell létrehozni, melyek lehetnek maguk az érintett vezető szervezetek, illetve lehetnek annak kikülönített operatív (összekötő) csoportjai.

A csoportok tehát lehetnek ideiglenesen létrehozottak, illetve szervezetszerű állandók. A néphadseregünk hadtápjának viszonyai között beszélhetünk állandó, szervezetszerű csoportosításról, illetve ideiglenes, adott esetben létrehozásra kerülő operatív csoportokról.

Állandó szervezetszerű hadtáp vezető szerv jelenleg a táborig hadtápfőnökség, melynek szerepét, hasznosságát a koalíciós csoportosítások hadtápvezetési rendszerében az adja, hogy összefogja a központhadtáp által kijelölt nagy mennyiségű hadtápszervet, végzi azok mozgatását, szervezi ellátását és kapcsolatot képez a frontparancsnokság és a központhadtáp között. A gyakorlatok tapasztalatai azt mutatják, hogy az összefegyvernemi hadsereg hadtápjával létesülő kapcsolatai kevésbé rendezettek, jogi, együttműködési problémákat vetnek fel. A közelmúltban végrehajtott front parancsnoki és törzsvezetési gyakorlaton a táborihadtáp szűk operatív csoportja részt vett a front-hadtáptörzset segítve a hadművelet hadtápbiztosítás tervezésében, így elsőkézből kapva az adatokat a hadsereg hadtáptörzssel élő kapcsolatot kialakítva részére írásbeli „tájékoztató”-t adott ki, vezetője a hadsereg hadtáptörzssel személyesen koordinált. Ez amellest, hogy kétségtelenül elősegítette mind a front- mind a hadsereg- mind pedig a táborihadtáp munkáját, továbbra sem szüntette meg azt a problémát, melyt a táborihadtápfőnökség jogi állása, hatásköre különböző értelmezéséből adódik, és szükségessé teszi e hadtápvezetési szerv korszerűsítését, a hadtáp vezetési színvonala jelenlegi formájában, vagy más egyszerűbb, korszerűbb rendszerben történő beillesztésének szükségességét.

Az állandó jellegű hadtáp vezető szervezetek mellett ideiglenesen valamilyeni hadtápvezetési ponton összekötő csoportokat kell működtetni az adott konkrét helyzetnek és feladatnak megfelelően. Ezért e csoportok állománya különböző lehet, hatásköre is lehet kisebb vagy jelentősebb, melyet célszerű mindig az adott körülményeknek legjobban megfelelően szabályozni.

A hadtápvezetés problematikája sokrétű. Jelentős teret foglal el a vezetésben a folyamatos összeköttetés, a megfelelő híreszközök, a titkosság feltételeinek megteremtése. Döntő fontosságú a közös vezetési nyelv, melynek alapvető tényezője a koalíciós partnerek közötti egységes okmányolási rendszer kialakítása, az egységes okmánytípusok továbbfejlesztése, az unifikált hadtápvezetési okmányok kidolgozása valamennyi hadtáptagozatban. Az is döntő, hogy az ilyen módon kidolgozásra kerülő okmányok közeli, vagy távlati perspektívában alkalmasak legyenek gépi eszközökön történő feldolgozásra, továbbításra, szervesen illeszkedjenek be a Táborig Hadtápvezetési Alrendszerbe. Fontos ezért, hogy az egyes szövetséges hadseregeknél kidolgozott gépi programok egyeztetve az Egyesített Fegyveres Erők szintjén kerüljenek feldolgozásra.

Mindezeket figyelembe véve a koalíciós hadtáp vezetése során azon alapvető elv figyelembevétele szükséges, hogy a döntések során – lehetőség szerint – biztosítva legyen a nemzeti és koalíciós feltételek egysége.

e) Koalíciós viszonyok között kiemelten kell kezelni a hadtápon belül a politikai munkát. Az általános – politikai jellegű – feladatokon túlmenően különös gondot kell fordítani a hadtápállomány internacionalista nevelésére, a Varsói Szerződés testvéri hadseregei közötti kölcsönös segítség szellemében való nevelésre.

Sajátosságként figyelembe kell venni, hogy – a törzsek és vezetők közötti együttműködésen túlmenően – a hadtápkatona, a hadtáp teljes személyi állománya a szakmai sajátosságokból adódóan közvetlenül találkozhat a koalíciós fegyverbarátokkal egyénileg, kisebb csoportokban vagy nagyobb szervezetekben. Ilyen lehetőségek adódhatnak – többek között – a kórházakban, segélyhelyekre bekerülő betegek körében, a közutakon, vasutakon közlekedőkkel való kapcsolatban, az ételmezési, üzemanyagtöltő helyeken, de nagyobb csoportokban az egyes bázisokon, ideiglenes átrakóköreletekben és egyéb helyeken.

E helyzeteket figyelembe véve a hadtáp politikai munkának arra is kell irányulnia, hogy megismertesse az állományt az előtte álló – koalíciós sajátosságokból adódó – hadtápfeladatok során esetlegesen kialakuló helyzettel, megismertesse a koalíciós partnerek nemzeti és egyéb sajátosságait, kioktassa az állományt a megfelelő magatartásra, a szoros baráti viszony kialakítására, arra, hogy az adott helyzetben néphadseregünket méltóképpen képviselje. E kérdésben főleg néhány, sajátos hadtáp vonatkozású probléma felvetése vált szükségessé.

*

Cikkemben néhány – a koalíciós keretek között működő csapatok hadtápbiztosításával összefüggő – kérdést vettem fel, az anyag lehetséges terjedelmét, illetve a kibontható kérdések bőségét figyelembe véve, csak néhány, általam alapvetőnek ítélt kérdésre koncentrálva, azzal a szerény igénnyel, hogy e fontos kérdésekkel foglalkozó központi, seregest, tanintézeti szervek részére hasznot nyújtson és segítse elő további fő és részkérdések kimunkálását, alkalmas legyen kinek-kinek a gyakorlati munkájában történő felhasználásra.

A gépesített lövész és harckocsi ezred hadtápfeladatai és azok méretei harcban

*Dr. Generál Tibor alezredes,
a hadtudományok kandidátusa*

A gépesített lövész- és harckocsiezred (továbbiakban: ezred) hadtápjá – szervezeténél fogva – tulajdonképpen a szárazföldi csapatok hadtápbiztosításának utolsó láncszeme, ezért amikor csak lehetséges és célszerű, a kötelékébe tartozó harci alegységek (harcrendi elemek) közvetlen és tömeges feltöltését végzi, ha kell a zászlóaljhadtápok bevonásával, illetve – a hadosztályparancsnok hadtáphelyettesének elhatározásába illeszkedve – megerősítésekkel.

Az ezredhadtáp feladatának ez az általános értelmezése felveti:

- a hadtápagegységek alkalmazási módjainak szüntelen tökéletesítését;
- az ezredhadtáp lehetőségeinek minél jobb kihasználása, az élet- és működőképesség fenntartása, helyreállítása módszereinek folyamatos kutatását.

Az ezred célszerűen kiképzett személyi állományával, rendszeresített haditechnikai eszközeivel és más szakkészereivel, hatalmas tűzerővel, mozgékonyágával és manőverező képességével – az atomfegyver, a légierő, a tüzérség és a harckocsi tüzet, valamint saját ütőerejét kihasználva – képes találkozói harcban nagy erejű csapásokat mérni az ellenségre és gyorsan befejezni annak szétzúzását; menetből vagy közvetlen harcérintkezésből indított támadással gyors ütemben átörni az ellenség védelmét; víziakadályokat leküzdeni, átkelőeszközök segítségével és a víz alatt; nagy mélységben, lendületesen továbbfejleszteni a támadást, kitartóan üldözni az ellenséget; az ellenség atomeszközeit megsemmisíteni, kedvező terepszakaszokat és más fontos objektumokat birtokba venni; rövid idő alatt szilárd védelmet teremteni, sikeresen harcolni az ellenséges harckocsikkal és más támadóeszközökkel szemben.

Az ezred harcképességének fenntartása, feladatainak maradéktalan végrehajtása, nagymértékben függ az alegységek időben történő, teljes hadtápbiztosításától. Ezrednél az alegységek hadtápbiztosítása a csapatok biztosításának az az ága, amely magában foglalja az anyagi biztosítást, egészségügyi és állategészségügyi biztosítást, valamennyi anyagi eszköz szállítását, továbbá a katona-kereskedelmi, elhelyezési, pénzügyi ellátást és a hadtáptechnikai eszközök technikai biztosítását.

*

Az ezredhadtápot az ezred állományába tartozó és az ezred alegységei hadtápbiztosítására hivatott kiszolgáló alegységek alkotják, a részükre meghatározott anyagi eszközkészletekkel együtt.

Az ezredhadtáp személyi és technikai állományát, felszerelését és anyagi eszközkészleteit az ezred mindenkori állománytáblája, hadinormák, továbbá a harcászaltszükséglettel kapcsolatos központi intézkedések határozzák meg. Az ezredhadtáp rendeltetészerű feladatait a zászlóalj és az ezredközvetlen hadtápbiztosítására hivatott alegység-hadtápok útján (ezek bevonásával) végzi.

Az ezred- és zászlóaljhadtáp helye és szerepe a hadtápbiztosítás általános rendszerében a következő:

a) *Az anyagi biztosítás terén* az ezredhadtáp az ezred vezető szervei és alegységei személyi- és technikai állománya, fegyverzete *tömeges méretű ellátásának és feltöltésének* közvetlen végrehajtó szervezete, rendszerint a zászlóaljhadtápallegységek erőinek, eszközeinek bevonásával (vagy azok bevonása nélkül). Kivételt képez a gépesített lövész- és harckocsi-zászlóaljok ételmezési anyagellátása (amennyiben a zászlóalj mozgókonyhái a harc időszakában nem kerültek összevonásra), továbbá e zászlóaljok ellátószakaszainak mozgó anyagi eszközkészleteiből megoldható lőszer- és üzemanyagellátás.

A zászlóaljhadtáp a zászlóalj alegységei anyagi szükségleteiben bekövetkező változások kielégítésének operatív szervezete.

Az ezred- és a zászlóaljhadtápok az anyagi biztosítás feladatait naponta újból megalakított, illetve kiegészített készletekből hajtják végre.

b) *Az egészségügyi biztosítás terén* az ezred egészségügyi szolgálata a gyógyító-kiürítő biztosítás legelől fekvő, első szakasza, amelynek munkájára az *első orvosi segélynyújtás* feltételeinek megléte a jellemző.

A zászlóalj egészségügyi szolgálata a sérültek harcmezőről való kihordásának és orvos előtti segélyben való részesítésének szervezete.

c) *A hadtáp vezetése terén* az ezrednél található az első differenciált és viszonylagosan önálló hadtápbiztosítási alrendszer, amely a végrehajtást közvetlenül szabályozza.

Az ezredhadtáp helye és szerepe a hadtápbiztosítás általános rendszerében – részben vagy egészben – megváltozik és közbeeső ellátó-kiürítő szakasszá válik, ha az előjáró elhatározása alapján:

- a hadosztályhadtáp belép az alegységek közvetlen hadtápbiztosításába;
- a megerősített zászlóaljhadtáp átmenetileg képessé válik alegységeinek viszonylagosan teljes hadtápbiztosítására;
- különleges feladattal megbízott alegységeket (pl. felderítő vagy előreve-tett osztagot, deszantot, megkerülő csoportot stb.) hadtápszempontból átmenetileg önállósítunk.

Az ezredhadtápot a következő főbb képességek jellemzik:

- teljes mobilitás;
- az ezred egész személyi és technikai állományának folyamatos, a megfelelő sorrendben történő hadtápbiztosítása az állás (települési) körletek naponta 1–2 vagy több alkalommal való megváltoztatása mellett, esetenként a szükséges megerősítésekkel;
- a saját erőink és eszközeink megosztott alkalmazása, elsősorban a zászlóaljhadtápok, közvetlen alegységek, különleges feladattal megbízott harccsoportok közvetlen megerősítése, anyagátadó helyek, ellátó-feltöltő pontok kikülönítése;
- kisebb (1–2 raj, szakasz) erejű, gyalogsági fegyverekkel felszerelt ellen-

séges csoportok földi támadásának elhárítása, saját személyi állománya életvédelmi, műszaki létesítményeinek, védelmi állásainak kiépítése.

Az ezred- és zászlóaljhadtáp helye, szerepe, kapcsolódása a hadtápbiztosítás egész rendszeréhez, továbbá működésük belső rendje adja az ezred hadtápbiztosításának általános elvi rendszerét. Tekintettel e rendszer összetett jellegére, célszerű ennek sémáját a hadtápbiztosítás alapvető ágainak megfelelően ábrázolni (1., 2. sz. ábrák).

*

Az ezredhadtáp szervezeteinek *alapvető feladata* az ezred vezető szerveinek és alegységeinek anyagi, egészségügyi, állategészségügyi biztosítása és részvétel a katona-kereskedelmi kiszolgálásukban. Ezenkívül végrehajtják a saját technikai eszközök technikai biztosítását, a zsákmányanyagokkal kapcsolatban előírt teendőket, továbbá – a hadtápbiztosítás feladatainak vonatkozásában – részt vesznek az elesett (elhunyt) személyek temetésében.

A hadtáp folyamatosan végzett feladatai gépesített lövészezrednél 2000 vagy több, harckocsiezrednél pedig 1000–1200 személyt érint, akiket el kell látni személyi felszereléssel, naponta háromszor ételmezési anyagokkal, továbbá – meghatározott esetekben – kereskedelmi cikkekkel, javított és tisztított ruházati anyaggal, idényruházati komplettekkel és pénzeszközökkel.

A lőszer- és egyéb fegyverzeti anyagellátás a következő fegyverállományra terjed ki:

Fegyver megnevezése	gl. e.	hk. e.
<i>egyéni lövészfegyverek</i> (pisztoly, géppisztoly, golyószóró, géppuska, mesterlövő puska, kézi páncéelhárító fegyver)	2600–2700	1800–1850
<i>kézigránátok</i> (támadó, védő, harckocsi elleni)	valamennyi típusból személyre, alegységre, harcjárműre előírva.	
<i>fedélzeti lövészfegyverek</i> (a harckocsik, lövészpáncélosok és páncélozott szállítóharcjárművek géppuskái)	260–270	200 vagy több
<i>aknavetők</i> (automata aknavetők) és <i>tüzérségi lövegek</i>	35–40	–
<i>páncéltörő fegyverek</i> (páncéltörő ágyú, állványos páncéelhárító gránátvető, mobil- és állványos rakéta páncéelhárító harci gépek)	40–45	–
mobil- és állványos <i>közelharc légvédelmi rakéta-fegyverek</i>	70–75	25–30
önjárom <i>légvédelmi gépágyúk</i>	–	4
könnyű és közepes <i>harckocsi-tüzérségi löveg</i>	30–35	90–95
harckocsi-rakétapáncéltörő kilövő (a rendszeresített harckicsítípustól függően)	–	90–95

Ezenkívül az előzőekben felsorolt fegyverek alkalmazásához szükséges optikai, infra- és lézertechnikai, valamint irányító műszerekből (12–16 fajta) mintegy 500–600 darabot kell igénybevételi anyagokkal ellátni.

Az üzemanyagellátást gépesített lövészezrednél mintegy 30–35 harckocsira, 110–120 vagy több lövészpáncélosra, illetve páncélozott szállító- és más harcjárműre, 350–400 egyéb gépjárműre 40–50 gépi eszközre és közel 200 híradóeszköze kell megszervezni és végrehajtani. Ugyanez az ellátási ágazat harckocsiezzrednél 100-nál több harckocsira és egyéb harcjárműre, 250 vagy több gépjárműre és egyéb gépi eszközre, továbbá több mint 80 híradóeszköze terjed ki.

Az előzőekben számszerűsített személyi, fegyverzeti és más haditechnikai állomány hadtápbiztosítását harcon kívüli helyzetben és a harccal kapcsolatos tevékenységek egyes eseteiben az ezred hadrendjének megfelelő csoportosításban kell megszervezni, vagyis – gépesített lövészezred esetében – az ezredparancsnokságot, 6 harcbiztosító alegységet, 3 gépesített lövész- és 1 harckocsizászlóaljat, az ezred tüzérséget (5–6 alegység) és 3 kiszolgálóalegységet (összesen 50 kis alegység) kell ellátásba venni. Harckocsiezzrednél összesen 36–38 különböző összetételű alegység ellátásáról kell gondoskodni.

Amikor az ezred harcrendbe bontakozik szét, a hadtápbiztosítás struktúrája alapvetően az ezredparancsnok elhatározása szerint alkalmazott harcrendi elemeknek felel meg, vagyis az ellátás, az után- és hátraszállítások objektumai az első és második lépcsőben (megerősítve) alkalmazott alegységek, az ezredtüzérség, a páncélelhárító tartalék, a műszaki záró- és a műszaki és vegyi tartalékok, a vezetési pontok biztosító-kiszolgáló állománya, az ezredsegélyhely, a sérült technikai gyűjtőhely és az ellátószázad lesznek.

Az ezred alegységeinek hadtápbiztosításánál, a rakományok csoportosításánál, a szállító oszlopok rendezésénél, továbbá a hadtáp erők és eszközök elosztásánál – különösen tömeges feltöltés esetén – előreláthatóan számolni kell azzal, hogy miképpen csoportosul az ezred: hadrendi vagy harcrendi felépítés szerint.

Az ezredhadtáp békeállapotról háborús helyzetre való átállása magasabb harckészültségi fokozatokba helyezés és mozgósítás révén valósul meg, amely felöleli: a mozgósított, illetve más katonai szervezetektől átcsoportosított személyi és technikai állomány ellátásba vételét; a mozgósítási utalványokra kiírt anyagi (haditechnikai) eszközök felvételezését; a népgazdaságból és más katonai szervezetektől átvett technikai eszközök igénybevételi rendszabályainak végrehajtását; a hadtáp tartalékos személyi állomány összekovácsolását; az ezred kijelölésének megfelelő magasabb harckészültségi fokozat esetén az egyéni készletek és felszerelések kiosztását, a mozgó anyagi eszközkészletek lépcsőzését és felmálházását, a személyi állomány áttöltötését, a betegek leadását, a béke elhelyezési körlet elhagyását, a meghatározott harckészültségi körlet (megalakulási hely) vagy a szabályozó terepszakasz elfoglalását; a visszahagyott anyagi eszközök átadását; áttérést a hadinormák szerint történő ellátásra, a háborús vezetésre, nyilvántartásra és elszámolásra.

Harcban az ezred vezető szerveinek, alegységeinek időben és az ezredparancsnok elhatározásának megfelelő rendben történő hadtápbiztosítása, valamint a hadtáp életképességének fenntartása az alapvető feladat.

Feladatok és azok méretei az anyagellátás és a szállítások terén

a) Az előírt mozgó és kiegészítő anyagi eszközkészletek létrehozása (hiányzó hadtáptechnikai eszközök pótlása), ezek lépcsőzése katonától (haditechnikai eszköztől) az ellátószázadig bezárólag.

A gépesített lövészezred személyi és technikai állományánál, továbbá ellátási szakaszain a mozgó és kiegészítő anyagi eszközkészletek terjedelme a következő lehet (változat):

- lőszerből	270-300 tonna,
- üzemanyagból	160-180 tonna,
- élelemből	16-18 tonna,
- egyéb anyagokból	50-80 tonna.
Összesen mintegy	500-530 tonna.

b) A felhasznált anyagi eszközök folyamatos pótlása, kiszállítása és kiadása, elsősorban a harcból kivont alegységek tömeges feltöltésével. Szükség esetén - a helyzet változásainak megfelelően - a hadtáperőkkel és -eszközökkel való manőverezés.

Az ezreden belüli ellátási szakaszokon - az alegységek tervezett, illetve valóságos szükségleteitől, valamint az ellátás forrásaitól függően - a harc előkészítő időszakában 50-100 tonna, a harc megvívásának időszakában pedig naponta vagy rövidebb idő alatt, gépesített lövészezrednél: 200-250 tonna; harcokocsiezrednél: 250-300 tonna vagy több anyagot kell átvenni, alapvetően a szállítóeszközökön tárolni, elosztani, rakományokat képezni, fel- le- vagy átrakni, átrakás nélküli szállítmányként rendezni, okmányolni, szállítani, tömegesen feltölteni.

Az előzőekben jelzett anyagmennyiség 60-70%-a lőszer, 20-25%-a üzemanyag, 5-15%-a pedig egyéb anyag. Az anyagi eszközök közül:

- lőszerből a harc kezdetéig 5-10%, a harc első periódusában 40-45%, a második és harmadik periódusban pedig 25-25%;
- üzemanyagból a harc kezdetéig rendszerint 50% és a harc alatt további 50% kerül felhasználásra.

Az anyagi eszközök érkehetnek hagyományos csomagolásban és készletezéssel, de átvehetők egységakományokként is. Az anyagkezelés és szállítás műveleteit - 12 ellátási ágazat keretén belül -, a következő főbb anyagcsoportokra kiterjedően kell végrehajtani:

Lőszerből

Lőszertípus megnevezése	Lőszerfélések	
	hk. e.	gl. e.
lövész egyéni fegyverek után	34	33
lövész fedélzeti fegyverek után	12	9
aknavető	6	-
tüzérségi	4	-
páncéltörő	5	-
rakéta páncéltelhárító	6	(1)
harcocsi	6	3
légvédelmi	-	2
közelharc légvédelmi rakéta	2-3	1
Összesen:	75 féle	48 féle

Üzemanyagból: hajtóanyagok 2 fajta; kenő- karbantartó anyagok 8–10 fajta; üzemanyag-technikai eszközök (edényzet) 40 fajta.

Élelmezési anyagokból: I/A. norma: 12 féle cikk, amely mintegy 50 féle cikkel helyettesíthető (pótszerezhető); I/B norma: 7 féle élelmiszer komplett, 10 fős csomagolásban; egyéni zárolt: egy készlet 9 féle cikk; hideg: 4 féle cikk; ital-pótlék: kétféle cikk; tábori élelmezési felszerelés: 5 féle (ezek közül 3 féle több cikkből áll).

A szakanyagi ellátás keretén belül az ezredhadtáp harckocsi- és gyalogsági aknákból készlettel nem rendelkezik (alkalomszerűen áteresztő funkciót tölt be), ugyanakkor *robbanóanyagból* 1 tonnát, nyújtott töltetekből 8 tonnát, és *egyéb műszaki felszerelésekből* (sáncszerszámok, berendezések stb.) mintegy 0,5 tonnát kezel. *Vegyivédelmi anyagokból* az ellátás egyéni védőeszközökre, vegyi-, sugárfelderítő és mérőeszközökre, mentesítő eszközökre és anyagokra, továbbá tűzvédelmi eszközökre terjed ki. Javító-karbantartó anyagokkal – valamennyi technikai ágazat vonatkozásában – a javítószázad látja el az alegységeket, az állományába szervezett ellátóraj, illetve a javító, javító-vontató csoportok felhasználásával.

c) Az anyagellátás közvetlen és különleges feladatai az ezred vezető szerveinek és közvetlen alegységeinek felhasználásra előkészített hadtáp- és szakanyagokkal való ellátását, továbbá egyes alegységek (esetenként az egész ezred) tömeges feltöltését öleli fel. Ez azt jelenti, hogy az ellátószázad 600–700 főt naponta háromszor ellár meleg (melegített) étellel (ebből 40–50 főt tábori étkezésében), ugyanennyi személy egyéni lövész lőszerét alegységenként biztosítja, az ezred tüzérség lőszerét kezelő lövéshez való előkészítést megkezdi és tüzelőállásaikba kiszállítja; gépjárműveiket, üres üzemanyag edényzetüket a kijelölt töltőpontokon feltölti, illetve a részükre kiutalt anyagi eszközöket anyagátadó helyen átrakja (átfejti).

Az egyes alegységek vagy – esetenként – az egész ezred tömeges feltöltése esetén az ellátószázad szállítóalegységei és raktárai – a hadosztálytól kapott megerősítésekkel és az ellátószakaszok bevonásával, egyidejűleg vagy időben egymás után – ellátó-töltő pontokra bontakoznak szét. Ez egy gépesített lövész- vagy harckocsiszázalój esetében 3–4 lőszer, és 3–4 üzemanyag; az egész ezred egyidejű feltöltése esetén harcrendben 20–25, körletben pedig 12–14 ellátó-töltő ponton való tevékenységet jelent. A végrehajtás során együtt kell működni az alegységparancsnokokkal, a technikusokkal, akik biztosítják a forgalomszabályozást, továbbá a gyors és zökkenőmentes munkát.

d) Az erőkkkel és eszközökkel való manőverezés kiterjedhet:

– az egyes alegységek részére útbaindított ellátmányi anyag részleges vagy teljes átirányítására;

– a korábban megszabott fogyasztási normák újbóli elosztására az egyes alegységek között;

– az alegységek ellátásba vételére, utalására vagy ellátásra történő átadására;

– a szállító, rakodó erőkkkel, eszközökkel, anyagmozgató és egységakománnyal képező eszközökkel való megerősítésekre;

– közvetlen ellátási feladatok átvállalására.

c) A felesleges fegyver, kisebb technikai eszközök, lőszerhüvelyek, csomagolóeszközök, üzemanyagedényzet, kiürült konténerek, szabaddá vált rakodólapok,

továbbá az ellenség ellen azonnal fel nem használható zsákmányolt anyagok gyűjtése, veszélytelenítése, hátraszállítása. A felesleges anyagokból, csomagolóeszközökből, edényzetből naponta 700–750 db tüzérségi, 1000–1400 db harckocsiágyú és 200 db páncéltörő lövedék kilőtt hüvelye; összesen mintegy 2000–2500 löszeres láda és közelharc rakéta konténer; továbbá – egyes alegységek kannacserés hajtóanyag-ellátása esetén – 100–1500 db gázolajos és 30–40 benzines kanna, továbbá hajtó és kenőanyagtaroló acél, alumínium és műanyag kannák, hordók, dobozok, ballonok kerülnek hátraszállításra. Anyagmozgató és rakományképző eszközökből mintegy 120 db rakodólap, illetve rakodó szőnyeg, 60–70 db kiskonténer, továbbá hús-, víz- és kenyérszállító ládák hátraszállításával lehet számolni.

f) Időszakos fehérműcsere és idényruha váltás, illetve az ezekhez kapcsolódó fürdetés, a szennyes és javításra váró ruházati anyagok összegyűjtése és leadása, tisztított és javított ruházat, felszerelés felvételezése és kiosztása. Az alapellátás fejenként 25–27 féle cikkre; a fehérműcsere fejenként nyáron 5, télen szintén 5 féle cikkre, az idényruha váltás a nyári komplett esetében 9 féle cikkre, téli komplett esetében pedig 8 féle téli ruházati cikkre terjed ki. A különböző szakállomány ellátását 50–60 féle kiegészítő cikkel és szakszervelettel kell végezni. Ezen kívül az ezredtörzset és az alegységeket el kell látni irodaszerekkel, nyomtatvánnyal, sátoranyaggal, ruházati javító-karbantartó anyagokkal, továbbá „más szolgálati ágak megbízásából” politikai nevelési anyagokkal (6 féle anyagcsoport) és elhelyezési anyagokkal (8–10 féle cikk.)

g) Eseteknél a műszaki szolgálat által létesített vízközpontból az ezred vezető szervei és közvetlen alegységei részére a víz szállítása, illetve személyi állományuk gazdasági vízzel való ellátása. A vízellátás – azokon a napokon, amikor ezt az alegységek helyszínéről nem tudják megoldani – 6000–7000 liter gazdasági vízre terjed ki. Fürdetés (mentesítés) és egyidejű kézimosás esetén – ha az alegységek elhelyezési körletében kellő mennyiségű víz nem található –, további 60 000–70 000 liter víz szállítása válhat szükségessé. Az ezredsegélyhely részére – a sérültek számától függően – külön 450–2250 liter víz biztosítással lehet számolni.

Feladatok és azok méretei a hadtápegységek technikai biztosítása terén

A hadtápegységek fegyverzete, szállító- és hadtáptechnikai eszközei igénybevételének előkészítése a kilométer (üzemóra) biztosításával, az esedékes műszaki (technikai) kiszolgálási fajta (műszaki-technikai szemlék, ellenőrzések, napi karbantartások) végrehajtásával és a személyi állomány technikai felkészítésével.

A zászlóalj- és ezred-hadtápegységek technikai biztosítása kiterjed:

a) *Gépesített lövészeszrednél*: mintegy 60 db szilárd anyagot szállító, 10–16 töltő (tartály), 6 db sebesültszállító, 1 db kötöző, 1 db karbantartó gépkocsira, 9 db pótkocsira, 10–15 utánfutóra és 18–20 mozgókonyhára.

b) *Harckocsiészrednél*: mintegy 30–35 db szilárd anyagot szállító, 20–30 db töltő (tartály), 4 db sebesültszállító, 1 db kötöző és 1 db karbantartó gépkocsira, 6 db pótkocsira, 10 db utánfutóra, valamint 6–8 db mozgókonyhára.

Ezen kívül mindkét típusú ezrednél kenyérszállító-, vízszállító-gépkocsira, motoros üzemanyag-szivattyúra, 2–3 db rakodógépre, motorkerékpárokra és anyagmozgató segédeszközökre.

A hadtápegységek gépjárművei és a hadtáptechnikai eszközei technikai kiszolgálásának munkaigényességét – gépesített lövészezrednél – a következő mutatók szemléltetik (változat):

A technikai kiszolgálás fajtája	Napi karbantartás		I. sz. műszaki szemle	
	1 eszköz	összesen	1 eszköz	összesen
	Kezelőszemélyzet munkaórában			
szállítandó gépkocsik és különleges gépkocsik bázisjárművei	1—3	80—240	3—4	240—320
különleges gépkocsik felépítményei	1—3	20—75	4—5	80—150
mozgókonyhák	1—2	18—30	10—15	180—300

A meghibásodás, sérülés helyén – fődarab- vagy alkatrészcsere módszerrel – az 1–2 órán belül nem javítható üzembékelt gépjárművek vontatása. Naponta 4–6 db 1–2 órás kisjavítás, az 1–2 órán túli kisjavítást, valamint a közép- és nagyjavítást igénylő szállító- és hadtáptechnikai eszközök átadása a javítószázadnak (hadosztály javító-vontató erőinek).

Feladatok és azok méretei az egészségügyi biztosítás terén

a) A sérültek időben történő kiemelése a harcjárművekből, összegyűjtésük a harcmezőről, hirtelen keletkezett tömegsérülési gécekből, továbbá segítségben való részesítésük a harc és a harccal kapcsolatos tevékenységek különböző fajtáiban, máskor önálló harcászati irányokban vagy mélységben elnyúló előrevonási utakon, esetenként különleges terep- és időjárási viszonyok között.

A gyógyító-kitűritő munka az ezrednél 80–100-tól 400–500 főig terjedő, különböző károsodást szenvedett sérültekre terjedhet ki a harc egy napján. Ezek közül a hagyományos fegyverektől keletkezett sérültek (160–240 fő) 50%-ának kihordására sebesültgyűjtő párokat, az ezredsegélyhelyre való elszállításukra pedig sebesültszállító-gépkocsikat, a további 50%-ára pedig tehergépkocsit szükséges biztosítani.

A sérültek részére a sérülés helyén és a zászlóalj segélyhelyen első- és első szaksegélyt, az ezredsegélyhelyen első orvosi segélyt kell nyújtani. Az első orvosi segélyt – a sérültek számától, károsodásuk jellegétől és az egészségügyi biztosításban részt vevő orvosok számától függően – kedvezőtlen körülmények között, halaszthatatlan (életmentő) esetekben, a hagyományos és atomsérültek 10–15%-ának; kedvező körülmények között pedig 30–50%-ának kell (lehet) biztosítani.

b) Az egészségügyi felderítés rendjének, objektumainak meghatározása és a felderítés végrehajtása az egészségügyi biztosítás összes részterületén, a hadosztály egészségügyi szolgálatfőnök által meghatározott céllal, az alegységek egészségügyi szolgálatainak bevonásával.

c) Közegészség- és járványvédelmi rendszabályok keretén belül: az ételmezési anyag-, a vizellátás és a személyi állomány fizikai állapotának, elhelyezésének higiéniai helyzetének ellenőrzése; a biológiai védelem keretén belül specifikus profilaxis alkalmazása (védőoltások, a környezet higiéné megteremtése, rovarok,

rágcsálók irtása; fertőző betegek elkülönítése, külön rendszerben történő hátra- szállítása, továbbá a harcmező szanálása egészségügyi rendszabályainak ellenör- zése).

d) Ezen kívül a radioaktív anyagokkal, mérgező folyadékokkal, illetve nagy- frekvenciájú elektromágneses térben dolgozó személyek, szennyezett terepen mű- ködő alegységek szolgálati körülményeinek ellenőrzése; a vegyi- és sugár káro- sító hatások megelőzése, sugárvédő vegyületek és ellenmérgek alkalmazása útján.

e) Külön problémát jelent az *ezredsegélyhely ellátása*, illetve a felesleges anyagoktól való tehermentesítése. A rendszertől eltérő ellátás a sérültek (80–500 fő) saját konyháról történő élelemellátására, az egészségügyi szakszemélyzet spe- cialis ruházati cikkeinek utánpótlására, tisztítására, javítására terjed ki. A feles- leges anyagoktól való tehermentesítés során egy harci napon az ezredsegélyhelyre került sérültek egyéni lőfegyverei, továbbá 40–50 rend tisztításra váró csere-felső- ruházat kerülhet hátraszállításra.

Az egészségügyi anyagellátás az egyéni egészségügyi felszerelésből 6 cikkre, az egészségügyi személyi állomány szakfelszereléséből 4 felszerelésre (komplettre), egyedi egészségügyi eszközökből 18–20 cikkre, segélyhely-kompletekből 15 egy- ségfelszerelésre terjed ki, amelyhez számos anyagfélése tartozik. A harcbiztosí- tási és a 30 napos készletben levő egészségügyi anyagok 80–100 vagy többféle cikkből tevődnek össze.

Az egészségügyi anyagellátást az ezred egészségügyi szolgálata – az üresen előremozgó sebesültszállító-gépkocsik igénybevételével – a segélyhelyek és az egészségügyi szakszemélyek útján hajtja végre.

Feladatok a hadtápbiztosítás megszervezése terén

Az előzőekben felsorolt és számszerű adatokkal jellemzett feladatokhoz szük- séges olyan élet- és működőképes rendszer kialakítása, fenntartása, illetve a hely- zetnek megfelelő rugalmas változtatása, amely magában foglalja a saját, a meg- erősítő, az alárendelt erőket, eszközöket és amely a szárazföldi csapatok hadtáp- biztosítása szélesebb rendszerének elemét képezte, az előjáró rendszer tovább- fejlesztéseként, ahhoz igazodva működik. Ennek keretén belül elsősorban a hadtáp felkészítése a soron következő harctevékenység konkrét hadtápbiztosítása céljá- ból; illetve felépítése összhangjának megteremtése az ellátással és a szállítással, a lehetséges után- és hátraszállítási utak elemeivel, a várható sérült áramlással, a hadtáp- és szállítótechnika igénybevételének, javításának és vontatásának várható feladataival, a hadtápszervezetek, funkcionális alegységek célszerű munkamegosz- tásával és a munkafolyamatok ésszerű megszervezésével. Továbbá a hadtáp élet- képességének fenntartása elsősorban a hadtápbiztosítás általános rendszerébe való beilleszkedéssel, a megóvás, az őrzés-védelem és elektronikai védelem rendszabá- lyainak helyben, mozgásban, szállítás közben történő megvalósításával, erőkből- eszközökből, utakból és körletekből képzett tartalékokkal, a szállítmányok oltal- mazásával, mozgékonyással, aktivitással, szilárd és folyamatos vezetéssel, együtt- működéssel és – ellenséges behatás után – a munkaképesség helyreállításával.

Feladatok a hadtáp vezetésében

Az ezred vezető szervei és alegységei hadtápbiztosítását meghatározott rend- ben, szervezeten, előrelátó tervezéssel, az alegységek helyzetéhez, a harcfelela- tokhoz és a parancsnok elhatározásához igazodva, szükség esetén módosítva kell

tervezni, szervezni, irányítani, ellenőrizni, illetve – ha szükséges – beavatkozni; a hadtáp főerőkifejtését a fő- vagy különleges harcfeleladatokra kijelölt alegységek hadtápbiztosítására, illetve a harc kimenetele szempontjából döntően fontos ellátási feladatra összpontosítani.

Korszerű harcban a hadtápvezetést az jellemzi, hogy:

– hadműveletek során az ezred naponta több harcfeleladatot is megoldhat, a hadtápbiztosítás megszervezésének feladatai tehát folyamatosan ismétlődhetnek, ezért rendszerint az egyik harcfeleladat megvívása során – az alegységek hadtápbiztosításának végrehajtásával párhuzamosan – szervezni és tervezni kell a hadtápbiztosítást és a hadtápfelderítést a következő feladatra;

– a már megtervezett feladatok végrehajtásában (terjedelmében, szerkezetében), illetve a végrehajtás lehetőségeiben és körülményeiben is éles változások következhetnek be (sérülések, vegyi-sugárszennyezések, rombolások, tűzkörletek, feladatátvétel, az anyagi és egészségügyi biztosítás módjának és méreteinek a tervezettől eltérő alakulása stb.).

A korszerű harcban és a harccal kapcsolatos tevékenységekben alkalmazott ezred hadtápjának feladatait és e feladatok jellemző méreteit az előzőekben lehetett összefoglalni.

A tanulmányhoz az érintett szovjet akadémiák és a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián fellelhető irodalmat, illetve csapatoknál folytatott konzultációkat használtam fel.

(Mellékletek a folyóirat végén találhatóak.)

HARCKÉSZÜLTSG ÉS HADTÁPKIKÉPZÉS

Az MN központ hadtáp HKSZ és „M” helyzete, a mozgósítási készség fokozásának soron következő feladatai

Gombás Kálmán ezredes

A cikk célja, hogy a teljességre való törekvés nélkül összefoglalást adjon az MN központ hadtápban folyó harcászati és mozgósítási tevékenység helyzetéről; rögzítse az elért eredményeket, feltárja a még fellelhető hiányosságokat és tisztázza a következő időszak feladatait.

Az MN központ hadtáp békében élő intézeteire mozgósítás elrendelése esetén *rendkívül sokrétű, összetett, bonyolult és felelősségteljes feladat búrul.* A saját intézet hadiszervezetre történő áttérésével egy időben még az alábbi feladatokat is végre kell hajtaniuk:

– a raktáraknak: az „M” utalványon tárolt anyagok és technikai eszközök kiadását a csapatoknak; a TEB és TMB készletek gk. és vasúti szállítóeszközökre történő felmálházását; a központi tartalékba tartozó készletek gyors széttelepítését; a hadi elhelyezési körletek elfoglalását;

– a katonai kórházakban: ikerkórházak telepítését; a mozgósítás alatt keletkezett sérültek fogadását és ellátását;

– a katonai közlekedési szerveknek a csapatok felvonulásával kapcsolatos hadműveleti, valamint a feltöltési és anyagi készletek széttelepítésével kapcsolatos szállítások tervezését, szervezését és végrehajtását;

– a megalakítási feladattal megbízott alakulatoknak a hadrendi elemek felállítását;

– az „M” törzseket befogadó alakulatoknak a befogadott törzsek feladataik végrehajtásában történő maximális segítségét.

Továbbá a mozgósítás időszakában aktívan részt kell venni – a kijelölt állománnyal – a Körzeti Mozgósítást Irányító Csoport-ok tevékenységében, azok részére biztosítani kell a működéshez szükséges feltételeket (munkahelyek, körletek, étkezés stb.). Eleget kell tenni a keretátadási kötelezettségnek, a kijelölt állományt az előírt időben és felszereléssel útba kell indítani az átvevő alakulatokhoz.

Az elmondottakból láthatjuk, hogy az MN központ hadtáp alárendeltjeinek feladatai és felelőssége messzemenően túlnő a saját tagozaton, túlzás nélkül kijelenthetjük, hogy az itt folyó munka döntő jelentőséggel bír és kihatással van az

egész Magyar Néphadsereg mozgósítási készségére. Éppen ezért a jövőben is kiemelt figyelmet kell fordítani a tagozatban folyó harcckészültségi és mozgósítási tevékenységre.

Mielőtt rátérnék az MN központ hadtápalakulatok HKSZ, „M” és az ezzel összefüggő soron következő feladatai konkrét megfogalmazására, néhány gondolatban összefoglalom az „M” rendszer jelenlegi helyzetét, a korszerűsítés terén elért eredményeinket és a meglévő problémáinkat.

Alapvetően e téren megállapítható, hogy elért eredményeink biztatóak és szilárd alapot szolgáltatnak a további fejlődéshez. Ezt az alábbiak igazolják:

- a mozgósítási feladatokat az 1979. évi korszerűsítés során eredményesen illesztettük a harcckészültségbe helyezés rendszerébe; összehangoltuk az alakulatok sokrétű és különböző feladatait; egységesítettük az érvényben levő intézkedéseket, a tervezést a begyakorlást és ellenőrzést;

- összehangoltuk a központ hadtáp tevékenységét a többi hadtáptagozatával és az MN összérdékével;

- rendeztük az MN tábori hadtáp működőképességének biztosítása érdekében az MN központ hadtáptól átadandó személyi kereteket, valamint a központ hadtáp alakulatai fontosabb beosztásban levő polgári alkalmazottai meghagyását;

- az „MZ” anyagok és technikai eszközök jelentős hányadát a megalakulási helyek közelébe decentralizáltuk, egyidejűleg megoldottuk a gazdaságos tárolást, a rendszeres karbantartást és frissítést;

- kialakítottuk az „M” felkészítés egységes rendszerét, melynek alapján az összekovácsolási gyakorlatokat, parancsnoki foglalkozásokat és a tartalékos képzést terv szerint a kívánt ütemben folytatjuk;

- megkezdtük a mozgósítással foglalkozó ht. állomány („M” törzsek, „M” tisztek) tanfolyam rendszerű felkészítését;

- megteremtettük az elméleti alapját a mozgósítás korszerű vezetési és irányítási rendszerének.

Továbbá kedvező hatást gyakoroltak az MN központ hadtápalakulatok HKSZ és „M” készségére az MN szinten az elmúlt években bevezetett rendszabályok is:

- a tartalékos állomány részére a hadiruházat kiadása lehetővé tette a mozgósítás időszakának lerövidítését, illetve több időráfordítást az „M” készenlét elértéig a kiképzési feladatok végrehajtására;

- a tartalékosok, valamint a népgazdasági technikai eszközöket szolgáltató vállalatok általános nyílt mozgósításakor életbelépő parancsokkal történő ellátása, feleslegessé tette az időigényes kézbesítéseket;

- a mozgósítási munka fétisizálásának és túlzott titokzatosságának megszüntetése, annak az elvnek az általános érvényrejuttatása, hogy mindenkinek nemcsak ismernie és tudnia kell azt, ami a mozgósítás eredményes végrehajtása érdekében reá tartozik, hanem e tevékenységre fel is kell készíteni;

- a diszlokációnak megfelelően a mozgósításhoz szükséges, korszerűen képzett személyi tartalék állomány létrehozása lehetővé tette annak az elvnek a maximális érvényesülését, hogy a tartalékosok az alakulatok megalakulási helyeikkel közeli helységekből kerüljenek bevonulásra;

- a tartalékos bevonulók fizetéskiegészítésére, valamint a népgazdaságból igénybe vett technikai eszközök térítésére tett intézkedések eredményeként meg-

szűntek azok a tényezők, amelyek a bevonultatottak családjait, illetve a technikai eszközöket biztosító vállalatokat anyagilag hátrányosan érintették.

Összességében megállapíthatjuk, hogy az MN központ hadtáp HKSZ és „M” helyzete a különböző külső és belső hatások, a mozgósítási rendszer korszerűsítése területén bevezetett rendszabályok eredményeként kedvező irányban fejlődött.

Az e téren elért eredmények mellett azonban rá kell mutatnunk a *fogyatékosságokra* is, amelyeket mozgósítási rendszerünk ma még magában hordoz és amelyeknek a megszüntetése továbbfejlődésünk elengedhetetlen feltétele.

Ilyen – elsősorban megszüntethető – hiányosságok a következők:

1. Az MN központ hadtápalakulatok és -intézetek parancsnokai a mozgósítási tevékenységet még mindig a saját szervezetük hadiállományra történő feltöltésére szűkítik le. Rendkívül nehezen képesek a hagyományos mozgósítási tevékenység keretei közül kilépni.

A mozgósítás elrendelése után végrehajtandó több irányú és sokrétű feladatot nem szerves egésznek tekintik és megelégednek azzal, hogy saját szervük a meghatározott határidőre elérje a készenlétet.

Majdnem mindenütt figyelmen kívül hagyják a befogadott „M” törzsekkel kapcsolatos kötelezettségeiket. Nem segítik azokat feladataik végrehajtásában, úgy vélik, hogy az általuk megalakítandó hadrendi elemek felállításával kapcsolatban felelősséggel nem tartoznak.

2. A kidolgozott HKSZ-„M” tervek több formai elemet tartalmaznak és nem kellően konkrétak. Ennek következtében az „M” összekovácsolási gyakorlatok tapasztalatai alapján az is megállapítható, hogy azokat nem veszik igénybe a mozgósítás végrehajtása esetén.

3. A mozgósítási tevékenység, az MVCS-ken belüli munka mechanizmusa sem elégíti ki minden területen a követelményeket. Még mindig előfordul, hogy a tartalékos hadkötelesek hamarabb jutnak el lakásuktól az alakulatok bevonulási helyére, mint onnan az alegységekhez a tervezett beosztásukba. E téren az tapasztalható, hogy ez a tevékenység még sok helyütt bürokratikus, nem elég szervezett és átgondolt.

4. A mozgósításkor bevonuló tartalékos tisztekkel és tiszthelyettesekkel való foglalkozásról több helyen megfélemednek. Nem úgy fogadják őket, mint parancsnokokat, nem szabnak részükre konkrét feladatokat. Ennek következtében önhibájukon kívül nem vesznek részt a munkában, miközben a hivatásos tisztek túl vannak terhelve. Az alakulatok egy részénél a tartalékosokkal nem foglalkoznak és nem gondoskodnak róluk kellően, ellátásukat, pihentetésüket nem szervezik meg.

5. A háborús szervezetre való áttérés befejezését követően az alakulatok több helyen nem tesznek megfelelő intézkedéseket az állományfegyelem biztosítására. Megfélemednek arról az alapvető szabályról, hogy a mozgósítást és az alakulatok megalakítását akkor lehet teljesnek és befejezettnek tekinteni, ha az állományfegyelem rendben van, az alegységek feltöltöttsége okmányokban rögzített és azt a törzsek összesítették. Amíg ezt el nem végezték a mozgósítás nem befejezett.

6. A személyi tartalékok képzésével „karbantartásával” és igénybevételével kapcsolatban elért jelentős eredmények mellett még néhány területen lemaradások tapasztalhatók. Több ezer azoknak a tiszthelyettesi beosztásoknak a száma, ame-

lyeket mozgósításkor tiszthelyettesi tartalékok hiányában tisztesekkel és honvédekkel helyettesítünk. Ez az objektív okokon túlmenően annak a következménye, hogy nem fordítottunk kellő figyelmet elég hosszú ideig a tartalékos tiszthelyettesképzésre. A helyzetet még tovább súlyosbítja, hogy a szerény lehetőségeink keretein belül folyó tiszthelyettesképzésen nyert állományt sem tudjuk megtartani, azokat a megyei parancsnokságok más alakulatok részére írják ki, gyakran nem is a képzettségüknek megfelelő beosztásokra. Ennek alapvető okát abban látjuk, hogy az alakulatok az időszakos egyeztetéseket a megyei parancsnokságokkal elhanyagolják, nem kérik számon tőlük az általunk kiképzett tiszthelyetteseket és csupán csak a beállott változást dokumentálják. E téren további problémát jelent, hogy tiszthelyettesi hiányaikat saját alárendeltjeiknél szervezett tanfolyamokon tudnák pótolni.

7. A mozgósítási rendszer korszerűsítésének keretében az „M” törzsekre vonatkozó terveink zöme megvalósult. Az MNHF-ség alárendeltségébe tartozó „M” törzsek állománya ma már több százmilliós értéket kezel és tart hadihasználható állapotban. Több ezer tartalékos hadköteles és gépjármű mozgósítását készíti elő. Ennek ellenére a befogadó alakulatok megfelelő hozzáállásának hiányából gyakran mostoha élet- és munkakörülmények között kell feladataikat végrehajtani. A befogadó alakulatok majdnem mindenütt figyelmen kívül hagyják az „M” törzsekkel kapcsolatos – szabályzatokban rögzített – kötelezettségeiket, de ezzel egy időben jogaikkal sem élnek. Ezen a területen sürgős változások igényeltetnek.

8. Külön kiemelten kívánok foglalkozni az ÁHKSZ időszakában folyó „M” tevékenység irányításának fogyatékoságaival. Mint, ahogy az ismeretes, az MN központ hadtáp területén 1975 őszén áttértünk az ágazati a SZF-ségek alárendelt középírányító szervei útján történő irányításra. E téren az elmúlt évek tapasztalatai azt igazolják, hogy egyes középírányító szervek nem a jelentőségének megfelelően foglalkoztak ezzel a területtel. Ennek okát szemléletbeni problémaként látom. A középírányító szervek alapvető funkcionális feladatát éveken keresztül csak a békeellátással kapcsolatos tevékenység képezte, melyhez kellő rutinnal és tapasztalatokkal rendelkeznek is szerveink. Az a tény, viszont, hogy a középírányító szerveknek a szakszolgálatokhoz tartozó raktárak, intézetek és szervezetek alárendeltségükbe kerültek, elengedhetetlenül olyan követelményeket von maga után, hogy mélyrehatóan foglalkozni kell az alárendelt HKSZ és „M” tevékenységével is, azt a központi követelményeknek megfelelően feszesen irányítani kell.

Összegezve az elmondottakat láthatjuk, hogy az elmúlt években a HKSZ és „M” tevékenység területén komoly eredményeket értünk el, de jöcskán vannak még fogyatékoságaink is. És ha ehhez még a jogosan elvárt fejlődést is hozzászámoljuk, úgy vélem, hogy az elkövetkezendő években megfeszített munkát igényel célkitűzéseink valóráváltása.

A fentiekből adódóan a következő tervidőszakban a HKSZ és „M” tevékenység terén fő feladatunknak a fennálló hiányosságok megszüntetése mellett a korszerűsített mozgósítási rendszer további stabilizálását, a fejlődés jelenlegi szakaszának megfelelő legideálisabb körülmények kialakítását tekintjük. Ennek keretében a mozgósítás olyan feltételeinek a kialakítása kell, hogy kezdetét vegye, amelyekre ezideig nem voltak meg a megfelelő körülmények, vagy megelőzően nem ismertük fel, hogy a mozgósítás milyen, még megoldásra váró problémákat hordoz.

Tisztában vagyunk azzal, hogy célkitűzéseinket máról-holnapra rövid idő alatt nem tudjuk megvalósítani, részben azért, mert azok eleve elméleti megalapozást tételeznek fel, részben pedig meg kell azokhoz az objektív és szubjektív feltételeket teremteni. Ennek megfelelően első ütemben az 1980-as évek első felében a fő figyelmet az alábbiakra kell összpontosítani:

Maradékaltalul *érvényre kell juttatni* a vezetés minden szintjén *a mozgósítási feladatokra való felkészülés* hármas egységét, mely szerint

- első és alapvető kérdés a tervezés;
- ezt követi a begyakorlás;
- mindkettőt folyamatosan segíti az ellenőrzés.

Tovább kell tökéletesíteni a HKSZ és „M” részletterveket, meg kell szüntetni az azokban még fellelhető átfedéseket, összhangba kell hozni a HKSZ és „M”-el kapcsolatos valamennyi tervet, olyan igénnyel, hogy az azokban foglalt feladatok időben szorosan kapcsolódjanak egymáshoz.

A békében élő alakulatok terveiket ki kell, hogy egészítsék az „M” utalványon tárolt anyagok és technikai eszközök kiadására, a TEB és TMB készletek málházására, a központi készletek gyors széttelepítésére és a hadi elhelyezési körletek elfoglalására, valamint egyéb a háború kezdetén végrehajtandó funkcionális feladatokra vonatkozó adatokkal.

Valamennyi tervet egyszerűvé, bürokratikus mentessé és könnyen áttekinthetővé kell tenni.

Az „M” részletterveket olyan elgondolással és részletességgel kell kidolgozni, hogy azok alapján a feladatokat olyan személyek is végrehajthassák, akik az azokban foglaltakat nem, vagy csak részben gyakorolták be. Abból kell kiindulni, hogy háború esetén előfordulhat, hogy ha az adott beosztásra lebiztosított parancsnoki közeg valamely oknál fogva nem tud bevonulni, a feladatokat a helyettesítésére biztosított személy is könnyen áttekinthesse. E feladathoz jelentős segítséget adnak az 1979. évben kiadott típusokmányok.

Azoknál az alakulatoknál, amelyek békében nem élnek, személyi állományuk a hivatásos parancsnok kivételével tartalékos, fokozott figyelmet kell fordítani az „M” tervek kidolgozására és azok tartalmát, részletességét alaposan át kell gondolni. Arra kell törekedni, hogy az egyes parancsnoki közegek feladataikat saját tervük alapján végre tudják hajtani és a ht. parancsnok részéről csak operatív beavatkozásokra legyen szükség.

A középirányító szerveknek javítani és tökéletesíteni kell az alárendelték mozgósítási tevékenysége vezetésével és irányításával kapcsolatos munkájukat. Ki kell alakítani az ezzel összefüggő legcélravezetőbb módszereket, el kell érni, hogy e téren is maradéktalanul betöltsék hivatásukat. Meg kell szervezni az alárendelték tervszerű és rendszeres ellenőrzését és segítségét. Értelmezni kell a harcászultséggel és mozgósítással kapcsolatban kiadott központi intézkedéseket, azokat a helyi sajátosságokkal alkotó módon ki kell egészíteni és ennek megfelelően követelményeket kell az alárendeltékekkel szemben támasztani.

Fel kell készülni a háborús hadtápbiztosítási feladatok végrehajtására és aktívan részt kell venni az MN csapatai „M” szakanyag és technikai eszköz tervezésében és ellátásában.

Kiemelt figyelmet kell továbbra is fordítani a mozgósítást vezető és irányító szervezetek (MVCSÉk és KMICS-ek) személyi állományának rendszeres felkészítésére, összekovácsolására és terveik naprakészségére.

A KMICS-ek létrehozására kijelölt szervek állandóan tökéletesítsék és tarták naprakész állapotban a csoportok terveit. Rendszeresen hajtsák végre az utalt alakulatokkal az időszakos egyeztetéseket és azok alapján terveiket kölcsönösen pontosítsák. Évente egy esetben a KMICS-ek ht. és t. parancsnoki állománya részére vezessenek le törzsfoglalkozásokat, gyakoroltassák be a beosztott állomány-nyal funkcionális feladatait.

Azok az alakulatok, amelyek körleteibe a KMICS-ek működési helyei ki vannak jelölve, már az ÁHKSZ időszakában meg kell, hogy teremtsék a zavar-talan funkcionálás kedvező előfeltételeit.

Valamennyi MVCS-t létrehozó alakulat az MNHF-ség Törzs által kiadott segédletben meghatározott követelmények alapján tartsa naprakész állapotban a vezetési csoportok terveit és azok személyi állományát folyamatosan készítse fel feladatai ellátására. A felkészítésre fel kell használni az „M” összekövácsolási gyakorlatokat és az „M” felkészítés egyéb formáit. Gondoskodni kell továbbá arról, hogy a kijelölt ht. tiszt MVCS parancsnokok a terveket félévenként át-tanulmányozzák.

Az „M” törzseket befogadó alakulatoknak maradéktalanul teljesíteni kell az MNVK „M” és hadkieg. csf. szakintézkedésében előirt kötelezettségeiket, il-letve érvényt kell szerezni jogaiknak, mely szerint:

c téren meg kell szüntetni az elmúlt években kialakult „M” törzsek tevé-kenysége iránti közömbösséget, minden parancsnoknak tudomásul kell vennie, hogy függetlenül az „M” törzs szolgálati alárendeltségétől, mint befogadó egye-temlegesen felelős az „M” törzsparancsnok tevékenységéért.

A fenti rendszabályok érvényesítésével párhuzamosan az „M” törzsek szol-gálati előjáróinak meg kell szüntetni az „M” törzsek állománya rendeltetésszerű feladataitól eltérő foglalkoztatását, ezáltal biztosítani kell, hogy energiájukat csak a megalakítási feladatok, a mozgósítási munkák minőségi javítására tudják for-dítani.

Tovább kell javítani a békében nem élő alakulatok állományának minőségi ösz-szetételét. Ezt részben a békeleltámból átadásra kerülő keretek növelésével, részben pedig a tartalékos állomány korcsoportok és képzettségi fok szerinti ösz-szetétele változtatásával kell elérni.

Megítélésem szerint a keretátadás terén csak az egészségügyi szolgálatnál alakultak ki elfogadható arányok. A többi szolgálatnál ezért felül kell vizsgálni a keretátadás lehetőségeit és a békében élő hadrendi elemek háborús működési fel-tételeinek szem előtt tartásával növelni kell az átadásra kerülő kereteket.

A tartalékos állomány összetételének javítása érdekében hadrendi elemre menően fel kell mérni a tartalékos állomány korcsoportok és képzettségi fok sze-rinti összetételét. Ennek alapján elsősorban a területileg illetékes megyei parancs-nokságokon tisztázni kell a minőségi javítás lehetőségeit, ha ez az adott területen nem lehetséges a készenléti idő függvényében távolabbról is biztosítható az „M” szükséglet egy része. Azoknál a hadrendi elemeknél, amelyek „M” szükséglete polgári szakképzettség alapján is biztosítható (pl. közlekedési egységek) bátran kell élni ennek lehetőségével. A fentiek alapján nem rendezhető problémákat tervszerű tartalékos kiképzéssel kell megoldani.

A megyei parancsnokságok által lebiztosított korszerűen képzett, illetve a saját bázisokon át-, tovább- és kiképzett állomány figyelemmel kísérése, az indo-

kolatlan cserék megakadályozása érdekében rendszeresen végre kell hajtani az előírt egyeztetéseket.

Folytatni kell az „MZ” anyagok és technikai eszközök tárolása, karbantartása, megóvása és frissítése érdekében a korábbi években megkezdett munkát. A bevezetett új rendszert tovább kell tökéletesíteni és szilárdítani.

A korszerű tárolási rendet ki kell terjeszteni a központi raktárakban tárolt „M” utalványos anyagokra és technikai eszközökre, valamint a hadművelleti és központi tartalék készletekre is.

Figyelembe véve a központi raktárak korlátozott munkaerő lehetőségeit, a fenti készletek megóvása és felhasználhatósága érdekében e téren is élni kell a tartalékos anyagkarbantartó állomány igénybevételével. Ennek viszont alapvető előfeltétele, hogy a tárintézetek éves karbantartási tervekkel rendelkezzenek.

Az anyagi és technikai eszközök folyamatos karbantartására – az e célra engedélyezett állományon túl – be kell vonni a legénységi átképzésre bevonulásra kerülő tartalékos állomány egy részét is. E feladatra elsősorban az anyagi és technikai eszközök kezelőállományát kell igénybe venni, egy időben biztosítva az anyagi és technikai eszközök kezelése és igénybevétele szabályainak megismerését.

A még központi készletben tárolt („M” utalványon) anyagok és technikai eszközök megalakulási helyek közelébe történő kiszállíthatósága érdekében további vizsgálatokat kell folytatni újabb gazdaságosabb tárolási módszerek bevezethetősége, illetve építés nélkül az MN laktanyáiban tárolóter biztosíthatósága területén.

Megbízhatóbbá kell tenni az „M” bázisok és raktárak őrzés-védelmét, tovább kell folytatni az őrkutyák rendszerbeállítását és meg kell kezdeni a technikai őrzés-védelmi létesítmények fejlesztését.

A VOLÁN *vállalatokra települt ö. gk. száll. z.-aknál* növelni kell a személyi állomány és technikai eszközök kijelölt vállalatoktól történő igénybevételének arányát. El kell érni, hogy a zászlóaljak biztosítása néhány speciális katonai képzettség és technikai eszköz kivételével közel 100%-ban a vállalatoktól történjen.

Az ö. gk. száll. z.-ak kedvező tapasztalataira alapozva folytatni kell további hadrendi elemek polgári vállalatokra történő rátelepíthetőségével kapcsolatos vizsgálatokat. Első ütemben el kell érni, hogy a vasúti és közúti egységek mihamarabb kitelepülhessenek a „Megalakítási terv”-ben kijelölt vállalatokra.

Az MNHF-ség Törzs által elkészített Irányelvek alapján *tervszerűen tovább kell folytatni az MN központ hadtápalakulatok „M” felkészítését az alábbi formákban:*

- „M” összekovácsolási gyakorlat;
- parancsnoki vezetési foglalkozás;
- parancsnoki eligazítás;
- alegységszintű összekovácsolás és képzés;
- t. tiszti, tiszthelyettesi és legénységi ki-, át- és továbbképzés.

E téren követelmény, hogy elsősorban az alakulatok operatív állománya, a szervezetek működőképessége szempontjából fontos funkcionális alegységek és a speciális szakképzettséget igénylő személyek kerüljenek kiképzésre és összekovácsolásra.

Az „M” felkészítés folyamán kombináltan kell alkalmazni a felkészítés valamennyi módszerét (parancsnoki kiképzés, hadijáték tanteremben és terepen, az

operatív beosztású tartalékos állomány bevonásával; tanfolyamrendszerű továbbképzés, amely az alakulatoknál végrehajtandó gyakorlati munkával fejeződik be; a teljes személyi állomány, vagy egy részének bevonásával lépcsőzetes behívással, illetve váratlan mozgósítással egybekötött harcászati gyakorlat) betartva a felkészítés fokozatosságának az elveit, úgy, hogy az segítse elő a rendszergyakorlatok sikeres végrehajtását.

Kiemelten figyelmet kell továbbra is fordítani a t. tiszthelyettesképzésre. A tanfolyamokra, elsősorban megfelelő iskolai végzettséggel és polgári előképzettség-gel rendelkező tiszteseket és honvédeket kell tervezni.

Figyelembe véve az MNHF-ség kiképző bázisa szűk kapacitását az MN központ hadtápalakulatok tartalékos állománya kiképzéséhez meg kell teremteni valamennyi szolgálatnak saját alárendeltjeinél a képzés lefolytathatóságának előfeltételeit.

Az MN-ben végrehajtott „M” felkészítési feladatok mellett a jövőben nagyobb figyelmet kell fordítani az MHSZ keretében folyó utóképzés lehetőségeinek a kihasználására is. E téren fel kell használni az elmúlt évek pozitív tapasztalatait, amelyek elsősorban a közlekedési t. tiszti képzés terén nyilvánultak meg és az MHSZ országos elnökség és megyei vezetőségek bevonásával a jól bevált rendszert ki kell terjeszteni a hadtápszolgálat valamennyi szolgálati ágára, úgy a t. tisztek, mind a tiszthelyettesek képzése területére.

Természetesen az előzőekben ismertetett *kiemelt főfeladatok mellett a kívánt szinten végre kell hajtani a HKSZ és „M” intézkedésekben meghatározott mozgósítással és „M” felkészítéssel kapcsolatos egyéb részfeladatokat is.*

E téren azt kell látni, hogy a mozgósítási munka sajátosságából adódik, hogy nem kampányszerű feladat, hanem az élettel szorosan összefüggő, a változásokra azonnal reagáló folyamatos tevékenység. Ezért a jövőben is számolni kell azzal, hogy két tervezési időszak között, az „M” rendszer korszerűsítésével kapcsolatos kutató munkák eredményeként a mozgósítási tevékenység egyes részterületeire vonatkozóan kiegészítő szabályozások kerülnek kiadásra.

Úgy vélem, hogy az 1980-as évek feladataihoz az MNHF-ság alárendeltjei rendelkezzenek megfelelő segédletekkel, amelyek alapján feladatukat eredményesen végre tudják hajtani.

*

Ami a jövőt illeti, úgy látom, hogy az 1980-as években is kiemelten kell a harcászati tevékenységgel, mozgósítással és „M” felkészítéssel foglalkozni. Korántsem tekinthetjük a mozgósítási rendszer korszerűsítésével kapcsolatos tevékenységünket befejezettnek.

Ez irányú erőfeszítéseink eredményeként 1981. év végéig valamennyi hadtápszolgálati ág területén áttérünk a korszerű gépi úton történő „M” anyagtervezésre.

Távlati terveinkben további a minőségi munkákat elősegítő, az adminisztrációt csökkentő, a feladatok egységes értelmezését szolgáló segédletek kidolgozása szerepel.

Az 1977–1978. években az „M” tisztek és „M” törzsek állománya részére lefolytatott tanfolyam rendszerű kiképzés kedvező tapasztalataira alapozva a következő években az „M” apparátus felkészítését hasonló módszerrel tervezzük

végrehajtani. A jövőben szervezett tanfolyamokon a mozgósítással kapcsolatos témakörök mellett a parancsnoki tevékenység módszereivel, hadtáp szakharcászati ismeretekkel is bővítjük a tanfolyamok tematikáját.

Továbbá rendszeressé kívánjuk tenni a módszertani bemutató foglalkozásokat és gyakorlatokat.

Befejezésül annyit, hogy tisztában vagyok azzal, hogy a harckészültségi és mozgósítási munkák terén az ismertetett elvárások minden parancsnoktól, törzstől és „M” tisztől megfeszített, áldozatkész és szívós munkát igényelnek. Ugyanakkor meggyőződésem, hogy megfelelő hozzáállással és lelkesedéssel célkitűzéseink valóra válthatók.

A harckészültség-mozgósítás, valamint a háborús ellátás ruházati biztosításának alapvető összefüggései

Ujvári Mihály őrnagy

I. rész

A ruházati biztosítás általános rendje

A szocializmust építő országok fegyveres erőinek alapvető feladata a szocialista haza, a szocialista társadalmi rend és elért eredményeinek védelme. A fegyveres erők folyamatos erősítése és fejlesztése a szocialista építőmunka objektív törvényszerűsége, amely a társadalmi fejlődés szükségszerűségéből, a két világrendszer közötti kibékíthetetlen ellentéteiből, az osztályharc sajátosságaiból fakad. Az állandó fejlesztés követelménye a fegyveres erők tevékenységének minden területére, így az anyagi biztosításra is érvényes.

A hadtörténelem tényei, a hadművészet története egyértelműen igazolják azt a törvényszerűséget, melynek értelmében a reguláris fegyveres erők minden tevékenységét, hadrafoghatóságát, harcértékét az anyagi biztosítástól való függőség jellemezte. Az állam funkcióin belül az eszköz szerepét betöltő fegyveres erő csak úgy képes a feladatát rendeltetésének megfelelően ellátni, ha békeidőszakban, de különösen háború idején rendelkezik a szükséges anyagi bázissal. A korszerű háború minden eddigénél nagyobb volumenű anyagfelhasználással jár, ezért az anyagi biztosítás és részterületeinek – így a ruházati biztosításnak – a megszerzése, a módszerek kimunkálása egyre nagyobb jelentőséggel bír.

A ruházati biztosítás a hadműveletek minden oldalú biztosításának, így a hadtápbiztosításnak is részét képezi. Bár az anyagfelhasználás volumenében, gyakoriságában nem tartozik a hadtápbiztosítás legalapvetőbb ágazatai közé, jelentősége egyre fokozódik. A tömegpusztító fegyverek megjelenése óta a változás abban jut kifejezésre, hogy a hagyományos szükségletek kielégítése mellett új igények is jelentkeztek, amelyek elsősorban az ellenséges csapások következményei felszámolásában (mentesítés, egészségügyi intézmények szükségleteinek biztosítása) játszanak fontos szerepet. A ruházat szerepe a fegyveres harc megvívásában az ember, a katona megóvásához kapcsolódik. A ruhanemű feladata, hogy teljesen vagy részben védje a katonát a külső hatások (hideg, csapadék, szél, tűz, sugárzás, vegyi, biológiai anyagok stb.) ellen. Az ártalmas hatások skálája egyre bővül, ezért a ruházattal szemben támasztott követelmények is állandóan emelkednek.

1. A ruházati biztosítás feladatai és előkészítésének követelményei

A ruházati biztosítás feladata a követelményeknek megfelelő ruházati anyagkészletek létrehozása, különböző szinteken történő raktározása, a felhasználási területekre történő időbeni eljuttatása és megóvása. A ruházati biztosítás egy folyamat, amelyben szakmai tevékenységek sorozata valósul meg és eredményeként lehetővé válik, hogy a harctevékenységek megvívásához szükséges készletek az előírt (szükséges) összetételben, mennyiségben, minőségben, méretben, a meghatározott helyen és időben rendelkezésre álljanak.

A ruházati biztosítás megszervezését, a készletek megalakítását és decentralizált felhalmozását már az ÁHKSZ időszakában el kell végezni. A szükségletek kielégítése a háború kezdetén csak az előre megalakított tartalékokból lehetséges. Ezért az előkészítő időszakban a következő tevékenységek elvégzése elengedhetetlenül szükséges:

- iparmozgósítás megszervezése,
- a ruházati szolgálat vezetési rendjének kialakítása,
- az „M” és a háborús szükségletek megtervezése,
- a központi készlet, a hadműveleti, harcászati mozgókészletek és alkalmazási készletek megalakítása,
- tartalékosok beöltöztetése,
- a ruházati anyagok tisztításának (mentesítésének) megszervezése,
- a háborús ellátás rendjére való áttérés előkészítése.

Az iparmozgósítás alatt – a gazdaságmozgósítás részeként – mindazon tevékenységeket értjük, melynek célja az ipar összes termelési, anyagi és szellemi erőforrásainak az ország védelmi, a Varsói Szerződésben vállalt kötelezettségek szolgálatába állítása.

Amennyiben a háború kitörését politikai feszültség időszaka előzi meg, kedvező körülmények alakulnak ki az iparmozgósítás végrehajtásához, nagy tömegű tartalékkészletek legyártásához és decentralizált felhalmozásához. A háború váratlan kitörése esetén bonyolult helyzet keletkezhet, mivel az ellenség várható csapásai következtében az ipari termékek folyamatos gyártása, szállítása az első időszakban csaknem lehetetlenné válik. A háború kezdeti időszakában szükséges igényeket ezért a különböző szintű tartalékok felhasználásával lehet kielégíteni, ezért a tartalékok szintje az ipar haditermelésre való átállásáig várhatóan csökkenni fog.

A ruházati szolgálat vezetése a hadsereg hierarchiájának megfelelően tagozatonként, a hadtápvezetés általános rendszerének részeként valósul meg. Magában foglalja a ruházati ellátás tervezését, a feladatok megszabását, a szolgálat szakállományának felkészítését, a tervezett feladatok végrehajtásának megszervezését, az érintett szolgálati ágakkal az együttműködés fenntartását. A ruházati szolgálat háborús vezetésének előkészítését az ezzel kapcsolatos feladatok begyakoroltatását már az ÁHKSZ időszakában szükséges elvégezni.

Az „M” és a háborús szükségletek tervezése alapvetően:

- az „M” és HKSZ szabályainak a kidolgozását és hatálybaléptetését,
- a HKSZ-i tervek elkészítését,
- a különböző tartalékok szintjének és lépcsőzésének meghatározását,
- a normákban előírt készletszintek folyamatos fenntartásának a szabályozását,

- a szolgálat háborús tevékenységének és működési elveinek rögzítését,
- a természetbeni ellátásra való áttérés rendjének meghatározását,
- az első hadműveletek ruházati biztosítási tervének kidolgozását jelenti.

A vázolt szabályozások és tervek kidolgozásának az a feladata, hogy az áttérés és a háborús tevékenység feladatai szervezetten kerüljenek végrehajtásra a szolgálat minden tagozatában.

A központi készlet, a hadművelleti tartalékok, harcászati mozgókészletek és alkalmazási készletek megalakításának, a tartalékos állomány beöltöztetésének az a célja, hogy a központi szinttől a felhasználóig, minden tagozatban rendelkezésre álljanak olyan nagyságrendű készletek, amelyek lehetővé teszik az áttérés és az első hadműveletek ruházati szükségletének zavartalan kielégítését. Emellett figyelmet kell fordítani a tisztítás-javítás feltételeinek a megteremtésére is.

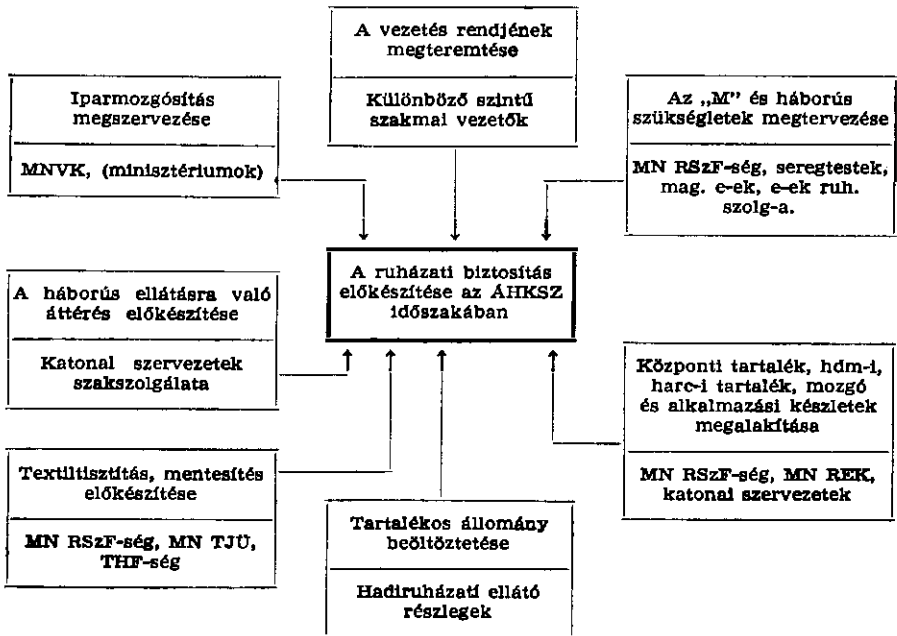
A ruházati anyagok tisztításának (mentesítésének) előkészítése alapvetően:

- az MN TJÜ háborús működésre való felkészítését;
- a tábori mosodák és a működtetéséhez biztosított állomány felkészítését;
- a polgári szolgáltató vállalatok igénybevételének megtervezését;
- a vegyvédelmi, egészségügyi szolgálattal és más szervekkel való együttműködés megszervezését;
- megfelelő technológia kidolgozását foglalja magába.

A ruházati ellátás – azon keresztül, hogy a kémiai és radiológiai hatásnak kitett állomány szennyezett ruházatának lecseréléséhez megfelelő készleteket, textiltisztító kapacitást szükséges képezni és fenntartani – ma már nemcsak a hadtápanyagi, hanem az egészségügyi és vegyvédelmi biztosításnak is szerves része. A hagyományos textiltisztításon kívül ez újszerű feladatként jelentkezik és szükségessé teszi a ruházati, egészségügyi és vegyvédelmi szolgálat együttműködését, valamint az alkalmazási elvek összehangolását.

A pénzgazdálkodási rendről a háborús ellátásra való áttérés előkészítése alapvetően a központi szabályozások kidolgozását, annak részlettervekre való lebontását és a szakállomány az irányú tevékenységének begyakoroltatását jelenti.

Az ÁHKSZ időszakában tehát mindazon tevékenységeket célszerű elvégezni, melyekkel elősegíthető az „M” és az első hadműveletek ruházati biztosításának zavartalan végrehajtása. Az előkészítési tevékenységet minden tagozatban kellő részletességgel – a HKSZ-i feladatokkal összhangban, annak részeként – kell megszervezni és végrehajtani. A feladatok elvégzésének elvi vázlatát az *1. számú ábra* tartalmazza.

2. A várható szükségletek felmérése, a mozgókészletek szintje és a szükségletek kielégítésének kapcsolata

a) A várható szükségletekről általában

Ruházati szükséglet alatt a létszám, az egyéb alapadatok és a hadinormák alapján meghatározott, illetve a fegyveres erők kiegészítésére behívott tartalékos hadkötelesek ellátásához, a személyi mentesítés végrehajtásához, a sebesültek, betegek ellátásához, a megrongálódott, elhasználódott, megsemmisült készletek pótlásához, a ruhacsere elvégzéséhez, a hadifoglyok ellátásához várhatóan szükséges ruházati cikkek mennyiségét értjük.

A tartalékok létrehozását, nagyságrendjét, lépcsőzését központi rendelkezések határozzák meg, amelyeknek alapja:

- a várható szükségletek;
- a népgazdaság teherbíró képessége;
- az ipar termelési kapacitása, a haditermelésre való átálláshoz és a felfutáshoz szükséges idő;
- a tartalékok szállítására rendelkezésre álló szállítótér kapacitása;
- a meglévő tárolótérek nagysága és elhelyezkedése;
- a béke és háborús ruházati ellátás rendszere;
- a koalíciós hadseregek közötti megállapodások és egyéb tényezők.

A várható szükségletek és a rendelkezésre álló mozgókészletek kapcsolatát a következő elvi vázlat jelöli:

1 Szükséglet =	Az adott tagozatban rendelkezésre álló készletek	→ egyensúlyi helyzet
2 Szükséglet <		→ a saját mozgókészlet egy része kerül csak felhasználásra
3 Szükséglet >		→ a saját mozgókészlet felhasználásán túl az előljáró tagozat beavatkozása szükséges

Az 1. és 2. esetben a felhasznált mozgókészlet feltöltése csak az igény kielégítését követően válik szükségessé. Ha a szükségletek előre tervezhetők – és a 3. változat szerinti helyzet kialakulása várható – a szükséges anyagok átcsoportosítására az előkészítés időszakában intézkedni kell.

b) a mozgókészletek, alkalmazási készletek szintjének meghatározása

A hadirendeltetésű készletek, ezen belül a mozgó- és alkalmazási készletek szintjét – a különböző tagozatok szerinti bontásban – az érvényben levő központi HKSZ-i és szakmai rendelkezések és hadinormák határozzák meg. A katonai szervezeteknek az előírt készletekkel már az ÁHKSZ időszakában rendelkezniük kell. Esetenként – raktárhiány miatt – a megalakítandó készleteket ún. „M” utalványon a központhadtáp raktáraiban tárolják.

A hadirendeltetésű ruházati készletek szintjének helyes meghatározása jelenleg több nehézségbe ütközik. Ez alapvetően abból adódik, hogy a szolgálatban – a természetes elhasználódással és a ruhacserével összefüggő szükségletek kivételével – nem állnak rendelkezésre olyan normák, melyek a várható igények meghatározásához megbízható kiindulópontot adnának. A mozgó- és alkalmazási készletek szintek meghatározását, az utánpótlás tervezését több, előre nem látható körülmény is befolyásolja. A ruházat, melynek „fogyását” a tömegpusztító fegyverek alkalmazása esetén alapvetően a mentesítési igények és a készletekben keletkezett veszteségek határozzák meg, nem tartozik azon anyagok közé, melyek biztosítása döntően befolyásolja a hadműveletek sikerét. Ezért a tagozatonként létrehozott tartalékok szintje – némi túlzással – többnyire a szállítási kapacitáshoz igazodik és nem annak alapján alakult ki, hogy mennyi egy hadművelet – esetleg rövidebb időszak – ruházati szükséglete. Ennek következtében nehezen ítéltető meg, hogy a tagozatonként létrehozott, rendelkezésre álló készletek – utánpótlás nélkül – mennyi ideig elegendőek a zavartalan ellátáshoz.

Az elrendelt és megalakított készletek csak egyik alapadatát jelentik a ruházati szükségletek biztosítási oldalának. A konkrét helyzetben minden hadművelet ruházati szükségletét külön is szükséges megtervezni és a készleteket – indokolt esetben – a tervezett szintre kell a számvetések alapján feltölteni.

A tartalékok szintjét tehát az alkalmazási elgondolásoknak, az ellátási alapkövetelményeknek megfelelően a katonai felső vezetés határozza meg. A jóváhagyott általános normatíva azonban csak az ÁHKSZ időszakában felhalmozásra kerülő tartalékok tervezésének irányadója. Emellett a megszervezés időszakában a szolgálatnak olyan számvetéseket kell készítenie, melyek lehetővé teszik, hogy az adott helyzet alapján megítélve a várható szükségleteket, előreláthatóan felkészüljön a hadműveletek, harctevékenységek ruházati biztosítására.

c) A hadirendeltetésű készletek csoportosítása és lépcsőzése

A hadirendeltetésű készletek csoportosítására több lehetőség is kínálkozik. A téma vizsgálata szempontjából azonban csak azokat a területeket célszerű figyelembe venni, amelyek a legfontosabb összefüggéseket segítenek megvilágítani. Így a csoportosítás alapján:

1. A készletek tagozatok szerinti, szintenkénti elhelyezkedése, illetve
2. a készleteket jellemző anyagscsoport szerinti bontás vehető figyelembe.

A hadirendeltetésű ruházati készleteket az 1. csoportosítás alapján

- hadirendeltetésű tartalékok és a
- személyi állomány ruházata képezi.

Ez a csoportosítás magában foglalja egyrészt a különböző tagozatokban megalkított, raktározott tartalékkészleteket, másrészt a béke- és a tartalékos állomány közvetlen hadiruházati ellátottságát is.

c.1. Hadirendeltetésű ruházati tartalékok

A hadirendeltetésű tartalékok jelentős részét a központi tartalékkészletek képezik, melyek a központi és területi raktárak, a Tábori Hadtáp MB ruházati raktár, valamint az MN Ruházati Ellátó Központ alárendeltségében működő hadiruházati ellátó szervezetek tartalékkészletéből állnak.

c.1.1. A központi tartalék rendeltetése, hogy az ipar haditermelésre való átállásáig biztosítsa a fegyveres erők kiegészítésére behívottak ellátását, illetve a hadműveleti, harcászati mozgó- és alkalmazási készletekben keletkezett veszteségek, valamint az elhasznált készletek pótlását. Nagyságrendjét a tartalékképző katonai szervezetek állományának létszáma, a veszteségek, az elhasznált készletek pótlásának volumene és üteme, továbbá a hátszági és tábori kórházak szükségletei határozzák meg. A központi tartalékot az MN várható negyedévi szükségleteinek megfelelő mennyiségben alakítják meg.

A Tábori Hadtápban (TMB-nál) létrehozott ruházati készletek rendeltetése az elvonuló szárazföldi csapatok ruházati szükségleteinek folyamatos utánpótlása, esetenként a TEB feltöltése.

MN REK alárendeltségében levő hadiruházati ellátó részlegek rendeltetése, hogy a megalakított készletekből folyamatosan végezzék a hadkiegészítési és TV parancsnokságok által kiírt tartalékos hadkötelesek hadiruházattal való ellátását, az elhasználódott cikkek cseréjét és frissítését.

c.1.2. A hadműveleti, harcászati tartalékkészlet

– A HDS ruházati tartalékot, a HDS közvetlen vegyivédelmi, egészségügyi, műszaki magasabbegységek, egységek, önálló alegységek alkalmazási és kiegészítő készletét,

– a magasabbegységek, egységek mozgókészletét foglalja magában.

A hadműveleti, harcászati tartalékkészletek rendeltetése, hogy biztosítsa a személyi mentetéshez, a csapattagozatban kiürítésre kerülő sérültek, betegek ellátásához, az állomány megrongálódott (elvesztett) ruházati cikkeinek pótlásához szükséges anyagmennyiségeket ellátási tagozatonként, a várható igény helye és ideje szerint lépcsőzve.

c.2. A személyi állomány ruházata körébe soroljuk a

c.2.1. „B” állomány részére kiadott „B” komplettből az „M” komplettbe tartozó ruházati cikkeket és a

c.2.2. tartalékos állomány részére kiadott hadiruházati komplektestek.

Az „M” komplettből egy rend fehérnemű a személyi állomány közvetlen tartaléka. A hadiruházatot mindig olyan minőségi szinten kell tartani, hogy magasabb harcckészültségi fokozat elrendelése után az állomány ellátására az első időszakban ne kelljen a tartalékkészleteket igénybe venni. Ezt segíti elő az a tény, hogy a békegazdálkodás jelenlegi rendszerében megalakított csapatkészletek mennyisége és minősége a beszűkülő központi ellátás mellett is biztosítja az „M” és HKSZ-i feladatok végrehajtását.

d) A központi tartalékok megoszlása földrajzi elhelyezkedés és felhasználók szerint

A központi tartalékok lépcsőzése és földrajzi elhelyezkedésének helyes meghatározása jelentősen elősegítheti vagy hátráltathatja – elsősorban az első hadműveletek időszakában – a ruházati ellátás gyors és rugalmas végrehajtását.

A jelenlegi készletképzési elvek szerint a tartalékok zöme a közvetlen felhasználóknál (katona, egység, raktár), illetve a központi tárintézetekben van. A közbeeső tagozatokban (HDS, hadosztály stb.) levő tartalékok, a mozgó- és az alkalmazási készletek szintje, mennyisége viszonylag alacsony. Ez elsősorban a már említett korlátozott szállítótér-kapacitással függ össze. A kialakult helyzetet figyelembe kell venni az ellátási, után- és hátraszállítási rendszer megszervezésekor.

A magasabbegységek és a seregtestek mozgókészlete az egy időben jelentkező veszteségek pótlását és a mentesítési igények kielégítését nem teszik lehetővé, ezért jelentős anyag átcsoportosításokkal is számolni kell. A harcoló egységek nagy szélességben és mélységben történő elhelyezkedése, az irányokba való alkalmazás megnehezíti a készletek átcsoportosítását, a göcszerűen jelentkező, viszonylag magas mentesítési és a veszteség pótlását szolgáló stb. szükségletek kielégítését. Ilyen esetekben a seregtestnek, gyakran a központhadtápnak kell beavatkoznia a tartalékkészletek gyors utanszállításával.

Az egészségügyi és vegyvédelmi egységek, alegységek alkalmazási készleteinek megalakítása alapvetően a mentesítő kapacitáshoz, illetve az áteresztő képességhez igazodik. Amennyiben a technikai és más feltételek fejlődése nagyobb kapacitást hoz létre, akkor a ruházati alkalmazási készleteket is arányosan célszerű megnövelni.

A háborús ruházati ellátás – a szükségletek felmerülésének helyét, idejét tekintve – jelentősen eltér az általános anyagellátás rendjétől. A tömeges igény a hátszországban a behívási, kiképzési körzetekben (tartalékképző bázisoknál) várható. Ezért a központi tartalékokat földrajzilag úgy célszerű elhelyezni, hogy azok biztonságosak a felszerelésre kerülő tartalékos állomány beöltöztetését, valamint az elvonuló és hátszországban tevékenykedő csapatok készleteinek gyors feltöltését. A jelenlegi területi elhelyezkedés (Dunántúl, Duna-Tiszta köze, Tiszántúl) ezt az igényt alapvetően kielégíti.

A hadirendeltetésű készletek csoportosításának és lépcsőzésének elvi felépítését a 2. számú ábra tartalmazza.

e) Következtetések, javaslatok

Az elvonuló csapatok egység szintű ruházati mozgókészletei – mivel a személyi veszteségek pótlása ruházatilag felszerelt állománnyal történik – csak a kisebb mennyiséget igénylő szükségletek kielégítésére szolgálnak. A mentesítés ruházati

szükségleteinek biztosításához alapvetően a magasabbegységektől felfelé célszerű megfelelő készleteket képezni, a mentesítés technikai és szervezeti feltételeivel összhangban.

A hadosztályok jelenlegi készletei – az esetek zömében – nem teszik lehetővé az egyszeri beavatkozást sem. Célszerű lenne, hogy minden magasabbegység rendelkezzen olyan mennyiségű mozgókészlettel, amely egy-egy egység mentesítési szükségleteire – az egység és mentesítő szakegység tartalékaival együtt – fedezetet nyújt, a seregtest mozgókészlete pedig az alárendelt magasabbegységek tartalékainak pótlását biztosítja egy hadművelet alatt. Ennek érdekében a magasabbegységek és seregtestek jelenlegi mozgókészletét 100%-kal célszerű lenne megnövelni, illetve a szállítóteret ehhez biztosítani.

A szállítótér jelenlegi és javasolt adatai

Megnevezés	jelenleg kell		javasolt	
	tgk.	pótkocsi	tgk.	pótkocsi
TH-nál	18	9	36	18
Seregtestnél	12	6	24	12
Magasabbegységénél	2	1	4	2

Az elvonuló szárazföldi csapatokat figyelembe véve a javasolt fejlesztés anyagi konzekvenciái a következők:

magasabbegységénél:

500 klt. felsőruházat, fehérnemű, lábbeli és

150 klt. felszerelés;

elvonuló szárazföldi hadseregnél:

3000 klt. felsőruházat, fehérnemű, lábbeli és

300 klt. felszerelés;

TH-nál:

4500 klt. felsőruházat, fehérnemű, lábbeli és

450 klt. felszerelés.

A tartalékképzés javasolt elvei új, az eddigiektől eltérő rendszabályok bevezetését nem igénylik.

A CSAPATGAZDÁLKODÁS ELMÉLETE, ELLÁTÁS, GAZDÁLKODÁS, KATONAI KÜZLEKEDÉS

„Még takarékosabban kell bánni az anyaggal, az energiával és minden egyébvel, ha becsülettel eleget akarunk tenni a munkáosztály, a nép iránti kötelezettségünknek.”

(Kádár János elvtárs csepeli beszédéből)

A takarékos üzemanyag-gazdálkodás tapasztalatai, közeli- és távlati feladatai a Magyar Néphadseregben

Bogyay István alezredes

Cikkemmel kapcsolódni kívánok Ertig Antal ezredes a „Hadtápbiztosítás 1980. 1. számában” megjelent „A takarékoság az ésszerű üzemanyag-gazdálkodás alapja” c. cikkéhez.

A XI. pártkongresszus, az V. ötéves terv irányelvei, valamint az elmúlt évek párt- és kormányhatározatai, az előljárói utasítások, intézkedések, szabályozó rendeletek kiemelten kezelik a gazdálkodás hatékonyságát eredményező kérdéseket az energia-takarékossággal kapcsolatos elvi és gyakorlati tennivalókat.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának irányelvei a párt XII. kongresszusára – a többi között – meghatározzák:

– „a belső és külső erőforrások ésszerűbb, takarékosabb felhasználását...”;
– „az egyre drágább importból nehezebb feltételek mellett kell biztosítani az ország kiegyensúlyozott energiaellátását. Az energiatakarékossági programok következetesen valósuljanak meg”;

– „az áruszállítást jobb munkamegosztással, nagyobb szervezettséggel, s ennek révén jelentős üzemanyag-megtakarítással kell lebonyolítani”;

– „A társadalmi tevékenység minden területén az eddiginél is fontosabb feladattá vált a belső tartalékok mozgósítása. A takarékoság váljék a gazdálkodás állandó elemévé, jusson érvényre a termelési folyamatokban, mutatkozzék meg a társadalmi szervezettség magasabb fokában és minden téren a feladatok célszerűbb megoldásában.”

Amikor pártunk XII. kongresszusára, hazánk felszabadulásának 35. évfordulójának megünneplésére készülünk a népgazdaság valamennyi területén széles körű kezdeményezés, átfogó aktivitás bontakozik ki az energia, nyersanyag és az anyagi eszközök legtakarékosabb felhasználása érdekében, akkor a mi kötelességünk sem kevesebb mint a néphadseregben elérni a legoptimálisabb fogyasztást, illetve a legtakarékosabb üzemanyag-gazdálkodást.

A világgazdaságban a termelés állandóan növekedik, a technika fejlődik és ezekkel párhuzamosan növekednek a szociális-kulturális igények is. A fejlődés és az igények kielégítésénél egyre lényegesebb kérdésként merül fel az ezekhez szükséges energiák biztosítása, ezen belül az energiaigények leggazdaságosabb kielégítése.

Természetesen ezek jelentősége, de nem utolsósorban az elmúlt évek energiaválságának, a kőolajárak tendenciózus emelkedő hatása nálunk is egyre fokozódik.

Ezekben az összefüggésekben jelentős szerepe van az energiahordozók, ezen belül az üzemanyag legésszerűbb, leghatékonyabb és legtakarékosabb felhasználásának a Magyar Néphadseregben is.

*A gazdálkodás fontos összetevőjét képező takarékos
üzemanyag-gazdálkodás múltja és jelene*

A takarékos üzemanyag-gazdálkodási mozgalom múltjára Ettig Antal ezredes elvtárs cikkében a következőképpen utalt: „Az elmúlt évtizedek során, de különösen a 70-es évek elejéig kampányfeladatként kezelték, helyel-közzel látványos, időleges eredményekre törekedve.” Ezt kiegészítve emlékeztetnék, hogy ennek egyik, sokak által vitatott területe volt az üzemanyag premizálási rendszer is, amelyet a takarékosági célkitűzések szolgálatába akartunk állítani, amikor mintegy másfél évtizede ennek kísérleti bevezetésére került sor. Nem részletezve ennek tapasztalatait, de azt meg kell említeni, hogy a kívánt eredményeket közel sem sikerült elérni. A kísérletbe bevont csapatok és katonai szervezetek akkori visszajelzései szerint nem volt ösztönző, mivel egyedileg rendkívül kis összegek kifizetésére kerülhetett csak sor, másrészt a megtakarításként elszámolt üzemanyagot – a PÜM előírásai szerint –, a néphadseregnek (az érintett csapatoknak és katonai szervezeteknek) vissza kellett adnia a népgazdaságnak. A prémium kifizetésének tehát ez volt a feltétele, és kiterjesztésére, fenntartására csak abban az esetben kerülhetett volna sor, ha a megtakarításért fizetett összeg kétszeresét, illetve az ezért vásárolható üzemanyagot a költségvetésünkből megvonják. Még tovább konkretizálva pedig a csapatok „fogyasztási keretei”-t ezen mennyiségekkel csökkenteni kellett volna, mégpedig úgy, hogy ezen üzemanyag más célra nem használható fel, hanem visszaadandó a népgazdaság részére. A többiek között ezért is jelentette ki Ettig ezredes elvtárs a hivatkozott cikkében, hogy „Ott ahol voltaképpen konkrét, számokkal mérhető eredményekben kellett realizálódnia, csupán a keretek csökkentésével, nem ritkán csak látszat eredmények születtek. A végrehajtó szolgálat együttműködési hibái, a mozgalom megtorpanása – néhány kivételtől eltekintve – csak átmeneti eredményekre vezetett”.

Az előző időszakot követő években, valamint az 1979. évben azonban olyan eredmények születtek a takarékos üzemanyag-gazdálkodás területén, amelyekről jelentőségüknél fogva feltétlenül említést kell tenni.

Ilyenek többek között:

a) A költségvetési gazdálkodásban az árnövekedés kigazdálkodása csak az 1979. évben mintegy 15 MFf-ot jelentett.

b) A tervezési normakülönbözeti szorzók 0,1-del való csökkentése évenként mintegy 10–11 MFf megtakarítást,

c) a szakanyag fejlesztés, ezen belül az „Egységes motorolaj” EMD-13 bevezetése, a motorolaj-csere 6000 km-ről 10 000 km-re való emelése, a motorolaj felhasználás 16%-os csökkenését, mintegy évi 2,0 MFf-ot és jelentős munkaóra megtakarítást eredményezett.

d) Az Antifriz B-2 hűtőfolyadék saját bázison történő regenerálása, előállítása 1979-ben mintegy 20 MFf megtakarítást jelentett.

e) Egyéb, a központi- és központ hadtáp üzemanyagraktárakat érintő megtakarítások 1979-ben mintegy 9 MFT-ot eredményeztek.

f) Az MNHF HM h. elvtárs 040/1979. sz. évi intézkedése kapcsán a csapatok és katonai szervezetek fogyasztási keret lemondásából mintegy 52 MFT megtakarítást értünk el 1979-ben.

Átgondolt és megfontolt üzemanyag-takarékossági intézkedéseink kiadásakor abból indultunk ki, hogy azok az ésszerűség keretei között biztosítsák az elvárható eredményeket. Arra törekedtünk, hogy az MN HKSZ-i és hadrafogható-sági feladataink tervszerű és folyamatos végrehajtása változatlanul biztosítva legyen, egyidejűleg javuljanak a személyi állomány élet- és munkakörülményei és intézkedéseink a népgazdasági célkitűzések megvalósítása irányába hassanak, annak részét képezzék. Ezek lényegében már a reális tervezéssel kezdődnek és folytatódnak a szállítással, tárolással, egészen a norma szerinti (normán belüli) felhasználásig.

A bevezetőben utaltam eddig elért eredményeinkre. A továbblépéshez az új intézkedéseket, új tartalommal kell megtölteni, és egységesen kell értelmezni, hogy az elért eredményeinkre és hagyományainkra támaszkodva miként haladjunk tovább az eredményes és takarékos üzemanyaggazdálkodás útján. Ezek a feladatok két csoportba oszthatók.

Vannak:

- közeli és
- távlati feladataink.

Közeli feladataink taglalásánál olyan gondolatokkal kívánok foglalkozni, amelyek végrehajtásában jelentkeznek alapvető gondjaink.

Melyek ezek és mi a feladatunk?

A fogyasztási keretek felhasználásával összefüggésben megállapítható, hogy a 0,1-es normakülönbözeti szorzók adminisztratív csökkentése ellenére, a csapatok éves üzemanyag-ellátási terveik elektronikus számítógépes kiszámításához, elkészítéséhez túlzott tervezési normakülönbözeti szorzókat állítanak be, ami által irreálisan magas „fogyasztási keret”-ek kerülnek kimunkálásra. Ebből könnyen tudnak évközben lemondani, de bizonyos fokú könnyed (lazább) gazdálkodáshoz is vezetnek. Ennek megszüntetésére a 29/1979. sz. ŰSZF intézkedéssel központilag előírt – a takarékos gazdálkodást megalapozó – olyan tervezési normakülönbözeti szorzók alkalmazását vezettük be, amellyel egyben megszüntettük a tervezési normakülönbözeti szorzók 0,1-es kötelező csökkentését.

Az éves „Üzemanyag-szükséglet terv”-ek készítésekor a kilométer és üzemóra kiszabotokat a hőerőgépekre vonatkozóan a nagy fogyasztású eszközökre állítják be, ami által mesterségesen szintén a „fogyasztási keret”-ek nagyságát növelik. E vonatkozásban a feladat az, hogy az igénybevételi normákat az adott tapasztalati normákon belül a kisebb fogyasztású gépek használatára kell tervezni, lehetőleg felhasználni is.

A hajtóanyagok átvételénél, szállításánál, tárolásánál és kiadásánál helyenként nem fordítanak kellő figyelmet az elfolyások, csöpögések, párolgási veszteségek megelőzésére, megszüntetésére, esetenként a szennyeződés elkerülésére. A nem kellő figyelem és gondosság e területeken is jelentős veszteségekhez, a minőség romlásához vezet.

A Magyar Néphadsereg csapatai nagy mennyiségű „MZ” készletű hajtóanyagot tárolnak 200 literes acélhordókban, részben a HKSZ-i követelmények, részben a még viszonylag szűkös föld alatti tárolókapacitásuk miatt (üza. kutak, töltőkomplexumok). Ezen hajtóanyagok időközönként frissítésre, cserére kerülnek, amellyel kapcsolatos feladatok – a munka nagysága és nehézségei mellett –, körülmekintő végrehajtást kívánnak meg. Nagy a lehetősége a hajtóanyag elfolyásnak, a párolgási veszteségnek. Itt említeném meg, hogy a legkörültekintőbb központi rendelkezések is, csak akkor érik el céljukat, ha azok a végrehajtás szintjén megfelelő „fogadtatásra” találhatnak. Az eredmények mellett pedig szólni kell arról, hogy még mindig nekünk kell feltárnunk sok helyütt olyan mulasztásokat, mint az üzemanyagkutak minősíthetetlen állapota, csöpögés, folyás a csatlakozó rendszereknél, vagy nem kellő tömítettségű tárolóeszközök, minőségileg kifogásolható anyagok, amelyekre ha a helyi vezetés, vagy a közvetlen előljáró időben odafigyelne az ellenőrzési során, számtalan területen kevesebb gondjaink lennének.

Az MN ÜEK a kapcsolatos feladat jobb végrehajtásához igénylés alapján képes a szükséges tisztára mosott, belső és külső felületkezelt 200 literes acélhordók biztosítására. Ehhez azonban az szükséges, hogy az érintett szervezetek hallassák hangjukat, mégpedig ne úgy, hogy részben az évközi ellenőrzések során, részben az év végi beszámoltatások alkalmával azt jelentsék miért nem oldották meg a kapcsolatos feladatokat, hanem időben kérik a megfelelő segítséget.

A takarékos gazdálkodás kétségtelenül legnagyobb lehetőségei az üzemanyag-kiszolgálás és -felhasználás területén jelentkeznek, amelyre éppen ezért a legnagyobb figyelmet, energiát kell összpontosítani.

A gépek hajtóanyaggal, a kenési helyek olajjal, zsírral való feltöltésének, kiegészítésének rendszabályai – amellet, hogy helyenként még van javítani való –, nem szenvednek csorbát csapatainknál. A felhasználás területén viszont ellenőrzéseink egy sor olyan típus-problémát tártak fel, amelyek nagyban hátráltatják a csapat üzemanyag-gazdálkodásban rejlő takarékosági tartalékaink eredményes feltárását. Melyek ezek a területek?

- a gépjárművek és munkagépek túlfogyasztása, megtakarítása, az ezzel kapcsolatos tevékenység;
- az egységes motorolaj EMD-13 használata, cseréje;
- a honvédségi AFOR üzemanyag-utalványok kezelése, elszámolása;
- a fogyasztási keret túllépések és az ezzel összefüggő tevékenység;
- az Antifriz B-2 hűtőfolyadék veszteségek;
- a fáradtolaj szervezett gyűjtése, értékesítése.

Nézzük a felsorolt problémákat egyenként.

A gépjárművek és munkagépek túlfogyasztásának megszüntetése érdekében az üzemanyag-szolgálat önmagában túl sokat nem tehet.

Csupán két számadattal kívánom e problémát jellemezni. Jelenlegi ötéves tervünk első három évében – a megtakarítások és túlfogyasztások különbségeként –, autóbenzinnél 2453 tonnát, gázolajból 213 tonnát fogyasztottak túl a csapatok, amelynek értéke 26,3 MFt; bruttó termelői áron számítva. (1. sz. diagramm).

A problémakör műszaki oldala a pánccelos és gépjármű technikai szolgálat témakörébe tartozik, ezért csak a mi szolgálatunk problémáiról, hiányosságairól szólnék.

Alapkérdés, hogy a gépjárművezetők és munkagépkezelők gépeik igénybevételi bizonylatait sok esetben nem a ténylegesen megtett útvonal-szorzóknak megfelelően töltik ki, eltúlozzák azokat. Ez két alapvető hiányosságot idéz elő:

– egyrészt az ilyen túlsúlyozott fogyasztási norma elrejtí a gépjármű túlfogyasztását okozó műszaki hibáit;

– másrészt olyan megtakarítást mutathat ki, amely nem fedí a valóságot.

Felvetődik a kérdés – és jogosan –, mi itt a teendő?

A gépjárművezetőktől szigorúan meg kell követelni, hogy a tényleges útvizonyoknak és üzemeltetési körülményeknek megfelelő adatokat írják be a „Mennetlevél”-ekre. A munkagépkezelők azokat az üzemórákat, amelyeket hálózati áramról teljesítettek, ne a gép teljesítményeként vessék rá az „üzemóra lap”-ra, vagy olyan üzemórákat, amelyet gépeikkel nem teljesítettek ne vessék rá a „Műszaki gép üzemí lap”-ra.

Ezeket az igénybevételi bizonylatokat a gépjármű- és gépet használó parancsnokok csak szigorú ellenőrzés után és a valóságos igénybevételi viszonyoknak megfelelő adatokkal ellátva írhatják alá és igazolhatják.

Az üzemanyagszolgálat főnökök az igénybevételi bizonylatokat számfejtés előtt részletesen ellenőrizték le, ha azokban hamisított adatokat találnak azokat kötelesek a valóságnak megfelelőre kijavítani, a vétkes személyt az illetékes parancsnokkal felelősségre vonatni. További kötelessége, hogy ahol egységes csapat-számveteli részleg működik a számfejtett igénybevételi bizonylatokon – a pk. HTPH által meghatározott időközökben –, a számfejtések helyességét is ellenőrizze.

Az egységes csapat-számveteli részlegnek olyan igénybevételi bizonylatokat kell átadni, amelyek szabályosságuknál fogva is lehetővé teszik a számfejtés helyes végrehajtását. Az egységes csapat-számveteli részlegvezető köteles arról gondoskodni, hogy a túlfogyasztó járművekről, gépekről szerkesztett „Kimutatás”-t – ha lehet naponta –, de kétnaponta feltétlenül megkapja a gépjármű technikai és az üzemanyag szolgálat a szükséges beavatkozások megtétele végett.

Úgy gondolom, ha az előzőekben vázolt ellenőrzések feltárják a hiányosságokat, ha ezek kapcsán az illetékesek megteszik a szükséges intézkedéseket, a takarékoság eredményei sem maradhatnak el.

Hangsúlyozni kívánom, hogy a normakülönbözeti szorzók eltúlzó alkalmazása, a valótlan üzemórák beírása hamis eredményeket produkál. Nincs szükségünk „mesterségesen előidézett” megtakarításokra, a normakülönbözeti szorzók túlzott alkalmazásával a túlfogyasztások „mesterséges eltüntetésére”. Erre vonatkozóan csak egy példa: egyik harcokocsizó egységnél a harcokocsik egy évi gázolaj megtakarítása 31 tonna volt, a normakülönbözeti szorzó éves átlaga ugyanakkor 1,72 (a mintegy 1,1-el szemben).

Az „Egységes motorolaj EMD-13” rendszerbeállítás, használata, a 10 000 km-es olajcsere ciklus bevált, a várt műszaki és gazdasági eredményeket produkálja. Vannak olyan egységek, önálló alegységek viszont, ahol gyakorlatokra való elvonulások előtt tömegesen cserélik le az olyan gépekben is az olajat, melyek még 1–2 ezer kilométer-tartalékkal rendelkeznek. Ez pazarlás.

A honvédségi AFOR üzemanyag-utalványok kezelési, elszámolási szabályainak betartásában, ennek ellenőrzésében is szép számmal akadnak gondjaink. Az érvényben levő szabályozók ellenére fennáll az eltulajdonítás lehetősége és a kellő ellenőrzés elmulasztása ezt csak elősegíti. Példaként említem, hogy a közel-

múltban mintegy 108 eFt értékű (2781 db) ÁFOR üzemanyag-utalvány hiányt tártunk fel, amelynek alapvető okozója a szabályok be nem tartása és a kellő ellenőrzés elmulasztása volt.

A honvédségi ÁFOR üzemanyag-utalványok használatát január 1-től úgy kívánjuk csökkenteni, hogy:

– az ezeket használó kislevegyszású katonai szervezeteket „Üzemanyag-ellátásra” olyan „Üzemanyag-ellátó” katonai szervezethez utaltuk, amelyek az utalt-jaikat mint a „saját alegységet” kezelik. Ez alapvetően természetbeni üzemanyag-ellátást jelent, amely így is sokkal gazdaságosabb, mint a jegyes ellátás, és egyben az utaltak válláról egy sor adminisztrációs megterhelést is levesz;

– növelni kívánjuk az „Üzemanyag feltöltési-csekk”-ek használatát, amelyek ellenében minden katonai objektumban – ahol természetben tárolnak üzemanyagot –, az úton levő katonai gépjárműhöz szükséges üzemanyagot kötelesek kiszolgáltatni.

A „Fogyasztási keret” túllépésekkel kapcsolatban még meg kell említenem, hogy egyes katonai szervezeteknél annyira eluralkodott a szabadosság, hogy az egy évre engedélyezett fogyasztási kereteket önkényesen túllépi, meg sem kísérelve az elszámolások „Magyarázó jelentés”-ében indoklását. A kapcsolatos előírások érvényrejuttatása jegyében pontosan a takarékoság érdekében a jövőben nem tekinthetünk el a számonkérés, anyagi-fegyelmi felelősségrevonástól sem, amelyet a „CSAPATHADTÁP SZABÁLYZAT az ÁHKSZ időszakára V. rész, Üzemanyag-szolgálat” szabályzatunk 137. pontja ír elő.

Az *Antifriz B-2 hűtőfolyadék-vesztésekkel* kapcsolatban néhány jellemző számadatot ismertetnék:

A IV. ötéves terv eddig eltelt téli időszakaiban a „Műszaki hibából eredő” veszteség mintegy 666 tonna volt, 17 MFt (beszerzési ár) értékben, a „Norma szerint elszámolható” veszteség 722 tonna volt, 18 MFt (beszerzési ár) értékben. (2. sz. diagramm.) E számok és tényadatok magukért beszélnek. A teendő itt úgy vélem abban fogalmazható meg: egyedileg és időben kell helyileg tenni annak érdekében, hogy e megengedhetetlenül magas veszteségek csökkenjenek.

A *fáradtolaj gyűjtése és értékesítése* elsősorban népgazdasági érdek, mert regenerálható. Nem közömbös a csapatok saját érdeke sem, mert bevételi forrást jelent, amely az előírt szabályok mellett az élet- és munkakörülmények javítására fordítható. Meg kell szüntetni az esetenként még előforduló portalanítási felhasználásokat, vagy egyszerű kiöntéseket, ez ugyanis nemcsak a népgazdasági érdekkel ellentétes, hanem környezetvédelmi szempontból is tarthatatlan.

Részben már érintettem az *ellenőrzések* elmulasztásából adódó problémákat, de néhány gondolatban közreadnám a nem kellően szervezett és végrehajtott „Belső ellenőrzések” területén szerzett tapasztalatainkat. Helyenként kampányszerűen felületesen, formálisan végzik e nagy jelentőségű kötelezettséget. Nem használják ki a gazdálkodási folyamatban rejlő ellenőrzési lehetőségeket (pl. ÁFOR üzemanyag-utalványok kezelési-számviteli szabályait). Az ellenőrzések gyakran nem kellően hatékonyak, nem okfeltárók, nem elemzők de főként nem számonkérők.

Az *anyagi fegyelem megszilárdításában, a társadalmi tulajdon védelmében is számottevőek teendőink.*

Az üzemanyag féleségeken belül a hajtóanyagoknak, a hűtőfolyadékknak és még jó néhány anyagnak növekvő értéke van, keresettek a társadalom széles rétegeinél. A rendeltetésszerű felhasználást csak a helyes értelemben vett megelőző tevékenység, a felvilágosító politikai munka biztosítja.

Közeli teendőink jelentőségét tekintve kiemelt feladatként említeném a páncélos és gépjármű technikai szolgálat, az üzemanyagot felhasználó fegyvernemi és szolgálati ágak, valamint az üzemanyag-szolgálat csapatszintű jó együttműködését, mint a takarékos üzemanyag-gazdálkodás egyik leglényegesebb zálogát. Szakszolgálatunkban egyre több a fiatal, de még kellő gyakorlati tapasztalattal nem rendelkező fiatal tiszt, tiszthelyettes és polgári alkalmazott. Bár rendfokozatban is „fiatalok”, de lelkesen képviselik és akarják képviselni szolgálatunkat, megvalósítani az elméletileg elsajátított tudásukkal szakszolgálati feladataikat. Munkájuk eredményes végzésének elengedhetetlen feltétele, közvetlen előjáróik segítő ellenőrző tevékenysége, amelyhez ez úton is kérem az érintett parancsnokok támogató hozzáállását.

Az eddig írt gondolatok az úgynevezett „közeli feladatok”-ra alapoztak és ezek alapján főbb vonalaiban már választhatók az *üzemanyag-gazdálkodás*, a takarékoság *távlati feladatai*, amelyek teljességgel csak a következő fejlesztési időszak tartalmának ismeretében egészíthetők ki. Az már ma világos előttünk, hogy az *üzemanyag-gazdálkodás rendszerén belül a felhasználás területén*, az ezt szabályozó elveket és gyakorlatot kell alapjaiban revízió alá vonni. Erre vonatkozóan nagybani elgondolásainkat kialakítottuk, bizonyos értelmező gondolat-egyeztető előzetes tárgyalásokat végeztünk.

Az elgondolás lényegét tekintve: a „fogyasztási keret”-ek meghatározó jellegét kívánjuk növelni, amely odahat, hogy minden katonai szervezet HKSZ-i, „M”-i, kiképzési és egyéb feladatai elvégzéséhez a legmagasabb, a leghatékonyabb, a leggazdaságosabb teljesítményt produkálja. Ennek kimunkálása, az érdekelt felhasználókkal való szoros együttműködésben a következő tervidőszak egyik nem könnyű, de jelentős feladata.

Tovább kell lépniünk a még meglévő tartalékok feltárásában, nagyobb figyelmet kell fordítanunk az újító, ésszerűsítő mozgalom kihasználásában. Nem akarunk különösebb propagandát csinálni alárendeltjeinknek, de az egyik központ hadtáp üzemanyagraktárunknál olyan kongresszusi versenyfelhívás fogalmazódott meg, amelyik máris követőkre talált és úgy vélem jó alapját képezheti egy hosszabbtávú – a néphadsereg egészét is átfogó –, célirányos mozgalom általánossá válásának.

Újból napirendre kell tűzni a gépjárművezetők, gépkezelők premizálási kérdését és a bevezetés lehetőségét beható vizsgálat tárgyává kell tenni.

A csapatok és katonai szervezetek üzemanyag-szolgálatainál rendszeressé kell tenni a takarékos üzemanyag-gazdálkodás értékelését, elemzését. A parancsnokok, az egységek, önálló alegységek vezető állományára részére olyan elemzett adatokat és javaslatokat kell biztosítani, amelyek világossá és egyértelművé teszik a szükséges tennivalókat.

A laktanya rekonstrukciókkal egy időben korszerű üzemanyag-töltőkomplexumokat kell létesíteni.

Tovább kell fejleszteni a korszerű csapattároló eszközöket, a föld alatti tárolókat, üzemanyag-kút és -töltőkomplexum hálózatot. Ahol erre lehetőség adódik, ott elsősorban csapatkivitelezéssel kell mind ezeket gazdaságosan megoldani.

Kísérletet kezdünk az „önkiszolgáló kút” rendszer megvalósítására és megvizsgáljuk a bevezetés lehetőségét.

Szélesítjük ismereteinket a népgazdaságban elért eredményekről és fokozottabban használjuk fel a Magyar Néphadseregben alkalmazhatókat.

Megvizsgáljuk az ÁFOR töltőállomásokon a készpénzes vásárlás lehetőségét és ha elgondolásaink helytállóak, célszerűek, bevezetjük a jegy-ellátás helyett.

Fokozott figyelmet fordítunk az inkurrens készletek keletkezésének megelőzésére, ezzel kapcsolatban javítani kívánjuk az érintett szervekkel ez irányú együttműködésünket.

A gazdálkodás minden vonatkozásában, de az üzemanyag takarékoság területén különösen, számottevő előrelépés csak a tudományos eredmények mindennapi gyakorlati alkalmazásával érhető el, ami becsületes hétköznapi tevékenységet igénylő tettek sokaságából tevődik össze.

Az üzemanyaggazdálkodás közeli, távoli takarékosági célkitűzéseit, módszereit és tapasztalatait ilyen megfontolásból foglaltam össze. Kérem ez irányú tevékenységünkhöz az érintett elvtársak alkotó támogatását, a megvalósításhoz esetleges észrevételeiket.

(Mellékletek – diagrammok – a folyóirat végén található.)

A téma fontosságára való tekintettel, a terjedelem korlátozottsága miatt, a szerzők bárom részben (egymást követő cikkekben) jelentik meg munkájukat.

A szerkesztőség

Egység-*grakományok* alkalmazásával végrehajtásra kerülő átrakás nélküli szállítások szervezése, a csapatok háborús anyagi biztosítási rendszerében

Lex Mihály ezredes és Boros János mk. alezredes

A csapatok harc alatti anyagi biztosítása, az anyagi eszközöknek – szükséglet szerint, időben, volumenben – a felhasználás helyére történő eljuttatása, az egyik legnagyobb feladatot jelenti a hadtáp számára. A korszerű fegyverek, harci járművek rendszerbe állításával azonban tovább növekednek ezek a feladatok, ugyanis minden területen lerövidül a végrehajtási idő, ugyanakkor a különböző összetételű nagytömegű anyagi eszközök áramlási folyamatában a rakodási munkák végrehajtása, az ellátás érdekében anyagcsoportosítás egyre inkább alapvető „szűk keresztmetszetnek” bizonyul. Ezért szükségszerűen vetődnek fel olyan megoldásokra való törekvések, amelyek az anyagi biztosítás korszerűsítésével, az anyagi biztosításon belüli „szűk keresztmetszetek” feloldásával próbálkoznak. *Egyik ilyen kezdeményezés az anyagi eszközök egység-*grakományokba* való képzése, és egység-*grakományok* alkalmazásával az „átrakás nélküli” szállítások gyakorlatban való megoldása.*

Részletesebb elemzések nélkül úgy tűnik, hogy gyakorlatilag elegendő volna csak az átrakás nélküli szállítások végrehajtása szervezésének – mint „végtermékek” – az elemzése. Az eddig végzett kutatási munkák tapasztalatai alapján azonban beigazolódott, hogy az utánszállítások korszerűsítésének, az átrakás nélküli szállítások végrehajtásának egyik alapvető eleme az anyagi eszközöknek egység-*grakományokba* történő megalakítása.

A csapatok által – harcászati, hadműveleti feladataik végrehajtása során – felhasználásra kerülő anyagi eszközökből *legnagyobb tömeget a lőszer képezi*. Ugyanakkor lőszerből az egység-*grakományok* képzése és alkalmazása – a csapatok háborús anyagi biztosítási rendszerében – alapvetően új feladat, s megoldása széles körű kutatási munkát kíván. Egyes szolgálati ágak (élelmezési, ruházati, páncélos-gépkocsi stb.) viszonylatában az anyagi eszközök készletezettsége, egység-*grakományokba* történő kialakítása már megoldást nyert, így azokkal nem kívánunk foglalkozni.

A népgazdaság szállítási ágazatainál és termelő vállalatoknál szállítási rendszerében alkalmazott egység-*grakomány* fogalma, tartalma – ahonnan gyakorlatilag az „ötlet” származott – ismert.

Meghatározása a következő:

„Az EGYSÉGRAKOMÁNY azonos vagy különböző alakú, halmazállapotú és méretű termékeket tartalmazó, előre meghatározott méretekkel rendelkező szilárd, alakját nem változtató egy vagy több darabból képzett mozgatási-kezelési egység, amely az árudarabok egyedi kezelése nélkül, gazdaságos feltételek mellett szállítható és raktározható”.

Bátran meg kell mondani, hogy a harc-hadművelet megvívása idején, a csapatok anyagi biztosítása területén ez az általánosan ismert, a népgazdaság szállítási vállalatainál alkalmazott egységtrakomány képzési módszer csak alapelveiben (egy-egy meghatározott területen) alkalmazható, de nem általánosítható. Ezért ki kell dolgozni az egységtrakományoknak azokat a változatait, amelyek harc alatt a csapatok anyagi feltöltéséhez alkalmazhatók. Ehhez a feladathoz többféle egységtrakomány-változat alakítható ki, gyakorlatilag annyi és olyan, amennyi és amilyen a feladatok harc alatti ellátásához legjobban megfelel.

A csapatok anyagi biztosítása érdekében megalakításra kerülő egységtrakományok alapvetően két nagy csoportra bonthatók a következőképpen:

a) **EGYSÉGRAKOMÁNYOK megalakítása ellátás érdekében anyagcsoportosítással, egy-egy harcjárműre, gépesített lövész-, harckocsi -alegység (század, zászlóalj) számára hagyományos kézi rakodással, illetve a rakodás gépesítési feltételeinek megteremtésével** azzal a céllal, hogy a szállítmányok minimálisra csökkentett átrakással eljussanak különböző mélységekből a közvetlen felhasználókhoz.

b) **EGYSÉGRAKOMÁNYOK MEGALAKÍTÁSA „azonos” nagytömegű anyagból (lőszerből) a rakodási munkák megkönnyítése (meggyorsítása) céljából rakodógépek alkalmazásával,** bizonyos mérvű ellátás érdekében anyagcsoportosítás végrehajtásával.

A csapatok háborús anyagi biztosítási rendszerében mindkét változat alkalmazásra kerülhet. Az egy harcjármű (harckocsi, BMP, PSZH stb.) illetve a gépesített lövész- és harckocsi-alegységek (zászlóaljak, századok) viszonylatában minden esetre az ellátás érdekében csoportosítás elsősorban meghatározó, így ezen kötelekek számára az *első változat* alkalmazása lesz gyakoribb. A tüzércsapatok, harckocsi-alegységek (-magasabbegységek) számára – mivel nagytömegű, s viszonylag tömegében is „azonos” lőszert használnak fel – alapvetően a *második csoport*, vagyis a rakodási munkák megkönnyítése (meggyorsítása) céljából kialakított egységtrakományok alkalmazása lesz az alapvető.

Az egységtrakományok képzését és alkalmazását természetesen nem célszerű kiszakítani „*abból az időből*”, amikor a csapatok anyagi biztosítása ténylegesen végrehajtásra kerül.

A csapatok anyagi biztosítása két időtartamra bontható: az *első időtartam* alatt történik a csapatok anyagi vonatkozású felkészítése a harc-hadműveleti feladataik végrehajtására. Ebben az időben a csapatok várakozási, összpontosítási stb. körletben vannak. Az anyagi eszközök átvétele, a lőszer- és kötelekek előkészítése (raskaszolás, élesítés stb.), közvetlen harci járművekbe való elhelyezése, gyakorlatilag a nagy volumenű rakodási munkák végrehajtási feltételei, ebben az időszakban még viszonylag „kedvezőek”.

Ebben az időszakban az anyagellátás „*alapvetően hagyományos*” módszerrel történik, s az egységtrakományok vonatkozásában előtérbe kerül a második cso-

port alkalmazása, ahol a rakodási munkák megkönnyítése és meggyorsítása az egyik alapvető cél.

Az anyagi biztosítás végrehajtásának második időszaka a csapatok „harc alatti feltöltését” foglalja magába.

A csapatok „harc alatti” feltöltése, elsősorban lőszerrel való ellátása sajátos feladat. Ebben az időszakban meghatározott szerep juthat az egységakományok alkalmazásának mind az egyes harcjármű, mind a gépesített lövész és harcokcsi-alegységek (zászlóalj, századok) ellátása viszonylatában. Ebben az időtartamban nagymértékben megkönnyíti az alegységek (harcjárművek) feltöltését az ellátás érdekében anyagcsoportosítással kialakított egységakományok alkalmazása.

Az egységakományok képzése sajátos feladat, ezért azok kialakításánál a következő szempontokat feltétlenül számításba kell venni:

– alapvető feltétel, hogy az alegységek (harcjárművek) harc alatti feltöltéséhez szükséges lőszerellátás érdekében csoportosítása „mélységben” (Tábori Előretolt Bázison, Mozgó Bázison, hadosztály ellátózászlóalj raktáraiban stb.) végrehajtható legyen úgy, hogy az tartalmazza mindazon alapvető lőszerfajtákat, amelyekre az alegységeknek (harcjárműveknek) szükségük lehet;

– a zászlóalj számára készített egységakományok ládái darabszám szerint anyagfajtként tovább tarthatók legyenek a századok részére úgy, hogy a ládák lehetőleg ne kerüljenek „menetközben” felbontásra;

– azok a lőszer, amelyek az alegységeknek (századoknak) adott időben „nem szükségesek”, továbbra is a szállítójárművekben maradjanak, s azokat a zászlóalj lőszerszállító raja vigye magával tovább;

– a rakodási munkák megkönnyítése céljából a gépesített lövészzászlóalj részére összeállított egységakományokban a századok lőszerei a szállítójárműveken szélén, a zászlóalj lőszerei pedig középen legyenek elhelyezve (részletes elemzésekre a következő cikkben kerül sor);

– a zászlóalj és alegységei feltöltési szintjének növelése egyszerűen a szállítójárművek darabszámának növelésével (külön rakodási és számvetési munkák nélkül) biztosítható legyen;

– a feltöltés szintjének növelése céljából, a felhasználásra kerülő lőszer mennyiségi és mennyiségi arányainak betartásával pl. a gépesített lövészzászlóalj részére kialakított egységakomány (ládázott lőszer esetében kézi rakodást alapul véve) egy darab tehergépkocsin elhelyezhető legyen;

– amennyiben az egységakomány rakodólapokra pántolt lőszerből kerül megalakításra, akkor a szállítójárműveken a rakott rakodólapok arányosan úgy legyenek elhelyezve, hogy alapvetően minden járművön legyen mindazon lőszerből, amelyekre az alegységeknek (harcjárműveknek) szüksége van;

– a rakodólapokon tárolt lőszerrel az alegységek feltöltésének szintje a szállítójárművek darabszámának növelésével biztosítható legyen olyan mértékben (anyagi eszközök átrakása nélkül), ahogyan a feltételek megkívánják, vagy lehetővé teszik.

Az egységakományok alkalmazásának szükségessége, előnyei, hátrányai

A csapatok ellátásának viszonylag rövidebb idő alatti végrehajtása a megnövekedett rakodási munkák volumene, a korlátozott létszámú élő rakodóerő huzamosabb idő alatti foglalkoztatása szükségszerűen veti fel az egységakományok képzését és alkalmazását. A realitások talaján állva meg kell mondani, hogy

az egységtrakományok alkalmazásának megvannak a komoly előnyei, de vannak hátrányai is.

Az egységtrakományok alkalmazásának előnyei a következők:

– megnövekszik az anyagáramlás sebessége a csapatok „harc alatti ellátása” viszonylatában, ugyanis az egységtrakományok összeállíthatók mélységben (állandó jellegű bázison, TEB-en, HDS MB-on, HECS-en stb.), s onnan szállíthatók egészen a felhasználóig közvetlenül, vagy a közbeeső ellátási forrásokon való tárolás után közvetve;

– az ellátás érdekében anyagcsoportosítás mélységben kerül végrehajtásra, ahol ehhez kedvezőbbek a feltételek, s ezáltal biztosítható az „átrakás nélküli szállítások” gyakorlatban való végrehajtása;

– tömegesen felhasználásra kerülő löszerek (tüzérségi, harckocsi) rakodásához alkalmazásra kerülhetnek a rakodógépek, ezáltal kímélhető az élőerő állomány, az adott területeken meggyorsul a rakodás is;

– az ellenséges behatások következtében a csapatok hadtápjainak megsemmisülése esetén, vagy „különleges viszonyok” között alkalmazásra kerülő kötelek viszonylatában a löszerbiztosítás mélységből megoldható megfelelően összeállított egységtrakományok alkalmazásával közvetlenül.

Az egységtrakományok alkalmazásának természetesen megvannak a hátrányai is, s azokat feltétlenül számításba kell venni mind a megalakítás, mind az alkalmazás során egyaránt.

Ezek a hátrányok a következők lehetnek:

– a különböző egységtrakományok képzése és alkalmazása mindig hatalmas anyagi ráfordításokat kíván, amelyeket számításba kell venni minden alapvető és járulékos eszköz rendszerbeállításánál;

– az egységtrakományok alkalmazása esetén az ellátandónál mindig lesz egy bizonyos mérvű „anyagfölösleg”, ugyanakkor a feltöltendő alegység (harcjármű) löszterigénye mégis csak részben lesz kielégítve (pl. a harckocsi-zászlóaljnak 100 mm-es repeszgránát kell, de az egységtrakománynak csak egy bizonyos része az, a többi páncéltörő űrméret alatti stb., amelyre adott időben a zászlóaljnak nincs szüksége, viszont ez a löszter máshol hiányzik); különösen érvényesül ez a „hiányfelesleg” ellentmondás harcjárművekre készített egységtrakományok vonatkozásában;

– egységtrakományok szállítása alkalmával csökken a szállítójárművek rakományának kihasználása, következésképpen növelni kell a szállítókötelek járműállományát (különösen érvényesül ez a tétel rakott rakodólapok szállítása viszonylatában, amikor pl. kb. 40%-kal kell több jármű azonos feladat végrehajtásához);

– az egységtrakományok gépi rakodásához olyan rakodógépek kellene, amelyek terepen is alkalmazhatók, s képesek a szállító gépkocsioszlopokkal együtt mozogni az anyagátadás-átvétel helyére;

– amennyiben az egységtrakomány rakodólapokon kerül szállításra, nagy mennyiségű rakodólap biztosítása szükséges úgy, hogy azok ismételt alkalmazásával számolni alapvetően nem, vagy csak a hadművelet végére lehet. (Egy darab szabvány rakodólapon átlagosan 0,5 tonna ládázott löszter helyezhető el. Egy 100–120 tonna löszter – rakodólapra történő pántolással – egységtrakományba való képzéséhez 200–240 darab rakodólap szükséges. Egy darab ZIL-130 G, vagy egy darab IFA W-50 L tehérgépkocsin átlagosan 60 darab üres rakodólap he-

lyezhető el, melynek szállításához további + négy-öt darab tehergépkocsi szükséges);

– az egységakományok képzését nem lehet megoldani „rögtönzött” helyi erők alkalmazásával, hanem erre a feladatra megfelelően kiképzett és felkészített állományt kell biztosítani, s ez további létszámnövekedést kíván, illetve újabb szervezett alegységek rendszerbe állítását.

Következtetések az egységakomány alkalmazására vonatkozóan

1. Az egységakományok képzése, alkalmazása szükséges, jó, azonban nem általánosítható a csapatok anyagi biztosítási rendszerére anyagi eszközök tömeges szállítása vonatkozásában a gépesített lövész- (harckocsi-) egységek magasabb-egységek raktári készleteinek megalakítására megfelelő szervezeti módosítások nélkül.

2. A csapatok *anyagi vonatkozású felkészítésének módja – harc-hadműveleti feladataik megoldására* – továbbra is alapvetően a hagyományos módszer lesz. A csapatok „harc alatti feltöltése” viszont alapvetően egységakományok alkalmazásával oldható meg, mégpedig gépesített lövészalegységek viszonylatában elsősorban kézi rakodással, harckocsialegységek (-egységek, -magasabbegységek) esetében rakodógépek igénybevételével.

3. A csapatok „harc alatti” feltöltéséhez, egységakományok alkalmazására korszerűsíteni kell a lőszerellátás rendszerét, *s a jelenleg élő szakaszos ellátási rendszer fenntartása mellett ki kell dolgozni a „szakaszos terítő”, illetve magasabbegységek szállítási tagozataiban a „terítő” ellátás elvének és gyakorlatának alapjait.* (Ezen fogalmak részletes elemzése a következő cikkekben sor kerül.)

4. Az egységakomány képzés „helyének” – hol, melyik bázison? – „idejének” – mikor? – állandó készenlét idején, hadművelet alatt? – meghatározása igen komoly kutatómunkát kíván, ugyanis amennyiben a csapat „harc alatti” feltöltéséhez egységakományba képzett anyagi eszközök kerülnek felhasználásra, korszerűsítést (módosítást) kell eszközölni az ellátás rendszerében.

5. A megalakított, járműveken tárolt egységakományokat gépkocsiról–földre lerakni csak kimondottan végső esetben célszerű. Következésképpen a parancsnokok, parancsnok hadtáphelyettesek anyagi tartalékai – alapvetően lőszer vonatkozásában – egységakományokba képzett, gépkocsikon tárolt anyagi eszközökből kerülnek megalakításra.

6. A főerőktől elszakadt Hadműveleti Manőver Csoportok, gépesített gyorscsoportok feladat alatti ellátásának (lőszer vonatkozásában) egyik legmegbízhatóbb változata az egységakományok alkalmazása.

7. Az egységakományok kialakítása sajátos feladat, speciális felkészülést kíván. Ennek megfelelően az erre a feladatra létrehozott alegységet (szervezetet) fel kell készíteni feladatának ellátására (ki kell képezni), s el kell látni az egységakomány képzéshez szükséges rajzokkal, táblázatokkal, kimutatásokkal, valamint különböző technikai eszközökkel, anyagokkal.

9. Az alegységek (gépesített lövész, harckocsi, zászlóalj, század parancsnokait) harci járművek személyi állományát fel kell készíteni az egységakományból történő ellátási feladatok megoldására. Ehhez szükséges: az egységakományok tartalmának „szabványosítása”, a rakományok megbontásának rendje, módszere, anyagok átadásának-átvételének, „főlösleges anyagok” visszahagyásának rendezése stb.

10. Egyeségrakományokkal történő ellátás esetében előtérbe kerülhet a gépkocsicserés anyagátadási mód alkalmazása. Ilyen megoldásokra alapvetően harc alatt kerülhet sor. A szállítójárművek azonban különbözőek, így nem alkalmazhatók valamennyi szállítási tagozatban egyformán, ezért csere alkalmával további igénybevételekhez ezt is számításba kell venni.

A következő cikkben elemzésre kerül:

- 1. Egyeségrakományok képzése harckocsizászlóalj (harcjármű) feltöltésére harcban.*
- 2. Egyeségrakományok alkalmazása gépesített lövészászlóalj ellátására harcban.*

Anyagi és egészségügyi biztosítás a csapatok hadműveleti körülmények között végrehajtásra kerülő vasúti szállításakor

Fazekas Imre alezredes

A csapatszállítmányok anyagi és egészségügyi biztosítását a szállított csapat általában a saját erőivel és eszközeivel hajtja végre. Történhet esetenként a szállítóvonal egyes vasútállomásain telepített ellátó és kiszolgáló hadtápszervek útján is.

1. A csapatszállítmány anyagi biztosítása

A csapatszállítmányok anyagi biztosítása a személyi állomány élelemellátását, vízszükséglet kielégítését, a vasúti kocsik fűtő- és világítóanyagokkal való ellátását, a harc- és gépjárművek vasúti kocsikon való rögzítéshez szükséges anyagok, valamint a szállítás alatt felmerülő feladatokhoz szükséges hajtóanyagellátást foglalja magába.

Az anyagi biztosítást a szállítást elrendelő parancsnok követelményei szerint kell végrehajtani, melyben esetenként a szállítóvonalon telepített ellátó- és ellenőrzőpontok is közreműködhetnek. A szállítóvonalon a csapatszállítmányok parancsnokai a vasútállomás katonai parancsnokától kaphatnak információt az anyagellátás lehetőségeiről és annak rendjéről.

A szállítás alatti anyagi ellátásra vonatkozó igényléseket az ellátásra kijelölt szervezetnek a csapatszállítmányok parancsnoka – a szállítóvonalon települt vasútállomás katonai parancsnokok útján – írásban adja le úgy, hogy azok az igényléseket a szállítmány megérkezése előtt legalább 6 órával megkapják. A vasútállomás katonai parancsnoka (esetleg állomásfőnök) az igénylést táviratilag továbbítja a csapatszállítmány ellátását biztosító vasútállomás katonai parancsnokához. Az anyagbiztosítást végző vasútállomás katonai parancsnok a táviratilag megkapott igénylést köteles azonnal továbbítani az anyagkiszolgáló szervezetekhez. Az anyagellátó szervezet a szállítmány részére az időben igényelt anyagokat kötelesek a megnevezett vasútállomásra kiszállítani.

1.1. Élelmezési ellátás vasúti szállítás alatt

Az élelmezési ellátást az élelmezési szolgálatvezető a parancsnok hadtápheyyettes utasításának megfelelően tervezi meg. A feladat megoldásánál figyelembe veszi:

- a parancsnok vasúti szállításra vonatkozó elhatározását;

- a katonavonatok mennyiségét;
- az egyes szállítmányokban szállított alegységek létszámát;
- a szállítás időtartamát és távolságát;
- a várakozási és gyülekezési körlet helyét, valamint az összeköttetés lehetőségét;
- a szállítás alatti ételkészítés és kiosztás követelményeit és lehetőségeit;
- a szállítón vonalon települt különböző ellátóbázisok igénybevételének lehetőségét.

A csapatok élelmezési ellátásának megszervezése érdekében intézkednie kell:

- a kiegészítő készletek képzésére (félkész-, készétel konzervekből, hideg élelemből és nyers élelmiszerekből);
- az élelem ellátóalegységek szerelvények szerinti megosztására;
- az ellátás rendjére;
- a szállítás alatti vételezés helyére, idejére, módjára és a vételezendő anyagokra.

A vasúti szállítás alatt a személyi állomány részére naponta kétszer meleg ételt kell biztosítani, amelyet általában a szállítmány állományaiba tartozó mozgókonyhákban készítenek el. Abban az esetben, ha a szállítmány mozgókonyhával vagy egyéb főzőeszközökkel nem rendelkezik, akkor a meleg étellel való ellátás katonai étkeztető állomáson is történhet a megállapított normák szerint.

A működő mozgókonyhákat tiszta, kifogástalan és előkészített teherkocsikban kell elhelyezni (legalább 2 méter ajtónyílású, füstcső kivezető nyílása legyen a tetőre vagy oldalra). Egy vasúti kocsiban csak egy mozgókonyha helyezhető el. A füstcsőtoldalékot és az egyéb berendezést a szállított csapat köteles biztosítani.

A csapatszállítmányon működő mozgókonyhákról történő ellátáskor a meleg ételt a személyi állomány részére egységes étlap alapján kell elkészíteni. A meleg étel kiosztása általában a szállítmány menetrend szerinti tartózkodás ideje alatt történik. Ennek biztosítása érdekében az ételmelet hőtároló edényekben kell szétosztani még a vonat megállása előtt úgy, hogy minden legénységi kocsi létszámának megfelelő mennyiség a szállítmány megállásakor azonnal elvihető legyen.

A reggeli meleg étel kiosztásával egy időben kell biztosítani a hideg ebédet is. Az étel kiosztásakor az ivás és mosogatás céljára szolgáló vizet is biztosítani kell.

A meleg élelem kiadására – mozgókonyhából – egy katonavonaton személyi állománya részére 30 perc szükséges.

A csapatszállítmányok személyi állományának étkeztetése – a rendszeresített mozgókonyhák felhasználásán kívül – megvalósítható a következő módszerekkel is:

- a katonai étkeztető állomások étkezdéiben (a csapatszállítmány egész szerelvénye az étkező állomás közvetlen közelében levő vágányra jár be);
- meleg élelem kiszolgáltatása a katonai étkeztető állomás konyháiról a csapatszállítmánynál levő edényekbe;
- meleg élelem kiadása a csapatszállítmány vágányához előzetesen kijuttatott termoszközből (ez a módszer akkor kerülhet előtérbe, ha a katonai étkeztető állomás a csapatszállítmány vágányától jelentős távolságra van és a vonat rövid ideig tartózkodik az állomáson).

A csapatszállítványok részére étkeztető állomáson történő ellátás esetén az élelmet a katonai étkeztető állomások juttatják el a szállítványparancsnok igénylése alapján. A csapatszállítványt az étkeztető állomásra történő megérkezéskor a vasútállomás katonai parancsnoka és a katonai étkeztető állomás képviselője fogadja, a csapatszállítvány parancsnoka részére megadják az összes szükséges utsítást a meleg étel és élelmiszer katonai étkeztető állomáson való kiadásának rendjére vonatkozóan.

Amennyiben az étkeztetés a katonai étkeztető állomás étkezdéjében történik, akkor a szállítványügyeletes előkészíti a csapatszállítványt az élelem átvételére, a személyi állományt az étkezde befogadóképességének megfelelően csoportosítja. Az étkezdékben a személyi állományt evőeszközökkel a katonai étkeztető állomás látja el. Az élelem kiosztása csak azután történhet, amikor a szállítvány ügyelete és az orvos (felcser) ételpróbát vett és engedélyt adott a kiosztásra.

A szállítványparancsnok a megrendelt élelmet csak akkor mondhatja le, ha az élelem rossz minősége miatt az fogyasztásra alkalmatlan vagy ha a már korábban megadott írásos igénylést úgy mondja le, hogy a lemondás a tervezett igénybevétel előtt legalább 6 órával beérkezik.

A meleg étel (élelmiszer) rossz minőségéről jegyzőkönyvet kell felvenni, amit az étkeztető állomás orvosa, a szállítvány parancsnoka és orvosa (felcser) ír alá.

A katonai étkeztető állomások a meleg élelmet a szállítványparancsnok által áradott élelmzési jegy ellenében adják ki, majd utána ismét ellátják őket új élelmzési jeggyel.

Az élelmiszerek a katonai szervezetek számára igénylés alapján, utalvánnyal kerülnek kiadásra. Emellett az ellátást a szállítvány menetlevelébe is be kell jegyezni. Az igénylést formanyomtatványon kettő példányban kell elkészíteni, amiből egy példányt a vasútállomás katonai parancsnok részére kell átadni, a másik példány az igénylő szállítványparancsnoknál marad. Az igénylésnek csak a legfontosabb adatokat kell tartalmaznia.

1.2. Vizellátás

A szállított csapatokat el kell látni a meleg étel készítéséhez, iváshoz, mosdáshoz, részleges személyi mentesítéshez, a felszerelés és fegyverzet sugármentesítéséhez, a tűzvédelmi célokat szolgáló víztartalékok megalakításához és a gépjárművek hűtőinek feltöltéséhez szükséges vízzel.

A csapatszállítvány vízzel történő ellátását azokon az állomásokon kell megszervezni, ahol a vonat legalább 15 percet tartózkodik.

Tilos ivóvizet venni a – vasútállomásokon levő – vízdarukból, gözmozdonyok víztartályaiból és nyitott víztárolókból. A személyi állományt szállító vasúti kocsikban a tartalék ivóvizet hordóokban, tartályokban, horganyzott vödörökben, kulacsokban, vagy műanyag kannákban kell tárolni.

Vizellátás céljából a kijelölt állomásokon a vonatfogadó, indító vágányok mellett (vagy közelében), valamint a be- vagy kirakó állomásokon az ivóvíz biztosítása és a forróvíz előállítása céljából 600–900 l/h teljesítőképességű „itatóállomásokat” kell működtetni.

Különböző vízlelőhelyek felhasználásának lehetőségei:

– felszíni vízlelőhelyekről származó vizet csak laboratóriumi vizsgálat és fertőtlenítés – szükség esetén – szűrés után szabad ivó- és étkezési célokra felhasználni;

- folyók, tavak és patakok vizét - technikai célokra, ha azok körzetében járványos megbetegedés nincs - eredeti állapotban is fel lehet használni;

- az ellenség által megszállt területekről folyó patakok és folyók vizét a csapatok vízellátására, mikroorganizmusokkal szennyezett vizet még technikai célra sem szabad felhasználni.

A vízben szegény területen vagy a terep nagyfokú fertőzése, szennyezettsége esetén a csapatszállítmány vízzel való ellátásának biztosítása érdekében a szállításra kerülő csapat törzsének vízellátási tervet kell készíteni. A terv általában tartalmazza:

- az ellátandó alegységek megnevezését;
- a vízellátó helyhez való utaltságot;
- a vízszükségletet (iváshoz, főzéshez, mosogatáshoz és mosakodáshoz szükséges vízmennyiséget);
- vételezés, szállítás rendjét;
- a vízellátó erőkkkel való megerősítést.

A vízellátás megszervezéséhez szükséges egyéb információkat az illetékes katonai közlekedési szolgálat útján lehet beszerezni.

Télen hőszigetelés nélküli eszközben vizet szállítani csak akkor szabad, ha annak elhelyezése fűtött vasúti kocsi-ban lehetséges. A vízszállító-gépkocsi-ban és a vízszállító-utánfutó-ban $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$ -ig a vizet 24 órán belül fagyásmentesen lehet szállítani.

A csapatok vasúti szállításánál a várható - biológiai - vízszükséglet egy főre, egy napra számítva:

- teafőzéshez, víztartalékra a kulacsban 2,5 liter;
- főzéshez, a konyhafelszerelés elmosásához 3,0 liter;
- személyi edények mosogatásához 0,5 liter;
- mosakodáshoz 2,0 liter.

A szállítás alatti víz-kiosztás és a víz vételezési idejének lerövidítése céljából a vízszállító-gépkocsit, valamint a vízszállító-utánfutót a szállítmányon belül közvetlenül az üzemelő mozgókonyhát szállító vasúti kocsik mögé célszerű besorolni.

A fentiek alapján egy gépesített lövészszázalaj - amely a jelenlegi körülmények között egy katonavonaton kerülhet továbbításra - napi vízszükséglete 3300-3500 liter. A technikai vízszükséglet függ a szállításra kerülő katonai szervezet gépjármű mennyiségétől, az időjárási viszonyoktól, valamint az ellenséges tevékenységtől.

1.3. Fűtő és világítóanyag-ellátás

A csapatszállítmányok és egyes személyszállító kocsik számára a tüzelőanyagot és a világítóeszközöket, valamint az üzemelő mozgókonyhák részére szükséges tüzipát - amennyiben fatüzelésűek - a vasúti szervek bocsátják rendelkezésre, a vasútállomás katonai parancsnokság útján.

A szállítmányokat a szállítás első napjára a berakóállomások vezetői, a további napokra pedig a katonai közlekedési szervek által kijelölt vételező állomások vezetői látják el, a szállítmányparancsnok igénylései alapján. A vételezhető anyagok mennyiségét a mindenkor érvényben levő utasítások (normák) szabá-

lyozzák. A szükséges és biztosított anyagok a szállítványparancsnok által aláírt vételezési jegy ellenében kerülnek kiadásra.

A mozgókonyhák részére (több napos üzemeltetés esetén) szükséges gázolajat, üzemóránként 4 literrel számolva az üzemanyag szolgálat biztosítja.

1.4. Az üzemanyag biztosítása

A csapatok vasúti szállításához az üzemanyagellátást és biztosítást úgy kell megszervezni és végrehajtani, hogy a csapatok elegendő kiegészítő üzemanyag-készlettel rendelkezzenek.

Az üzemanyag szolgálat vezetője még a várakozási körlet előtt alakítsa meg (vegye át) az előljáró által meghatározott üzemanyagkészleteket és a parancsnok hadtáphelyettes utasítása szerint készítse elő és hajtsa végre az üzemanyagnak szállítványok szerinti és szállítványon belüli elosztását és málházását.

A járművek által elfogyasztott üzemanyag pótlását a várakozási körletben kell végrehajtani. A feltöltés gyors végrehajtása érdekében a hajtóanyagot (az egyes járművekhez) kannákban célszerű szétosztani.

Az üzemanyag szolgálat vezetője számvetés alapján javaslatot tesz a parancsnok hadtáphelyettes részére a várakozási körletben történő feltöltésre, az üzemanyagkészletek elosztására, a raktáron belül folyó munka megszervezésére és az üzemanyag málházására. Az előljáró parancsnok intézkedése alapján megtervezi – aállítás folyamatosságának megszakadása esetére – a csapatok üzemanyaggal való ellátását.

Kombinált csapatmozgás esetére az üzemanyagkészleteket a csapatok csoportosításának megfelelően, a várható fogyasztás figyelembevételével kell elosztani. A vasúton továbbításra kerülő katonai szervezetek üzemanyag-mozgókészletét, szintén vasúton kell továbbítani.

1.5. Rögzítő anyagok biztosítása

A harczi technikai eszközöket és gépjárműveket vasútiállítás alkalmával a vasúti kocsikon a nem kívánt elmozdulás ellen rögzítő anyagokkal rögzíteni kell. Ezen anyagokat már az állandó harcckészültség időszakában elő kell készíteni.

A rögzítőanyagok hiánya vagy hiányos megléte esetén a csapatok vasúton történő állítása nem valósulhat meg. A vasútiállításra vonatkozóan az állandó harcckészültség időszakra előírt biztonsági rendszabályokat – mely a szállított technikai eszközök rögzítésével kapcsolatos – a hadműveleti körülmények között végrehajtásra kerülő állításoknál is be kell tartani.

A vasút veszélyes üzem, az előírt utasítások, szabályok a balesetmentes közlekedés elősegítését szolgálják, éppen ezért ezen szabályok be nem tartása esetén a vasútnak joga, sőt kötelessége a szállítványok továbbításának a megtagadása.

A rögzítőanyagok biztosítása a parancsnok utasítása szerint, a berakásra kerülő csapat alegységparancsnokainak igénylése alapján történik. A technikai eszközök zöménél a vasútiállításához szükséges rögzítőanyagok rendszeresített tartozékként vannak biztosítva. Amennyiben az alegységek állományába tartozó harc- és gépjárművek rögzítőeszközökkel nem rendelkeznek, a szükséglet tervezéséhez az 1. és 2. sz. táblázat szerinti normákat célszerű figyelembe venni.

A rögzítéshez szükséges alátét fákat (faékeket) és támfákat egészséges lomblevelű fafajtákból kell készíteni (kivétel a nyárfa, égerfa és a hársfa). A kemény fafajtákból készült rögzítőelemeknél a szegek számára lyukat kell fúrni.

Az alátétfa (-ék) hosszúsága feleljen meg a gépjárműabroncs szélességének, iker abroncsnál a kettős abroncs szélességének. A vezetőfa hosszúsága feleljen meg a rögzítésre kerülő kerék átmérőjének (általában 3–400 mm hosszú és 75x75 mm magas és széles).

A kettő tengelyes, 5 tonnánál kisebb bruttó súlyú gépjárművek részére négy darab alátétfát alkalmazunk, öt tonnánál nagyobb bruttó súlyú járműveknél a kerekeket mindkét irányban alátámasztjuk, így nyolc darab alátétfa szükséges. Az egytengelyes utánfutók kerekeit szintén mindkét irányban rögzítjük alátétfával. Az áthidalással rakott kéttengelyes járműveknél a hátsó kerekeket elől és hátul, a háromtengelyes járműveknél a hátsó kerekeket csak hátulról ékeljük ki, az első kerekeket mindkét esetben csak vezetőfával rögzítjük.

A lánctalpas harc- és gépjárműveket támasztó fagerendával széldeszakával és lágyvashuzallal rögzítjük. A támasztó fagerenda méretei: hossza 300–400 mm, szélessége 100–150 mm, magassága 90–120 mm félhenger alakú, a széldeszka méretei 100x100x1000 mm.

A kötéshez 4–8 mm átmérőjű lágyvashuzalt használunk, amelynek beszakadás, repedés, csavarodás és egyéb hibák nélkülinek kell lennie. A már egyszer felhasznált kötözőanyagot még egyszer felhasználni tilos.

A táblázatok a cikk végén találhatóak.

2. A csapatszállítások egészségügyi biztosítása

A csapatszállítmány egészségügyi biztosítása a csapatok várakozási, gyülekezési körletének, be- és kirakóállomásainak egészségügyi felderítése, a csapatoknál és a kijelölt körletekben (objektumokban) higiéniai és járványvédelmi rendszabályok végrehajtása, a gyógyító-kiürítő rendszabályok megszervezése megvalósításából áll.

2.1. Az egészségügyi biztosításért való felelősség és végrehajtó szervek

A csapatok vasúti szállításának egészségügyi biztosítását a szállításra kerülő egységparancsnok hadtáphelyettes elhatározásának megfelelően az egészségügyi szolgálat főnökének az irányításával a szállítmány orvosa (felcser), valamint a vasútállomásokon levő egészségügyi szervek hajtják végre. Kisebb csapatszállítmánynál, amelynek egészségügyi szakszemélyzete nincs, a személyi állomány egészségügyi biztosítását az ugyanazon vonatban szállított másik szállítmány orvosának (felcserének) kell végeznie.

Olyan esetekben, amikor a szállítmány egészségügyi szakközegei nem tudnak a betegeknek, vagy sérülteknek szükséges segítséget nyújtani, a szállítmányparancsnok igénylése alapján a vasútállomás katonai parancsnokságon (állomásfőnökön) keresztül a helyi polgári vagy katonai egészségügyi intézménytől hívjon orvost a vonat érkezésének idejére és helyére.

Tömeges katonai szállítások esetén az egyes kijelölt vasútállomásokon a következő egészségügyi szerveket hozhatjuk létre és működtetjük:

- egészségügyi ellenőrző állomásokat, amelyek az átmenő csapatszállítmányok egészségügyi vizsgálatára, a fertőző betegek elkülönítésére és azok megfelelő gyógyintézetekbe való szállítására szolgálnak;
- elkülönítő-fertőtlenítő állomásokat, amelyek a csapatszállítmányok (egyedül utazó katonák) egészségügyi tisztasági kiszolgálására hivatottak;

– fertőtlenítő osztagokat, amelyek a gördülőanyagok teljes vagy részleges mentesítésére szolgálnak;

– fürdető-fertőtlenítő mosoda-vonatokat és fürdető-fertőtlenítő vonatokat, amelyek a csapatszállítmányok és az egyedül utazó katonák egészségügyi, tisztasági kiszolgálására és mozgó elkülönítő, tisztálkodó állomásként való felhasználására szolgálnak;

– egészségügyi megfigyelő-állomásokat, amelyeknek a fő feladata a fertőző betegségek elleni harc.

2.2. Az egészségügyi biztosítás keretén belül végrehajtandó alapvető feladatok

– Szállítás előtt a személyi állomány orvosi vizsgálata, szükség esetén a védőoltások végrehajtása;

– gyógyszerek és gyógyászati eszközök biztosítása az elkülönítő kocsikba (elkülönítő kocsit kell biztosítani minden olyan katonavonatonál, amelyben tíz személyekkel elfoglalt vasúti kocsi van és az utazás három napnál huzamosabb ideig tart);

– végre kell hajtani a szerelvény és a csapatok várakozási (gyülekezési) körletei, be- és kirakó helyei egészségügyi felderítését, ha szükséges akkor ugyanezen objektumok területére az első orvosi segélynyújtás céljára segélyhelyeket kell telepíteni;

– a személyi állomány részére biztosított gördülőanyag egészségügyi ellenőrzésének a végrehajtása;

– rendszeresen ellenőrizni kell, hogy a szállítmány személyi állománya ismeri-e és betartja-e az egészségügyi rendszabályokat.

Ha a csapatszállítmány bakteriológiai fertőzést kapott, akkor meg kell szervezni a mintavételt és annak átadását a legközelebbi egészségügyi állomásnak ellenőrzés céljából. Amennyiben a csapatszállítmányban fertőző beteget fedeznek fel, azt azonnal az elkülönítő kocsiba kell vinni és a legközelebbi egészségügyi intézménynek le kell adni, amelyet az előljárónak és az egészségügyi ellenőrző pontnak azonnal jelenteni kell. A fertőző beteggel együtt levő személyeket kocsijukban megfigyelés vagy elkülönítés alá kell helyezni. Azt a vasúti kocsit, amelyben a fertőző megbetegedés történt – miután kiürítették – a legközelebbi kijelölt állomáson ki kell sorozni és helyette másik – újonnan berendezett – kocsit kell a szállítmányhoz csatolni. A kisorozott kocsit fertőtleníteni kell.

Amennyiben a szállítmányban tömeges megbetegedés terjedt el, az előljáró parancsnok utasításai szerint ki kell rakni és az egész állományt elkülönítőbe kell helyezni.

Egyedi fertőzés esetén: a személyi állományt fokozott megfigyelés alá kell vonni; a szükséges védőoltásokat végre kell hajtani; a katonavonathoz nem tartozó személyeket a vonattól távol kell tartani; a vonat tartózkodási idejét le kell rövidíteni; a különböző anyagi szükségleteket kis állomásokon kell pótolni.

Folyamatosan tájékozódni kell a szállítónál járványügyi helyzetéről. Szükség esetén a szállítás alatt meg kell szervezni a személyi állomány fürdetését.

A csapatszállítmány egészségügyi állománya köteles végrehajtani az egészségügyi szervek a fertőző betegségek terjedésének megakadályozására irányuló intézkedéseit.

Ha a személyi állományból valaki meghalt, akkor a holttestet le kell adni a legközelebbi katonai vagy polgári kórháznak, a halál okának a megállapítása és

eltemetése céljából. Az elhunytal együtt két példányban kiállított jegyzék szerint a személyi tárgyait is le kell adni, a hozzátartozóinak történő továbbítás céljából. A fertőző betegségben elhunytak személyi tárgyait el kell égetni és erről jegyzőkönyvet kell felvenni, a megtörtént eseményt az előjárónak és a katonai közlekedési szerv képviselőjének jelenteni kell.

A várakozási körlet és a berakóhelyek egészségügyi biztosításának megszervezéséért felelős egészségügyi szakszemélyt az utolsónak berakó katonavonattal kell a kirakó körletbe elszállítani.

A gyülekezési körlet, valamint a kirakóhelyek egészségügyi ellátását szervező egészségügyi szakközeg pedig az első katonavonattal érkezzen be a kirakó körletbe.

Összegezve:

A csapatok vasúti szállítása hadtápbiztosítási feladatainak ilyen módon és körülmények közötti végrehajtására kizárólag hadműveleti körülmények között kerülhet sor. Ezen időszakban az anyagi és egészségügyi biztosításnak az időbeni és térbeni végrehajtása nagy jelentőséggel bír annak érdekében, hogy az átcsoportosítást végrehajtó csapatok a harckészségük megőrzése mellett érjenek be a kijelölt körletekbe.

Felhasznált irodalom

1. Csapathadtáp Utasítás. Htp/3.
2. Katonai Szállítási Utasítás. Közl/10.
3. Katonai Közlekedés. (Tankönyv)
4. Utasítás a csapatélelmezési szolgálat megszervezésére háborúban. Élm/17.
5. Háborús Üzemanyag Ellátási Utasítás. Úza/21.
6. Utasítás a csapatok háborús egészségügyi biztosítására. Eü/14.

Vasútzállítással továbbításra kerülő kerekes gépjárművek rögzítőanyag szükséglete

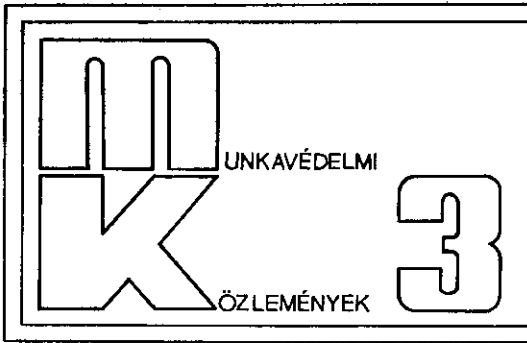
Gépjármű súlya (t)	6 mm átmérőjű lágyvas huzal			200 mm hosszú, 6 mm átmérőjű szegek száma egy ékre számítva		Szegek fel- használása egy gjmű-re (db)	Megjegyzés
	szál db	fm	kg	4 ék/ ₁ gjmű.	8 ék/ ₁ gjmű.		
2-ig	2	20	4,4	2	2	8-16	Fékkal ellátott gépjárműveknél
2,01— 4,0-ig	2	20	4,4	4	2	16	
4,01— 6,3-ig	2	20	4,4	6	3	24	
6,31—12,0-ig	4	40	8,8	12	6	48	
12,01—18,00-ig	6	60	13,2	18	9	72	
18,01—24,00-ig	8	80	17,6	24	12	96	
3,5-ig	2	20	4,4	4	2	16	Fékek nélküli gépjárműveknél
3,6—6-ig	4	40	8,8	8	4	32	

1. sz. táblázat

Vasúti szállítással továbbításra kerülő láncfalpas harc- és gépjárművek rögzítőanyag szükséglete

Gépjármű és harc- jármű (t)	Támfák egy eszközre számítva (db)		Ácskapcsok (db)			6 mm átmérőjű huzal				6 mm átmérőjű, 200 mm hosszú szegek (db)			Megjegy- zés
			támfához	harántirányú eltolódás ellen	egy eszközre összesen	egy eszközre eső tartókötegek (db)	egy tartóköteg- ben levő szál (db)	egy eszközre felhasznált mennyiség		támfához	szél-deszkához	egy eszközre összesen	
	támfá	szél- deszka						kg	fin				
12-ig	4	4	—	—	—	4	4	10,0	45	2	4	24	
18-ig	4	4	—	—	—	4	6	14,5	65	3	4	28	
25-ig	4	4	—	—	—	4	8	19,0	85	4	4	32	
köz. hk.	4	—	3	8	20	4	6	14,5	65	—	—	—	
n. hk.	4	—	3	8	20	4	8	19,0	85	—	—	—	

2. sz. táblázat

*Összeállította az MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség
baleset-elbáritási és munkavédelmi osztálya*

Tájékoztató a létesítéssel kapcsolatos munkavédelmi feladatokról

A munkavédelemről szóló 47/1979. (XI. 30.) MM számú rendelet – többek közt – meghatározza a létesítés tervezői, kivitelezői, beruházói és az üzemeltető feladatait.

Az MN Pénzügyi Szolgálat Főnökségnek a HK 14/1980. számában megjelenő közleménye tájékoztatást ad – a minisztertanácsi rendelet egészére vonatkozó néphadsereg-i végrehajtási szabályok kiadásáig – a végrehajtás módjára.

A 47/1979. (XI. 30.) MT számú rendelet 19. § (1) bekezdése előírja a tervező részére a tervekhez munkavédelmi fejezet készítését, ez a rendelkezés 1980 január 1-től érvényes.

Ha a tervdokumentáció előbb készült, úgy meg kell felelnie a 41/1974. (HK 30.) MN PÜSZF számú utasítás előírásainak, valamint a 40/1967. (Ép. Ért. 1968. 3.) ÉVM számú utasítás 4. § (1), (2), (3) bekezdésében előírtaknak.

A beruházó köteles a kivitelezés megkezdése előtt legalább 30 nappal tájékoztatni a munkavédelmi felügyeleti jogkört ellátó szervet. A tájékoztatás tartalmazza a tervek munkavédelmi fejezetében foglaltakat [47/1979. (XI. 30.) MT számú rendelet 19. § (1) bekezdés szerint], valamint a beruházás használatbavételének tervezett időpontját.

A munkavédelmi felügyeleti szerv hatáskörébe tartozó létesítéseknél ellenőrizni kell, hogy a beruházó a rendelkezések előírásait betartja, (tervező és kivitelező részére előírt munkavédelmi követelmények) valamint segíteni kell, hogy a használó katonai szerv a létesítmény üzembehelyezésével kapcsolatos feladataira megfelelően felkészüljön.

A közleményben említett rendelkezések:

7/1978. (II. 1.) MT számú rendelet a gazdálkodó szervezetek szállítási és vállalkozási szerződéseiről.

47/1979. (XI. 30.) MT számú rendelet a munkavédelemről.

40/1967. (Ép. Ért. 1968. 3.) ÉVM számú utasítás a dolgozók egészsége és testi épsége védelmére.

41/1974. (HK 30.) MN PÜSZF számú utasítás a munkavédelmi hatósági jogkörök gyakorlásának rendjéről a néphadsereg beruházásainak tervezése és kivitelezése során.

Tájékoztató a munkavédelmi filmekről és kölcsönzésük lehetőségeiről

A munkavédelmi ellenőrzések és a munkavédelmi megbízottakkal történt beszélgetések során azt tapasztaltuk, hogy baleset-elhárítási és munkavédelmi filmeket a szükségesnél ritkábban mutatják be a személyi állománynak, pedig – a sorkatonai bevonulások, munkavédelmi és szakkiképzések, munkavédelmi napok alkalmával – nagyon hasznos lenne gyakrabban vetíteni ezeket.

A budapesti és vidéki filmbázisoktól jelenleg hét olyan film kölcsönözhető, amelyek az MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség baleset-elhárítási és munkavédelmi osztályának megrendelésére készültek azzal a szándékkal, hogy a munkavédelmi oktatást, kiképzést megkönnyítsék és szemléletesebbé tegyék.

Mikor célszerű levetíteni ezeket a filmeket?

Tulajdonképpen számos olyan alkalmat lehet találni, amikor a sorállomány vagy polgári alkalmazottak előtt bemutatott film nemcsak fejleszti, bővíti a munkavédelmi ismereteket, hanem vitára is készíti a nézőket. Úgy tűnik, még nincs kihasználva kellően a filmnek az a sajátos adottsága, hogy szemléletesen közöl ismereteket.

Azok a munkavédelmi megbízottak, akik rendszeresen vetítik ezeket a munkavédelmi filmeket tudják, hogy az önállóan vagy foglalkozások kiegészítéseként levetített filmek milyen nagy segítséget adnak munkájukhoz. A filmvetítés nem igényel komoly előkészítést (tulajdonképpen csak a filmkölcsönzés módját kell megismerni), ezért aki egyszer elkezdi a filmet segédeszközként alkalmazni, minden bizonnyal maga is a rendszeres kölcsönzők táborába fog tartozni rövid időn belül. Ezt mutatják egyébként a filmbázisok nyilvántartó kartonjai is, a munkavédelmi filmeket egyes katonai szervezetek, vállalatok rendszeresen kölcsönzik, és hasznosítják a munkavédelmi agitációs-propaganda munkában.

A tapasztalatokat összefoglalva a munkavédelmi filmeket célszerű levetíteni

- sorkatonai bevonulások alkalmával;
- baleset-elhárítási és munkavédelmi oktatások, szakkiképzések során,
- munkavédelmi napok programjaként;
- megtörtént balesetek esettanulmányaihoz;
- munkavédelmi előadások kiegészítéseként;
- harcászati gyakorlatok előtt;
- játékfilmek vetítése előtt;
- több hasonló témájú munkavédelmi filmet önálló vetítésként.

A körzeti filmbázisok címeinek és a munkavédelmi filmek rövid tartalmának ismételt közlésével segíteni szeretnénk a munkavédelmi megbízottak munkáját; használják fel a filmeket agitációs munkájukban, színesebbé és eredményesebbé téve ezzel a munkavédelmi oktatást.

A vetítésekre havi műsortervet kell készíteni, és gondoskodni kell arról, hogy a filmeket a bemutatást megelőző hónap 25-ig írásban igényeljék (4 napos időtartamra) az illetékes körzeti filmbázisoktól.

A körzeti filmbázisok

1. sz. körzeti filmbázis:

MN Politikai Nevelőmunka Anyagi és Módszertani Központja
1441 Budapest VIII. ker.
Kerepesi út 29/b. (Pf: 182)
Körzet: Budapest, Pest és Nógrád megye.

2. sz. körzeti filmbázis:

MN Helyőrségi Művelődési Központ
8003 Székesfehérvár
Malom utca 2. (Pf: 38)
Körzet: Fejér, Komárom és Győr-Sopron megye.

3. sz. körzeti filmbázis:

MN Helyőrségi Művelődési Otthon
7401 Kaposvár
Április 4 utca 4. (Pf: 111)
Körzet: Somogy, Tolna megye.

4. sz. körzeti filmbázis:

MN Helyőrségi Művelődési Otthon
6001 Kiskunfélegyháza
Kossuth Lajos utca 12.
Körzet: Bács-Kiskun és Csongrád megye.

5. sz. körzeti filmbázis:

MN Helyőrségi Művelődési Otthon
3501 Miskolc
Szamuely u. 3-5. (Pf: 330)
Körzet: Heves és Szabolcs-Szatmár megye.

6. sz. körzeti filmbázis:

MN Helyőrségi Művelődési Otthon
5001 Szolnok
Táncsics Mihály u. 5-9. (Pf: 96)
Körzer: Szolnok, Hajdú-Bihar és Békés megye.

7. sz. körzeti filmbázis:

MN Helyőrségi Művelődési Otthon
8901 Zalaegerszeg
Ady Endre u. 1. (Pf: 34)
Körzet: Zala, Vas és Veszprém megye.

A körzeti filmbázisoktól kölcsönözhető baleset-elhárítási és munkavédelmi filmek:

1. Röntgenfelvétel (Készült: 1975-ben, játsszási idő 25 perc)

A film egy valóságban megtörtént halálos áldozatokat is követelő tehergépkocsi-baleset dokumentuma. A kiképzőbázisra menetet végrehajtó gépkocsioszlop

egyik teherautója műszaki okból lemarad. A parancs szerint „önálló menettel” kell eljutni a kiképzőbázisra. Útközben – a gépkocsiparancsnok utasítására – többször is megállnak szeszes italt fogyasztani, majd egy ittas és gyakorlatlan katona veszi át a kormányt, aki túllépve a megengedett sebességet elveszti uralmát a kormány felett, és a teherautó az útmenti tóba borul. A film a szabálytalanságok sorozatának bemutatásával a tragédia valódi okait keresi, a balesetről a szereplők vallomásaival készíti „röntgenfelvételt”.

2. *Nem játékszer* (Készült: 1976-ban, játszási idő 21 perc)

A film a hadseregben alkalmazott robbanóanyagok tárolásának, kezelésének és használatának baleset-elhárítási és életvédelmi szabályait, előírásait foglalja össze. Több olyan balesetet dolgoz fel, amely a robbanóanyagok szabálytalan használatának következményei. A tragédiák nagy része meggondolatlanságból, játékos könnyelműségből ered, – mindezek megelőzhetők ha a robbanóanyagokat rendeltetésüknek megfelelően alkalmazzák.

3. *Két nap élet* (Készült: 1976-ban, játszási idő 21 perc)

A dokumentumfilm egy megtörtént, halálos végű motoros-baleset történetét mutatja be. A kétnapos szabadságra boldogan hazatérő katona motorkerékpárral látogatja meg ismerőseit, rokonait akikkel több helyen is szeszes italt fogyasztanak. A „csak egy féldeci”, „csak egy pohár bor” végül jellegzetes motorkerékpáros-tragédiába vezet: az ittas katona gyorsajtása végzetessé válik.

4. *Új környezetben I.* (Készült: 1977-ben, játszási idő 25 perc)

A film célja bemutatni a katonai szolgálat ellátásával, a munkavégzéssel összefüggő leggyakoribb baleseti veszélyforrásokat, a balesetek megelőzésének módjait. A film a propaganda eszközeivel segít megértetni a bevonult katonákkal, hogy a biztonsági rendszabályok betartása, a jó közösségi szellem, az egymás iránt érzett felelősség, nélkülözhetetlen a saját és mások testi épségének, egészségének védelmében.

5. *Új környezetben II.* (Készült: 1978-ban, játszási idő 20 perc)

A film egy riadóztatott alegység harcászati gyakorlatának baleseti veszélyforrásait, baleseti helyzeteket okozó helytelen magatartás-formáit és ezek megelőzési módjait mutatja be. Megismerhetjük a riadó utáni felkészülés biztonságos elvégzésének, a katonai menetoszlop közlekedésének biztonsági szabályait, a teher- és harcjárművel történő személyszállítás baleset-elhárítási előírásait, a gyakorlat helyére megérkezéskor szükséges tennivalókat, valamint a harcászati gyakorlat alatti baleset-elhárítási szabályokat és a pihenőidőben előforduló jellegzetes magatartási hibákat. A gyakorlaton használt gép- és harcjárművek, imitációs és pirotechnikai anyagok, kézi fegyverek, egyéni védőeszközök biztonságos használatára vonatkozó szabályokat is megtudhatjuk, ezenkívül a környezet védelmére is felhívja a figyelmet a film.

Jól foglalja össze a film célját a narrátor utolsó mondata: „A katonák erőpróbája a harcászati gyakorlat csak akkor eredményes, ha megfelelő intézkedésekkel, fegyelemmel és az előírások szigorú betartásával védjük biztonságunkat, életünket”.

6. *Ha megtörtént a baj...* (Készült: 1978-ban, játszási idő 10 perc)

A film célja bemutatni a sérültek, vagy megbetegedett személyek, valamint katona- vagy munkatársaik, valamint a baleset-elhárítási és munkavédelmi meg-

bizottak feladatait a balesetet követően. Gyakorlati eligazítást kapunk a sérült vagy megbetegedett katonáknak, polgári alkalmazottaknak balesetükkel, egészségkárosodásukkal kapcsolatos teendőikhez, jogaik érvényesítéséhez, valamint az előljáróknak a gyors és helyes ügyintézéshez.

7. Alattomos ellenségünk a zaj (Készült: 1979-ben, játszási idő 18 perc)

A film tájékoztatást ad a hallás élettani folyamatáról, a halláskárosodás kialakulásának veszélyeiről és a zaj elleni védelem néphadseregi lehetőségeiről. Bemutatja a néphadseregben előforduló jellegzetes károsító zajhatásokat és az ellenük való védekezés módjait. A zajterhelés okozta maradandó halláskárosodás gyógyítása mai tudásunk szerint nem lehetséges, ezért a megelőzésre kell nagy gondot fordítanunk. Ajánlott a munkavédelmi oktatás keretében mindazoknak bemutatni a filmet, akik nagy zajterhelésű szolgálati és munkahelyen dolgoznak.

A felsorolt filmeket tehát minden katonai szervezet térítésmentesen kölcsönözheti négy napra. Az MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség baleset-elhárítási és munkavédelmi osztálya azonban rendelkezik olyan – (az OKBT és a KÖZDOK által készített) közlekedésbiztonsági filmekkel, amelyek a katonai szervezetek kéreására tartott előadások, közlekedésbiztonsági foglalkozások szemléltetésére alkalmasak. (Ezeket a filmeket vidéken minimális térítési díjért a helyi Közlekedésbiztonsági Tanácstól lehet kölcsönözni.)

A filmek rövid tartalma:

Budapest útjain I. Körút (színes, 15 perc)

Térképen és a forgalomban követhetjük végig a Nagykorút vonatvezetését, megismerhetjük főbb csatlakozási pontjainak, kereszteződésének forgalmi rendjét.

Budapest útjain II. Belváros (színes, 15 perc)

A főváros legforgalmasabb részének (V–VI., VII–VIII. kerület) forgalmi rendjét, csatlakozásait, veszélyes helyeit és útvonalait ismerhetjük meg a filmből.

Veszélyhelyzetek (fekete-fehér, 10 perc)

A film az autózás néhány jellemző baleseti veszélyét foglalja össze – (az országúti közlekedés és szabálytalan előzés, valamint a városi vezetés sajátos veszélyhelyzeteit) – de megoldást is mutat a balesetek elkerülésére. A városi autózásban az apróbb-nagyobb figyelmetlenségből eredő baleseti veszélyekre hívja fel a vezetők figyelmét (pl. követési távolság, gyalogosok felbukkanásának veszélye stb.).

Gyalogsként a közlekedésben (színes, 10 perc)

A filmben képzeletbeli bírósági tárgyalást láthatunk, ahol a Gyalogos mint felperes az Autós mint alperes szerepel. Kölcsönösen vádolják egymást, a közlekedésben elkövetett „bűnökért”, amelyek a másik fél meg nem értéséből, figyelmetlenségből, esetenként a közlekedési és udvariassági szabályok figyelmen kívül hagyásából erednek. A per végül kibéküléssel végződik, mindkét fél elismeri hibáit és ígéretet tesz jövőbeni felelősebb viselkedésére.

Közlekedés (fekete-fehér, 15 perc)

A gépjárművezetők képzéséről, az oktatás színvonaláról láthatunk képsorokat, bemutatva az MHSZ, ATI, AUTOKULB és az OKBT ilyen irányú tevékenységét.

Piros-sárga-zöld (színes, 12 perc)

A forgalomirányító lámpák fajtáit, működési rendjüket, az egyes fényjelek

pontos értelmezését ismerteti a rövidfilm, bemutatva a gyalogosok és járművezetők helyes magatartását.

Gyógyszerekről autósoknak (színes, 6 perc)

Azokat a leggyakrabban előforduló eseteket veszi sorra a film, amikor a gépkocsivezető erős fájdalom- vagy idegcsillapítót kényszerül használni. Ismerteti a fejfájás, a fogfájás és a túlzott idegesség ellen szedett gyógyszerek káros hatását a gépjárművezetésre, valamint rövid összefoglalást ad a tiltott gyógyszerekről.

Közlekedő világ I. (fekete-fehér, 10 perc)

Görögország, (Athén) Csehszlovákia, Kuvait és az NDK közlekedési életéből láthatunk érdekességeket, jellegzetességeket.

Közlekedő világ IV. (fekete-fehér, 8 perc)

Budapest, Szolnok és Szeged forgalmáról, közlekedési érdekességeiről kapunk tájékoztatást. A film második részében a biztonsági öv használatáról, az övvel folytatott kísérleti összeütközések eredményeiről és a fényvisszaverő anyagból készült ruhák előnyeiről láthatunk képsorokat.

Vigyázat, sorompó! (színes, 11 perc)

A közút–vasút kereszteződések forgalmi biztosításának fajtáit, azok működésének fontosabb szabályait, az előforduló hibákat mutatja be a film. Láthatjuk a figyelmetlen vezetésből eredő következményeket és megtörtént balesetek elemzésével a jellemző szabálytalanságok következményeit.

Gépjárművek-évszakok: Vezetés ősszel (színes, 10 perc)

Az őszi gépjárművezetés sajátosságait ismerhetjük meg a filmből; láthatjuk milyen műszaki felkészítési (világítás, gumik, ablaktörő stb.) munkákat kell elvégezni és hogyan kell figyelembe venni az őszi időjárási és látási viszonyokat. A film képeket mutat a figyelmetlen vezetés következményeire is.

Gépjárművek-évszakok: Vezetés télen (színes, 12 perc)

A film bemutatja mit és hogyan kell előkészíteni a gépkocsik téli üzemmódra való átállítása során (fényszóróbeállítás, gumiabroncsok cseréje, nyomása) a vezetéstechnikai fogásokat, amellyel elkerülhető a gépkocsi megcsúszása. Megtudhatjuk miért csúszik meg a kocsis és mit kell tenni, ha elakadunk a bóban.

Nagyüzem az autóközlekedés biztonságáért (színes, 17 perc)

A film ismerteti az 1978 előtti háromévenkénti kötelező műszaki vizsga követelményeit, értékelési szempontjait a vizsgára felkészítés követelményeit. Megismerhetjük a műszaki gépek működését és megtudhatjuk a leggyakoribb hibákat.

ZIL vezetéstechnikája, I. fékezés (fekete-fehér, 8 perc)

A film ismerteti a ZIL tehergépkocsik fajtáit, ezek jellemző tulajdonságait – kiemelve az egykörös fékberendezés sajátosságait. Megismerhetjük a fékberendezések működési elvét, valamint a különböző útviszonyoknak megfelelő fékezési technikákat.

A felsorolt filmeket – amennyiben a helyi Közlekedésbiztonsági Tanácsoktól való kölcsönzés nehézségekbe ütközik – az MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség baleset-elhárítási és munkavédelmi osztálya a katonai szervezetek kérésére rendelkezésre bocsátja önálló közlekedésbiztonsági foglalkozásokhoz.

Faipari munkabalesetek a néphadseregben

Farnadi Tibor mk. alezredes

A néphadseregben bekövetkezett munkabalesetek sorában – súlyosságukra tekintettel – kiemelt figyelmet érdemelnek a faipari gépeken végzett munkával összefüggő balesetek. Bár ilyen tevékenység során halált okozó sérülés nem fordult elő, de a csonkulásos sérülések több mint tizenötször gyakoribbak ilyen esetekben, mint az egyéb munkabalesetek alkalmával (1. sz. táblázat).

Tekintve, hogy a faipari balesetek súlyossága véletlen jellegű, vagyis a szerencsésebb sérülteket általában nem tudatos tevékenységük, nagyobb felkészültségük, a biztonsági berendezés, vagy az eszköz más, előnyös műszaki tulajdonsága menti meg a csonkulástól, hanem a körülmények szerencsés alakulása (pl. a sérülés pillanatában kisebb erővel nyomják a munkadarabot...) ezért a súlyos balesetek megelőzésének egyetlen járható útja van: valamennyi faipari baleset megelőzése.

A 2. sz. táblázat a néphadseregben 1977–79. között bekövetkezett faipari baleseti események állománycsoportonkénti megoszlását szemlélteti. A táblázat alapján leginkább szembetűnő a faipari balesetek számának állandó növekedése. Ha ezen belül a csonkolódások számában tapasztalható is némi ingadozás, számuk változatlanul magas, 1979-ben – a legjobb arányt mutató évben is – minden negyedik sérülés csonkulásos volt! A legtöbb sérülést a sor- és a polgári alkalmazott állományúak szenvedték el.

A balesetek bekövetkezésében legtöbb figyelmet a gyalugépek és a körfűrészek érdemlik, mert veszélyességük a legnagyobb, valamennyi csonkulásos baleset a velük végzett munkához kapcsolódik. Viszonylag gyakran sérülések okozói a gépi szalagfűrészek és néhány éve az építő tevékenységben elterjedt motoros láncfűrészek is (3. sz. táblázat)

A megelőzéshez jelentős segítséget ad a bekövetkezett balesetek okainak ismerete. A 4. sz. táblázat a baleseteket kivizsgáló bizottságok által megállapított okokat foglalja össze. Az okok alapvetően két főcsoportra oszthatók: a balesetek egy része a berendezések rossz műszaki állapotával, hiányos felszereltségével, a munkadarabok kedvezőtlen tulajdonságaival, más részük a munkát végzők személyes tulajdonságaival, alkalmatlanságával, szakmai felkészületlenségével hozható összefüggésbe.

A hatékony megelőző intézkedések kidolgozása érdekében szükséges a megadott okokkal, a munkavégzés biztonságát veszélyeztető tárgyi személyi hibákkal részletesebben foglalkozni.

A balesetek okai között legjelentősebb a védőberendezések hiánya. A faipari gépek működtetéséhez veszélyességük miatt minden esetben védőberendezéseket kell alkalmazni, azok mellőzése igen súlyos mulasztás, felelőtlenség. Az egyengető gyalugép védőberendezései (köreolvans alakú tárcsás védő, lamellás, vagy redőnyös burkolat stb.) azt bizonyítják, hogy a forgó gyalukés csak a munkához szükséges szélességben legyen a vezető vonalzó mellett fedetlen, így általában cselekvési hiba esetén sem érinthető az meg. A körfűrészeken dolgozók védelmére a „sisak” takarja a fűrész tárcsa jelentős részét, a hasító ék biztosítja, hogy a vágott anyagban a tárcsa ne szorulhasson meg, visszavágódás-gátló akadályozza

meg, hogy a fűrész tárcsa az anyagot (pl. csomó miatt) a dolgozó kezéhez visszavághassa. A szalagfűrészlapok takarásával biztosítható, hogy annak csak a vágáshoz feltétlenül szükséges felülete maradjon fedetlen . . . stb.

Ma már valamennyi faipari gép a megfelelő védőberendezéssel kerül forgalomba és a védőberendezések – a munkavégzés szabályainak megtartása mellett – megnyugtatóan védik a dolgozók testi épségét. Sajnos azonban nem fordítanak mindenhol kellő gondot a védőberendezések meglétére, illetve helyes működtetésükre. A faipari gépek szinte minden elhelyezési műhelyben megtalálhatók, de azok egy részének műszaki állapota, felszereltsége kifogásolható, sőt akad közöttük házi készítésű is. Találhatók még olyan „körfűrészgépek”, amelyek az állványon, a fűrész tárcsán és a meghajtó szerkezeten kívül semmi egyebet sem tartalmaznak, a berendezés kötelezően előírt munkavédelmi minőségéről pedig mindenki „megfeleltek”.

Szólni kell azokról a faipari balesetekről is – bár a táblázatokban az erre vonatkozó adatok nem szerepelnek –, amelyet az állomány egyes tagjai szabad időben, szabadságon, otthoni munkavégzés során szenvednek el. Egyre terjedő, rossz gyakorlattá vált, és a balesetek számát évről-évre növeli, hogy favágásra, deszka fűrészelésre, hétvégi ház építéséhez és más javítási munkához házilag „összefuszított”, primitív fűrészgépeket használnak. A helyzetet súlyosbítja, hogy ezeket az amúgy is veszélyes gépeket legtöbbször olyanok használják, akiknek elemi fogalmuk sincs a szakszerű munkavégzésről.

Szalagfűrészlap szakadás – annak ellenére, hogy gyakorisága a szalagvastagság és tárcsaátmérő helyes viszonyával, megfelelő fogazással és más műszaki módszerekkel csökkenthető – előfordulhat. Az ebből adódó balesetek a szalag nagy részének burkolásával általában, speciális megfogószerkezetekkel pedig minden esetben megelőzhetők.

Az anyaghiba, a megmunkálandó faanyag egyenetlen szerkezete vagy az ág-csomó a fa természetes tulajdonsága, jelenlétükkel számolni kell. Sok balesetet a kivizsgálók mégis a csomós fa „rovására” írják. Leggyakrabban a munkadarab elején vagy végén levő csomó miatt történik baleset, mert ilyenkor a kés ütést mér a munkadarabra. Ha az megbillen, helytelen kéztartás esetén a dolgozó keze a késhez érhet. Ezért a védőeszköz jó leállításán túl gyalulás előtt mindig meg kell vizsgálni a munkadarabot. Ha az csomós, fokozott figyelemmel kell a munkát végezni.

A megjelölt tárgyi okok részletes vizsgálata alapján úgy látszik, hogy a balesetek nagy része egyetlen okra, a megfelelő védőberendezések hiányára, vagy azok hibás alkalmazására vezethető vissza.

A 4. sz. táblázat azt is mutatja, hogy a balesetek nagyobb részében a munkavégzők személyes hibái is közrehatnak. A megjelölt okok közül is kiemelkedik a figyelmetlenség. Egyéb munkabalesetek okainak vizsgálata során is leszűrhető az a tapasztalat, hogy a dolgozók figyelmetlensége maga is következmény, az alkalmazatlan munkahelyi környezet zavaró hatásával hozható kapcsolatba. Másrészt sokszor az alkalmazatlan, veszélyes munkaeszközhöz való kitartó alkalmazkodás hiányát, a veszélyhelyzetben szükséges megfigyelt figyelem pillanatnyi lazulását is a dolgozók vétkes figyelmetlenségének nyilvánítják, olyan látszatot keltve, mintha a munkakörülményekkel minden rendben lenne.

Egy II. számú adatlapon a következő baleseti leírás olvasható: Az egyik honvéd az asztalosműhelyben gyalugépen fenyődeszkát széleztet. Keze a deszkáról

lecsúszott és a forgó késhez ért. A baleset oka figyelmetlenség, a sérülés kimenetele: balkéz III. ujj csonkulása. Egy másik adatlapon az olvasható, hogy a figyelmetlen dolgozó azért sérült meg, mert a gatter fűrészgép ékszíjának kátrányozása közben az ékszíjtárcsa a kesztyűjét (a kezét) elkapta. De vajon bekövetkeztek volna ezek a sérülések akkor is, ha a védőberendezés helyesen lett volna beállítva, vagy a sérült szabályosan, álló gépen végezte volna el az ékszij kenését? Nyilván nem!

Előfordulhatnak balesetek alkohol-, gyógyszer-fogyasztás, vagy más nehezen kivédhető személyi hibák következtében is.

Hogyan lehet megvédeni azt a segéd munkást a balesettől, aki arra kíváncsi, hogy közvetlenül a gép kikapcsolása után kézzel le tudja-e állítani az abrikter nagy sebességgel forgó kэшengerét? Nyilvánvalóan a műhelyben tartózkodás rendjének szabályozásával, vagy az oda beosztottak olyan hatékony oktatásával, hogy még az egyszerű veszélyes feladatot ellátó segéd munkásban is alakuljon ki a veszélyek reális ismerete.

A tartózkodási rend meghatározásának jelentőségére rávilágít az a körülmény is, hogy – az adatlapok szerint – valamennyi szakképzetlen sérült, engedély nélkül, fusizás, vagy a nehezebb kézi munka megkönnyítése érdekében használt faipari gépet. Különös, hogy megtéhatték. Abban őket, sem saját reális veszélytudatuk, sem a munkahelyi vezetők, sem az ott dolgozók nem akadályozták meg!

Szólni kell még a tudatos szabályszegőkről, akik könnyelműen bizva ügyességükben, szerencséjükbe lustaságból, felelőtlenégből nem tartják be a biztonsági rendszabályokat, nem használják a védőberendezéseket és ezzel súlyos kárt okoznak önmaguknak, esetleg veszélyeztetik környezetüket is. Velük szemben a szívós felvilágosító munka, a meggyőzés, ha pedig ez nem használ akkor a kényszerítés eszközeit kell használni, mielőtt egy tragikus esemény könyörtelenebbül be nem bizonyítja – ahogy azt már néhány esetben bizonyította – hogy a biztonsági rendszabályok, a védőberendezések a dolgozók testi épségének védelmét szolgálják.

A faipari munkabalesetek növekvő száma és súlyosságuk gyors intézkedéseket követelnek. A megelőzésben döntő szerep vár a munkahelyi vezetőkre: a dolgozók szakmai nevelése, a szabályok betartására vonatkozó készség kialakítása és fenntartása, a gépek műszaki állapotánaak folyamatos ellenőrzése terén szakértelmük nélkülözhetetlen, kötelezettségük meghatározott.

A munkabalesetek alakulása

Év	Faipari munkabalesetek			Egyéb munkabalesetek			Csonkulásos balesetek gyakoriságának aránya*
	Szám	Ebből csonkulásos	Csonkulásos balesetek gyakorisága %	Száma	Ebből csonkulásos	Csonkulásos balesetek gyakorisága %	
1977	12	4	33,3	767	14	1,82	18,29
1978	22	9	40,9	877	22	2,50	16,36
1979	27	7	25,9	1206	18	1,49	17,30

1. számú táblázat

* A viszonyszám azt mutatja, hogy a faipari balesetekben hányszor gyakoribb a csonkolódás, mint az egyéb munkabalesetekben.

A faipari munkabalesetek állománycsoportonkénti alakulása

Év	Állomány csoport	Hivatásos	Hallgató	Sorállomány	Tartalékos	Polgári alkalmazott*	Összesen
1977	Balesetek száma	2	1	6	—	3	12
	Ebből csonkulásos	—	1	1	—	2	4
1978	Balesetek száma	—	—	13	2	7	22
	Ebből csonkulásos	—	—	6	1	2	9
1979	Balesetek száma	1	—	21	—	5	27
	Ebből csonkulásos	—	—	4	—	3	7

2. számú táblázat

* A táblázat a Honvédelmi Minisztérium felügyelete alatt álló vállalatok és gazdaságok polgári dolgozóinak baleseti adatait nem tartalmazza.

A faipari munkabalesetek eszköz szerinti alakulása

Év	Eszközök	Gyalugép	Kőrfűrész	Szalagfűrész	Láncfűrész	Marógép	Egyéb	Összesen
1977	Balesetek száma	7	3	—	2	—	—	12
	Ebből csonkulásos	4	—	—	—	—	—	4
1978	Balesetek száma	13	4	3	1	—	1	22
	Ebből csonkulásos	9	—	—	—	—	—	9
1979	Balesetek száma	14	4	5	2	1	1	27
	Ebből csonkulásos	6	1	—	—	—	—	7

3. számú táblázat

A baleseti okok megoszlása

Év	Balesetek okai	Figyelmetlenség	Védőberendezés mellőzése	Biztonsági előírás megsértése	Alkalmatlan eszköz használata	Szakképzettség hiánya*	Egyéb szabálytalan magatartás	Védőberendezés hiánya	Anyaghiba	Fűrészlap szakadás	Összesen
1977	Balesetek	8	—	—	—	2	—	1	1	—	12
	Ebből csonkulásos	1	—	—	—	—	—	1	2	—	4
1978	Balesetek	8	1	2	1	—	1	2	7	—	22
	Ebből csonkulásos	1	—	1	1	—	—	—	6	—	9
1979	Balesetek	8	1	2	3	4	1	3	3	2	27
	Ebből csonkulásos	—	1	1	3	—	—	1	1	—	7

4. számú táblázat

* A szakképzetlenül dolgozók általában engedély nélkül végezték munkájukat.

**ТЪЛ И СНАБЖЕНИЕ
СОВЕТСКИХ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ**

**A nyugati hadseregek üzemanyag biztosításának
néhány kérdése**

Írta: V. Nyikitin mérnök

(Fordítás: megjelent a Til i Sznabzszenyje 1979. évi 10. számában)

A korszerű hadseregek gépesítése olyan nagymérvű, hogy folyékony hajtóanyag nélkül nem képesek megvívni egyetlen hadműveletet sem, ahhoz, hogy megvívják azt, nagy mennyiségű üzemanyagra van szükségük. Ezért a nyugati burzsoá hadseregek sajtója nagy figyelmet fordít az üzemanyaggal való ellátásra.

A kapitalista országok hadseregeiben a korábbi időkben az üzemanyag-ellátás kisebb tárolóeszközökben történt. Nyugati szakértők szerint a második világháború idején az előretolt állásokba szállított össz üzemanyag 95⁰/₀-át – 200 literes acélhordókban és 20 literes üzemanyagkannákban valósították meg. Továbbá az angol hadsereg európai területen levő része üzemanyagszállításait, az össz folyékony hajtóanyag 75⁰/₀-át 20 literes üzemanyagkannákban hajtották végre. A koreai háború idején az ily módon történő szállítások valamivel 95⁰/₀ alatt voltak.

A korábban döntő szállítási, ellátási mód azonban napjainkban a nyugatiak szerint célszerűtlen és nagy szállító kapacitást vesz igénybe. Ezen szállítási ellátási módozat helyett egyre nagyobb hangsúlyt kap a tárolóeszközök nélküli ellátás, illetve szállítás.

Így például Franciaországban a gyártóüzemektől a katonai raktárakba történő üzemanyagszállítást vasúti üzemanyagtartályokkal, illetve az üzemanyagszolgálat töltő-gépjárműveivel hajtják végre. A raktárakból történő szállításokat viszont a csapatok üzemanyagszállító századai végzik, amelyekkel háborús viszonyok között is végrehajtják az egységek, alegységek üzemanyag ellátását. A századok szakaszokból állnak. Állományukba tartoznak vontatók, üzemanyagszállító pótkocsik, 20–30 m³ befogadóképességű üzemanyagtartályok, amelyekkel a hadosztály hadtáp üzemanyag-ellátását biztosítják.

Az angol hadsereg üzemanyag-ellátásához 4,5 tonnás tehergépkocsik alkalmazását tervezik, amelyre 2 darab 2270 literes alumínium tartályt szerelnek. A tartályból történő feltöltést centrifugál-szivattyúval oldják meg.

A Brit-rajnai Hadsereg alapvető üzemanyag-ellátása a NATO csővezeték-rendszeréről történik, amelynek nagyobb része föld alatt húzódik. A fővezeték-vonal 203, 254, 305 mm átmérőjű, a leágazó vezetékek pedig 152 és 203 mm-esek. A fő- és a leágazó vezetésekről úgynevezett kiadó (feltöltő) vezetéseket építettek ki, ezek méretei 101 és 152 mm. A csővezeték üzemeltetését üzemanyag-tankerekből – a kikötő raktárak tartályain keresztül – biztosítják.

A kiépített csővezetéken általában 3 fajta hajtóanyagot szállítanak. A stacionális csővezeték-hálózatot úgy tervezik, hogy ideiglenesen könnyen hozzáépíthető legyen tábori csővezeték rendszer is. Kísérleteket folytatnak annak érdekében, hogy minél gyorsabban lefektethető rendszereket építsenek ki, amelyek csatlakoztathatók a nagy tartalékokat tároló raktárakra, koncentráltan a hátszói körletekben elhelyezkedő és mindenekelőtt a repülőtéri raktárakra.

Amint ismeretes, Európában állomásozó NATO-csapatok üzemanyag-ellátása tengeri szállítással történik. Éppen ezért az anyag fogadására és továbbszállítására nagy gondot fordítanak. Ennek megoldására gyakran alkalmaznak 203 mm (8 coll) átmérőjű szilárd csővezeteket, amellyel a tankerből lefejtett üzemanyagot a partmenti tárolóhelyekre (raktárakba) szállítják. A csővezeték átérésztőképessége 230 tonna/óra.

Felhasználnak tovább vontatható gumitartályokat. A gumitartályok méretei általában 68,6x2,7x1,8 m, amelyeket műgumiból készítenek és nylon anyaggal vonják be. A tartály feltöltésére és leürítésére 101 mm-es jól szigetelt tömlőt használnak, amely a szivattyúrészhez van csatlakoztatva. A gumitartály tankerről történő feltöltése, illetve lefejtése végrehajtható álló és mozgó helyzetben is. Az úszótartály befogadóképessége 397,5 ezer liter.

A vietnami háború idején az amerikai hadsereg igen gyakran alkalmazta a tankerek úszótartályba való lefejtését.

A tengeren szállított üzemanyagokat lefejtés után 56,8–473,2 m³-es fémtartályokban tárolják. Ezt a tárolási módot ma már nem szívesen alkalmazzák, mivel azok elhelyezése, kezelése túlságosan munkaigényes. Mai vélemények szerint a jövőben könnyített gumitartályokat fognak e célra használni.

A brit hadsereg üzemanyag-ellátási rendszerben két típust rendszeresítettek a 47,3 m³ és a 151,4 m³-es tartályokat. Mindkét típus műkaucsukból készült. Ezekből a tartályokból tartályparkokat alakítanak ki.

Az amerikai főcsővezeték-rendszerhez a közeljövőben gázturbinás szivattyúkat rendszeresítenek. Ezek a szivattyúk lehetővé teszik a 203 mm átmérőjű csővezetéken a napi 4700 tonna teljesítményt, 145 km-es távolságra.

Amint látjuk, a kapitalista hadseregek nagy gondot fordítanak a csővezetékes üzemanyag-szállítás megszervezésére és a csapatok ilyenképpen történő ellátására. Meg kell azonban említeni, hogy ezzel nem zárják ki a vasúti, gépkocsi, folyami és légi szállítások lehetőségét sem. A gépkocsit mint egyetlen szállítóeszközt alkalmazzák a kiadóponctól a csapatokhoz történő üzemanyag-szállítás eszközeként. A repülőgépet mint üzemanyag-szállító eszközt a deszantok különböző, önállóan, a főerőktől elszakadva, elszigetelve tevékenykedő csoportok ellátására tervezik biztosítani.

A légi úton történő üzemanyag-szállítást 189 literes fémhordókban, a legnagyobb részt azonban „szildbin” típusú hajlékony tartályokban, amelyek befogadóképessége 1893 liter és ejtőernyővel ledobható, talajon vontatható, vízen úsz-

tatható formára alakították ki. Természetesen, vallják a külföldi szakemberek, ennek a hajlékony tartálynak lényeges hátrányai is vannak.

Nézzük a legfontosabbakat:

- nagyon rövid ideig használhatók;
- magas ár: Angliában 1000 dollár/tartály, az USA-ban 700 dollár/tartályba kerül 1 db.

Megvizsgálva a tartály-uszályban történő üzemanyag-szállítást, azt látjuk, hogy a külföldi irodalom egy sor aspektusban vizsgálja a kérdést. Többek között a kiépítetlen tengerparti kikötőkben történő tartály-uszályok fogadását. A leggazdaságosabbnak a vázlaton kialakított variációkat tekintik.

Szöveg a vázlathoz: A NATO csapatai tengeren történő üzemanyag-ellátása tartály-uszályból (vázlat):

1 - tartály-uszály leürítése űza. tartályokba; 2 - hajlékony tartályokban történő leürítés; 3 - víz alatti csővezetékkel a part mentén elhelyezett tartályokba, majd tovább; 4 - partmenti raktárakba; 5 - csővezeték kiépítése (80 km); 6 - stationális szivattyúállomás telepítéssel; 7 - kiegészítő szivattyúállomás (az út mentén) telepítéssel; 8 - raktárrészleg telepítése; 9 - a csapatok kiszolgálására kialakított terület.

Az utóbbi időben a fejlett kapitalista országokban nagy jelentőséget tulajdonítanak az üzemanyagok szabványosításának. A NATO országaiban ezen problémával egy erre kijelölt speciális katonai szervezet foglalkozik és összesen 186 egységesített űza. fajtát (szabványt) tartanak nyilván.

Az USA szárazföldi csapatai számára 1976 májusától meghatározták az űza. felhasználás rendjét. Új üzemanyag rendszeresítése csak a szárazföldi csapatok törzse és a hadügyminiszter hadtáphelyettese jóváhagyása után történhet.

Az USA hadiflottájánál egységes hajtóanyag-felhasználást rendeltek el, vagyis a gázolajat felváltotta a kisebb igényeknek megfelelő tüzelőolaj és földi gázturbina hajtóanyag.

Amint azt a külföldi sajtó is megállapítja, Nyugat-Európa országaiban és az USA-ban egyre jobban érzékelhető az üzemanyaghiány, amely nagyban összefügg a kőolaj monopóliumok machinációjával. Az energiaválság lényegesen befolyásolja az ország gazdaságát, munkanélküliséghez és inflációhoz vezet és mindezek következtében komoly gazdasági problémát okoz.

Az olaj- és energiaválságból kiindulva, amely hatalmába kerítette a kapitalista világot, egyre nagyobb teret hódít a gazdaságos üzem- és kenőanyagok felhasználásának útkeresése. Az USA-ban például a személy- és tehergépkocsik (1979-es modellek) gazdaságos hajtóanyag-felhasználásának egyetlen kritériumát állapították meg „becslési mennyiség 1 mérföld távolság megtételére 1 gallon hajtóanyag”¹. Ebből kiindulva azt látjuk, hogy közepesen 100 km-re 11,76 liter jut az elmúlt évi gk. modellekre. A gazdaságpolitika és az energia-gazdálkodás azt követeli, hogy a gépkocsigyárak gyártásfejlesztésükben arra kell, hogy törekedjenek, hogy a fogyasztást 5⁰/₀-kal csökkentésük.

Mint ahogy az üzemanyagok körülbelül 50⁰/₀-át az USA-ban kevesebb, mint 16 km-es útszakaszokon használják el, úgy jelentős érdekek fűzik a szakembereket ahhoz, hogy megfelelő mélységben tanulmányozzák az ún. átmeneti időszak, a

¹ 1 gallon = 3,78 l.

még hideg motor üza. fogyasztását (a beindítás utáni). Analizálva a folyamatot – jelentős túlfogyasztást tapasztaltak, ugyancsak megállapították, hogy az üza. fogyasztás nagyban függ a közepes futás értékétől. Fontos szerepet játszik a levegő hőmérséklete is. Az USA-ban 66 gépkocsival hajtottak végre kísérletet $+21\text{ }^{\circ}\text{C}$ – $-12\text{ }^{\circ}\text{C}$ között, s egyértelműen az alacsonyabb hőmérsékleten és a kis távolságokat megtett gépkocsik fogyasztása volt magasabb.

Franciaországban 15 db 1976-os típusokon végrehajtott kísérletek azt bizonyították, hogy 5 km-es távolságon $+20\text{ }^{\circ}\text{C}$ -on a túlfogyasztás 10%-os, $+20\text{ }^{\circ}\text{C}$ -on 30%-os.

USA-ban az egyik autóbustársaság kísérleteket folytatva, a gazdaságosság növelése érdekében dieselüzemű motornál kétfokozatú szabályozót használtak. Távolsági autóbuszoknál, 88,5 km/ó megengedett maximális sebességnél optimális hajtóanyag-fogyasztást értek el.

A külföldi sajtó szerint Olaszország gépjármű állománya az ország össz. energiájának a 20%-át használja. A kutatómunkával foglalkozó tanács együttműködve a gépkocsigyárakkal keresik azt a korszerű konstrukciót, amelynek a lehető legkisebb az üzemanyag-fogyasztása. Nagy reményeket fűznek a benzin-üzemű szgk. gázolaj-üzemre való áttéréséhez. Feladatként határozták meg, hogy a fajlagos fogyasztásnak 215 gr/lóerő/óra fogyásnak 165 gr/lóerő/óra kell csökkenenie, vagy pedig 26%-kal.

Nagy jelentőséget tulajdonítanak a tárolt energia felhasználásnak és a gépjárművek ilyen energiával történő meghajtásának, a hadseregben való elterjesztésének, például: elektromos, mechanikus és hidraulikus energia. Külföldi szakemberck véleménye szerint hajtóanyag-felhasználást ilymódon 20–30%-kal lehetne csökkenteni. A teherkocsik meghajtására pedig a hőenergiát javasolják felhasználni, mégpedig a gáz felhasználásával úgy, hogy a gázokat magas hőfokra felmelegítsék. Munkálatokat folytatnak továbbá az aerodinamikai ellenállás csökkentésére, ami 8–10%-os üza. takarékoságot jelentene. A személygépkocsiknál még nagyobb, 12–15%-os üza. megtakarítást jelent.

Finnországban a gazdaságos üza. felhasználás érdekében technikai és szervezési rendszabályokat foganatosítanak – főleg a teherkocsik szállítási feladataira vonatkoztatva. Megállapították, hogy a gazdaságos felhasználásban nagy szerepe van az üzemeltetésének és a vezetés színvonalának. Előzetes eredmények alapján Svédországban a jó vezetés technika 10%-os üza. megtakarítást jelent. A kísérletek során bebizonyosodott az is, hogy 100 ezer km megtételénél, amikor a sebesség 20 km/óra, akkor a fogyasztás 100 km-en 10 literrel kevesebb volt.

A kísérletek azt is bebizonyították, hogyan változik az üza. felhasználás a tömeg függvényében, pl.:

- 51,4 tonnás tehergépkocsinál 100 km út megtételénél 1 tonnára, 1,5 liter üza. felhasználás jut;
- 38,0 tonnás tehergépkocsinál 100 km út megtételénél 1 tonnára, 1,8 liter üza. felhasználás jut;
- 32,0 tonnás tehergépkocsinál 100 km út megtételénél 1 tonnára 1,9 liter üza. fogyasztás.

Összefoglalva, azt látjuk, hogy különböző kísérletekkel arra törekcsenek a kapitalista országokban, hogy megtalálják az energiaválságból kivezető utat.

A tudományos-műszaki fejlődés figyelembe vétele

*Irta: F. PETROV hadbiztos altábornagy
a Szovjetunió Honvédelmi Minisztériumának központi ruházati szolgálat főnöke*

(Fordítás: megjelent a Til i Sznabzszenyje 1979/8. számában)

A csapatok és a flotta-erők anyagi biztosításának szüntelen fejlesztése – a szovjet katonai építés egyik fontos elve. Ezt a körülményt az emberek erkölcsi-politikai helyzete, valamint az anyagi és szellemi szükségleteik kielégítésének mértéke közötti dialektikus összefüggés idézi elő. Ez a kölcsönös összefüggés különösen világosan mutatkozik meg a fejlett szocializmus – társadalmunk magas-szintű anyagi és szellemi érettségének szakasza – körülményei között, valamint a Fegyveres Erők által megoldandó feladatok bonyolultságának és terjedelmének növekedésében.

A szovjet katonák anyagi biztosítási rendszerében kiemelkedő helyet foglal el a ruházati szolgálat. A katonák kényelemérzete, jó megjelenése, fegyelmezett-sége, hangulata és egészsége nem kis mértékben függ attól, hogy mennyire észze-rűen dolgozták ki a ruházatot, a lábbelit és a felszerelést, hogy kellő időben ad-ták-e ki és méretre igazították-c azokat.

A ruházati szolgálat nagy tapasztalatra tett szert a csapatok nehéz frontvi-szonyok, illetve békében történő ellátása terén, és valamennyi haderő- és fegy-vernem szükségleteinek figyelembevételével szüntelenül fejlődik, korszerűbbé vá-lik. A megoldandó feladatok bonyolultsága új, magasabb követelményeket tá-maszt a ruházati szolgálattal szemben, amelyek teljesítése tudományos, alkotó megközelítésük nélkül korunkban elképzelhetetlen.

Vizsgáljuk meg mindenekelőtt a ruházati szolgálat vezetésének tudományos megszervezésével összefüggő kérdéseket. Itt a rendszerszemléletű megközelítés a legcélszerűbb, mivel biztosítja a vezetett objektum elemeinek harmonikus funkció-nálását, elősegíti az objektum különböző irányai közötti aránytalanságok felszámolását. Ennek az elvnek a hatékonysága azáltal határozható meg, hogyan törek-szik a szolgálat rendszerének minden láncszeme, minden eleme a meghatározott végeredmény elérésére.

Ennek az egész rendszernek a legfontosabb láncszemét a katonák alkotják. Az ő érdekükben folyik az egész munka: a ruházati ellátás lehető legtökéletesebb, operatív és stabil biztosítása, a korszerű követelményeknek megfelelő, normális életkörülmények megteremtése.

Mint ismeretes, a vezetés szíve – a tervezés. A ruházati szolgálat dolgozza ki a megrendelési, beszerzési, szállítási, javítási stb. terveket. Egyik feladata e tervek tudományos megalapozottságának növelésében rejlik. Ezért nagy jelentőséggel bír a háború utáni évek törvényszerűségeinek feltárása a ruházati ellátás terén.

A feltárás jelentőségéről tanúskodik a következő példa. Az ellátási terv kidolgozása a ruházati anyagellátás érvényben levő normáinak figyelembevételével történik. E normák objektív alapját a konkrét tárgy kihordási ideje képezi. A kihordási időt hosszú éveken át empirikusan, hozzávetőlegesen állapították meg. A kihordási idő ma már mennyiségi és minőségi megítélés alá esik. Az időtartam nagysága az egyidejűleg használatba vett, azonos cikkek összmennyisége 50%-os (megadott mértékű) kopásának idejével határozható meg.

Középtértek lévén, ez a nagyságrend általánosítható az egyforma cikkek tömegére nézve. Bizonyos tárgyak esetében azonban a kihordási idő eltérhet az átlagos értéktől. Az ellátás gyakorlatában előfordulhat a ruházati cikk olyan mértékű kopása is, hogy közepes javítás után ismét viselésre alkalmassá válik.

A kidolgozott módszertan a ruházati cikk kopásának, meghatározott idő alatti szükségletének előrejelzésére, a javítási tervek összeállítására, s ehhez hasonló kérdések megoldására alkalmas.

A ruházati szolgálat vezetésének fejlesztése szempontjából nagy jelentőséggel bír az automatizált rendszer bevezetése. Az előzetes számítások arról tanúskodnak, hogy a rendszer lehetővé teszi a feldolgozandó információ terjedelmének jelentős mértékű csökkentését, a tervezési és nyilvántartási feladatok megoldásának meggyorsítását.

Az utóbbi időben mind határozottabban megmutatkozik az egyenruha – többek közt a gyakorlóöltözet – kidolgozásának újszerű megközelítése. Ez egy igen összetett dolog. Nem véletlenül vesznek részt benne különböző szakterületek képviselői, akik kiterjedt információval rendelkeznek a csapatok szükségleteire, harc-kiképzési körülményeire vonatkozóan. Ebből a szempontból nagyon hasznosak az új ruházati cikkek csapatpróbái, többek között a zord éghajlatú területeken elhelyezett helyőrségekben.

A ruházati ellátás terén békében és háborúban szerzett tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a ruházattal, a lábbelivel és a felszereléssel szemben támasztott követelmények a hadügy fejlődésének megfelelően változnak. A hadsereg korszerű harceszközökkel történő felszerelése jelentős változásokat eredményezett a katonai munka jellegében is.

Ilyen körülmények között a katonák fizikai és erkölcsi erejének megőrzésében egyre nagyobb szerepet játszik a gyakorlóöltözet és a különleges ruházat. De növekedtek, természetesen, a kidolgozás minőségével szemben támasztott követelmények is. A gyakorlóöltözetnek használati, antropometriai, technológiai, gazdasági, esztétikai és egyéb követelményeknek kell eleget tennie. Ezt a feladatot a ruházat különböző éghajlatú zónákban történő használata még bonyolultabbá teszi.

Ha például, a ruházat nem megfelelően védi az embert a hidegtől, úgy felborulhat a szervezet hőszabályozó berendezésének normális működése, fagyásos ájulás léphet fel, illetve számos, a katona harcképességét befolyásoló elváltozás keletkezhet.

A szervezet lehülését a ruházat elégtelen, vagy túlzott hőszigetelési tulajdonsága is előidézheti. A lényeg az, hogy az intenzív terhelés következtében bekövet-

kező túlhevülés a terhelés csökkenésének pillanatában a bőrfelszínen bekövetkező hőleadás hirtelen növekedése miatt a test jelentős lehülését idézi elő. Az egyenruhának tehát egyidejűleg kell védenie az embert a hidegtől nyugalmi állapotban és meg kell akadályoznia a túlhevülést intenzív fizikai munkavégzés esetén, vagyis olyan követelményeknek kell eleget tennie, amelyek többnyire összeegyeztethetetlenek egymással.

Az utóbbi években a katonai higienikusokkal közösen egy fiziológiai kísérlet-sorozatra került sor, amelynek eredményeit nem lehet lebecsülni. Így például, megkapták a katonák hőhelyzetének mutatóit a fizikai terheléstől, a levegő hőmérsékletétől és nedvességtartalmától függően, megállapították a ruházat hőszigetelő tulajdonságai és azon anyagok bizonyos termofizikai paraméterei közötti összefüggést, amelyekből a ruházat készült, valamint a ruházati cikk szabászati sajátosságai és a levegő hatására bekövetkező alakváltozása közötti kapcsolatot.

E kísérletek eredményeképpen a szervezet általános és lokális lehülési mértékének, valamint az alacsony hőmérsékleti értékek az emberi szervezetre gyakorolt folyamatos hatása figyelembevételével lehetővé vált a ruházat hőtulajdonságainak előzetes kiszámítása. Meghatározták a gyakorló öltözet fiziológiai-higiéniai tulajdonságait jellemző mutatókat a hideg, mérsékelt és forró éghajlatra vonatkozóan, valamint a mutatók normáit.

E normák közé tartoznak azok, amelyek a katonák szélsőséges hőmérsékleti viszonyok és páratartalom mellett végzett munkájának időtartamát határozzák meg. A normák ismerete rendkívül nagy jelentőséggel bír a forró égővi viszonyok között a hőguta megelőzése céljából.

A fentebb elmondottak együttesen alkotják a ruházat kidolgozásának tudományos alapjait.

A ruházati ellátás egyik legfontosabb kérdése a ruházati cikkek méreteinek, s e méretek számának és százalékos arányának meghatározása, mivel ezen adatok nélkül a csapatok ruházati ellátását nem lehet jól megszervezni.

A méret szerinti választéknak hosszú története van. A régi orosz hadseregben, például, ez a kérdés nem egyszer igen élesen vetődött fel. Így például, az 1805–1807-es háború idején a hadsereg nagy mennyiségű „szűk egyenruhát” és köpenyt kapott, amiért is Volkonszkij herceg hadbiztos-tábornokot beosztásából leváltották, s a hadbiztoság valamennyi beosztottját szigorúan megfenyítették: megtiltották számukra az egyenruha viselését. Az ügyben 5 évig tartott a vizsgálat. Később, 1912 márciusában a hadbiztosi hivatalhoz tartozó személyeket felmentették. A méretválasztékkal kapcsolatos hiányosságok okait azonban nem értették meg, s a konfliktusok ezután még számtalanszor megismétlődtek ezen a téren.

Nem sokkal a Nagy Honvédő Háború előtt a szovjet tudósok megállapították az emberek testméret szerinti, számszerű megoszlásának törvényszerűségeit. Ez a valószínűség-elméletből eredő felfedezés tudományos alapra helyezte a méretválasztékot. Később azután már terjedelmes anyag állt rendelkezésre a Szovjetunió több mint 100 nemzetiségéhez tartozó katonák antropometriai összetételéről.

A háború utáni években az akceleráció következtében ennek a munkának a szükségessége különösen megnőtt. Ezért jól képzett szakemberek a katonák alak-típusait és azok százalékos megoszlását nem a szokásos két, hanem három méretszempont szerint állapították meg. Ilymódon a ruházat méretezése és a testméret közötti egybevághóság jelentős mértékben nő. Az állami szabvánnyal törvényesített

eredmények alapvető jelentőséggel bírnak az egyenruházat valamennyi változatának kidolgozása és a méret-választék szempontjából.

A munka során felhasználták az antropometriai szabványosítás elméletét és módszereit, továbbá bizonyos objektív törvényszerűségeket, amelyeket a valószínűségelmélet absztrakt formában fejez ki. Hansúlyozni kell, hogy ez az elmélet – lévén az esetleges nagy számokat jellemző törvények tudománya – egyre szélesebb körben alkalmazható a ruházati szolgálat feladatainak megoldásában. Segítségével kiszámítható a ruházat és a lábbeli méretválasztéka, megvizsgálhatók a csapatoknál a használatból kieső, nem méret szerinti ruházati készletmaradvány összegyűjtésének bonyolult folyamatai, s megoldhatók egyéb kérdések is.

Ha már itt tartunk, beszéljünk czeokról a készletmaradványokról. Egyes elvtársak a maradványt azzal magyarázzák, hogy a megállapított egységes méretezés nem helyes, nem vág egybe az egységeknél ténylegesen tapasztalt ruhaméretekkal. Ez a vélemény azonban téves, s erről meggyőz bennünket a ruházati ellátás sokéves gyakorlata és a speciális vizsgálatok eredménye.

Például, annak idején néhány katonai körzetben több mint száz alegységnél vizsgálták meg a sorkatonák lábbeli méreteit. Mint várható is volt, az eredmények minden egyes konkrét esetben élesen különböztek egymástól és semmi közük sem volt az előírt méretezéshez. Amikor azonban kiszámították az alegységekre vonatkozóan az összegezett méretezést, az teljes mértékben megegyezett az akkori egységes méretezéssel.

A tényleges és az előírt méretezés közötti ellentmondás leküzdéséhez a ruházati szolgálat tisztjeinek kitartó szervezőtevékenysége, valamint az ellentmondások lényegének és megoldásuk útjainak kerése vált szükségessé. Az újoncok beöltöztetését célszerű a körzet ruházati szolgálata által megszervezett két-három helyen elvégezni, amelyek között meg kell szervezni a tájékoztatást a készletmaradványokról, azzal a céllal, hogy a különböző méreteket szükség szerint egymással kicserélhessék. A másodéves katonák öltözete terén a katonai egységeknek a ténylegesen megállapított méretek pontos ismeretében kell megrendelniük a ruházati anyagot. Az alakra igazítás során fel nem használt maradványkészletet – különösen a kelendő méreteket – nem az egységeknél kell raktározni.

A csapatok számára megrendelt ruházati anyag minőségének hivatalos ellenőrzését a ruházati szolgálat közvetlenül az ipari üzemnél végzi. Ez a munka igen nagy jelentőséggel bír, így folyamatosan tökéletesítik. Jelenleg, például, folyamatban van az úgynevezett statisztikai minőségellenőrzés bevezetésének előkészítése. Ez az ellenőrzés magába foglalja a ruházati cikk kidolgozásától kezdve egészen a használatbavételéig terjedő idő alatt teendő intézkedéseket.

Lényege a következőkben rejlik. Az egynemű cikkek számtalan ok hatása következtében bizonyos mértékben különböznek egymástól. E cikkek minőségi és mennyiségi ismertetőjeleinek megváltozása azonban csak a jól megszervezett technológiai folyamatnak megfelelő, bizonyos határértékeken belül következik be. Ezért kiszámítható az ellenőrzendő ismertetőjel átlagos értéke és az attól való megengedett eltérés határa. Így meghatározhatók azok a határértékek, amelyek az adott ismertetőjelre vonatkozóan szabályosnak tekinthetők (például, a ruházati cikk valamely részének hossza) és a technológiai folyamat helyes menetéről tanúskodnak. A határérték túllépése pedig azt jelzi, hogy operatív beavatkozást igénylő hiányosság merült fel. A stabil, jól beállított technológiai folyamat elősegíti a cél elérését – a megfelelő minőségű termék előállítását.

A statisztikai ellenőrzés többnyire szűrőpróba formájában történik, amelynek mértékét attól függően határozzák meg, hogy milyen nagyságrendű tételben gyártották az adott cikket. A terméket abban az esetben veszik át, ha a szűrőpróba során a hibás egység mennyisége nem lépi túl a megengedett értéket. Az új ellenőrzési módszerre történő áttérés növeli a műszaki-norma dokumentációi minőségét is.

Ismeretes, hogy a hadügy fejlődésével párhuzamosan jóval nehezebbé vált a ruházati szolgálat munkája, egyebek között azért is, mivel növekedett a ruházat, a különleges ruházat és a lábbeli korszerűsítésével kapcsolatban a ruházati szolgálat által megoldandó feladatok terjedelme. Különösen a szintetikus polimerek felhasználásával gyártott anyagokból készített ruházati cikkek hívják fel magukra a figyelmet. Ezek az anyagok rendszerint javítják az anyag minőségét, s ugyanakkor nagy mennyiségű természetes nyersanyag – gyapot, gyapjú, len, szőrmeáru – megtakarítását eredményezik.

A szintetikus polimerek azonban különböző hő-, fény- és légállósággal rendelkeznek. Egyetlen egy anyag, vagy ruházati cikk sem kerülhet a csapatokhoz anélkül, hogy csapatpróbák során mindenféle szempontból meg ne vizsgálták volna a minőségét. Ezzel kapcsolatban széles körben felhasználják az alap- és az alkalmazott tudományágak adatait.

A csapatok ruházati ellátásának tudományos megközelítése terén megvizsgált példák arról tanúskodnak, hogy a tények szilárd alapjára épülő objektív törvényszerűségek és elméleti tételek lehetővé teszik a ruházati szolgálat tevékenységének különböző területein lejátszódó folyamatok és jelenségek lényegének, belső összefüggésének feltárását. Ez pedig megteremtí a reális feltételeket a sokrétű gyakorlati feladatok helyes, tudományosan megalapozott és alkotó megoldásához.

A ruházati szolgálat tisztjeinek – a csapatok ellátási gyakorlatának időszerű kérdéseivel szoros összefüggésben – szüntelenül fejleszteniük kell elméleti ismereteiket. Ez az igazi útja tudományos-műszaki látókörük kiszélesítésének, és következőképpen, szolgálati tevékenységük hatékonysága és minősége növelésének.

Revizor érkezett az egységhez

Irtta: V. KOROVljeV hadbiztos ezredes és V. ZASZORIN hadbiztos őrnagy

(Fordítás: megjelent a „Til i Sztabzsenyije” 1979/11. számában)

Valamennyi pénzügyi, különösen azonban a fiatal tiszt részére igen jó iskola az okmányoszerű revízió, amelynek folyamán mélyrehatóan ellenőrzik a szolgálat munkáját, tanulmányozzák és értékelik az egység pénzügyi és gazdasági tevékenységének állapotát, megállapítják a kiadások törvényes voltát és célszerűségét, intézkednek a hiányosságok felszámolására, szakszerű segítséget adnak a parancsnoknak, a pénzügyi szolgálat főnökének.

A revízió sikere sokban függ attól, miképpen szervezték azt meg. Az alakulathoz való kiszállás előtt az ellenőr-revizor megismerkedik az előző revíziók anyagaival és a velük kapcsolatos levelezésekkel, kimutatást készít a kiutalt és visszafizetett pénzüsszegekről, a szigorú nyilvántartás alá eső okmányokról, eligazításban részesül előljáró parancsnoka részéről.

Ellenőrzésünk gyakorlatában meghonosodott az a gyakorlat, hogy a revizor rendelkezésére bocsátják az alakulatok által a körzeti raktárakból térítésmentesen kapott anyagokkal, továbbá a beruházásokra kiutalt összegek felhasználásával kapcsolatos adatokat. A revizor mindezeknek birtokában érkezik meg az alakulathoz.

Egyes revizorok nem tartják be a meglepetés elvének szabályait és a kiszállás előtt telefonon közlik az alakulat parancsnokával, vagy pénzügyi szolgálatfőnökével érkezésüket, kérik, hogy várják őket, foglaljanak részükre szobát a szállodában. Ilyen esetben lehetetlenné válik a pénztári készlet és a pénzeszközök tárolásának, a pénztári fegyelem állásának megállapítására.

Hogyan építse fel munkáját az alakulatnál a revizor, milyen kérdésekre fordítson figyelmet?

Ezzel kapcsolatosan már van némi tapasztalatunk.

A Szovjetunió Fegyveres Erői Belsőszolgálati Utasításának megfelelően az ellenőr-revizor jelentkezik az alakulat parancsnokánál, jelenti jövetelének célját, feladata elvégzésének időtartamát és terjedelmét. A parancsnok és a többi szolgálati közeg ugyanakkor megteremti számára a szükséges feltételeket, közreműködik a revízió lefolytatásában. Rendelkezésére bocsátják az ellenőrizendő eredeti okmányokat, tájékoztatják őt, biztosítják azt, hogy a belső ellenőrző bizottság tagjai részt vegyenek a munkában, intézkednek a feltárt hiányosságok felszámolására, a szabálytalanságok megszüntetésére, szükség esetén a vétkesek felelőségre vonására stb.

Röviden a revízió elejétől kezdve annak befejezéséig a revizor sok szolgálati közzeggel érintkezik. Fontos, hogy ez a kontaktus korrekt legyen, a felek kölcsönösen tiszteljék egymást. A revizor ne legyen feleslegesen bizalmatlan, ahogy az megtörtént az egyik volt revizorunkkal. E. Aserbekov tiszttel. Ő durván viselkedett a szolgálati közegekkel szemben, megalapozatlanul gyanúsította azokat szolgálati visszaélésekkel. Ez természetesen panasztételt vont maga után, arra kényszerítette a körzet pénzügyi osztályának vezetőségét, hogy foglalkozzon a panaszok kivizsgálásával.

A nagy jogokkal felruházott ellenőr-revizor ne viselkedjen rátartian azokkal a személyekkel szemben, akiknek tevékenységét ellenőrzi.

Másrészről ne legyen liberális, ne higgyen akárkinek a szavában. Az okmányok, a számok és a tények azok, amelyekre neki támaszkodnia kell. A feladat ismerete, a tekintély, a nyugalom, a logikus gondolkodás ezek azok a tulajdonságok, amelyekkel az ellenőr-revizornak rendelkeznie kell.

Meg kell azonban jegyezni, hogy akad közöttük olyan is, aki az egész munka folyamán nem tud elszakadni az okmányoktól. Természetesen a revízióknak az a célja, hogy ellenőrizzék a pénzügyi és anyagi eszközök felhasználásának törvényes voltát a pénztári okmányok alapján. Hasznosak azonban azok az adatok is, amelyeket az ügyek állására vonatkozóan más forrásokból – a körletekben, a törzsekben, az étkezdeben, a klubban, a raktárakban és a telephelyeken tett látogatások alkalmával nyernek. Az ellenőr-revizor mindig szakítson időt arra, hogy ellátogasson az őt érdeklő objektumokba, saját szemével lássa hogyan óvja a személyi állomány a technikát és a berendezést, hogyan vannak berendezve a szolgáltató helyiségek, jó gazdához méltóan használják-e fel az anyagi és a pénzügyi eszközöket. Ez lehetővé teszi számára, hogy alaposan betekintsen az anyagi-lag felelős személyek tevékenységébe, feltárja a pozitív és a negatív tényeket.

A lefolytatandó revízió hatékonyságának biztosítása szempontjából nagy jelentősége van a nyilvánosságnak. A személyi állománnyal közölni kell annak lefolytatását abból a célból, hogy akiknél kérdések merülnek fel a pénzügyi és a fizetés kifizetésével kapcsolatosan, konzultálhasson az illetékes személlyel, ugyanakkor ilyen esetben a revizor kiegészítő információkra tehet szert.

Így pl. az egyik alakulatnál egy katona közölte a revizorral ő kételkedik abban, hogy a szolgálati személyek egyike törvényesen használja fel a pénzeszközöket. Erre a bejelentésre alaposan ellenőrizték a pénzügyi szolgálathoz benyújtott összes számlákat. Külsőleg az okmányok nem bizonyultak gyanúsaknak. Valamennyi kellék mellékelve volt, a kereskedelmi szervezetek aláírásai és bélyegzői sem hiányoztak. A készpénzfizetési jegyzékek másodszori ellenőrzése során azonban megállapítást nyert, hogy az árukat az üzletben nem vásárolták meg, a jegyzékek fiktíveknek bizonyultak. Így fedték fel a pénz törvénytelen felhasználásának tényét.

A revízió során az ellenőr-revizor ellenőrzi az okmányokat, utána számolja a nyilvántartási könyvek és ciosztó kimutatások valamennyi rovatában szereplő bejegyzéseket, találkozik és elbeszélget az alakulat szolgálati közegeivel. Annak érdekében, hogy az ellenőrzés során semmi se kerülje el a figyelmét, azt terv alapján kell végezni. A tervben fel kell tüntetni konkrétan ki és mikor folytatja le ezt, vagy azt az ellenőrzést, vagyis pontosan meg kell határozni a revizornak, az ellenőrzésbe bevont belső ellenőrző bizottság és a népi ellenőrzési csoport tagjainak a feladatait. Ez lehetővé teszi a revízió mélyrehatóbb lefolytatását.

A mi Közép-Ázsiai Katonai Körzetünk pénzügyi osztálya elkészítette azon kérdések jegyzékét, amelyeknek ellenőrzését célszerű elvégeztetni a belső ellenőrző bizottság és a népi ellenőrzés erőivel. A munka volumenétől, az ellenőrzendő alakulat sajátosságaitól, az ellenőrzésbe bevonásra kerülő személyek szakképzettségétől függően a jegyzék bővíthető is. A feladatokat úgy kell megszabni, hogy a belső ellenőrző bizottság tevékenységét és a népi ellenőrzés tagjait állandóan az ellenőr-revizor irányítsa. A munka kezdete előtt valamennyi személyt el kell igazítani arra vonatkozóan, hogy hogyan és milyen terjedelemben kell az ellenőrzést végezni, ismertetni kell azokkal a pénzeszközök felhasználásának, az okmányok elkészítésének, az anyagnyilvántartás megszervezésének rendjét.

Mi gyakran bevonjuk az ellenőrzésekbe a szomszédos alakulatok pénzügyi szakembereit. Ez lehetővé teszi azoknak záros határidőn belüli levezetését, következőképpen azt is, hogy rövidebb időre vonjuk el az alakulat szolgálati közegeit a funkcionális kötelemeik végzésétől. Azonkívül az ellenőrzésekben közreműködő pénzügyi tiszteknek lehetőségük nyílik arra, hogy átvegyék kollégájuk hasznos tapasztalatait, kiválóként lássák azokat a hiányosságokat, amelyek náluk is előfordulhatnak, levonják a megfelelő következtetéseket.

Fontos az is, hogy az ellenőrző szoros kontaktust tartson a politikai munkásokkal, a párt- és a komszomolszervezetekkel, ismertesse meg azokat az ellenőrzés feladataival. Azok együttműködése meggyorsítja a megszabott tervek végrehajtását, hozzájárul az ellenőrzés során feltárt hiányosságok megszüntetésére irányuló rendszabályok kidolgozásához és végrehajtásához.

Az ellenőrző feltétlenül találkozzon az alakulat parancsnokával, annak helyettesével, tájékoztassa azokat munkájának eredményeiről, lássa el őket tanácsokkal. Így pl. a mi ellenőreink az alakulat pénztári készletét mindig a parancsnok jelenlétében ellenőrzik avagy felkérjük őt arra, hogy végezze el azt az ő jelenlétükben. Gyakran nyilvánvalóvá válik, hogy közülük egyesek nem rendelkeznek kellő jártassággal.

Az ellenőrzés megfeszített és felelősségteljes időszakot jelent az alakulat pénzügyi szolgálatfőnökének munkájában, aki úgy szolgál adatokkal és kiegészítéseket szolgáltató anélkül, hogy elszakadna a napi munkától. Ezért az ellenőrző különleges felelősséggel tartozik az alakulat pénzügyi szolgálat főnöke ténykedése normális feltételének biztosításáért. Az ellenőr általában a nap végén köteles időt szakítani arra, hogy tisztázzon minden olyan kérdést, amelyek a belső ellenőrző bizottság és a népi ellenőrzés tagjainál felmerültek, ne jelentse idő előtt, alapos tisztázás nélkül a szolgálati közegeknek a feltárt hiányosságokat, a beérkezett jelzéseket és a meglévő hiányosságokat.

A pénzügyi-gazdasági tevékenységet ellenőrző revizor nem korlátozódhat csak a hiányosságok feltárására és azok felszámolására. Az ellenőrzés folyamán tanulmányozni és általánosítani kell az élenjáró tapasztalatokat. Az egyik ellenőrünknek például nagyon tetszett, hogy L. Nyikityin tiszt dolgozószobájában a csapatok életkörülményei megjavításával foglalkozó hadseregértekezlet javaslatának megfelelően van berendezve. A bejárati ajtó fel van szerelve vészjelző csengővel. A szemléltető dokumentáció (a pénzügyi okmányok mintapéldányai) megfelel az alakulat pénzügyi szolgálat főnöke által a munka lehető legracionálisabb megszervezésével kapcsolatosan készített emlékeztetőben foglaltaknak. A látogató részére rendelkezésre állnak az „alakulat pénzügyi utasításának”, a pénzeszközök felhasználásával, kifizetésével, az előlegek elszámolásával, a szervezetek által szállított anyagi eszközökre és nyújtott szolgáltatások elszámolásával kapcsolatos szabályok

kivonatai. Ezek, továbbá a helyesen összeállított napirend lehetővé teszi Nyikityin tiszt részére azt, hogy eredményesebben dolgozzon, kevesebb időt fordítson a pénzügyi okmányok pontos vezetésével kapcsolatos egyes kérdések megmagyarázására. Tapasztalatait széleskörűen propagálják a helyőrség fiatal pénzügyi tisztjei között.

Körzetünk ellenőrei javasolják a pénzügyi beosztottaknak, az élenjáró tapasztalatok felhasználását, továbbá azt, hogy munkájukban támaszkodjanak a parancsnokság, a párt- és a társadalmi szervezetek segítségére, tegyenek javaslatokat a pártbizottságnak, legyenek kezdeményezők a tervezéssel és az eszközök felhasználásával kapcsolatos hiányosságok megítélésében. Így jár el pl. P. Novikov tiszt, aki havonta terjeszt fel az alakulat parancsnokának írásbeli jelentéseket a pénzügyi szolgálat helyzetére vonatkozóan, javaslatokat tesz a hiányosságok felszámolására. A fürdő és mosoda munkájával való ismerkedés során megtalálta a fehérnemű mosatás önköltsége csökkentésének útjait. A pénzügyi-gazdasági tevékenység kérdéseit az alakulat pártbizottsága állandóan figyelemmel kíséri, a pártbizottságnak tagja P. Novikov tiszt is.

A pártbizottság és a komszomolszervezet titkárával történő beszélgetés alkalmával az ellenőr feltétlenül pontosítsa, hogy milyen párt-politikai intézkedéseket biztosítottak a gazdasági munka kifejlesztésével kapcsolatosan, megvitatták-e ezeket a kérdéseket a párt- és komszomolgyűléseken, az anyagi értékek és pénzeszközök gazdaságos felhasználásának terén a katonák és a polgári alkalmazottak által szerzett élenjáró tapasztalatok propagálásának formáit és módjait. Ezt a szabályt követi állandóan V. Filcsuk tiszt, aki taggyűléseken foglalkozik az anyagi értékekkel és pénzeszközökkel való takarékoskodás kérdéseivel, elbeszélget és politikai tájékoztatót tart a személyi állomány részére a katonai anyag megóvásával kapcsolatosan, aktívan részt vesz a gazdasági munka értékelésében. A katonák leszerelésekor V. Filcsuk ismerteti a tartalékállományba helyezett kedvezményeit.

Végző soron minden ellenőrzés arra irányul, hogy a legrövidebb időn belül intézkedjenek a meglévő hiányosságok felszámolására. Minél több hiányosságot számolt fel az ellenőr-revizor, azok feltárása mérvének megfelelően, annál magasabbra fogják értékelni munkáját.

Az ellenőrzés anyagainak átvizsgálása, azok realizálására irányuló rendszabályok kidolgozása fontos szakaszát képezi munkájának. Általánosságban az ellenőrző felterjeszti az általa készített parancs-tervezetet is.

Ha a pénzügyi és más szolgálati ágak munkájában komoly hiányosságokat tárnak fel, akkor célszerű munkaértekezletet tartani az alakulat parancsnokának elnökelete alatt, a pártpolitikai szervek, a népi ellenőrzési csoport, a belső ellenőrző bizottság képviselőinek részvételével. Az értekezlet eredményeit a parancsnok összegezi. A kérdés ilyen megtárgyalása kétségtelenül növeli az intézkedések hatékonyságát.

A munka során az ellenőr-revizor köteles elbeszélgetni a személyi állománnyal, megszervezni a pénzügyi és gazdasági kérdésekkel kapcsolatos vitáesteket. Ez ugyancsak hozzá fog járulni az ellenőrzött alakulat pénzügyi-gazdasági tevékenységének további javításához.

A hegyekben télen folytatott tevékenység sajátosságai

Írta: B. Kuzmin ezredes, a közép-ázsiai KK HTP TÖF-e

(Fordítás: megjelent a Til i Sztabzsenyije 1980/2. számában)

A csapatok tevékenysége hegyekben télen, szigorú vizsgát jelent a hadtápszakemberek részére is. Az átszegdelt terep, a kevés számú út, azok üzemeltetésének, előkészítésének és fenntartásának nehézségei, a hegyi szakadékok veszélyei, a speciális időjárástól és hőmérséklettől és más tényezőktől nagymértékben függ a csapatok anyagi eszközökkel meghatározott időben történő ellátása.

A hőmérséklet nagyfokú ingadozása, a világos napok rövidsége, a csökkent légnyomás kihat az emberek állapotára, de a technikára is. Csökken a gépkocsik motorjainak a teljesítménye, megnövekszik az üzemanyag felhasználás. A rendkívüli fizikai megterhelés, a levegő ritkasága, a hőmérséklet hirtelen nagy változása következtében a harcosok gyorsabban elfáradnak, érzékenyebbé válnak és könnyebben megfáznak.

A csapatok hadtápbiztosítását tervezve hegyekben, mindenkor szükséges figyelembe venni, hogy az egyik harcoló alegység lehet, hogy a főerőktől elszakadva jelentős távolságra és nehezen járható terepszakaszokon tevékenykedik. Ezeknek a harcosoknak a személyi felszerelése és fegyverzete meg kell, hogy feleljen az eléjük állított feladatoknak. A fizikai erő regenerálására, helyreállítására, az ételmezési ellátásra olyan kalóriadús termékeket és ételeket kell beállítani, melyek nem követelnek hosszabb előkészítést és feldolgozást. Ezért a harcosokat meg kell tanítani, hogy önállóan legyenek képesek meleg étel elkészítésére, felhasználva a helyszíni tüzelőanyagokat, spirítusz-tablettát és gyorsan felállítani a helyi anyagból (hóból és fából) egyszerű fedezéket, mely csökkenti az időjárás hatását.

Jó például szolgál a hadtápbiztosítás megszervezése szempontjából a nemrégén végrehajtott gépesített lövészezred harcászati gyakorlat. Ennél a gl. e.-nél a parancsnok hadtáphelyettes Ja. Fajzullin a gyakorlat megkezdése előtt a hadtápszolgálat beosztottjainak foglalkozást vezetett le, amelyen hasonló harcászati és hadtáp helyzet került feldolgozásra, mint ami várható volt a gyakorlaton. Megvizsgálták az anyagi eszközök gépkocsira történő málházásának, rögzítésének, a település és elhelyezkedés különböző módszereinek kérdéseit.

Ja. Fajzullin tiszt elvtárs különös figyelmet fordított a gépkocsivezetői állomány és a gépkocsik felkészítésére. Végrehajtották a gépjárművek technikai vizsgálatát, ellenőrzését, kiegészítették a gépkocsik tartozékait, a száneszközöket. Min-

den egyes gépkocsit hegyi fékkel és homokos ládákkal (homokkal is), az üzemanyag töltőgépkocsikat kiegészítő tüztöltő felszereléssel láttak el. Minden öt gépkocsi részére vonórudat adtak ki. A személyi állomány melegeedésére és a víz melegítésére megemelt tüzelőkészleteket hoztak létre.

A gépkocsivezetők részére elengedhetetlenül szükséges vezetési készség elérése érdekében a gépkocsivezetőkkel oszlopmenetet hajtottak végre hegyes terepen, nehezen járható útszakaszok beiktatásával. Nem egyszer vált szükségessé különböző meghibásodások javítása, meredek hegyi-lejtők leküzdése, a terepjáróképességet fokozó eszközök használata, „szennyezett terepszakaszokon” való áthaladás, és a technika mentesítése.

A „Gyülekező” jelre a hadtápegységek a meghatározott időre elfoglalták a kijelölt körletet, és települtek, betartva az álcázás rendszabályait és felhasználva a terep védőképességét.

A hadtápbiztosítási terv elkészítésekor Ja. Fajzullin alezredes a fő figyelmet az első lépcsőben levő alegységek időbeni löszrel, üzemanyaggal, élelmiszerral és vízzel való ellátására fordította. Figyelembe vette az oszloputak és más utak nagyfokú leterheltségét az előrevonuló csapatokkal és az első lépcső minden menetoszlopába besorolt gépkocsikat anyagi eszközökkel felmálházva. Ismerve a hegyi táj sajátosságait, köztük azt is, hogy az alegységparancsnokokkal a híradás fenntartása megnehezül és ezért a hadtápfőnök korábban egyeztetette velük a találkozási körleteket, meghatározta a felismerés kölcsönös jeleit.

Az alparancsnoki szakállomány is kezdeményezőkézséget és erőfeszítést tett. Például, az üzemanyagszolgálat beosztottjai végrehajtották a harcokcsik, PSZH-k feltöltését. V. Propov zászlós a meghatározott körletekben kijelölte az üzemanyag-töltő gépkocsik helyét és ha a helyzet úgy kívánta, gyorsan telepítette a megerősítésül adott TTP-ot.

A gyakorlat egyik mozzanatában szükségessé vált előrevonást végrehajtani és a kijelölt körletben az alegységeket és megkerülő osztagokat is üzemanyaggal feltölteni.

Az előrevonás alatt (gépkocsi csoporttal) az üzemanyagszolgálat technikusai, V. Zalezsatuj zászlós közlést kapott a menetvonalon levő híd megrongálásáról. A tapasztalt szakember nem idegeskedett. A foglalkozásokon többször kellett megoldani váratlan feladatokat. Keresett egy lejtős partszakaszt, megmérte a jég vastagságát és meghatározta a gépkocsivezetőknek a mozgás irányát és azt, hogy mindegyik gépkocsi nem mehet az előző nyomán. Átmentek a túlsó partra jégtakarón és az előírt időben eljuttatták az üzemanyagot. Határozottan és meggyőzően tevékenykedtek egy másik esetben is, amikor a harcászati helyzet kevés időt biztosított az üzemanyag előreszállítására és a harcjárművek feltöltésére.

Miután megérkeztek a kijelölt helyre, a terepet figyelembe véve telepítették a töltőeszközöket és kombinált módon, felhasználva a töltő aggregátort (TA), hordókat és kannákat, végrehajtották a feladatot.

Közismert, hogy milyen jelentőséggel rendelkezik – különösen télen – az étel készítése és eljuttatása az alegységek részére. Az élelmezési szolgálat szakemberei figyelembe vették az előző gyakorlat hiányosságait. Rászolgált a dicséretre az élelmezési pont munkájával V. Levko zászlós – az NHH résztvevője – és a beosztottai. Előkészítették a csomagoló- és szállítóeszközöket a kenyér és a friss zöldség szállítására. Azért, hogy tartalék vízkészletekkel rendelkezzenek, funér-lapokból ládákat készítettek a jégnek. Az összes élelmiszert az utalványnak (elosztónak) megfelelően speciális eszközökbe tárolták a napi készletnek megfelelően.

Külön a reggelit, külön az ebédet és a vacsorát is. Minden egyes ládának meghatározták a saját helyét. Nem felejtették el ellenőrizni a mozgókonyhákat, a túlnyomákszabályozó szelepet, a fedők zárását, a füstkivezetőt, sőt tartalék alkatrészeket készítettek.

A gyakorlatot megelőzően V. Levko zászlós a foglalkozásokon bonyolult helyzetet kialakítva tanította a beosztottait gyorsan és jól előkészíteni és feldolgozni az élelmiszereket. Ennek következtében H. Hakimob és T. Sorinob szakácsok – az összes nehézség, beleértve a légnyomást is, ellenére – minden esetben gyorsan és finoman készítették el az ételeket. A jó hozzáállásért az előjáró parancsnok köszönetét fejezte ki. Azonban az elért sikerek mellett kezdetben nehézségek mutatkoztak az étel eljuttatásában az előretolt állásokba. Az alegységek kijelölt ételhordói közül sokan nem az előírás szerint „hordták” a hátiételhordókat és ezért sok hátiételhordó megrongálódott. Éppen ezért itt el kell mondani, hogy hegyekben vívott harctevékenység során nemcsak a hátiételhordók szíjazatát, hanem a személyi állomány felszerelését is mindenoldalúan figyelembe kell venni. Ebből eredően fontos feladat hárul a ruházati szolgálatra is.

Azért, hogy a harcoló alegységek harcosai gyorsan leküzdjék a lejtőket, szakadékokat, jeges utakat az öltözetük és a felszerelésük megfelelő méretű legyen. Minden harcost el kell látni jó lábbelivel, meleg kapcával, kétujjas kesztyűvel, köpennyel stb.

Az ezredben, amelyről szó van, a ruházati szolgálat főnök V. Burlaj százados még a nyáron gondoskodott a téli ruházat rendbehozásáról. Megjavíttatta és szortírozttatta méret szerint az anyagokat, melyeket a ruházati raktárakban tárolnak. Amikor megkapta a parancsot a kiadásra, azt rövid időn belül végrehajtotta. Ezt jól segítették az alegységek szolgálatvezetői, akik rendelkeztek az állomány méreteivel.

V. Burlaj tiszt elvtárs kezdeményező, a személyi állomány ellátásában és előrelátóan szervezi beosztottjai munkáját. Ez esetben is – mert a tél nem egyszerű dolog a hegyekben – elhatározta, hogy bemutatni foglalkozást vezet le a sátor felállításával, tábori viszonyok között.

Az előírt időben a hadtáp gyakorló pályára megérkeztek az alegységek parancsnokai és szolgálatvezetői. Számukra bemutatták a sátrak felállításának különböző módszereit. Bemutatták a helykiválasztást, annak előkészítését és beszélt az erős szélben és hóesésben történő telepítés szabályairól.

Különleges figyelmet szentelt a tűzbiztonsági rendszabályoknak, a melegítő eszközök használatának, beleértve a melegítő sátrakat (pontokat) is.

Nagy a szerepe az egészségügyi biztosításnak is. Ezt a kérdést érdemes kissé részletesebben megvizsgálni, mert ez hegyi viszonyok között sajátos. Az alegységek különbözőképpen tevékenykednek, egymástól jelentős távolságra. Ezért az alparancsnoki egészségügyi állomány (felcserek, egészségügyi katonák) kell, hogy ismerjék a sérültek eljuttatását az orvosig. A hegyi klíma, a hőmérséklet hirtelen változása megköveteli, hogy a megfázottakat azonnal a SH-re szállítsák és ezzel megakadályozzák azok megfagyását. Mindegyik SH köteles rendelkezni meleg ruházattal, hálósákkal stb.

Az egészségügyi szolgálat szakembereit V. Volkohij tiszt elvtárs vezeti és arra törekedtek, hogy az előkészület során valamennyi sajátosságot figyelembe vegyenek.

Az előkészítés során foglalkozást tartottak a személyi állomány részére a

megfagyások, gázmérgezések stb. megelőzésére és a segélynyújtásra. A ZSH-ken tüzelő-készleteket hoztak létre és ellenőrizték a meglevő felszereléseket.

A nem szervezetszerű egészségügyi katonákkal feldolgozták a sérültek hóesésben és hóviharban történő felkutatásának kérdéseit. Bemutatták, hogy hogyan kell a sebesülteket leengedni a meredek hegyoldalon. A jó előkészítésnek köszönhető, hogy ezen a gyakorlaton meghülés és traumás sérülés nem fordult elő.

A sebesültek harcban felkutatásának feldolgozása során minden egyes gl. szd.-ot az előjáró döntése alapján kiegészítésképpen négy fő nem szervezetszerű egészségügyi katonával erősítettek meg. Az ESH megerősítette orvossal és két sebesültvivő párral a megkerülő osztagot.

Az ESH-t a segélynyújtás érdekében annyira közelítették a harcrendhez, amennyire a harc helyzet megengedte. Nehézség keletkezett az ESH elemeinek telepítésében – elsősorban a rendelkezésre álló kevés idő nem minden esetben tette ezt lehetővé.

Azért, hogy a szükséges hőmérséklet meglegyen a sátrakban (UCT-56) melyekben elhelyezték az átvevő-osztályozót, 100 literes vashordóból készítettek melegítő eszközöket.

A sötét idő megkövetelte az ESH-en a fényjelzőkkel való útmegjelölést, mely a gépkocsivezetők tájékozódását szolgálta.

Az egészségügyi veszteség számításakor az EÜSZF figyelembe vette a hegyekben vívott harctevékenység sajátosságait: szilánk és repesz sérülések ellátása, a sérültek részére történő segélynyújtás bonyolultsága, a vérzések és a sokkhatás megszüntetése.

Nagy nehézségek kísérték az anyagi eszközök szállítását (keskeny utak, nagy mozgás). Hiányoztak a megkerülő utak, ezért a harcjárművek oszlopába gépkocsit soroltak be üzemanyaggal, lőszerrel és kiegészítő készleteket hoztak létre kenyérből és vízből.

Elsősorban azokat az utakat kell felhasználni, melyeket az e. műszaki alegységi előkészítettek. Azonban Ja. Fajzullin alezredes a hadtáp oszlopának összeállításakor egyenletesen osztotta el a terepjáró technikát. A gépkocsik egy része vontatásra volt előkészítve. A feladatuk az volt, hogy keskeny útszakaszok leküzdésekor segítséget nyújtsanak.

Egészségben véve a harcosok sikeresen oldották meg az anyagi eszközök eljuttatását. Meg kell említeni N. Fedorov és V. Sirin gépkocsivezetők kiemelkedően példás tevékenységét.

A htp. tevékenységét a htp. egységparancsnokok felé az EPK HTPH-e személyesen rádióon vezette.

Néhány hibát azonban meg kell említeni. Ilyen volt az, hogy az őrzés-védelemre és a technika álcázására csak esetenként használták fel a természetes fedezékeket. A körleteket nem tették alkalmassá az ellenséges támadás visszaverésére és elégtelenül valósult meg az éjszakai őrzés is. A támadás alatt gyengén volt megszervezve a hadtápfelderítés a menetvonalakon és az új körlet szemrevételezése.

Egészségben véve az ezred hadtáp szakemberei határozottan és meggyőzően tevékenykedtek. A célirányos pártpolitikai munka nagy mozgósító hatással párosult. A hadtápkatonák jó gyakorlati ismereteket szereztek a hegyi tevékenységek-ből, mely megközelítette a harc helyzetet.

A megszerzett tapasztalatok feldolgozása és hasznosítása folyamatban van a körzethadtáp egységeinél és alegységeinél.

Military Review

Hadtest hadtápkörlet védelme

Írta: Security of the Corps Rear Area, Fraizer Robert alezredes

(Fordítás: megjelent a Military Review, 1979. évi 12. sz. 2–10. old.)

Az elmúlt 20 évben komoly technikai fejlődés alakult ki a mozgásban, a tűzerőben és a hadtápbiztosításban. A fokozott tűzerő, a fegyverek nagyobb hatékonysága, valamint a háború megvívásának gyorsabb lefolyása miatt a hadtápbiztosítást összhangba kellett hozni a korszerű harcászati és hadászati elvekkel.

Az összhangba hozás úgy történt, hogy az ellátást, javítást és egyéb szolgáltatást általános támogató központokba összpontosították a hadtest támogató parancsnokság alárendeltségébe. A honi támogató bázisok, valamint a konténeres légi és tengeri szállítás fejlesztése lehetővé teszi a hadtestek gyorsabb és hatékonyabb ellátását. Az automatizált adatfeldolgozás területén történt előrehaladás biztosítja, hogy a hadtest minden anyagot e rendszeren keresztül igényelhesen. A kirakókikötők és repülőterek fejlesztése miatt ma már biztosított a hadtestek ellátása 5 napon belül.

Amíg a harcászati és hadtápbiztosítási elveket fejlesztették, addig nem sokat foglalkoztak a hadtesthadtápvédelmével. Az előzőekben a cikk egy nagyon valóságos és érzékeny célt ismertetett, amelyet az ellenség több dimenziós irányból támadhat. A hadtörténelem során a katonák felismerték, hogy minden hadseregnek hadtáprendszerre van szüksége, ahonnan a manőverező csapatok a csapást mérik.

Tradíciók szerint a hadtestparancsnok a támogató parancsnokság parancsnokát teszi felelőssé a hadtest hadtápkörlet védelméért, az ezzel kapcsolatos részletes feladatait azonban sehol sem rögzítették.

A támogató parancsnokság parancsnoka jelenleg irányítja, összehangolja a honi támogató bázisokról érkező utánpótlást a hadosztályokig. Feladata lehet az is, hogy többnemzetiségű csapatok hadtápbiztosítását is összehangolja. Ilyen lehet a vendéglátó ország, az Európai Szövetséges Fegyveres Erők, valamint a NATO rohamdandár. Jelenleg érvényben levő elvek szerint a hadtápbiztosításnál a nemzeti felelősség érvényesül, amely lényegében harcászati-hadművelési integritást és széttagolt hadtápbiztosítást jelent.

Milyen veszélynek van kitéve a hadtest hadtápkörlet? A veszély 3 csoportra osztható:

- hadászati (nukleáris és nem nukleáris);
- harcászati légitámadásra és
- hagyományos, valamint nem hagyományos (gerilla) erők csapására.

E cikk fő figyelmet a hagyományos erőkre, ezen belül a légideszantokra fordítja. Az első két csoportot csak általános vonatkozásban ismerteti.

A Szovjetunió folytatja a hadászati rakétacsapatok fejlesztését, a hadászati bombázó erőknél pedig fenntartja a status quot. A rakéták szárazföldről vagy tengeralattjárókról indíthatók, lehetnek egy vagy több robbanófejesek. A bombázók műszaki vonatkozásban nem fejlődtek olyan gyorsan, mint a rakéták. A szovjet hadászati fegyverek megoszlása az 1. sz. táblázat szerint.

1. sz. táblázat

Szovjet hadászati fegyverek

Tengeralattjáróról indított ballisztikus rakéta	62 atajo-n	849
	20 dieszel tajo-n	60
	összesen:	909
Interkontinentális ballisztikus rakéta	SS-7/8	109
	SS-9	238
	SS-11	840
	SS-13	60
	SS-17	40
	SS-18	50
	SS-19	140
összesen:	1477	
Hadászati bombázó	Tu-95	100
	Mya-4	70
	összesen:	170

Felderítő szakértők szerint hadászati fegyverek alkalmazásával a hadtest hadtápkörletben nem számolnak, mégis okozhatják a készletek és intézetek tömeges megsemmisülését.

A hadtest hadtápkörlet biztosításának értékelésekor a harcászati légierő igen komoly veszélyt jelent. A szovjet harcászati repülőgépek hatósugara, hasznos teherbírása és mennyisége lehetővé teszi sok és fontos hadtáp és közlekedési objektum támadását. A támogató parancsnokság parancsnoka a hadtápipntézereket széttagolja az egész hadtápkörletben és azokat megerősíti (beásva) amennyire csak lehetséges. (2. sz. táblázat).

2. sz. táblázat

Szovjet harcászati légierő

(kb. 2500 repülőgép)

Típus	Hatósugár (mf = 1,6 km)	Hasznos teher (font = 0,45 dkg)
IL-28	2500	4850
SU-7	900	4500
TU-22	1400	12000
MIG-21	1150	2000
MIG-23	1800	2800
SU-17	1100	5000
SU-19	1800	8000

A légitámadás hatásának csökkentése érdekében több technológiai módszert fejlesztettek ki. Ilyenek gyorsan kötő cement rendszerezítése a repülőterek kijavítására, híradó, közlekedési központok és fontos hadtápipintézetek műszaki berendezése, intézetek széttagolása. A hadtápegységek -alegységek parancsnokainak részletesen értékelniük kell a repülőgépek megközelítési irányait felelősségi körükbe és innen kiirányuló közúti forgalmat, az intézetek álcázását, a széttagolás lehetőségét, valamint elektronikai jelzőrendszereket.

Továbbá figyelembe kell venni a légitámadás utáni helyreállítás lehetőségét. A veszély mértéke a 2. sz. táblázatban látható.

A szovjet felderítés képes a hadtáp felderítésére. Hagyományos erők részére támadáshoz megtudja állapítani a célokat és a fontossági sorrendet. A hadtest hadtápkörlet ellen elsősorban harcászati és hadműveleti légideszantok várhatók. A szovjet hadseregnek 8 ldt. ho.-ja van, és felismerve az amerikai légiroham módszerek jelentőségét, megkezdte a helikopteres erők kifejlesztését.

Szovjet nézetek szerint hadműveleti légideszantot a front alkalmaz hídfők, fontos objektumok elfoglalására, tartalékok előrevonásának megakadályozására, a hadtápbiztosítás megbontására. Ezred vagy zászlóalj erejű légideszantot a hadsereg alkalmaz 50–75 km mélységben.

A szovjet helikoptereket (3. sz. táblázat) ezredbe szervezték, amelyek alárendeltségében légideszant alegységek nem találhatóak. Légideszantként rendszerint gk. löv. zászlóaljakat alkalmaznak. Minden zászlóalj 8–10 órás légideszant kiképzést kap.

3. sz. táblázat

Szovjet helikopterek

Típus	Hasznos teher (fő/font)	Hatósugár mérföld	Sebesség (csomó)
Mi-1	3 fő/felderítő	200	105
Mi-4	16 fő/5200 font	228	110
Mi-8	24 fő/1000 font	233	140
Mi-10	28 fő/33 000 font	155	110
Mi-6	65 fő/33 000 font	100	155
Mi-12	200 fő/100 000 font	310	150
Mi-24	10 fő/gépanyú		

A deszantolás végrehajtásának általános rendje:

- mélység 75 km,
- végrehajtandó megerősített zászlóalj,
- leszállás a célterületen vagy közelében,
- a deszantot számos vadászrepülőgép támogatja,
- támadó helikopterek előzőleg tűzcsapást mérnek a célterületre,
- tűzér és műszaki alegységek az első hullámban deszantolnak,
- összeköttetést a támadó főerőkkel fel kell venni.

Ilyen mérvű veszély ellen hogyan biztosítja a hadtestparancsnok a hadtápkörletet? A felderítés módszerét eddig csak harcoló csapatokra dolgozták ki. Ezt a módszert alkalmazni kell a hadtápkörletre is. Növelni kell a felderítés mélységét, mivel a légideszantok felszállása a hadtestparancsnok felelősségi körén kívül eső területről történik. A hadtápkörletben folyó felderítés előkészítése már békében kell, hogy megtörténjen. A harcmező és hadtápkörlet folyamatos figyelése le-

hetővé teszi a parancsnoknak a veszélyeztetett körletek meghatározását, a veszély mértékének elemzését, intézetek és intézkedések fontossági sorrendbe sorolását, valamint biztosítási tervek elkészítését.

A hadtápkörlet felderítő vonatkozású előkészítése a következő sorrendben történik:

- felderítési adatok grafikus nyilvántartása,
- együttműködés megszervezése a légiérő időjárásjelentő szolgálatával,
- ellenséges helyzet értékelése,
- részletes felderítési igény megadása az előjáró törzseknek,
- hadtápkörlet felderítési rendjének fenntartása.

A terep felderítő és műszaki értékelése grafikus ábrázolásának számos célja van. A folyamatnak azzal kell kezdődnie, hogy a hadtápkörletet nem csupán támogató területnek tekintjük, hanem lehetséges harcmezőnek is, ahol döntő harcokra kerülhet sor. Az adatok grafikus ábrázolásának elkészítése békében jelentős időmegtakarítást jelent háborúban.

A vázlat tartalmazza:

- közlekedési utak,
- terepakadályok,
- talaj típusa,
- domborzati viszonyok,
- hidrológiai viszonyok,
- talajmenti köd,
- földi megközelítés irányai,
- légi megközelítés irányai,
- deszantolási körletek,
- kidobási körletek,
- kulcsfontosságú polgári intézetek és lakott helységek.

A grafikus felderítési vázlat elkészítésének második lépése a hadtestnek nem alárendelt erők integrálása. A légiérő képes adni harcászati és hadműveleti jelentőségű időjárási adatokat, amelyeket a vázlaton kell rögzíteni és figyelembe kell venni a 3. lépésnél, a helyzetértékelésnél.

A hadtápkörlet felderítési előkészítésének 3. lépése a helyzetértékelés. Ezt négyfokozatú módszerrel végzik. Ezek: doktrína, helyzet, esemény és döntés. A doktrínánál értékelni kell: a szovjet front hadműveleti feladatát, hadműveleti (ldt. ho.) vagy harcászati (gl. z.) légideszant lépcsőzését, szélességi és mélységi kiterjedését, harcfeladatát, tűzerejét, tűz- és egyéb támogatás (biztosítás) rendjét.

Helyzetértékelésnél összevetik az időjárási és terepadatokat a doktrínálás adatokkal. Célja az ellenség harcászati-hadműveleti (doktrína) elveinek módosítása a konkrét harcmezőre, terepre. Eredményként megkapjuk az ellenség várható tevékenységét, harci lehetőségét és szándékát.

Az eredmény értékelésénél meg kell határozni, hogy mi, mikor, milyen körülmények között történik. Ehhez minden forrásból szükséges adat. Meg kell állapítani, hogy a szovjet frontparancsnok milyen körülmények esetén és mikor hoz döntést légideszant hadosztály alkalmazására a hadtest hadtápkörletében. Ez nemcsak azt jelenti, hogy mélyrehatóan kell értékelni a hadtest hadtápkörletet, hanem azt is, hogy felderítési feladatokat kell megszabni a nemzeti és nemzetközi felderítő törzsek részére.

A döntés előkészítése az értékelés utolsó szakasza. Ez egy olyan vázlat, amelyen feltüntetik az ellenség várható tevékenységének a legvalószínűbb változatát, valamint a hadtestparancsnok döntésének változatait a hadtápbiztosítás, az összeköttetés és a hadtápbintézkedés legjobb védelmére.

Az értékelés 4. lépésének szükségessége az előző háromból következik. Nagyon fontos az előjáró felderítő szervektől adatok igénylése a terepről, az időjárásról és az ellenségről. Ezeket az adatokat időben és folyamatosan kell kapni.

Az 5. lépés a hadtest hadtápkörlet felderítésének állandó fenntartása, az adatok folyamatos frissítése. A felderítési adatok gyorsan elavulnak, különösen azok, amelyeket békében szereztek meg. Sok munka és erő kell ahhoz, hogy a hadtápkörlet felferítése folyamatos és hatékony legyen.

Ez a munka jelentős tervezési, összehangolási és egyéb részletfeladatból áll. Ehhez az előjáró erő és eszköz támogatása is szükséges. A hadtápkörlet felderítéséért és értékeléséért a hadtápkörlet hadműveleti központ (RAOC) felelős.

A hadtápkörlet hadműveleti központ a hadtest támogató parancsnokság parancsnokának felelős a hadtápkörlet védelmével kapcsolatos tevékenység összehangolásáért. Jelenleg ilyen központ nincs. Ha ezt csak hadműveletek előtt hozzák létre akkor kétséges, hogy ezt a feladatot végre tudja hajtani.

Következtetések:

- Szovjet elvek szerint a hadtest hadtápkörletben hadműveleti és harcászati légideszantok alkalmazása várható.

- Hadműveleti légideszant alkalmazását szovjet front-, a harcászati hadseregparancsnok kezdeményezi.

- Zászlóaljerejű légideszantot 75 km mélységig alkalmaznak.

- Az erősen központosított, technológiailag érzékeny hadtáprendszer erősen veszélyeztetett az ellenség tevékenysége által.

- A hadtápkörlet részletes felderítő előkészítése értékes döntést segítő eszköz a parancsnok részére a hadtest-hadtápkörlet védelmének megtervezésében.

A hadtápkörlet felderítésének előkészítése békében részletes elemzést igényel. Békében ebben a feladatban a hadtápkörlet hadműveleti központja nem vehet részt, mivel nem aktivizált. Aktivizálása után 30–40 nap szükséges, hogy ezt a feladatot el tudja látni.

Feladatok a hadtápkörlet felderítésének végrehajtásához:

- híradóeszköz biztosítása, hogy a hadtest támogató parancsnokság részt vehessen a hadtest felderítő hírrendszerében;

- a parancsnokság biztosítási-tervezési hivatala létszámának növelése, hogy felderítő értékelést el tudja végezni;

- biztosítani kell az együttműködést és az összeköttetést a helyi területiális csapatokkal, a nemzeti felderítő és rendőrségi szervekkel a diverziós tevékenység megelőzésére;

- a légideszantok alkalmazásával kapcsolatos adatok továbbításának elsődlegességet kell biztosítani;

- tovább kell tanulmányozni azt a kérdést, hogy a hadtest-hadtápkörlet védelméért a támogató parancsnokság parancsnoka legyen-e a felelős. Valószínű, ez összefgyvernemi feladat.

Hadtápszolgálati vagyantárgyakban keletkezett károk gazdasági elemző módszer gazdasági egységszinten

Irta: Puknaski Jan és Renkas Stanislaw ezredes

(Fordítás: megjelent a *Przeгляд Kwatermistrzowski* 1979/5. sz.-ban. p: 127–131.)

A valamely katonai szervezeti egység hadtápszolgálatához, avagy egyes katonáihoz tartozó katonai javak mind nagyobb gondoskodás tárgyát képezik. Ez egyrészt a katonák öntudatos színvonalának állandó emelkedéséből, valamint abból ered, hogy az ezen a téren érvényben levő szabályzatokat, parancsokat és katonai utasításokat, valamint általánosan is kötelező előírásokat mind fegyelmezetten tartják be. Azoknak a körülményeknek a nagyfokú differenciáltsága, melyek között a fegyvernemek és szolgálati ágak az ország védelmi képességével kapcsolatos feladataikat realizálják semmiképp sem teszi lehetővé, hogy a hadtáptevékenységből kiküszöböljük a károkat (veszteségeket) mint olyanokat. Arról van inkább szó, hogy azok méretei minél kisebbek legyenek.

A katonai javakban keletkezett kár alatt a vagyon bármely összetevőjében keletkezett – mennyiségben, vagy értékben kifejezett minden céltalan tárgyi, vagy pénzügyi csökkentést értünk, amelyet a tényleges állapot és a nyilvántartási adatok összehasonlítása útján állapítunk meg.

A Hadtáptiszti Főiskola által a gazdasági egységekben folytatott vizsgálat a gazdasági egységek hadtápszolgálati birtokában levő javak feletti felügyelet megszigorításának a szükségességére mutat rá. Az a cél, hogy mindennemű, még a legkisebb nagyságrendű kár keletkezését eredményesen lehessen megelőzni. A profilaktikai tevékenységben komoly szerepet játszhat a katonák oktatása akár a károsodásra vonatkozó előírások, akár a csapategységek életéből vett tanulságos, példák bemutatása vonatkozásában.

Nem kis szerepet játszhatnak és kell játszaniuk ezen a téren a mélyrehatóan végzett gazdasági elemzéseknek. Ezideig ilyen elemzéseket nem végeztek rendszeresen, többek között azért sem, mert nem áll rendelkezésre megfelelő modell, illetve módszer, melynek segítségével komplex módon lehetne vizsgálni és megítélni a károkat, mint a gazdasági egység szintű hadtápszolgálati tevékenység

fontos problémáját. A gazdasági elemzés elméleti részét és a gazdasági egység hadtápszolgálati tevékenységében való alkalmazhatóságát korábbi kiadmányunkban tárgyaltuk. Jelenleg egy olyan modellt (mintát) és gyakorlati példát igyekszünk bemutatni, amely azt mutatná be, hogy miképpen lehet a katonai javakban keletkezett kárt, gazdasági egység szinten kielemezni.

Az előző kiadmányunkból ismert háromféle gazdasági elemzés (probléma szemléletű, operatív és az éves tevékenység vonatkozású elemzés) közül a hadtápszolgálati javakban keletkezett károkat a probléma-szemléletű elemzés alkalmazásai vizsgálják és értékelik.

Ebben az elemzésben a károk nagysága, fajtája és likvidálásuk módja a gazdasági egység, mint összesség minden szolgálati ágában és hadtáptevékenységében vizsgált jelenség három alapvető alkatelemét képezi. A károk nagyságrendjét – mind globális felfogásban, mind az egy katonára eső rész átszámításában – a költségvetési kiadások nagysága viszonylatában helyes elemezni. A károk fajtáit (minden szolgálati ágnál némileg eltéréseket) ugyancsak 1 katonára vonatkoztatva jó elemezni és értékelni, majd az egyazon katonai kerületbe tartozó hasonló katonai egységek (gépesített-, harckocsi-, tüzér- stb. ezredek) eredményeivel összehasonlítani. A károk likvidálásának módját viszont ezen cikk későbbi részében (3. táblázat) tárgyalt modell szerint javasoljuk elemezni és értékelni.

A javasolt modell első részében a károkat a gazdasági egység minden hadtápszolgálatában elkülönítve, majd a hadtápszolgálat összességére (mint egészre) vonatkoztatva tervezik bemutatni. Jelen közleményünkben – a korlátozott lehetőségekre való tekintettel – a gazdasági egység valamennyi hadtápszolgálata együttes körét ábrázoló egyetlen példáját hozzuk. Az 1–3. táblázatokban szereplő számadatok olyan egyezményes nagyságrendeket (értékeket) képeznek, melyek megkönnyítik az olvasónak a javasolt megoldások és a modell eszmevilágát megérteni. Az elemzés első részében meg kell ismerni, illetve végre kell hajtani a károk értékrendje, valamint az 1 katonára és 1 polgári alkalmazottra eső költségvetési kiadások nagyságrendje között fellépő kölcsönfüggés értékelését. E követelménynek az 1. sz. táblázat tesz eleget, melynek rendeltetése (ahogy azt fentebb magyaráztuk) minden szolgálati ágat elkülönítve, majd a gazdasági egység minden hadtápszolgálati ágát együttesen képviseli.

Az említett előző kiadmányunkból ismeretes, hogy a probléma felfogású elemzés feladata a tevékenység konkrétan meghatározott szakaszának a vizsgálata, annak minden oldalú megismerése céljából. A mi esetünkben a tevékenység ezen konkrétan meghatározott szakasza a gazdasági egység hadtápszolgálati javaiban keletkezett károkat jelenti. E károkat a probléma felfogású elemzés segítségével például havi, negyedévi, éves, vagy többéves időszakra vonatkoztatva lehet vizsgálni. Példánk az 1978. évre vonatkozik.

*A gazdasági egység hadtápszolgálatára javaiban keletkezett károk
(minden szolgálati ág együttesen)*

Ssz.	Tárgy	Mértékegys.	1978. év	A struktúra %-os mutatója
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Költségvetési kiadások nagysága.			
	Ebből:	mill. Zl	130	100,0
1.1.	Katonák ellátására	mill. Zl	120	92,3
1.2.	Polgári alkalmazottaknak	mill. Zl	10	7,7
2.	Ellátandó létszám	személy	1000	30,0
2.1.	Hivatásos tiszt, zászlós és tiszthelyettes	személy	300	100,0
2.2.	Tényleges szolgálatot teljesítő katona	személy	700	70,0
3.	Polgári alkalmazottak létszáma	személy	200	100,0
4.	Károk összege összesen	ezer Zl	260	100,0
4.1.	Ebből esik egy tisztre, zászlósra, tiszthelyettesre	ezer Zl	45	17,3
4.2.	Tényleges szolgálatot teljesítő katonára, polgári alkalmazottra	ezer Zl	40	15,4
5.	Költségvetési kiadások egy ellátott katonára	ezer Zl	120	100,0
6.	Költségvetési kiadások egy polgári alkalmazottra	ezer Zl	50	100,0
7.	Károk nagysága	Zl	220	100,0
7.2.	Egy hivatásos tisztre, zászlósra, tiszthelyettesre	Zl	150	100,0
7.3.	Egy tényleges szolgálatot teljesítő katonára	Zl	250	100,0
7.4.	Egy polgári alkalmazottra	Zl	200	100,0

Forrás: saját példa.

A gyakorlatban a károk elemzésének javasolt módját az adott szolgálati ág, avagy a gazdasági egységnek mint egésznek a hadtápfőnöke szükségletei szerint kell alkalmazni.

Az 1. sz. táblázatban közölt (egyezményes) adatokból kitűnik, hogy:

– az 1978. évi károk nagysága összesen, a költségvetési összes kiadásokhoz viszonyítva 0,002%-ot tesz ki; ebből a csapategységek ellátása alatt álló katonákra 0,0018%, a polgári alkalmazottakra 0,004% esik;

– az egy polgári alkalmazottra eső kárösszeg (a vizsgált évben) 20 Zl-val meghaladta a csapategység ellátása alatt álló egy katonára eső kárösszeget;

– a legalacsonyabb kárösszeg (statisztikai felfogásban) az egy hivatásos tisztre, zászlósra, illetve tiszthelyettesre esett és évi 150,- Zl-t tett ki; ezt követi az egy polgári alkalmazottra eső évi 200,- Zl-t kitevő kárösszeg, majd a legnagyobb kárösszeg, évi 250,- Zl, az egy tényleges katonára esik.

A fenti értékelés a gazdasági egység parancsnokának és hadtápfőnökének lehetővé teszi – az alárendeltek különböző csoportjaiban keletkező károk csökkentésére irányuló döntéseket (intézkedéseket) hozni.

Az ételmezési szolgálat azon műveletei ahol károk keletkeztek

Ssz.	Tárgy	1978. évi ezer Zl	A struktúra %-os mutatója
1	2	3	4
1	Összes károk nagysága. Ebből:	50,0	100,0
1,1	Felszerelés és berendezés	10,0	20,0
1,2	Élelmiszer	12,0	24,0
1,3	Termény	9,0	18,0
1,4	Földművelés	4,0	8,0
1,5	Állattenyésztés	6,0	12,0
1,6	Csomagolás	3,0	6,0
1,7	Egyezményes károk	–	–
1,8	Káló	–	–
1,9	Egyéb károk	6,0	12,0

Forrás: saját példa

A második táblázat az elemzés javasolt modellje második részére és a hadtápszolgálat különböző szolgálati ágainak tevékenységében keletkező károokra vonatkozik. Itt tulajdonképpen a hiányok, a szabványon felüli felhasználások, rontrások, károsítások, illetéktelen szolgáltatások, káló-veszteségek, egyezményes károk és az adott szolgálati ágánál az elemzett időszakban keletkezett egyéb károk megállapításáról van szó. Az elemzés ezen része lényegét – az ételmezési szolgálat példáján – a 2. táblázat mutatja be, viszont a hadtápszolgálat többi ága vonatkozásában a tevékenység azon fajtái kerülnek csak felsorolásra, amelyekben a leggyakrabban keletkeznek károk. Feltételezzük azt is, hogy a szolgálati ágak mindegyike a 2. sz. táblázatban szerepelteti azokat a károkat, amelyek a vizsgált csapategységnél ténylegesen létrejönnek.

A 2. táblázatban szereplő számadatok lehetővé kell, hogy tegyék:

– minden szolgálati ágánál megismerni a károk struktúráját abból a célból, hogy meghatározhassuk a létrejött helyzet javítását célzó tevékenységünk helyes sorrendjét (pl. az 1, 2, majd az 1,1, ezután az 1,3 stb. sorszám alatti tételt);

– megismerni a 3. rovatban szereplő károk nagyságának százalékos arányát a 2. rovatban szereplő értékekhez viszonyítva (éves vonatkozásban) például:

$$1,1 \text{ sorszám alatti tétel } \frac{10\,000 \text{ Zl}}{500\,000 \text{ Zl}} = 0,02\%$$

$$1,2 \text{ sorszám alatti tétel } \frac{12\,000 \text{ Zl}}{1\,000\,000 \text{ Zl}} = 0,012\%$$

$$1,3 \text{ sorszám alatti tétel } \frac{9\,000 \text{ Zl}}{300\,000 \text{ Zl}} = 0,03\%$$

– megállapítani, hogy a kötelező szabályok (szabványok és normák), a racionális gazdálkodás elve, nem különben azon körülmények tükrében, amelyekben, a károk keletkeztek, egyáltalában megengedhető mérvűek-e, valamint miképpen lehet és kell e helyzetet jobbá tenni.

A ruházati szolgálat terén az alábbi sorszámokat (tételeket) javasoljuk felvenni:

1. Károk, nagysága összesen, ebből:

- 1,1 Felszerelés és berendezés
- 1,2 Ruházati ellátmányi tárgyak
- 1,3 Polgári alkalmazottak ellátmányi tárgyai
- 1,4 Speciális és tábori felszerelési tárgyak
- 1,5 Anyagok
- 1,6 Göngyöleg
- 1,7 Egyéb károk

Az üzemanyag szolgálatnál a 2. táblázatban az alábbi tételek figyelembevételét javasoljuk:

1. Károk nagysága összesen, ebből:

- 1,2 Üzemanyag
- 1,3 Kenőolajok, kenőcsök
- 1,4 Anyagok
- 1,5 Göngyölegek
- 1,6 Egyéb károk

Az elhelyezési és beruházási szolgálatnál a 2. táblázatba javasoljuk az alábbi tételeket felvenni:

1. Károk nagysága összesen, ebből:

- 1,1 Elszállásolási eszközök
- 1,2 Javító felszerelések és berendezések,
- 1,3 Szerszámok
- 1,4 Anyagok
- 1,5 Göngyölegek
- 1,6 Egyéb károk

A 3. táblázat a gazdasági egységek hadtápszolgálatára területén keletkezett károk probléma felfogású elemzése javasolt modelljének a harmadik részét öleli fel. Itt a keletkezett (indokolt, indokolatlan és véletlen) károk felszámolásának a módjáról van szó. Az indokoltak (készpénzes és kötelességvállalásos) elszámolást, valamint igénylést (kártérítési véleményezést) tartalmaznak. Az indokolatlanok törlesztési véleményezést tartalmaznak, valamint a vis majoron (erőhatalmon) alapuló véletlen (tűzvész, orkán, árvíz, stb.) károkat foglalják magukban.

A hadtápszolgálat terén keletkező károk felszámolásának módszerei
(valamennyi szolgálat együttesen)

Ssz.	Tárgy	1978. ezer Zl.	A struktúra %-os mutatója
1	2	3	
1.	Károk összege összesen	260	100,0
Ebből			
1,1	Készpénz kiegyenlítés	105	40,4
1,2	Kötelezettség vállalás	55	21,1
1,3	A kártérítésről kiadott véleményezés	60	23,1
1,4	A törlesztésről kiadott véleményezés	40	15,4

Forrás: saját példa.

A 3. táblázatot minden szakszolgálat és a gazdasági egység hadtápszolgálatára mint összesség is kidolgozza. A mi példánk a hadtápszolgálat valamennyi ágára együttesen vonatkozik.

A 3. táblázatban szereplő adatok azt mutatják, hogy:

– a csapategység milyen módon és milyen mértékben nyerte vissza a vizsgált időszakban a katonák és a polgári alkalmazottak által okozott károk egyenértékét;

– milyen nagyságúak azok a károk, amelyeket – objektív szempontokból – törlesztéssel, illetve kár-leírással kellett megoldani (15,4⁰/o);

– a készpénz visszatérítés 40,4⁰/o-os volt, míg a további 44,2⁰/o-t kötelezettség vállalás alapján vonták le (21,2⁰/o), illetve kártérítésre vonatkozó véleményezés alapján rendezték (23,0⁰/o).

A gazdasági egység hadtápszolgálatára javaiban keletkezett károk probléma szemléletű elemzése – fentebb tárgyalt szintetikus felfogású modelljét a Hadtáptisztítási Főiskola Közgazdasági Tanszéke tabulogrammmal dolgozta ki és azt az adatfeldolgozó központnak adta át. E modell (minta és módszer) már a gazdasági elemzéssel kapcsolatos tantárgyakból történő mindennemű oktatásnál a gyakorlati foglalkozások szolgálatában áll. A hadtápszolgálat gyakorlati szakembereinek és a gazdasági egységek hadtápfőnökeinek egyaránt ajánlott megoldás.

A károkra vonatkozó ezen rendszerezett elemzés és tájékoztató módszer lehetővé teszi a hadsereg javaival való gazdálkodásban megállapított szabálytalanságokra való gyors és eredményes reagálást. Ez a megoldás egyben a hadtápszolgálat ésszerű és takarékos gazdálkodásának az alkotó eleme is. A gazdasági egységek parancsnokai számára nem csak a különböző szolgálati ágak tevékenységére vonatkozó információk forrása, hanem a hadsereg javaival való helyes gazdálkodásért felelős, funkcionális személyekre való hatásgyakorlás eredményes módja is.

Azokat a tiszteket, akiket a javasolt megoldás további részletei is érdekelnek – arra kérjük, hogy a kiadvány szerzőjével lépjenek kapcsolatba, akik e tekintetben minden további információval és útmutatással szívesen szolgálnak.

A túlsúlyosság mint társadalmi probléma a megelőzés alapelvei

Irta: ZYCHOWICZ Czjegorsz orvos professzor

(Fordítás: megjelent a Przegląd Kwatermistrzowski 1979. évi 5. sz. 90–92. p.)

A túlsúlyosság jellemzője a test tömegének a helytelen megnövekedése, ami a gyakorlatban a zsírszövetek túlzott kifejlődésére vezethető vissza. Számos járványtani (epidemiológiai) vizsgálat kimutatta, hogy a túlsúlyosság megjelenése szoros kapcsolatban van a civilizáció előrehaladásával és a társadalmi jólét fokozódásával. Ezért a túlsúlyosságot (szorosabban véve az elhízást) az ún. civilizációs betegségekhez szokták sorolni. A férfiak és külön a nők vonatkozásában létezik többféle nomogram, amely igyekszik meghatározni a kortól és a felépítésétől függő helyes (ideális) testsúlyt. A katonai egészségügyi szolgálat e tekintetben a Katonai Higiéniai és Epidemiológiai Intézet által kidolgozott normákkal rendelkezik.

A helyes testsúlyt meghatározó legegyszerűbb és a katonaoorvos munkájában leghasználhatóbb formula a Broc-Brugsch-féle. E szerint a test helyes súlya egyenlő azzal a számértékkel, amit úgy kapunk meg, hogy a testmagasságból (centiméterekben) levonunk: 164 cm magasságig – 100 cm-t; 165–174 cm közötti magasság esetén 105 cm-t; és 175 cm-es magasságon felül 110 cm-t.

A tényleges testsúly és a helyes testsúly közötti különbség mutatja a túlsúlyt (kg-ban). Hogy – ezen felül – megállapíthassuk a túlsúlyosság előrehaladottságának a fokát (‰-ban) – az alábbi képletet alkalmazhatjuk:

$$\frac{t_1 - t_h \cdot 100}{t_h} = t_s \text{ (‰)}, \text{ ahol:}$$

t_1 = tényleges tömeg; t_h = helyes tömeg; t_s = túlsúly.

A 10–15‰ közötti túlsúlyt I. fokozatú, a 15–19‰ közöttit II. fokozatú és a 20‰-on fölülit III. fokozatú túlsúlynak nevezzük. Általában azt tartják, hogy az „elhízottság” akkor következik be, ha a test tényleges tömege 20‰-kal haladja meg a helyes súlyt. Társadalmunkban a lakosság elég jelentős hányadánál állapítható meg túlsúlyosság. Közülük sokan szenvednek az elhízástól. A hadseregben, az egész társadalomhoz hasonlóan vannak túlsúlyos emberek.

Bizonyára – az ország társadalmi-gazdasági fejlődése mértékében – növekedni fog a túlsúlyos emberek száma. Ennek a folyamatnak – megfelelő táplálko-

zás meghonosításával, a tömegsport és a turizmus fejlesztésével, a pihenés művészetének az oktatásával – következetesen ellen kell szegülni.

A túlsúly alapvető oka, az esetek 95⁰/₀-ában, megállapítás szerint a szervezet szükségleteihez viszonyított túlzott étel (kalória) fogyasztás. Csupán az esetek fennmaradó 5⁰/₀-ában kell az okot a mellékvese-kéreg, pajzsmirigy, agyfüggelék, ivarmirigy vagy másféle megbetegedésben keresni. Így tehát minden túlsúlyt hordozó személy ezt az állapotot, túlzott táplálkozásnak „köszönheti”. Az élet bizonyítja azt a közismert tényt, hogy a túlsúlyt hordozó emberek általában korábban halnak meg – az ezekkel az emberekkel kapcsolatos halálozási adatok nagyobb számértéket tükröznek, mint a helyes testsúlyúakra vonatkozóak.

A kövér emberek aktivitása is rendszerint csökkent értékű; kerüli a nagyobb erőfeszítést igénylő feladatokat, mert hamarabb fárad. Az ülő életforma az állandóan túlzott táplálkozás mellett növeli a testsúlyt, minnek következtében mozgáskészség csökkenésére utaló jelenségek lépnek fel lefékezve a szervezet fizikai és pszichikai aktivitását.

A csökkent fizikai aktivitás olyan tényező, amely elősegíti a szklerózis kifejlődését, ami viszont fokozza a szívinfarktus-veszélyt.

Megállapítást nyert, hogy ezeknél a személyeknél a szervezet zsiradék és szénhidrát ellátása rendszertelenné válik. A cukorbetegség az elhízott embereknek lényegesen gyakoribb mint a normális testsúlyúaknál. A csökkent fizikai aktivitás épp úgy mint a zsiradék-szénhidrát ellátási zavarai minden ér, de különösen a koszorúér, a vese és a perifériás erek szklerózisának a meggyorsításához vezetnek.

A vese ereinek a szklerotikus elváltozásai ütőéri vérnyomásnövekedést okoznak. Az agyérelmeszesedés, különösen ha magas vérnyomással jár együtt, megteremti az agyszélhűdés feltételeit, hajlamossá teszi az érendszer trombózis keletkezésére. A túlsúly korlátozza a mellkas mozgását, csökkenti a rekeszbizmok mozgékonyágát, ami megnehezíti a légzést és a tüdőben a gázok kicserélődésének krónikus zavaraihoz vezet. Ennek viszont a vér oxigénellátottságának a krónikus hiánya a következménye.

Megállapították, hogy a túlsúlyos emberek gyakrabban szenvednek akár epekö, akár vesekő-bántalmakban és hajlamosak krónikus hasnyálmirigy-gyulladásra.

A túlsúly lényeges módon gátolja a csont- és ízületrendszer, valamint az izomzat helyes működését, amellelt csaknem minden betegség súlyosabban zajlik le egy ilyen szervezetben. Ezen túlmenően a kövér emberre jellemző megbetegedések azt eredményezik, hogy a táppénzes időszak ezeknél az embereknek sokkalta hosszabb, mint a normális súlyú betegek betegség miatti távolléte.

A kövér emberek rendszerint korábban válnak munkaképtelenné, alkalmatlanok szolgálati feladataik ellátására, különféle, együttesen jelentkező betegségek miatt korábban rokkannak le, életük szó-szoros értelmében is, de átvitt értelemben is „nehézzé” válik, hamarabb válnak magatehetetlenné, hamarabb szorulnak rá hozzátartozóik gondoskodására, gyakrabban kell a kórházi és a szanatóriumi gyógykezelést igénybevenniük. Ezért hát az elhízás nem csak egészségügyi, hanem – és talán elsősorban – társadalmi szempontból is fontos probléma. A hadseregben az elhízott ember korábban kerül a katonai orvosi bizottsághoz. A hízást könnyebb megelőzni, mint azt gyógykezelné, de a megelőzést megfelelő időben kell megkezdeni. Még sok helyütt uralkodnak olyan nézetek, hogy az egészséges gyermek a rendszeresen túltáplált gyermek. Az élelmezés terén kialakult ezen nézet azt eredményezi, hogy a gyermek – már a legifjabb korban – kevésbé ép, mint saját szülei. Gyakorta a gyermekkorban túltáplált ember egy éle-

ten át hordozza a zsírszövetek felesleges kilogrammjait, amelyektől később – erőteljes gondosággal sem lehet „megszabadulni”. Az energia és a test-tömeg mérlegbeállításának a képességét a gyermekbe, majd a fiatalokba az egész nevelési időszak alatt – ki kell művelni.

Idővel a szervezetben az anyagcsere lassúbb lefolyásúvá válik. A felnőtt és az idősebb embernek már nincs szüksége annyi kalóriára, mint amennyi a még fejlődő fiatal embernek kell. Erről megfedkezve, továbbra is az ifjú ember szükségleteinek megfelelő mennyiségű ételt fogyasztanak, ami a mérleg nyelét a többletenergia irányába billenti és megkezdődik a felesleges zsírszövetek lerakódása.

A 30. életévüket betöltött, nem sportoló és ülő foglalkozást űző emberek számára alapvető útmutatás az, hogy kalóriabefogadásukat korlátozni kell. A kalóriabefogadás korlátozása megelőző hatású és épp annyira „gyógyítja” is a túlsúlyt. Rendkívül fontos dolog, hogy ügyeljünk az étkezések gyakoriságának és megfelelő kalória tartalmának a szabályozására.

A leghelyesebben azok táplálkoznak, akik naponta 4 vagy 5 változatos étkezéssel vesznek részt, mindegyiküket a nem teljes jóllakásig fejezve be és a mértéktartóan legbőségesebbnek a reggelinek kell lenni. Amellett arra is ügyelni kell, hogy az étkezések közötti idők ne haladják meg a 4-5 órát. Az étkezés ezen módja – gyakorlati tapasztalatok szerint – fiziológiailag a helyesebb. Az ilyen ütemben táplálkozók, ha csak nem esznek túl sokat, ritkán panaszkodnak túlsúlyra.

A túltápláltság megelőzésének legkönnyebb formája a testnevelés tömegmértetű népszerűsítése. A rekreációs formában űzött sportolás megszokását épp olyannak kellene tekinteni, mint a lelkiismeretes munkának, mint a jól neveltségnek, avagy a helyes táplálkozásnak stb. a szokásait. A fizikai erő kifejtés ugyanis nélkülözhetetlen tényezője a szervezet helyes működésének.

A fizikai gyakorlatokat, különböző formában, az erő kifejtést fokozva, egész éven át végezni kell. A túlsúlyos (meghízott) emberek a gyakorlatozások megkezdése előtt, a fizikai erő kifejtés intenzitását és fajtáját illetően, az orvos véleményét ki kell, hogy kérjék.

Ahhoz, hogy ezek az alapvető módszerek a súlytöbblet csökkenése formájában eredményeket hozhassanak, a meghízott ember erős motivációt kell, hogy magában kitermeljen a fogyás vonatkozásában. Személyes elkötelezettség nélkül ugyanis semmilyen fogyókúra sem hoz megfelelő eredményeket.

Katonaközösségben – akár a hivatásos katonák, akár a tényleges szolgálatot teljesítők, de a családtagok körében is – következetesen terjeszteni kell a racionális étkezést, a tömeg-sportok üzését, lehetetlenné téve számukra, hogy többlet-súlyra tegyenek szert, mivel a katonai szolgálat a hivatásosoktól és a ténylegesektől egyaránt általános fizikai erőnlétet követel.

Közismert dolog, hogy a hadsereg magas szintű harcképessége többek között a magas szintű fizikai állóképeségtől függ, amely akkor növekszik, ha a katonák sorában lesz a túlsúlyos ember.

SZERKESZTŐSÉGI TAJÉKOZTATÓ

Gondolatok a nyugdíjas htp. tisztek találkozóján!

Köszönet jár az MNHF-nek, amiért 1980. június 18-án az MN 6119 Ercsi egységnél megrendezték a nyugdíjas htp. tisztek találkozóját.

Már amikor megkaptam a meghívót, átfutott rajtam az az érzés, hogy nyugdíjazásom óta eltelt öt év alatt ilyesféle MNHF-ségi rendezvényről nem hallottam. Örültem a szíves meghívásnak. Meglepődtem azon, hogy Ercsiben tervezik a találkozót, ott ahol jómagam 1958–1961-ig az alakulat PK. HTPH-e voltam és ez fokozta az érdeklődésemet.

A jól szervezett találkozó alkalmas volt arra, hogy mi, akik több-kevesebb éve kerültünk ki az aktív tevékenységből, képet kapjunk az elmúlt évek munkájáról, fejlődéséről és meglévő problémákról egyaránt.

Az Elekes János ezds elvtárs által tartott tájékoztató jól érzékeltette velünk, hogy becsülik azt a munkát, amelyet a jelenlevők az előző időszakban megkezdtek és a mai generáció méltóképpen folytatta, illetve felhasználta a tapasztalatokat.

A hallottak és látottak alapján számos gondolatom támadt, érzésem alakult ki, ezek közül négy dologra szeretnék reflektálni, észrevételeimet megtenni.

A Magyar Néphadsereg HTP szolgálat területén tapasztalt fejlődés szintjét nagymértékben segítette az, hogy a 70-es évtizedben számos olyan elgondolás realizálódott, amit a 60-as időszakban már kikísérleteztünk és megteremtődtek a feltételek a hadsereg szintű bevezetésre és alkalmazásra.

Tapasztaltuk és tudjuk, hogy a jelenlegi htp. vezetés és ezen a területen kolgozók képesek a feladatok végrehajtására és mi nyugodtak lehetünk, azért, hogy magasabb szintre emelik az ellátást, az életkörülmények javítását, a technikai fejlesztést és a tábori ellátási viszonyok korszerű kialakítását.

A bemutatott eszközök, anyagok és technikai berendezések – legyen az a tábori konyha, kenyér, hús, úza. szállítóeszköz, zárolt élelmiszerek, vagy a kialakított konténerek – mind azt mutatják, hogy amiről mi egyszer álmodtunk, az ma valóságos ténnyé vált. Természetes, hogy a mai technikai fejlettségi szint, az ország gazdasági helyzete már lehetőséget is nyújt, ezen fejlett eszközök kialakítására.

Sajnos az évek gyorsan elszaladtak így sokunknak nem adódott meg, hogy tevékeny részesei lehettünk volna ezen alkotások megteremtésében.

A másik gondolat már közvetlenebbül is érinti a személyemet, mivel ez az Ercsi egységhez kapcsolódik amelynél konkrétan fel tudom mérni a 20 év alatt történt változást, mert emlékezetemben van az „othagyott” körülmény és láttam a mai helyzetet.

Amikor hallgattam a PK HTPH

elvtárs beszámolóját, magam elé képeztem, hogy egyszer hasonló korrai, tele ambícióval, törekvésekkel és elgondolásokkal, sokszor nagyon nehéz körülmények között dolgoztunk a laktanyai rend és megfelelő szintű ellátás biztosításán. Ezen időszakra még erősen rányomta a bélyegét az ellenforradalom hatása (1958). A kifosztott és megrongált laktanya helyrehozása, az anyagi biztosítás és az anyagi fegyelem megteremtése, az emberi tudat és szemlélet kialakítása a sorállomány mellett a tiszthelyettesek, de még egyes tisztek viszonylatában is komoly feladatot jelentett. Műszaki alakulat lévén, a túlzott fizikai igénybevétel miatt nagy gondot kellett fordítani a katonák ruházati ellátására, étellemezésére, a technikai eszközök kiszolgálására. Ebben az időben még a természetbeni ellátási rendszer volt érvényben, ez nehezítette a rugalmas étellemezési és ruházati ellátást, de az anyagok minősége (pl. csizma) is sokkal gyöngébb volt.

1960-tól már megkezdtük a pénzgazdálkodási rendszer kialakítását, amelynek kísérletezésében új gondolatok bevezetésében mi is aktívan tevékenykedtünk és segítettünk az eredmények elérését. Már akkor megkezdtük a laktanya korszerűsítését, külső rendjének megteremtését. A már eddig felemlített nehézségek mellett, problémát okozott, hogy az egység parancsnoksága a fő súlyt a kiképzésre fordította – azon a téren kívánt kiemelkedő eredményeket elérni – *így csak komoly harc árán volt mód, a hadtáp rend kialakítására és megteremtésére.* – A „harc” szó nagyon enyhén fejezi ki azt a tényleges küzdelmet, amit meg kellett vívni. –

Mindezekre azért gondoltam, mert a hallott beszámoló most is kitért néhány nehézségre, az a szervezettebb ellátást, tervszerűbb munkavégzést és jobb eredmények elérését akadályozzák.

Ezek mellett mégis úgy látom, hogy az eltelt 20 év alatt nagyon sok válto-

záést történt. Az akkor álmódott szilárd burkolatú úthálózat, korszerű elhelyezés, higiénikus étkezés, fürdetési, szórakozási lehetőségek, fejlett raktározási feltételek, épületek karbantartása és felújítása, továbbá a kapu, őrszolgálati helyiség, átjáróhíd megépítése megtörtént. Ezek mind mind jogos igények és követelmények voltak. Már mi is tervezgettük az egységcsomagok, komplettek vagy az előre elkészített – összeállított – riadó málhák kialakítását a gyors rakodás biztosítása érdekében. Gondolkoztunk a fejlett szállítóeszközök, konyhai berendezések és korszerűbb hadtápeszközök kialakításán, de nem volt pénz a bevezetésére. Nem gondolhattunk még a számítógépes és könyvelő rendszer gépi úton történő feldolgozására, mert ez még 20 évvel ezelőtt, a hadseregben nem volt ismeretes.

Összességében elégedett vagyok és nagyon tetszetek az egységnél látottak és tapasztaltak, mindez tükrözi azt a lelkiismeretes munkát, amelyet az egység állománya az elmúlt időben elvégzett.

A harmadik gondolat kapcsolódik Elekes ezds. elvtárs beszámolójának azon részéhez, amikor a htp. személyi állomány szakmai, erkölcsi, politikai fejlettségi szintjét úgy értékelte, hogy ez igen jó szinten van és a fiatal hadtáptisztek is megállják a helyüket a beosztásaikban, megfelelő partnerei az idősebb generációknak.

Ezt különösen jó volt hallani, mivel a tiszt pályán döntő részében a hadtáptisztképzés területén dolgoztam. A hallottak révén úgy érzem, hogy az én munkám sem volt hiábavaló és az 1965–1975-ig végzett htp. tisztek vonatkozásában vagy az „alapot vagy a teljes felépítést”-ben benne van az én oktató és nevelő munkám is.

Jó érzés tudni, hogy a volt tanítványokat ott találjuk a htp. szolgálat minden szintjén, a vezetéstől a végrehajtó

szolgálatig is. (Ercsiben a látogatás során 4 volt tanítványommal találkoztam.)

Fiatal tisztjeink a felkészültségüket már a főiskolán megalapozzák azáltal, hogy egy életre elkötelezik magukat a tisztí pálya és a htp. szolgálat mellett. A hivatás iránti érzetük a főiskola oktatási és nevelési rendszerén belül kialakul és a későbbiekben már tudatos-sá válik.

Persze senki ne gondoljon arra, hogy mindez csak úgy önmagától, természetes folyamattal történik. A főiskolai oktatási és nevelési rendszer alkalmas a cél eléréséhez, de azt megfelelően kell alkalmazni. Tervszerűen, mindennapos apró tevékenységgel lehet csak a célt elérni, mivel nem könnyű dolog a főiskolára bekerült „kisemberkékből” komoly, öntudatos, jól felkészült tisztet nevelni. Ez két igen nehéz részterületre tagozódik. Először el kell érni, hogy a tudatukba tisztázódjon a tisztí pályához való elkötelezettség, hogy megszokják, megismerjék és megkedveljék a kötött – sok formai vonással összekapcsolt – tudatos fegyelmet követelő életformát, s csak ezek után éljék magukat bele a hadtáp szakmába.

A hadtáp szakmára való nevelésnél nagyon lényeges, hogy megértessük velük ennek szükségességét, fontosságát, azt hogy az anyagi ellátás nélkül nincs harc és győzelem. Lényeges, hogy a szakterületben megtalálják az érdekességet, és a megfelelő vonzalmat érezzenek iránta. Nagyon sok függ a nevelőtől, mert ezeket csak ő tudja „beplántálni”, példamutatásával, sokoldalúságával és gyakorlati tevékenysége útján.

A negyedik gondolatom a nyugdíjas tisztetekhez fűződik. Az összegyűlték sorában ott voltak az előző időszak hadtápszolgálat volt vezetői, Róka Mihály, Dékány László, Ikker Antal, F. Szabó István stb. elvtársak, találkoztam dr. Pisztrai László volt tagozatparancsno-

kommal, Persovitz József tanártársammal. Jelen volt még számos olyan nyugdíjas htp. tiszt, akikkel ugyancsak jóleső érzés volt találkozni, akikkel a tényleges idő során sokat dolgoztunk együtt és nagyon sok közös élményt szerezünk. De szót érdemel, hogy a találkozó összehozott bennünket Elekes János, Pály István, Nátrán György és Sárközi István ezds. elvtársakkal, Forgács András ezds. elvtárral az MSZMP MNHF-ségi Bizottság titkárával is. Akikkel nemrég még párhuzamosan mind hivatásosak, együtt dolgoztunk és ők a htp. vezetés és irányítás aktív személyiségei.

Jó érzéssel hallgattuk Stadler János vezérőrnagy, a Magyar Néphadsereg hadtápfőnöke, miniszterhelyettes elvtárs meleg szavait, amelyek tükrözték egyrészt a hadtápszolgálat előtt álló feladatokért való mély felelősségérzetet, másrészt az eddig elért színvonal alakításában jelenleg, illetve korábban dolgozók, azaz a nyugdíjas hadtáptisztek megbecsülését.

Valamennyi résztvevő nyugdíjas őszinte örömmel – s az elmaradhatatlan hadtáp iróniával – köszöntötte egymást és a szívélyes érdeklődések után a figyelem mégis a mai valóságra összpontosult és az elismerés hangján történtek a nyilatkozatok.

Végeredményben a jól szervezett szívélyes baráti találkozó elérte a kitűzött célt, azt, hogy meggyőződhetünk arról, hogy megfelelően fejlődik hadseregünk anyagi és technikai ellátása, a hadtápállomány következetesen dolgozik a rendszer továbbfejlesztésén, újabb elgondolások kialakításán.

A nyugdíjasoknak egyöntetű véleménye volt, hogy ezzel a találkozóval a megbecsülés, a törődés nyilvánult meg irányukban az MNHF-ség részéről, amiért én magam is ezúton mondok köszönetet.

Keresztes Gábor nyá. alez.

1. *Szovjet egészségügyi szolgálat munkájának eredményei 1979-ben és feladatai 1980-ban.*

Főbb eredmények:

- cü. anyagi-technikai bázis fejlődése;
- gyógyító-megelőző munka jobb megszervezése;
- megbetegedések csökkenése;
- több tudományos eredmény megvalósítása a gyakorlatban.

Fő feladatok:

- orvosképzés minőségének javítása;
- cü. szervezetek harckészültségének fokozása stb.

Vojenno Medicinszkij Zsurnal, 1980.

1. sz. 3–8. old.

2. *Magasszintű batékony gazdálkodás a hadtápszolgálat tevékenységének alapja.*

A szerző a hadtápszolgálat alapvető céljai tükrében vizsgálja az optimális gazdálkodás feltételeit és tájékoztat az ebben az irányban ható, már megtett és még foganatosítandó rendszabályokról. Kiemeli ezek közül a gazdálkodási fegyelem megszilárdítására irányuló törekvéseket. Beszámol azokról az intézkedésekről, amelyek célja a ruházati szolgálat munkájának javítása volt. Az egészségügyi ellátás vonatkozásában különösképpen a betegség megelőzését célzó törekvésekről tájékoztat. Megemlíti a különböző egészségügyi szolgáltatások terén elért eredményeket is. A beruházási és elhelyezési tevékenységről szólva az épületek, létesítmények jobb, észszerűbb kihasználásának a problémáját veti fel, majd az objektumok fenntartási gondjairól tájékoztat. Befejezésül a katonai közlekedési szervekről, majd a katonai mezőgazdasági tevékenységről számol be. Hangsúlyozza, hogy a had-

1. Általános doktrinális kérdések

1. A szovjet hadászat elméletéről

A szovjet hadászat elmélete tárgyának, feladatainak, tartalmának, valamint a politikához és a gazdasághoz való viszonyának részletes meghatározása után a cikkíró bemutatja a szovjet hadászatnak a katonai doktrínától való függését és ez utóbbi kihatásait a hadászat irányzatainak fejlődésére, alakulására. A háború általános törvényeiből kiindulva elemzi a hadászat fontosabb alapelveit és megállapítja, hogy a szovjet hadászat elmélete napjainkban rendkívül nagy figyelmet fordít a fegyveres erők állandó magas fokú harckészültségének fejlesztésével összefüggő problémák megoldására. Kifejti és bizonyítja, hogy a szovjet hadászat elmélete a társadalmi, műszaki haladásnak megfelelő ütemben állandóan fejlődik. Végül a szerző a feladatokat ismerteti.

Vojennaja Miszl, 1979. 10. sz. 14–27. old.

2. *Hadtörténelem a társadalomtudományok rendszerében.*

A szerző rámutat, hogy a hadtörténelem különleges része az egyetemes történelemnek. Ebből következik, hogy problémái különböznek s egyben hasonlóak is ahhoz. A hadművészet, a technika fejlődése szerves része a társadalmi fejlődésnek. A társadalom kibékíthetetlen ellentéteit megoldó vagy megoldani hivatott háborúk tapasztalatait a hadtörténetírás kutatja és foglalja össze. A szerző néhány módszertani problémát is tárgyal.

Vojenno-Isztoricseskij Zsurnal, 1979. 10. sz. 3–9. old.

tápszolgálat állandó fejlesztése elengedhetetlen követelmény.

Mysl Wojkowska, 1979. 7. sz. 28–34. old.

3. Az egységes anyagkimutatás számítógépes nyilvántartási rendszerének általános jellemzése.

A KGST tagállamok növekvő integrációja, együttműködésük szélesedő köre mind korszerűbb technikák (ezen belül számítástechnikák) alkalmazását teszi szükségessé. Főként az anyagismeret és az anyagnyilvántartás vonatkozásában az új technikai lehetőségek megfelelő kihasználásának az alapfeltétele egy kódjeles betűrendes jegyzék kidolgozása a lehetséges termékek és anyagok felsorolásával. Ennek megfelelően KGST-n belüli árucseré és más módon (esetleg ipari) – együttműködés megkönnyítésére létrejött az egységes anyagkimutatás az ún. speciális termékekre. Speciális termékeknek a fegyvereket és haditechnikai eszközöket, alkatrészeket, anyagokat tekintik. A szerzők ezt a kódrendszerű kimutatást ismertetik alkalmazásának módszertani tudnivalóival együtt. Tájékoztatnak a kimutatásnak más nyilvántartó rendszerekkel való összefüggése felől is a számítógépes kezelés szempontjából.

Mysl Wejskova, 1979. 8. sz. 86–92. old.

4. Hadművelési-barcászati gyakorlatok hatékonyság-vizsgálata.

A szerző a gyakorlatok hatékonysága vizsgálatának a menetét ismertetve részletesen tárgyalja e vizsgálatrendszer alapfeltételezéseit, matematikai képletet adva a hatékonyság meghatározására. Tárgyalja a tervezett és a tényleges hatékonyság közti különbségek okait, majd rátér a gyakorlatok hatékonyság-vizsgálata különböző módszereinek ismertetésére. A módszerek alkalmazá-

sára példákkal is szolgál. Befejezésül részleteiben ismerteti azokat a tényezőket, amelyek a gyakorlatok hatékonysági fokát befolyásolják. Kifejti, hogy a gyakorlatok hatékonyság-vizsgálata útján észlelhető, hogy vajon az említett tényezők fellépése objektív, vagy szubjektív okok következménye-e, ami jól szolgálja a gyakorlatok koncepciójának a kidolgozását oly módon, hogy a gyakorlat előkészítés ezen szakaszában is biztosítani lehessen a kitűzött célok minél teljesebb elérését.

Mysl Wojskova, 1979. 6. sz. 103–109. old.

5. Tudományos kutatómunka megítélésének problémái.

A szerző részletesebben vizsgálja a katonai szerveknél, csapatoknál és tanintézetekben művelt tudományos kutatótevékenység jellegét, problémáit és fejlődési tendenciáit. Alapvető érdeklődése e tevékenység értékelése módjára irányul. Az értékelés két irányú kell, hogy legyen. Egyrészt az emberek tudományos-kutatói erőfeszítéseit kell kellően megítélni, másrészt e tevékenység eredményességét. Az értékelés során három alapvető tevékenységet kell számbavenni: a tervezést, a szervezést és a megvalósítást. Ezt követően ismerteti a kutatómunka fajtáit, amit az értékelő művelet során tanúsított eljárási módok leírása követ. A tudományos kutatóintézetek tevékenységét egységes módon számszerűen kifejező értékelési módszer bemutatott javaslata vita tárgyát képezheti, de egyben alapul szolgál a kérdés megoldásának a továbbfejlesztéséhez.

Mysl Wojskova, 1979. 5. sz. 49–55. old.

6. Információs rendszereknek vezetési szükséglet szerinti programozása.

Az elektronikai számítástechnika alkalmazásában az utóbbi években minő-

ségi változás következett be. E változások az információs rendszerek felhasználási módja megváltozásában nyerne kifejezést. A rendszerek a szervező rendszer intéger részévé váltak. A szerző alapvetően az információs rendszerek megtervezése során fellépő problémákat, a figyelembe veendő szempontokat és a döntéshozáshoz szükséges adatgyűjtés módszertani kérdéseit tárgyalja. A több irányú feladatvégrehajtást szolgáló információs rendszer tervezésének, felépítésének és működésbehozásának a módszertani-technikai tényezőivel kapcsolatban javaslattevő észrevételeket tesz. Külön foglalkozik az információs rendszer tervezésének és működésbe hozásának a szervezeti és pszichológiai tényezőivel. Ezt követően a hadsereg keretében működtetett többszoros információs rendszert jellemzi.

Mysl Wojskowa, 1979. 6. sz. 81-86. old.

7. Katonai gazdasági tervrendszer információs struktúrája ábrázolási koncepciójának a meghatározása - hierarchikus - funkcionális ábrázolása.

A szerző néhány megjelent cikkhez kapcsolódva mélyrehatóbban vizsgálja a katonai gazdálkodás valóságos tervrendszerének a kibernetikai rendszerben való ábrázolásának a koncepcióját. Ennek kapcsán kísérletet tesz a hierarchikus és a funkcionális ábrázolási koncepció összekapcsolására. A problémát a tervezés, főleg a katonai és a hadigazdálkodás tervezése talaján igyekszik megoldani. A rendszerelemzés egyik alaptétele szerint a leghatékonyabb rendszer-struktúra az olyan, amely a rész és az egész érdekösségét biztosítja. Ezek szerint a fegyveres erők jelenlegi fejlettségi és szervezeti szakaszában a katonai gazdasági tervező tevékenység legeredményesebb struktúráját a tervrendszer hierarchikus-

funkcionális ábrázolása adja. A rendszer hierarchikus struktúrájának megfelelően a döntéshozás folyamata egyrészt hierarchikus jellemzőket ölt magára, - másrészt azonban a rangsor minden fokán a funkcionális jelleg dominál.

Mysl Wojskowa, 1979. 6. sz. 116-124. old.

8. Gazdasági ellenőrzés szerepe a csapatok vezetés-irányítási rendszerében, harcképességük erősítésében. (1. rész)

A cikk az ellenőrzés általános szükségességét, szerepét és módszereit tárgyalja, megjegyezve, hogy az ellenőrzés fogalmának az értelmezése nem egyszerű. A fogalom meghatározása után részletesebben tárgyalja a katonai gazdasági ellenőrzés szerepét, feladatait, azokat a tevékenységeket, amelyeket az ellenőrzés során folytatni kell. A felvázolt feladatok tükrében ismerteti az ellenőrző szerveket, azok szervezeti felépítését és függési viszonyait, majd az ellenőrző tevékenység különböző gazdasági szakértők szerint értelmezett alapelveit. Ezen elveket összehasonlítja a szervezés és vezetés-elméleti alapelvekkel, hogy végül is megállapításokat tegyen a katonai, gazdasági ellenőrző szervek munkáját, helyességét, célszerűségét illetően. Az ellenőrző tevékenységek között külön foglalkozik a szakellenőrzés, az önellenőrzés és a társadalmi ellenőrzés kérdéseivel.

Mysl Wojskowa. 1979. 6. sz. 97-108. old.

9. NDK Néphadsereg állományának anyagi felelőssége.

1978. december 1-én életbe lépett a fegyveres erők állományának anyagi felelősségéről szóló rendelet. Ezzel az állomány tagjainak az önhibáikból keletkezett károk pénzügyi vagy anyagi meg-

térítésére vonatkozó jogi kötelezettségét a társadalmi fejlődésnek megfelelően újra szabályozták, kifejezésre juttatva a szocialista törvényesség további elmélyítését a fegyveres erőknél. A cikk ismerteti a rendelet egyes paragrafusait, ezen belül meghatározza az anyagi felelősség funkcióját, részletezi ennek kritériumait, tájékoztat a kár megtérítésével kapcsolatos kérdésekről és végül kitér a rendelkezés eljárási-jogi szabályozására.

Militärwesen, 1979. 7. sz. 33–39. old.

III. Gazdálkodás, szállítás, egészségügyi ellátás békében

1. Háborús hadtáp és amerikai tartalékerők – gyenge láncszem.

Az amerikai szárazföldi csapatok hadtápegységeinek több mint 50%-a a tartalékerökhöz (keret) tartozik. Ezen hadtápegységek képtelenek megfelelően ellátni a harcos erőket, amely háborúban katasztrófával járhat. A szerző javaslatot ad a kialakult helyzet javítására.

Military Review, 1979. 12. sz. 33–36. old.

IV. Harc- badművelet hadtápbiztosítása, kiképzés, oktatás

1. Az új kiképzési év küszöbén.

Kurkotkin hds. tbk. elvtárs egyes katonai körzetek tevékenységét értékelve megszabja az 1979/80-as kiképzési év hadtápbiztosításának fontosabb feladatait, különös tekintettel a hadtápkiképzés területén.

Til i Sznabzszenyije, 1979. 11. sz. 3–8. old.

2. Harc hadtápbiztosításának sajátosságai begyekben, télen.

A szerző egy gépkocsilövész-erzed gyakorlatán keresztül mutatja be a had-

tápbiztosítás sajátosságait magas hegy-ségben.

Til i Sznabzszenyije, 1980. 2. sz.

3. Gépkocsioszlopok vezetése.

A szerző felsorolja az oszlopvezetés fogalmába tartozó feladatokat, majd ismerteti a vezetés technikai eszközeit.

Til i Sznabzszenyije, 1980. 2. sz. 61–63. old.

4. Az osztrák gyalogos erők ellátása védelemben.

A szerző cikkének első részében ismerteti az osztrák csapatok hadtápbiztosításának általános elveit, majd megerősített körletben védő és ellenlökést végrehajtó alegységek ellátásának rendjét.

Truppendienst, 1980. 1. sz. 58–61. old.

5. Hadtápterületek biztosítása (amerikai elvek szerint).

Ellenséges légedszant és gépesített erők jelentős veszélyt jelentenek a hadosztály és a hadtest hadtápkörletekben. A szerző ezekben a körletekben állomásozó erők célszerű alkalmazására tesz javaslatot.

Military Review, 1979. 12. sz. 20–10. old. és 61–71. old.

6. Harcászati ellátás.

Az alegységeknél az ellátási feladatok ellátása az erre kijelölt tisztekre hárul. A harcászati ellátásért felelős tisztek gyakran nem ismerik megfelelően feladataikat. A harcmezőn nem laktanyai ellátást kell biztosítani. Az anyagi tisztnak ismernie kell a magasabb katonai alakulat ellátási rendszerét, az alegység, valamint a megerősítésül számításba jöhető erők szükségleteit a különböző harcmódokban, a harc

KÖNYVSZEMLE — ÚJ KÖNYVEK

egy időszaikában. A szerző szükségesnek tartja, hogy az anyagi tiszt részt vegyen a harc megszervezésében, ahol sajátos szak szempontjainak megfelelően javaslatokat kell tennie. Az anyagi ellátás tervezési kérdéseit a harc szervezésével azonos figyelemmel és fontossággal kell megoldani. Különösen fontos a lőszer, üzemanyag, valamint az alapvető harceszközökkel való ellátás pontos megszervezése és végrehajtása. A szerző szerint ez a feladat nem igényel ugyan specializált kiképzést, de megfelelő helyet kell biztosítani rá a tisztek kiképzési programjában.

Armor, 1979. 2. sz. 18–20. old.

7. A csapatok ellátása biztosításának védelme a tömegpusztító eszközöktől.

A korszerű harc magas követelményeket támaszt az ellátó szolgálattal szemben, a tömegpusztító eszközök alkalmazása számos új ismeretet követel meg. A cikk ismerteti azokat a rendszabályokat, amelyek tömegpusztító eszközökkel mért csapások esetén az élelmiszerek megóvása érdekében szükségesek. Rendkívül fontosnak tartja minden szennyezett étel és ital azonnali megsemmisítését. Meghatározza a csapatok ellátásának legfontosabb alapelveit tömegpusztító eszközökkel folyó harc esetén. Ezen belül ismerteti az ellátó szolgálat állományának feladatait, az élelem elkészítésének alapvető szabályait és azokat a feltételeket, melyek figyelembevételével a különböző mértékben sugárszennyezett területeken az ételek készítése és fogyasztása történhet.

Militärwesen, 1979. 8. sz. 55–56. old.

V. Technika

1. Új tábori konyha működésben.

Az NDK Nemzeti Néphadseregében új tábori konyhát rendszeresítettek. A cikk ismerteti az Ural-375 D típusú gépkocsii alvázára szerelt tábori konyha harcászati-technikai adatait.

Militärtechnik, 1980. 4. sz. 212. old.

A Szovjetunió története

kézikönyv közreadásával, mely a Kosuth és a moszkvai Progressz Kiadó közös kiadványa, kiváló szovjet történeteszek munkája. Hézagpótló voltát jelzi, hogy Pankratova e tárgyú könyve mintegy három évtizede jelent meg magyar nyelven, s egyben-másban el is járt fölötte az idő.

Az első kötetben mesterien tömörítve a legrégebb időkől a Nagy Októberi Szocialista Forradalomig ábrázolja a történelmi múltat, melyet, valljuk meg, nagyközönségünk döntő többsége főként szépirodalmi, zenei vagy filmalkotások közvetítésével ismer. Különleges figyelmet érdemel a XIX. század története, melyben már mindazok a társadalmi ellentmondások megjelennek, amik megoldására csak a forradalmi harc vállalkozhat. A forradalmi korszakok és alternatívák után kellő súllyal szerepel a könyvben az 1905-ös és az 1917. februári forradalom eseménykrónikája.

A második kötet a Nagy Októberi Szocialista Forradalomtól napjainkig kíséri végig a szovjet történelem menetét. Történelmi szintézisre törekedve, jól domborítja ki és összegezi az ország fejlődésének fő vonalát, eredményeit, korszakos fordulóit a megtett út világtörténelmi jelentőségét. Gazdag fejezetek elemzik az Októberi Forradalmat, az intervenció és a polgárháború korszakát. A továbbiakban a könyv az 1921–1925. 1926–1941. 1946–1958. 1959–1977-es években jelöli meg a korszakhatárokat, melyekben a szocialista gazdaság és az államelmélet fejlődésének, a Nagy Honvédő Háborúnak, a szocializmusból a kommunizmusba való átmenetnek az eseményei kaptak helyet, az elvi alapok elemzése és lenyűgöző

tények, adatok sokasága kíséretében. Említést érdemel, hogy a mű minden egyes fejezete értékes művelődéstörténeti áttekintéssel zárul.

Meddő és fölösleges lenne a könyv bármilyen vázlatos tartalmi ismertetése. Tény, hogy olvasója szinte minden lényeges információt, eseményt adatot a történelmi személyiségek portréit, értékelését megtalálja benne, érdekes képanyag kíséretében. Az orosz és a szovjet történelemben kevésbé járatos hazai olvasók számára azonban hasznos lett volna a mű magyar kiadásához térképeket, kronológiát és névmutató csatolni. hogy e nagyszabású és terjedelmes műben könnyebben eligazodjunk s mint kézikönyvet gyorsabban használhassa.

Pártélet 1980/9. szám

*Szovjet szerzői munkaközösség:
A hadosztály harcászata*

A könyv befejező kötete annak a harci példákat szemléltető sorozatnak, melyet a kiadó alegységek szintjén már korábban megjelentetett. A szerzők és szerkesztők, kik többségükben maguk is részt vettek a harcokban, mintegy negyven harci esemény közreadásával ismertetik a Nagy Honvédő Háborúban részt vett lövész-, gépesített és harcokcsi-hadosztályok tevékenységét, amelynek tanulságai napjainkban sem vesztették el érvényességüket. E válogatásban helyet kap a támadás, védelem, üldözés, találkozóharc egy vagy több harci eseménye, amelynek szereplői voltak az említett magasabbegységek.

A támadóharc előkészítése és megvívása az előkészített védelem áttörése, az üldözés folytatása, a felderítés és harcbiztosítás megszervezése, a manőverek végrehajtása, a fegyvernemek alkalmazása – mindezek megtörtént cselekmények keretében, a háborús helyzetek pontos leírásával idéződnek fel a könyv lapjain.

E könyv példáinak tanulmányozása hadseregünk tisztí állományának de mindenekelőtt parancsnoki karának, nemkülönbön a katonai főiskolák tanárainak, hallgatóinak rendkívül hasznos olvasmány, fontos segédeszköz képző munkájukhoz. (De érdeklődéssel forgathatják a Nagy Honvédő Háború harci eseményei iránt érdeklődő polgári olvasók is.)

Zrínyi Katonai Kiadó, 1980.

*Magyar szerzői munkaközösség:
Katonai helyesírási tanácsadó szótár*

Katonai szaknyelvünk az utóbbi évtizedekben a fogalmak és az azokat jelölő szavak nagy tömegével bővült. Ennek a sokszeres szótömegnek csak egy viszonylag kis része az olyan szó, amely a mindennapi élet nyelvében is él, a nagy többség sajátosan katonai. Érthető tehát, hogy leírásuk helyes módját hiába keressük a közkeletű helyesírási szótárakban. E sajátos kifejezéseknek hibátlan írása nélkülözhetetlen feltétele a katonai írásokban (parancsokban, utasításokban vagy kötetlenebb formájú szövegekben) foglalt gondolatok szabatos, félre nem érthető módon való közlésének. Bár a szabatosság, egyértelműség az írásbeliség fő követelménye, kiváltképp vonatkozik ez a katonai írásokra, hiszen – akár békében, akár háborúban – az írásos közlések félreértése, vagy meg nem értése súlyos következményekkel is járhat.

Ez okból vállalkozott a Zrínyi Katonai Kiadó a jelen könyvnek, a Katonai Helyesírási tanácsadó szótárnak a kiadására. A szótár, jellegénél fogva csak a katonai szavak helyes írásmódjára nézve szolgál felvilágosítással, tanáccsal és korántsem akar valamiféle katonai lexikon vagy szabályzat lenni. Ennek ellenére – ha ez szükséges volt – rövid értelmezésekkel, magyarázatokkal, az idegen szavak kiejtésének megadásával igyeckszik a szótár a használhatóságát növelni.

E tanácsadó szótár a maga nemében első ilyen mű, minden bizonnyal számos segítőtársa lesz néphadseregünk minden katonájának és risztjének, de nem utolsó sorban a katonai kérdésekkel foglalkozó polgári olvasóknak is, s biztosítani fogja a nagy hagyományokra épülő szaknyelvünk írásbeli használatában az oly fontos egyöntetűséget.

Zrínyi Katonai Kiadó, 1980.

Csataképek

(Album)

Színeiben és az események ábrázolásában is gazdag képzőművészeti album kiadásának célja, hogy történelmünk súlyos küzdelmeinek művészi ábrázolását, hősi harcok és ütközetek képpé „merevedett”, színes alkotásait a szélesebb érdeklődők számára hozzáférhetővé tegyük.

A háború apokalipszise – mint az emberi megrázkódtatások egyik legsúlyosabb fajtája – a történelem kezdete óta foglalkoztatta az avatott, s a nem-

zete sorsáért aggódó művészeket. A kötet „csataképei” segítségével végigkísérhetjük a magyar történelem csaknem minden jelentős eseményét, sorsfordulóját.

A válogatás igen gazdag örökségből merít. Indítóképei a honfoglalást ábrázolják, a kötet utolsó lapjain pedig a második világháború lidérces és megrázó eseményei jelennek meg. A kötetben ily módon a válogatás alapelvéről nem stílusjegyek, műfajok szolgálnak, hanem lehetőleg a kronológia kívánalmait, hiszen történelmünk oly gazdag függetlenségi és szabadságküzdelmekben, forradalmakban.

Az album érdekessége, hogy nemcsak a magyar mesterek munkáit tartalmazza, hanem idegen művészek magyar vonatkozású műveit is, mint pl.: a török miniatúrák stb. A kötet gazdag anyagával egyedülálló és a széles érdeklődő közönség mellett, különösen a könyvritkaságok kedvelőinek ajánlható.

Zrínyi Katonai Kiadó, 1980.

TARTALOMJEGYZÉK

A hadtápbiztosítás elmélete

Dr. Lapos Mihály vörgy.	A gazdaság és a korszerű háború — — — —	3
Pártos János ezds.	Néhány gondolat a koalíciós alárendeltségű szárazföldi csapatok, seregtestek hadtápbiztosításának elveiről és módszereiről — — — —	12
Dr. Generál Tibor alez.	A gépesített lövész- és harcokocsiezred hadtáp feladatai és azok méretei harcban — — — —	24

Harckészültség és hadtápkiképzés

Gombás Kálmán ezds.	Az MN központ hadtáp HKSZ és „M” helyzete, a mozgósítási készség fokozásának soron következő feladatai — — — —	35
Ujvári Mihály őrgy.	A harckészültség — mozgósítás, valamint a háborús ellátás ruházati biztosításának alapvető alapvető összefüggései. I. Rész — — — —	44

A csapatgazdálkodás elmélete, ellátás, gazdálkodás, katonai közlekedés

Bogyay István alez.	A takarékos üzemanyag-gazdálkodás tapasztalatai, közeli és távlati feladatai a Magyar Néphadseregben — — — —	53
Lex Mihály ezds. Boross János. mk. alez.	Egységakományok alkalmazásával végrehajtásra kerülő átrakás nélküli szállítások szervezése, a csapatok háborús anyagi biztosítási rendszerében	61
Fazekas Imre alez.	Anyagi és egészségügyi biztosítás a csapatok hadműveleti körülmények között végrehajtásra kerülő vasúti szállításakor — — — —	67

Munkavédelmi közlemények

MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség	Tájékoztató a létesítéssel kapcsolatos munkavédelmi feladatokról — — — —	77
	Tájékoztató a munkavédelmi filmről és kölcsönzési lehetőségeiről — — — —	78
	Faipari munkabalesetek a néphadseregben — —	83

Folyóiratszemle

V. Nyikitin mérnök	A nyugati hadseregek üzemanyag-biztosításának néhány kérdése — — — —	89
F. Petrov hadbiztos altbgy.	A tudományos-műszaki fejlődés figyelembe vétele	93

V. Korovljev hadbiztos ezds. és V. Zaszorin hadbiztos órgy.	Revizor érkezett az egységhez — — — — —	98
B. Kuzmin ezds.	A hegyekben télen folytatott tevékenység sajátosságai — — — — —	102
Fraizer Róbert alez.	Hadtest-hadtápkörlet védelme — — — — —	106
Puknaski Jan és Rankos Stanislav ezds.	Hadtápszolgálati vagyontárgyakban keletkezett károk gazdasági elemző módszere gazdasági egység szinten — — — — —	111
Zychovicz Grzegorz orvosprofesszor	A túlsúlyosság, mint társadalmi probléma, a megelőzés alapelvei — — — — —	117
<i>Tájékoztató közlemények</i>		
* * *	Szerkesztőségi tájékoztató — — — — —	121
Keresztes Gábor nyá. alez.	Gondolatok a nyugdíjas hadtáptisztek találkozásán — — — — —	121
* * *	Folyóiratokról — — — — —	124
* * *	Könyvszemle — új könyvek — — — — —	128

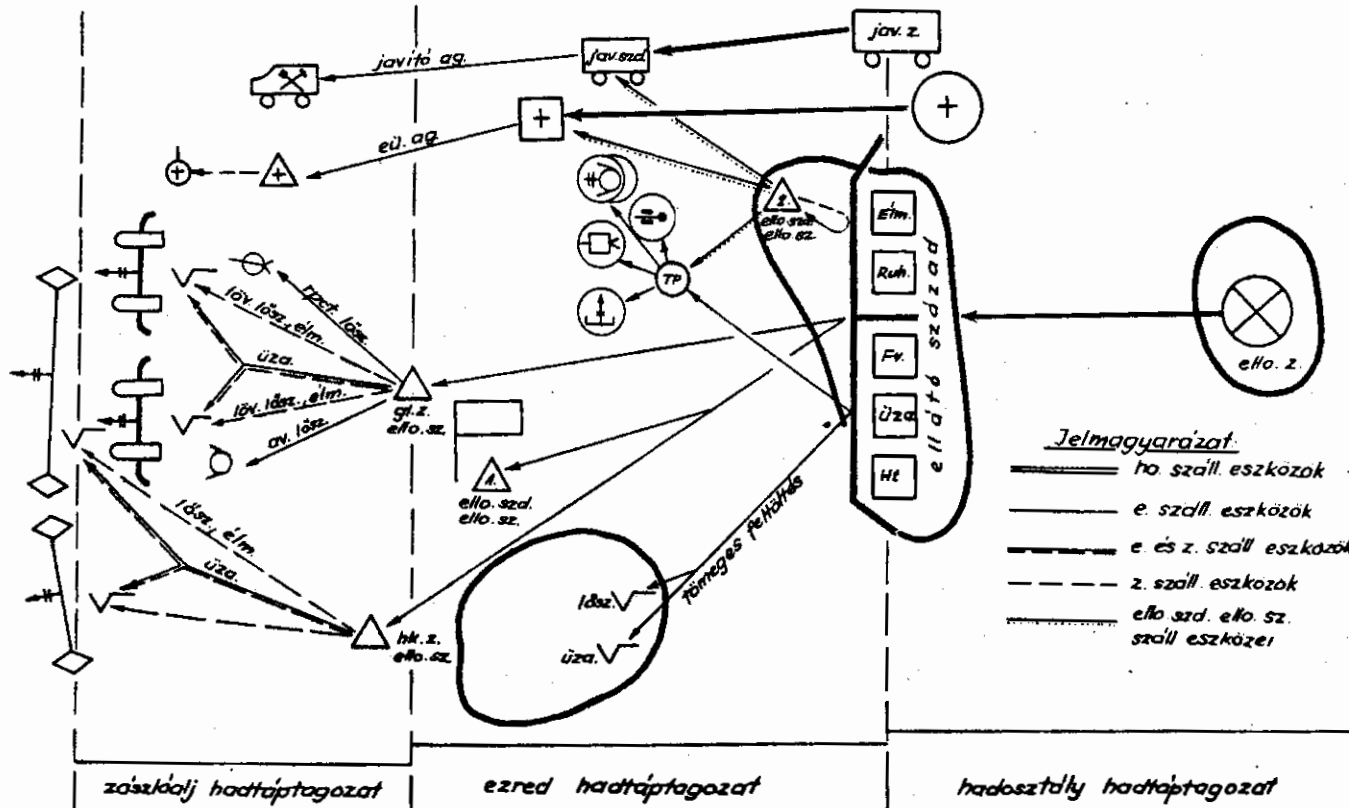
СОДЕРЖАНИЕ

<i>Теория тылового обеспечения</i>		
Генерал-майор ЛАПОШ Михай	Экономика и современная война — — — — —	3
Полковник ПАРТОШ Янош	Соображения по принципам и методам тылового обеспечения сухопутных войск и объединений коалиционного состава — — — — —	12
Подполковник ГЕНЕРАЛ Тибор	Задачи тыла мотострелкового и танкового полков и их объем в бою — — — — —	24
<i>Боевая готовность и тыловая подготовка</i>		
Полковник ГОМБАШ Калман	Состояние мобилизационного развертывания и боевой готовности тыла центра ВНА, последующие задачи в области повышения мобилизационной готовности — — — — —	35
Майор УЙВАРИ Михай	Взаимосвязь между боевой готовностью, мобилизационным развертыванием и вещевым снабжением военного времени. Часть I. — — — — —	44
<i>Теория войскового хозяйства, снабжение, хозяйствование, военное сообщение</i>		
Подполковник БОДЬЯИ Иштван	Опыт, ближайшие перспективные задачи экономического снабжения ГСМ в ВНА — — — — —	53
Полковник ЛЕКС Михай Подполковник-инженер БОРОШ Янош	Организация перевозок без перегрузки с применением пакетов в системе материального обеспечения войск в военное время — — — — —	61
Подполковник ФАЗЕКАШ Имре	Материальное и медицинское обеспечение войск при железнодорожной перевозке в оперативных условиях — — — — —	67
<i>Сообщения по охране труда</i>		
Управление финансовой службы ВНА	Информация о задачах по охране труда, связанных с капиталовложением — — — — —	77
	Информация о кинофильмах по охране труда и возможности проката их. — — — — —	78
	Несчастные случаи при обработке древесины в ВНА	83
<i>Обзор зарубежной печати</i>		
Инженер НИКИТИН В.	Некоторые вопросы снабжения горючим в армиях западных стран — — — — —	89
Генерал-лейтенант и/с ПЕТРОВ Ф.	С учетом научно-технического развития — —	93

Полковник и/с КОРОВЛЕВ В. Майор и/с ЗАСОРИН В.	Ревизор прибыл в части — — — — —	98
Полковник КУЗЬМИН В.	Особенности действия в горях зимой — — —	102
Подполковник ФРАЙЗЕР Роберт	Оборона корпусного тылового района — — —	106
Полковник ПУКНАСКИ Ян, полковник РАНКОС Станислав	Способ экономического анализа ущерба, нанесенного в имуществе службы тыла в звене войсковая часть — — — — —	111
Профессор м/с ЗИХОВИЦ Грегорз	Лишний вес, как общественная проблема и основные принципы предупреждения его — — — —	117
	<i>Сообщения информационного характера</i>	
* * *	Сообщения редакционной коллегии — — — —	121
Подполковник в отставке КЕРЕСТЕШ Габор	Встреча офицеров службы тыла в отставке — —	121
* * *	Обзор журналов — — — — —	124
* * *	Обзор книг — новые книги — — — — —	128

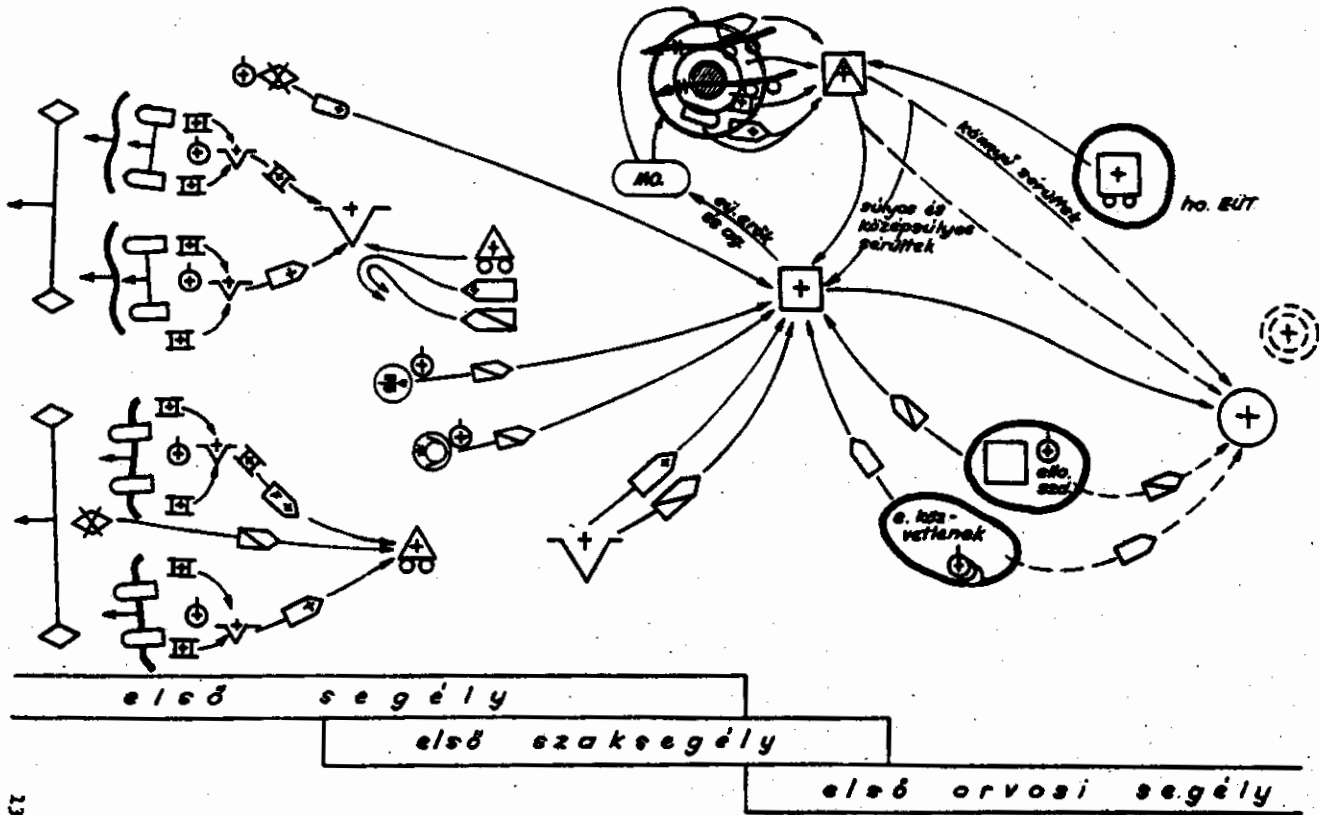
Mellékletek: "A gépesített lövész és harckocsi
ezred hadtáp feladatai és azok
méretei harcban" c. cikkhez.

AZ ANYAGI BIZTOSÍTÁS BELSŐ ELVI RENDSZERE AZ EZREDNÉL

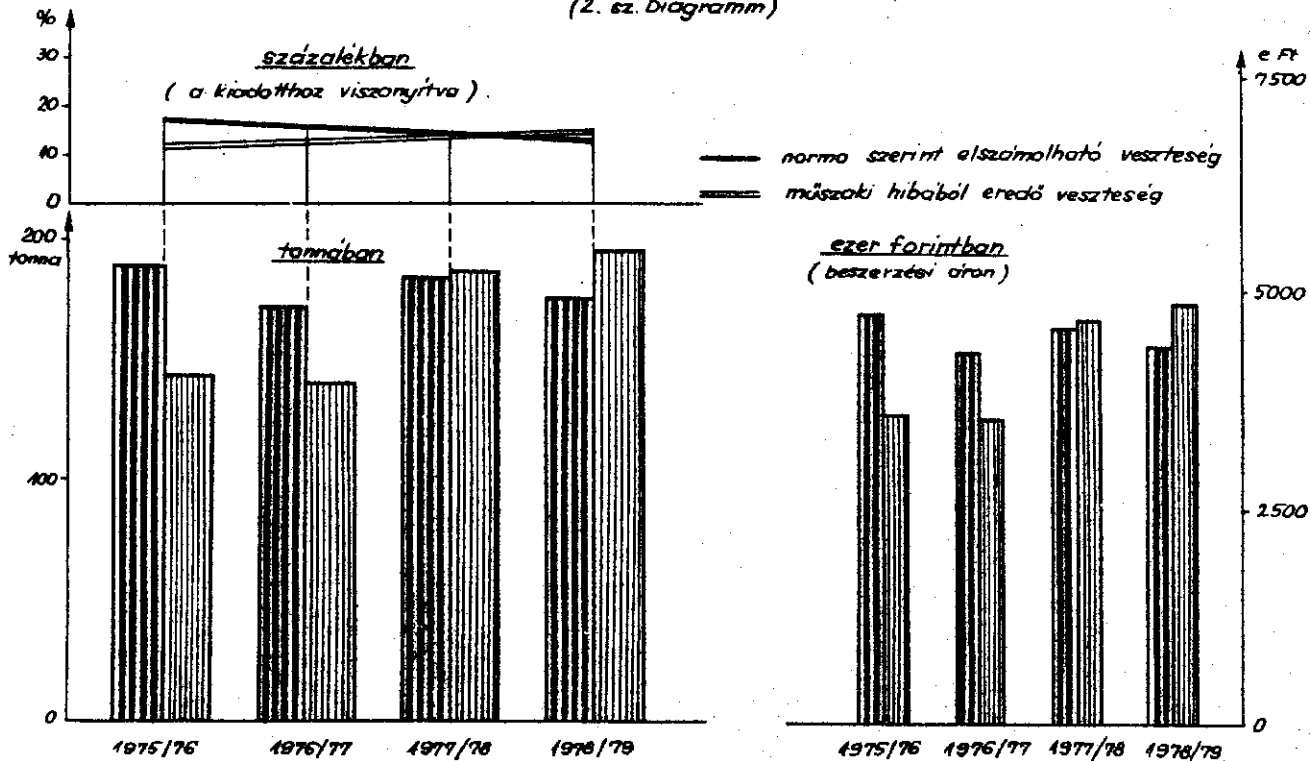
AZ EGÉSZSÉGÜGYI BIZTOSÍTÁS BELSŐ ELVI RENDSZERE AZ EZREDNÉL

2. sz. ábra

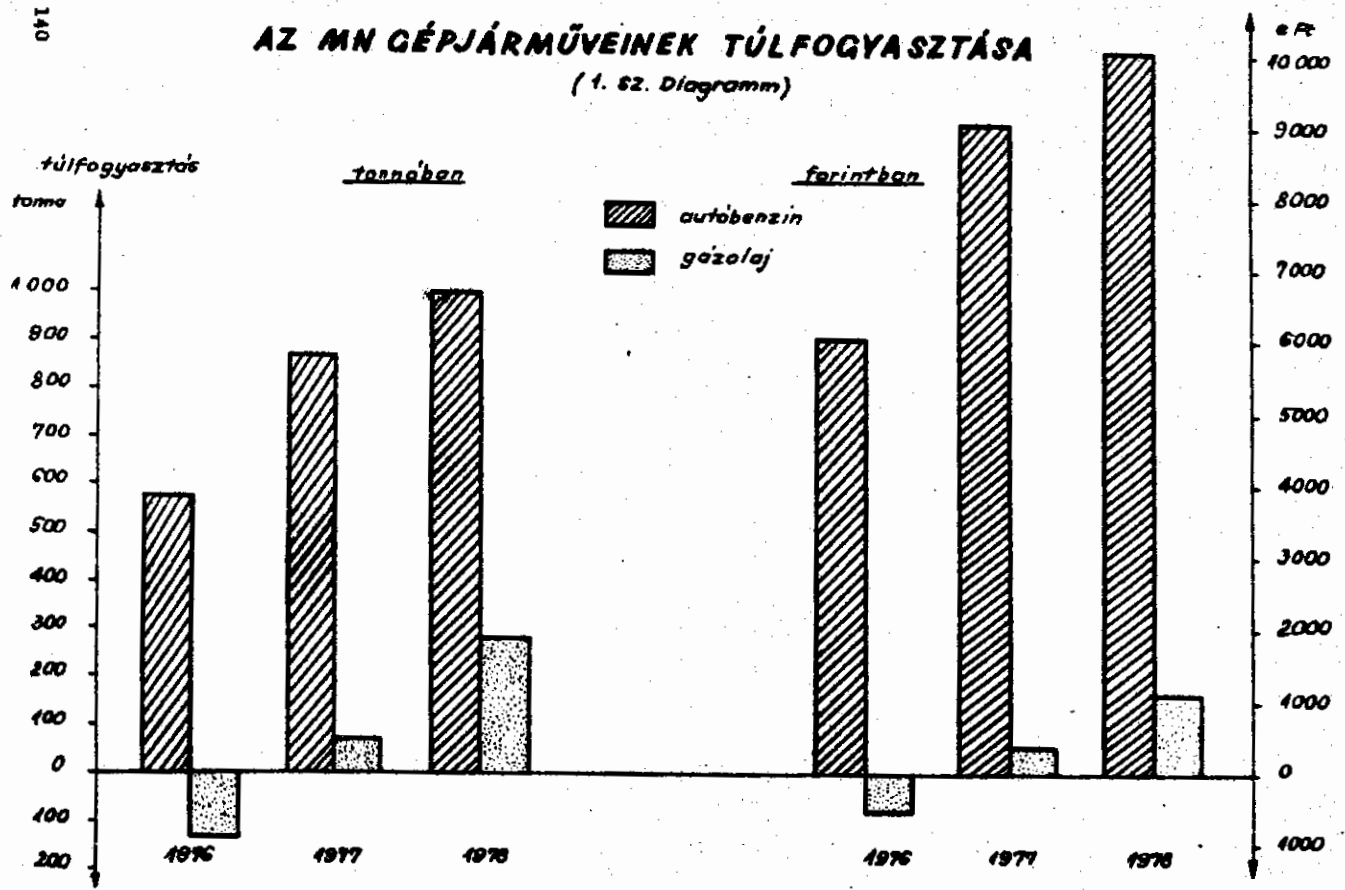
Diagrammok: "A takarékos haszonanyaggyártás
tapasztalatai, közeli- és távlati
feladatai a Magyar Néphadseregben"
c. cikkhez.

A MAGYAR NÉPHADSEREG ANTIFRIZ B-2 HŰTŐFOLYADÉK VESZTESÉGEI (2. sz. Diagramm)

AZ MN GÉPJÁRMŰEINEK TÚLFOGYASZTÁSA

(1. sz. Diagramm)

A harcészultség mozgósítás, valamint a háborús
ellátás ruházati biztosításának alapvető
összefüggései

